

"fred og frihed - Årgang 1998"

"Ikkevold - Årgang 1998"

Artikler fra bladet fred og frihed/ikkevold,
der udkom fire gange om året.

International Liga for fred og frihed og
Landsforbundet Aldrig Mere Krig samarbejdede
om udgivelsen, så bladene Fred og Frihed og
Ikkevold udsendtes med fælles indhold, men
hver sit omslag.

Omslaget var forbeholdt de to foreninger,
mens resten af bladet blev redigeret af en
redaktion fra begge foreninger
v/ Ida Harsløf (fred og frihed) og
Peter Kragh Hansen (ikkevold).

Downloadet fra "FRED.dk"

OnLine Biblioteket - FRED.dk/bibliion/

"OnLine Biblioteket" i FRED.dk
er startet af Aldrig Mere Krig
ved Tom Vilmer Paamand og Holger Terp

Kommentarer sendes til Tom@FRED.dk

Til Folketingets Forsvarsudvalg

I lov om forsvarets formål og opgaver af den 2. december 1993 står det angivet at
§ 1 Det militære forsvar skal bidrage til at fremme fred og sikkerhed

Stk. 2.

1. Det skal forebygge konflikter og krig
2. Det skal hævde Danmarks suverænitet og sikre landets fortsatte eksistens
3. Det skal fremme en fredelig udvikling i verden med respekt for menneskerettighederne.

Stk. 3.

Det skal på mandat af FN og CSCE kunne bidrage til løsning af konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende og humanitære opgaver. Ingen af de gode formål, som er nævnt i ovenstående "grundlov" for det danske

forsvar, bliver tilgodeset ved en aktion som den foreslåede mod Irak. Tværtimod er der jo tale om en trussel om væbnet angreb, krig mod et andet land, som aldrig har angrebet Danmark. Vi burde arbejde på, at FN i enighed gik i forhandling med Irak ud fra et oprigtigt ønske om at forhindre krigshandlinger og ud fra ønsket om at forbedre de sociale og økonomiske forhold for det irakiske folk.

For hovedbestyrelsen i Aldrig mere Krig

Haakon Larsen & Geert Grønnegaard

Danmark skader FN

Pressemeddelelse fra Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, 18/2-98

Nordens største fredsbevægelse, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, rettede onsdag en skarp kritik mod Danmarks holdning i Irak-krisen.

- Vi er chokerede over, at et nordisk broderland sælger sig til USAs linje i Irak-spørgsmålet. Danmarks handlinger bidrager til, at FNs autoritet undergraves endnu mere, siger Svenska Freds generalsekretær Jens Petersson.

Svenska Freds mener, at den USA-ledede militære opladning mod Irak skader FNs autoritet. USA siger, at de efterlyser en fælles FN-reaktion, men landet forbeholder sig retten at handle på egen hånd, hvis en fælles reaktion udebliver. USAs præsident Bill Clinton talte i sin tale i Pentagon tirsdag de lande op, som lovede støtte til en militær aktion, deriblandt Danmark. Den danske regering har lovet at bidrage med et militært transportfly.

- USA har ikke ret til selv at fortolke, hvordan FNs resolutioner mod Irak skal tydes. Det er og bliver FNs sikkerhedsråd som har det ansvaret. Hverken USA eller Danmark har ret til at handle unilateralt i konflikten mellem FN og Irak, siger Jens Petersson.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen vil onsdag begære foretræde for den danske ambassadør i Stockholm, William Friis-Møller, for at udtrykke foreningens bestyrtelse over den danske regeringens handlinger.

Fredsvalg 1998

Kort før folketingsvalget tonede de fleste medlemmer rent flag med krigstrusler. Afstemningen om dansk støtte til USA's bombning af Irak blev nemlig hastet igennem lige før valget blev udskrevet. Det gjorde det nemt at anbefale fredelige folketingskandidater.

Af Tom Vilmer Paamand

Folketingsvalget er forbi, når dette læses - og USA's bombning af Irak blev udsat. Den danske støtte til bombningen blev vedtaget før valget. Kampagnen Fredsvalg 1998 forsøgte at finde og støtte fredelige folketingskandidater i alle partier. Folketinget vedtog, at Danmark skal yde "et militært bidrag til en multinational indsats i Mellemøsten". Bag de pæne omsvøb ligger dansk støtte til en folkeretslig tvivlsom angrebskrig mod Irak, dikteret af storebror USA. Som om massebombning vil forbedre forholdene for de plagede indbyggere i Irak, der i forvejen må lide under en tåbelig diktator.

Kun 18 medlemmer af Folketinget strittede imod. De 18 retfærdige var samtlige folketingsmedlemmer fra Enhedslisten De rød-grønne og Socialistisk Folkeparti, samt 5 løsgængere fra Socialdemokratiet. Alle medlemmer i Folketinget havde muligheden for at sige fra, men kun disse 18 gjorde det.

Ordet Fredsvalg bruges normalt om et valg, hvor der ikke er modkandidater. Det var der så absolut her, hvor 161 selvretfærdige medlemmer af Folketinget burde

udskiftes. Fredsvalg 1998 ville støtte alle kandidater, der turde stå frem med deres modstand mod "det militære bidrag".

Her ti dage før valget er det svært at sige, hvordan det vil gå. Opbakningen har været begrænset og det er svært at nå ud med ideen.

Fredeligere kandidater

De fem socialdemokrater, der brød partidisciplinen, stod noget isole rede. En direkte henvendelse til Socialdemokratiet om Fredsvalg 1998 fik to svar: En usædvanlig markant og en mere afdæmpet afvisning. Til gengæld støttes de fem af Danmarks Socialdemokratiske Ungdom der skrev, at danske styrker ikke bør sendes til Golfen, når FN ikke står bag. Det er dog i skrivende stund endnu ingen af DSU's folketingskandidater, der har meldt sig til listen for at leve op til de gode ord.

Uden for Folketinget har der lydt kritik fra partiforeninger, men de færreste folketingskandidater har meldt rent ud. Specielt uroen hos Det Radikal Venstre burde dog vise sig i form af fredeligere spidskandidater, end de daværende valgte. Venstres Landsorganisation har svaret, at der ikke vil komme Venstre-kandidater på listen. Vi får se!

Fra andre borgerlige partimedlemmer har der lydt mere forsonlige tanker. Foreløbig har en enlig svale fra Fremskridtspartiet meldt klar modstand mod krig. Nej'et er officiel partipolitik for Enhedslisten og Socialistisk Folkeparti, så her må samtlige kandidater stå på positivlisten - indtil de selv modsætter sig det. For de øvrige partier er sagen stik modsat.

Et godt valgoplæg

De få retfærdige kandidaters holdning til den aktuelle afstemning om USA's bombning af Irak gør dem naturligvis ikke automatisk til pacifister eller antimilitarister - men dette afstemningspunkt er en nem og hurtig lakmusprøve, uanset om USA får prøvet sine nye bomber af i Irak eller ej.

For mange vil modstanden være begrænset til det folkeretslige problem, mens de godt i andre situationer ville støtte en bombning.

Andre punkter kunne også godt være blevet inddraget, som vedtagelsen af kvindelig værneret, der blev hastet igennem før valget af et enigt Folketing. Før at gøre sagen enklere drejede Fredsvalget sig udelukkende om den danske støtte til USA's bombning af Irak.

Valgløfter er ofte glemt efter valget, hvor partidisciplinen får banket de genstridige på plads. Endelig vil de nye medlemmer altid kunne hævde, at et tilsvarende spørgsmål i den kommende folketingsperiode ikke helt er det samme. Men ind til da vil vi lade tvivlen komme dem til gode.

Tak til Folketinget for det gode valgoplæg for Fredsvalg 1998.

Din lokale kandidat

Listen blev ført på fredsbevægelsens adresse på internettet - FRED.dk. Den var også et eksperiment i hvor meget valgkamp og kampagne man egentlig kunne føre, ved udelukkende at anvende nettet.

Folketingskandidaterne skulle blot erklære følgende offentligt for at blive anbefalet:

- Kandidaten mener, at loven om "et militært bidrag til en multinational indsats i Mellemøsten" er forkert.

- Kandidaten vil om nødvendigt bryde partidisciplinen for at stemme imod en tilsvarende lov.

Listen var ikke en anbefaling af kandidaternes politik på andre områder end dette ene punkt. Men hvis folk alligevel ville stemme på et parti, kunne de vælge en kandidat på listen - og støtte freden.

Det ville da være en god udvikling, hvis en ny regering uanset farve og flertal kun ville have fredeligere medlemmer at støtte sig til.

Og den pinlige vedtagelse af Danmarks "militære bidrag til en multinational indsats i Mellemøsten" kan naturligvis ændres af det nye folketing.

Da Danmark drog i krig

Dokumentation: Danmark har besluttet at deltage aktivt i det militære angreb på Irak, som USA ønsker. Folketinget brugte knap to dage på radikalt at ændre dansk forsvarspolitik, selv om regeringen forsøgte at haste spørgsmålet igennem på en enkelt dag.

Ved Tom V.Paamand

Regeringens "Forslag til folketingsbeslutning om et dansk militært bidrag til en multinational indsats i Mellemøsten" blev vedtaget med et massivt flertal i Folketinget. Store dele af debatten foregik i forsvarsudvalget, der på få dage holdt den række møder, der har ændret dansk forsvarspolitik for altid. Her er en række pluk fra den offentlige debat i Folketingssalen den 17. februar 1998:

Svend Aage Jensby (V) mener Saddams giftgassemedjer kan bombes så effektivt, at det vil tage evige tider at genoptage produktionen. Keld Albrechtsen (EL) forsøger at forklare, at nye giftgasser nemt kunne produceres på 14 dage fx på Kemisk Værk i Køge.

Helge Adam Møller (KF) mener, at det er relevant at kalde Keld Albrechtsen stalinist, fordi han kritiserer USA og NATO - og at folketingets reoler må være fulde af Keld Albrechtsens skamrosninger af Sovjetunionen. Desværre kan Helge Adam Møller ikke finde nogen.

Annette Just (FP) synes det ville være elegant at benytte lejligheden til at sende dansk-producerede Standard Flex-skibe til Golfen som salgspromotion for andre NATO-lande.

Læs disse og andre perler fra Folketingsdebatten og se hvor godt de folkevalgte slipper udenom reel argumentation for krigen:

En debat om krig

Svend Aage Jensby (V):

- Det er en diktator, der har erkendt at have produceret store mængder kemiske våben, og i løbet af kort tid må man befrygte, at han vil være i besiddelse af fremførelsesmidler, missiler og raketter, hvorved han vil kunne udrydde ikke alene sine nærmeste naboer, men også række langt op i Europa nær Danmarks egne grænser.

Nu beder Amerika Danmark om et lille bidrag for at sikre, at de forpligtelser, verdenssamfundet, FN, har pålagt Saddam Hussein, også bliver efterlevet. Det skulle bare mangle, hvis vi ikke var rede til at yde det bidrag. Det fremgår, at regeringen har valgt at bidrage med et C 130-Herculestransportfly. Venstre havde gerne støttet en endnu kraftigere indsats, men jeg forstår, at vores bidrag ydes efter et konkret amerikansk ønske, og at flyet skal anvendes til transport af materiel og personel til, fra og inden for Golfområdet. Jeg forventer, og det vil jeg bede forsvarsministeren eller udenrigsministeren bekræfte, at der hermed ikke er sat begrænsninger for transportflyets anvendelse, herunder at det f.eks. alene skal anvendes til transport af medicin og lign. og langt væk fra et eventuelt krigsområde.

Forsvarsminister Hans Hækkerup (S):

- Jeg kan berolige hr. Jensby med, at dette beslutningsforslag ikke sætter nogen

grænser for flyets anvendelse.

Villy Søvndal (SF):

- Krig er i sig selv en modbydelighed uanset det billede, der forsøges skabt i tv af forskellige militære eksperter, der taler om den rene kirurgiske krig, der rammer præcist. Sådan går det ikke, sådan vil det heller ikke gå ved det her angreb, og når man har med en mand som Hussein at gøre, ville det være fuldstændig idiotisk at forestille sig, at de militære mål kan fastholdes som rent militære mål. De er formentlig allerede omdannet til børnehospitaler eller vuggestuer. Det har indtil nu været den irakiske befolkning, der har ydet ofrene siden krigen i 1991; det bliver det også denne gang, og det er også derfor, at Saddam Hussein ikke bøjer sig.

Annette Just (FP):

- Rent ud sagt er det verdenssamfundet, der har været til grin for Saddam Hussein, og det er på tide, at den slags holder op. Nu skal han have at vide, det er nu, eller også får han, om jeg så må sige, så hatten passer.

Så vil jeg godt sige, at Fremskridtspartiet naturligvis støtter at sende et enkelt lille Hercules ned og hjælpe til med at flytte rundt på, hvad der skulle være nødvendigt. I den sammenhæng vil jeg gerne have lov at spørge forsvarsministeren, om der har været tale om eventuelt at sende det, som vi i Danmark kan producere, nemlig en Standard Flex ned, som jo også har ministrygningsaggregater.

Det behøver ikke være, fordi vi ønsker at lave en salgspromotion for andre NATO-lande, men simpelt hen også, fordi jeg tror på, og jeg tror faktisk, at alle forsvarspolitiske ordførere tror på, at vores Standard Flex ville være god netop i kystnære områder til at smutte ind og kontrollere og sikre mod miner.

Bomber mod bomber

Keld Albrechtsen (EL):

- Hvad har regeringen af antagelser om, hvad denne krig kan føre til? Vi ved jo alle, at den kan i hvert fald ikke føre til, at man fratager Saddam Hussein evnen til at producere kemiske våben. Det er så nemt, det er så uhyggelig nemt. Det vil han kunne gøre 14 dage efter, at man eventuelt har ødelagt dem, han allerede har i dag. Så denne krig er meningsløs, sådan som flertallet her i Folketinget forestiller sig den skal udføres. Den kan ikke føre til sit mål. Den kan føre til, at en masse uskyldige mennesker bliver ramt af bomber; den kan føre til yderligere fattigdom og elendighed i Irak, som giver yderligere opbakning til diktaturet bag Saddam Hussein. Men det eneste, denne krig ikke kan føre til, er en ødelæggelse af de masseødelæggelsesvåben, som Saddam Hussein har gemt, og som han har tænkt sig også at vedblive med at producere efter et eventuelt angreb.

Svend Aage Jensby (V):

- Jeg føler mig tryk ved og tror på, at amerikanerne har sådan nogenlunde styr på, hvor Saddam Husseins produktion af masseødelæggelsesvåben, raketter o.lign. opbevares, og jeg føler mig lige så tryk ved og sikker på, at man vil være i stand til effektivt at bombe disse områder - så effektivt, at det vil tage evige tider at genoptage produktionen. Det er nemlig en noget kompliceret situation og en noget kompliceret produktion. Så det skal nok lykkes.

Keld Albrechtsen (EL):

- Er hr. Jensby klar over, at en af de giftgasser, som man producerer i Irak, som kaldes VX-gas, kan produceres til levering på 14 dage fra i dag, hvis man f.eks. bestiller den på Kemisk Værk i Køge. Så enkelt er det at producere den; de kunne lave den på Kemisk Værk i Køge, hvis de ville.

FN-mandat eller ej

Villy Søvndal (SF):

- I henhold til FN-pagten kan mellemstatslige krigshandlinger kun tillades, hvis den ene part udgøres af FN eller er autoriseret af FN, dvs. FN's Sikkerhedsråd. Endvidere gælder det, at for at kunne iværksætte en militær operation skal Sikkerhedsrådet i henhold til pagtens art. 39 skønne, at der foreligger "... en trussel mod freden, noget fredsbrud eller nogen angrebshandling." Der skal med andre ord være tale om en helt konkret vurdering og sanktionering. En sådan foreligger ikke. USA og nu altså den danske regering i følgagtighed forsøger sig med en spidsfindig juridisk argumentation, hvor hovedindholdet er manglende overholdelse af våbenhvilen. Så har vi etableret den situation, som professor Bertel Heurlin karakteriserer som en test for den ny verdensorden. USA behøver ikke et klart mandat for et væbnet angreb på Irak, USA er nemlig både anklager, dommer og ordenshåndhæver. Det vil sige, at det, vi er godt på vej til lige nu, er at erstatte en Pax FN, en FN-fred, med en Pax Americana.

Udenrigsminister Niels Helveg Petersen (RV):

- Jeg nærer ingen betænkeligheder ved de beslutninger, vi træffer her. Der er to centrale resolutioner, nemlig resolution 678 og resolution 687. Den første giver mandat til anvendelse af magt i henhold til FN-Pagtens kapitel 7, og resolution 687 etablerer våbenhvilen efter Golfkrigen. Våbenhvilen var betinget af, at Irak levede op til FN's krav, ikke mindst hvad angår masseødelæggelsesvåben. Resolution 687 er et meget omfattende dokument, og budskabet er fuldstændig klart: Overholdes betingelserne ikke, kan der skrides ind over for Irak, om nødvendigt med magt, for at sikre, at betingelserne bliver overholdt. Resolution 687 bekræfter således gyldigheden af de tidligere vedtagne resolutioner om krisen, herunder resolution 678, der gav mandat til angrebet på Irak i 1991 og - som det hedder på engelsk - "to use all necessary means".

Sammenfattende vil jeg derfor slå fast, at regeringen finder, at Iraks obstruktion af FN-våbeninspektørernes virksomhed er af en så grov og vedvarende karakter og udgør et så væsentligt brud på betingelserne i våbenhvilen, at det ud fra en helhedsvurdering af den lange række af allerede vedtagne resolutioner er velbegrundet, at det internationale samfund om nødvendigt svarer igen med militære magtmidler, således som resolution 678 giver bemyndigelse til, såfremt det ikke viser sig muligt at tilvejebringe en forhandlingsløsning.

Villy Søvndal (SF):

- Når man spørger, hvad mandatet er for den militære aktion mod Irak, henvises der til en resolution, der er vedtaget for 7 år siden. Hvad var situationen for 7 år siden? Den var, at Irak havde overskredet grænserne til Kuwait og havde startet en krig. Det var da en ganske, ganske, ganske, ganske anden situation. Ethvert sikkerhedsrådsmedlem, der herefter tolker, at der et eller andet sted i verden sker et overgreb på en af FN's resolutioner, har hermed en knæsat ret til at gå ud og udøve militær magt. Det er det, man gør med den her beslutning, og det er derfor, det er så alvorligt. Man undergraver totalt det FN-system, der er bygget op siden Anden Verdenskrig med denne beslutning.

Keld Albrechtsen (EL):

- Udenrigsministeren henviser til bemærkningerne i beslutningsforslaget om det påståede mandat; men folkeretseksperten Frederik Harhoff har gjort opmærksom på, at i resolution nr. 687, som ministeren henviser til, findes der en § 27, som fastslår, at hvis der skal tages yderligere skridt, er det Sikkerhedsrådet, der skal udarbejde og godkende sådanne yderligere skridt.

Villy Søvndal (SF):

- Jeg skal takke for svaret fra udenrigsministeren, der beroligede med, at der ikke var nogen grund til angst for en ny præcedens i forbindelse med hele mandatafgivningsdiskussionen, fordi situationen med de mange vedtagne

resolutioner osv. er så unik, at man nok ikke kommer i en sådan situation igen. Jeg vil godt spørge: Er det det tætteste, vi i dag kommer på en tilståelse fra udenrigsministeren om, at der ikke foreligger noget mandat?

En krigerisk politik

Keld Albrechtsen (EL):

- Socialdemokratiet er i de senere år slået ind på en helt anderledes militant og krigerisk udenrigspolitik end den, som vi andre samarbejdede med Socialdemokratiet om i 1980'erne, da man vendte sig imod masseødelæggelsesvåben, da man vendte sig imod atomvåben.

Nu går det for alt i verden ud på fra regeringens side at bruge våben, at føre krig, at komme ud i verden med danske soldater, at kæmpe, ikke under FN's flag, for det agter man ikke at bede om, men under NATO's flag eller USA's.

Jørgen Estrup (RV):

- Som under optakten til Golfkrigen nødvendiggør det trusler om at bruge magt, men forudsætningen er naturligvis, at alle - og jeg vil understrege alle - diplomatiske midler udnyttes og afprøves. Men magtanvendelse er nogle gange det eneste, der forhindrer vold, og det er nu en gang ikke nok, hvis man vil fred, at man selv er fredelig.

Det er altid en nødløsning, hvis man tvinges til at gøre alvor af truslen om magtanvendelse, og selv om målet nås, så medfører magtanvendelse også altid tragiske og uønskede konsekvenser. Det gjorde det under Golfkrigen, og det vil det også gøre, hvis man bliver tvunget til at bruge magt i den forestående konflikt omkring Irak.

Keld Albrechtsen (EL):

- Hvis man nu går ned og laver denne krig sammen med USA, kaster bomber i hovedet på dem, forøger fattigdommen, rammer civile, skaber endnu større nød, ikke får ram på de kemiske og bakteriologiske våben, som det hele ellers officielt går ud på at man skal få ram på, så sikrer man Saddam Hussein endnu en årrække som diktator.

Og hvorfor gør man det? Det gør man, fordi det af den almindelige irakiske befolkning vil blive opfattet som Vestens angreb på en arabisk nation, og i øvrigt vil store dele af den øvrige arabiske verden formentlig bakke op bag den opfattelse. Det er der meget, der tyder på.

Moralsk støtte til USA

Keld Albrechtsen (EL):

- Dette er et dobbeltmoralsk projekt også i den forstand, at USA's præsident nu er ved at gennemføre en lovgivning i USA, der forbyder våbeninspektion af USA's egne kemiske våben. Jamen hvordan kan man forklare, at man rejser ud i verden og bomber og angriber folk, fordi de har kemiske våben, samtidig med at USA nægter og planlægger en lov, der kan afskære FN's våbeninspektører fra at besøge våbendepoterne i USA? Man har allerede i to tilfælde afvist våbeninspektører i USA.

Arne Melchior (CD):

- For CD er det en selvfølge at give USA moralsk støtte i den opgave, som USA i givet fald er villig til at påtage sig. Tænk, hvad Europa inklusive Danmark skylder USA i endnu indeværende århundrede af hjælp til vores frihed og vores eksistens. Så det er klart, at hr. Keld Albrechtsens omtale af USA er lige så tarvelig som den påklædning, som han og hans gruppefæller i dag bærer.

Pia Kjærsgaard (DF):

- Jeg synes altså godt nok, det er temmelig træls at se Enhedslisten i dag med en eller

anden fuldstændig tåbelig demonstrations-T-shirt sandsynligvis betalt af partistøttemidler, hvorpå der står: "Nej til USA's krig", og derefter høre Enhedslisten stå og kalde USA en selvbestaltet, skydegal politibetjent.

Vi husker de talrige pinlige debatter, som vi havde år tilbage, og nu boltrer SF og Enhedslisten sig endnu en gang. Det er pinligt at skue. Det er meget, meget pinligt, synes jeg.

Keld Albrechtsen (EL):

- Hr. Arne Melchior hævdede, at der i USA er almindelig opbakning til denne krig. Så ved jeg ikke, om hr. Arne Melchior har læst den artikel, der lørdag den 14. februar var i Politiken, og hvor det blev oplyst, at præsident Clinton endnu ikke har været i stand til at indhente Kongressens godkendelse af den krig, som han har bedt den danske regering om at deltage i, og at der i Kongressen er ganske alvorlig bekymring over og kritik af det projekt, som præsidenten egenmægtigt har inviteret Danmark til at deltage i.

F.eks. har den republikanske senator Arlen Specter sagt - og republikanere er jo bestemt ikke folk, der ellers viger tilbage for noget på det her område - jeg citerer fra Politiken: "Jeg er meget bange for, at Saddam Hussein kan komme ud af det her som en martyr." Og der står også i Politikens artikel, at politikere fra begge partier fortæller, at deres vælgere er angst for, at situationen skal glide ud af kontrol for USA, og at det slet ikke kan lykkes at nå de krigsmål, man har sat sig.

Socialdemokrater imod

Holger Graversen (S):

- Man har så haft en teoretisk diskussion om, hvorvidt der ligger en gyldig FN-resolution bag en indsats, men det finder jeg ikke er det væsentligste; det afgørende for mig er, som jeg har sagt, at der ikke er et enigt FN bag en aktion nu. Det drejer sig om en USA-afgørelse, og det vil altså sige et enkelt lands afgørelse, og deri ligger en farlig udvikling for hele vores udenrigspolitik og sikkerhedspolitik, men bestemt først og fremmest for FN's fremtid.

Mange lande mener, at forhandlingens vej ikke er afprøvet tilstrækkeligt. Og der er naturligvis en årsag til, at de arabiske lande denne gang ikke går med: De kan måske bedre se dobbeltmoralen og hykleriet i, at USA pludselig har så travlt med at få FN's resolutioner overholdt.

Det er ikke det, der betyder mest for mig, men det betyder også noget, at der er så meget dobbeltmoral: USA nedlægger det ene veto efter det andet, når der er resolutioner om, at Israel f.eks. skal trække sig tilbage fra besat område, men nu gælder det om at få resolutionen ført ud i livet, ellers skal der straffes.

Hardy Hansen (S):

- Jeg må som medlem af den socialdemokratiske gruppe også meddele, at jeg ikke kan stemme for beslutningsforslag nr. B 114 på baggrund af, at jeg ikke ønsker, vi skal deltage i den krig, forslaget jo i realiteten giver grønt lys for. Jeg synes, vi har set så mange uhyggelige billeder fra Irak af sultende børn og en forarmet befolkning, og jeg vil ikke være med til at sende bomber ned over Irak, som betyder, at tusinder, titusinder, ja, måske hundredetusinder af den irakiske befolkning bliver slået ihjel. Jeg stemmer nej til forslaget.

Stalinister!

Helge Adam Møller (KF):

- Nu er det jo spændende at høre den tidligere stalinist og kommunist hr. Keld Albrechtsen gøre sig til talsmand for, hvad der er den rigtige politik for verden. Hvis de teorier, som hr. Keld Albrechtsen havde i 1970'erne og 1980'erne, havde samlet et flertal i dette Folketing og et flertal i Vesten, havde vi stadig væk haft et jerntæppe,

og så havde vi stadig væk haft kommunistiske diktaturer overalt øst for jerntæppet, men det viste sig jo dengang, at hr. Keld Albrechtsen tog fejl, og det gør han også nu. Hvis det, som hr. Keld Albrechtsen stod for dengang, var blevet virkelighed, havde vi i dag ikke levet i et samfund, hvor vi ikke alene har et frit Vesteuropa, men også et frit Østeuropa.

Keld Albrechtsen (EL):

- Nu forstår jeg, at hr. Helge Adam Møllers demokratiopfattelse er sådan, at hvis man kritiserer USA og NATO - og det har hr. Helge Adam Møller ret i, at jeg har gjort mangfoldige gange også i 1980'erne, og der var også dengang god grund til det - så er man altså efter hr. Helge Adam Møllers opfattelse stalinist.

Helge Adam Møller (KF):

- Jeg synes, hr. Keld Albrechtsen skulle gå hen til reolen her bagest i salen og se i Folketingets forhandlinger fra de sidste 20 år og finde alle de steder, hvor hr. Keld Albrechtsen skamløst, og jeg gentager: skamløst har rost det store diktatur, der dengang eksisterede mod øst, hvor han helt bevidst og åbent på næsten enhver tænkelig måde har modarbejdet og bekæmpet de frie landes fællesskab, Atlantsammenslutningen, og hvor han ikke har fundet en lejlighed så lille og så ubetydelig, at der ikke var mulighed for at angribe de lande, der stod i spidsen for de frie lande, bl.a. USA.

Keld Albrechtsen (EL):

- Så vil jeg bare bede hr. Helge Adam Møller, når det nu er så nemt og der findes i snesevis af tilfælde, om lige at gå hen og i en af forhandlingerne fra 1980'erne bare finde ét sted, hvor jeg har skamrost Sovjetunionen, bare ét sted, for så ville jeg tage det en lille smule alvorligt med den snak, men hr. Helge Adam Møller kan ikke finde bare ét sted.

En anden kurs

Udenrigsminister Niels Helveg Petersen (RV):

- Enhedslistens repræsentanter har jo valgt at møde i propagandauniformer her i dag, og efter mine begreber ser det ikke pænt ud.

Lad mig nævne, at foruden USA er Storbritannien, Canada, Australien, Polen, Ungarn, Argentina og New Zealand alle klar til en egentlig militær aktion. Holland har sendt en fregat af sted, Norge ventes at træffe beslutning i denne uge, og en lang række andre lande i Europa og nogle af Golfstaterne stiller baser til rådighed.

Lad mig i den forbindelse henlede opmærksomheden på, at de tre baltiske lande i går har udtrykt deres støtte til en aktion, såfremt forhandlingerne ikke fører til et resultat.

Villy Søvndal (SF):

- Udenrigsministeren får det til at se ud, som om debatten står mellem dem, der bare vil læne sig tilbage, og dem, der vil gøre noget; men det billede er jo meget fortegnat, også i forhold til den internationale situation. Jeg vil godt gøre opmærksom på, at lande som Frankrig, Sverige, Rusland, Kina, Indien og Egypten, der har stolte FN-traditioner, alle modsætter sig denne aktion, og nogle af dem er oven i købet NATO-lande.

Frank Aaen (EL):

- Jeg synes stadig ikke, vi fik noget klart svar på, om regeringen er enig i, at det er en korrekt kurs, der føres over for Irak, og om den kan føre til de mål, man siger, man gerne vil nå. Men for at man ikke skal tro, det er venstreorienteret propaganda, kan jeg citere Berlingske Tidende fra november 1997, hvor H.C. Nielsen fra Forsvarsakademiet siger, at spørgsmålet er, om en politisk-strategisk linje over for Saddamstyret ikke vil bringe lige så mange resultater som våbenkontrollen, og også nævner, at nu har irakerne fået straf nok, og at man er nødt til at overveje at bruge andre midler.

Keld Albrechtsen (EL):

- Der er kun én løsning, og den er ikke nem. Der findes ingen snuptagsløsninger, sådan som forsvarsministeren og udenrigsministeren og flertallet her i Folketinget forestiller sig. Der findes kun et arbejde for demokrati og for at støtte de demokratiske kræfter,

som kan danne et alternativ til Saddam Hussein, og som i øvrigt også i lande som Libyen og Sudan kan danne et alternativ til de magter, som benytter sig af disse produktioner af masseødelæggelsesvåben.

Derfor foreslår Enhedslisten, at vi ophæver sanktionerne. Vi skal ikke bombe Irak med amerikanske våben. Vi skal bombe Irak med mad og medicin. Vi skal gøre det umuligt for Saddam Hussein at opretholde et terrorregimente baseret på fattigdom, nød og elendighed, utryghed og hemmeligt politi og aflukkethed over for omverdenen.

Vi skal bombardere Irak med gæster, med forretningsfolk, med politiske besøg, med turister, med alle mulige former for kontakter. Vi skal gøre det muligt for befolkningen at have mad, så de kan deltage i politisk aktivitet imod Saddam Hussein.

Beslutningsforslaget blev vedtaget med 104 stemmer (S, V, KF, RV, FP, CD, DF og Jacob Haugaard (UP)) mod 18, mens 75 var fraværende.

Imod stemte:

Holger Graversen (S)

Thomas Adelskov (S)

Hardy Hansen (S)

Jytte Madsen (S)

Lissa Mathiasen (S)

Jes Lunde (SF)

Kjeld Rahbæk Møller (SF)

Holger K. Nielsen (SF)

Anni Svanholt (SF)

Villy Søvndal (SF)

Margrete Auken (SF)

Aage Frandsen (SF)

Anne Baastrup (SF)

Steen Gade (SF)

Bruno Jerup (EL)

Jette Gottlieb (EL)

Bent Hindrup Andersen (EL)

Keld Albrechtsen (EL)

Inkonsekvens hos de ledende vestlige politikere angående atomvåben

Det nyligt fremsatte forslag i folketinget om forbud mod atomvåben giver anledning til at undersøge de vestlige politikeres indstilling til atomvåben, og man må undre sig over den inkonsekvens, der viser sig.

Af Aase Bak-Nielsen

Sammenfaldet af ledende medlemmer i FN, OSCE, NATO, EU og WEU er stort, så man kunne forvente overensstemmelse i disse organisationers indstilling til a-våben.

Men landene ændrer synspunkter, alt efter hvilken kasket de har på, og det er trist at konstatere, at Danmark ikke holder sig tilbage, hvad inkonsekvens angår.

FN, som har 185 lande som medlemmer, har som hovedformål "ved fredelige midler efter retfærdighedens og folkerettens grundsætninger at ordne eller bilægge mellemfolkelige tvistigheder". FN vedtog på sin generalforsamling i 1978 i enighed et slutdokument, hvori der udtrykkes "foruroligelse over den trussel mod selve menneskehedens overlevelse, som eksistensen af nukleare våben frembyder", og der besluttedes en strategi, der "sigter mod almindelig og fuldstændig nedrustning under effektiv international kontrol".

OSCE blev oprettet i 1975. Alle Europas lande incl. Rusland plus USA og Canada er medlemmer. Hovedprincipperne byder på "Afståelse fra trussel om magtanvendelse eller brug af magt". "Fredelig bilæggelse af tvister", "Respekt for menneskerettighederne" og "Opfyldelse i god tro af forpligtelser i henhold til folkeretten".

Den Internationale Domstol i Haag bedømte i 1996 lovligheden af atomvåben og kom efter intense folkerets-studier til den konklusion, at trussel med eller brug af atomvåben er ulovlig. Halvdelen af dommerne udtalte, at de ikke ud fra de internationale retsregler kunne udlede, om en stat, hvis "selve eksistens var på spil", havde lov til at true med eller bruge a-våben - altså ikke, at en sådan stat har ret til det, blot at det ikke står skrevet noget sted.

Ingen af de erklærede atomvåbenstater kan hævde, at deres stats eksistens er på spil. Derudover pointerede domstolen, at a-våbenmagterne med CTB-traktaten 1996 om forbud mod prøvesprængninger har forpligtet sig til fuldstændig a-våben-nedrustning under streng international kontrol.

EU-Parlamentet vedtog 13/3. 97 en resolution, hvor de henstiller "til medlemsstaterne at støtte, at der i 1997 indledes forhandlinger om en konvention til afskaffelse af atomvåbnene" (Schlaining-manifestet).

Hvordan rimer disse erklæringer med den afskrækkelsestrategi, der hersker i de andre organisationer?

NATO har altid haft trussel med og brug af atomvåben på programmet, og så sent som den 10/12. 96 erklærede NATO's ministerråd i sit communiqué: "Vi bekræfter, at de allieredes kernevåbenstyrker fortsat spiller en enestående og essentiel rolle i Alliancens strategi for krigsforebyggelse. Nye medlemmer, der vil blive fulde medlemmer af Alliancens i alle henseender, vil forventes at gå ind for konceptet om afskrækkelse og den essentielle rolle, som kernevåben spiller i Alliancens strategi.

Udvidelse af Alliancen vil ikke udkræve nogen ændring i NATO's nuværende kernevåbenbeholdning, hvorfor NATO-landene ikke har nogen hensigt om, plan for eller årsag til at deployere kernevåben på de nye medlemmers territorier, ej heller noget behov for at ændre noget aspekt af NATO's nukleare retningslinjer eller struktur - og vi forudser ikke i fremtiden noget behov derfor".

WEU, Vestunionen, bygger også på en atomvåben-strategi.

I Haag-Plaformen 27/10. 87 står der: "For at være troværdig og effektiv må en afskrækkelses- og forsvarsstrategi fortsat være baseret på en passende kombination af nukleare og konventionellevåben, hvoraf kun det nukleare element kan stille en eventuel aggressor over for en uacceptabel risiko."

Denne formulering er gentaget i et Notat fra Udenrigsministeriet 23/11. 95, som drejer sig om et europæisk sikkerhedsbegreb for 27 WEU-lande (altså indbefattet associerede medlemmer og observatører som Norge og Danmark). Heri henvises specielt til Storbritanniens og Frankrigs atomvåben som bidrag til de allieredes samlede afskrækkelse og sikkerhed.

Frankrig og Tyskland har på møde i Nürnberg 9/12. 96 fremlagt et fælles sikkerheds- og forsvarskoncept." Målet er at overføre WEU til EU". Med henvisning til NATO's atomvåbenstrategi og til de uafhængige britiske og franske atomvåbens betydning erklærer Frankrig og Tyskland sig parate til at "indlede en dialog om den rolle som atomvåben kan have inden for en europæisk sikkerhedspolitik". (Udenrigsministeriet 6/2. 97 svar til Europaudvalget)

EU har i teorien intet militær, men skal ifølge Maastricht- og Amsterdam- traktaterne benytte sig af WEU, som "udgør en integrerende del af udviklingen af Unionen med adgang til en operationel kapacitet" . (art. 17). Inden et år skal Unionen udarbejde "sammen med WEU ordninger for udvidet samarbejde mellem dem", (Protokol A). Derved vil EU deltage i den atomvåbenbaserede afskrækkelsesstrategi.

Danmark holder sig ikke tilbage, hvad angår inkonsekvens

I FN stemte Danmark i 1961 ja til, at a-våben er i strid med FN-pagten, men har siden 1978 13 gange stemt nej til en FN-konvention mod atomvåben. Udenrigsministeren begrundede det med, at det er "i strid med NATO's forsvarsstrategi". (Svar til Kvinder for Fred 5/1. 96).

Hvorfor søger Danmark så ikke at ændre NATO's strategi, som strider mod FN's charter og mod Folkeretten?

Danmark har stemt ja til forbud mod flere prøvesprængninger, ja til forbud mod yderligere spredning af atomvåben, men godtager altså, at de fem største magter i verden stadig besidder atomvåben som et afskrækkelsesmiddel mod andre lande.

Danmark end ikke svarede Haagdomstolen, da den, før den gik i gang, udbad sig udtalelser fra FN-landene. Begrundelsen var, at det "kan forventes, at nogle NATO-lande, herunder lande, der er medlemmer af EU (...) vil sætte spørgsmålstejn ved domstolens kompetence under henvisning til, at der er tale om et politisk spørgsmål". (Svar nr. S 863 17/3. 94 til Jens Thoft, SF).

Danmark havde altså ingen selvstændig mening.

Folketingets flertal gik 15/11. 96 klart imod et lovforslag om "etablering af a-våbenfrie zoner i Europa".

Alle andre end forslagsstillerne, EL og SF, gik imod.

Udenrigsministeren bedyrede, at regeringen er enig med Canberra- kommissionen, som stærkt anbefaler a-våbenfrie zoner, Han udtrykte tilfredshed med, at der fandtes a-våbenfrie zoner i Latinamerika, i det sydlige Stillehav, og at der er forberedt sådanne i Afrika og Sydøstasien.

Men alligevel fandt regeringen det "ikke særligt hensigtsmæssigt" at støtte forslaget om en lignende zone i Europa, da der "tilsyneladende ikke blandt de europæiske regeringer er den samme interesse for at fremme tanken om atomvåbenfrie zoner i Europa som tidligere".

Det kan kun tydes som regeringens og folketingets manglende interesse i at øve indflydelse på europæisk politik i de organisationer, hvor Danmark "sidder med ved bordet"?

Samme skæbne led det seneste forslag fra EL og SF om forbud mod atomvåben (førstebehandling i folketinget 4/12. 97).

Forslaget opfordrer regeringen til i de relevante internationale sammenhænge, herunder NATO, at fremsætte forslag om forbud mod a-våben - altså i praksis at gøre det, regeringen i andre sammenhænge har skrevet under på at ville gøre.

I sin afvisning henviser udenrigsministeren til, at "selve opfindelsen aldrig kan gøres om". Det forhindrer ham dog ikke i at påpege det positive i, at der er vedtaget et totalforbud mod kemiske våben - på trods af at opfindelsen af dem jo heller aldrig kan ændres!

Både han og den radikale ordfører påpeger de mange problemer, der er i et forbud.

Men det skulle vel ikke hindre et forslag om at gå igang med at løse dem?

Det hele minder meget om, da vi kæmpede for et forbud mod landminer. Der var ingen grænser for alle de undskyldninger, danske politikere havde for ikke at ville forbyde landminer. "Det er et slag i luften", "Det svækker dansk forsvar", "Det er imod NATO's strategi".

Men efter nogle år fandt regeringen det opportunt at udstede en regeringserklæring (altså ikke nogen lov vedtaget i folketinget) med forbud mod landminer i det danske forsvar. Begrundelse: "det er væsentligt med et klart og utvetydigt politisk signal ... så presset mod de mest modstræbende lande kan opretholdes og forstærkes".

Hvorfor vil Danmark så ikke sende et klart og utvetydigt signal for at presse de fem modstræbende atomvåbenmagter?

Udenrigsministeren hævder i folketinget 4/12., at atomvåben ikke er omfattet af FN-konventionen om inhumane våben 1980.

Hvad er efter udenrigsministerens mening inhumane våben? Ifølge Folkeretten er det våben, der rammer i flæng og især rammer civile.

Der findes adskillige konventioner, der forbyder alle former for inhumane våben: Skt. Peterborgerklæringen fra 1868 siger, man kun må søge at svække fjendens militære styrker.

Ifølge Haagkonventionerne fra 1899 og 1907 er der forbud mod "bombardement med et hvilket som helst middel mod byer, boliger eller bygninger, der er uforsvarede". Mange bombardementer under 2. verdenskrig, både tyske og engelske, var overtrædelse af international ret. Og bombningerne af Hiroshima og Nagasaki var i høj grad en krigsforbrydelse.

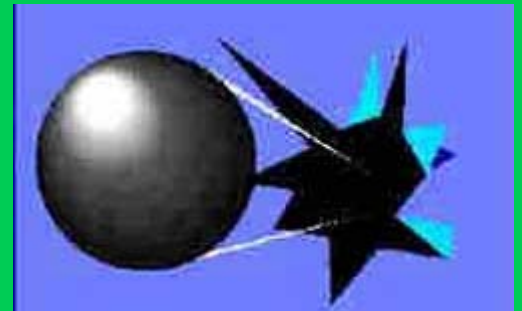
Genevekonventionerne 1949 og 1977 pointerer forbudet mod brug af våben, som rammer civile og militære mål i flæng.

FN's resolution fra 1961 (nr. 1653) udtaler klart, at atomvåben er i modstrid med FN's ånd, bogstav og formål og derfor er et direkte brud på FN-pagten.

Danmark har ind imellem turdet gå foran eller alenegang i politiske sager, senest i fordømmelsen af Kinas overtrædelse af menneskerettighederne. Gjorde vi det kun, fordi Kina er "så langt væk"? Tør vi ikke markere os ved at tale "vore egne" allierede midt imod?

I ethvert ordentligt demokratisk foretagende skal udtalelser fra mindretal respekteres - og det er jo set, f.eks. i kampen mod apartheid og i landminesagen, at et forhånet mindretals indstilling udvikler sig til en lykkelig fletalsbeslutning.

Hvor længe skal vi vente på, at verdens statsmænd - og de danske - tager det alvorligt, de skriver under på i FN og OSCE?

Polititilhold mod de engelske fredskvinder i Menwith Hill Peace Camp

Menwith Hill Peace Camp blev etableret i 1994. Her demonstrerer og informerer fredskvinder om Menwith Hill Listening Centre (Spy Base) efter samme princip som kvinderne i 80'erne gjorde det i Greenham Common Peace Camp. De har beskrevet, hvorledes USA's tophemmelige efterretningstjeneste The National Security Agency (NSA) fra basen kan aflytte al kommunikation såsom e-mail, telefonsamtaler og telefax i Europa. Den britiske regering benægter, at denne aflytning foregår, men David Bowe, britisk MP og ledende EU-MP, har nu også bedt om en undersøgelse, idet en ny rapport om basen beskriver forhold, som han mener udgør en alvorlig trussel mod britisk og europæisk suverænitet, civile rettigheder og kommercielle interesser (Herold 2.1.98).

Fem af de fastboende kvinder i Menwith Hill Peace Camp bliver for tiden mødt med stævninger om tilhold. Myndighederne vil forbyde kvinderne at tage ophold indenfor flere kilometers afstand fra Menwith Hill U.S. Spy Base. Hvornår det lykkes at få præsenteret stævningerne for kvinderne er kun et spørgsmål om tid. Hvad vil der ske med lejren og det fortsatte protestarbejde deroppe? Vil kvinderne blive fængslet for at bryde tilholdet? Vil alle deres ejendele blive fjernet fra stedet? Vil fredslajren overhovedet overleve? Kvinderne beder om hjælp. Du kan hjælpe økonomisk eller sende dem et brev. Det holder modet oppe i kvindernes ret så barske hverdag. De engelske kvinder vil fortsætte deres stædige indsats for at få lukket Menwith Hill U.S. Spy Base, hvis aktiviteter med aflytning af telekommunikation i høj grad også angår os på den anden side af havet.

Adressen er: WoMenwith Hill Womens Peace Camp, Outside U.S. Spy Base, Kettleing Head Layby, A 59 Rd. Nr. Harrogate, North Yorks. HG 3 2 RA, Storbritannien.

Freds demonstration i Faslane, Scotland

Atomvåben er umoralske, farlige, forurenende, et frygteligt spild af ressourcer og blev erklæret ulovlige af Den internationale Domstol i Haag den 8. juli 1996. Atomvåbenstaterne nægter at efterkomme de internationale love og afskaffe deres atomvåbenlagre. Det er på tide borgere verden over handler selv. Trident Ploughshares 2000 er en samlet protestaktion, der vil starte i maj måned i år. Med fredelige midler vil borgere arbejde på at få afrustet de britiske atomubåde inden 1. januar år 2000. Trident Ploughshares 2000 opfordrer alle til at deltage sammen med flere hundrede andre ikke voldelige fredsaktivister for at få bragt våbenlagrene ned til nul.

Adressen er: Trident Ploughshares 2000, 42-46 Bethel Street, Norwich, Norfolk, NR 2 1 NR. Storbritannien. Tel. (01603) 611953 fax 666879. Støtteerklæringer og yderligere information hos Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed, Telefon: 31 33 10 97

U.R

Historie, identitet og tidsopfattelse

Et seminar i Kiev bragte artiklens forfatter på sporet af nogle dybtliggende problemer med at skabe forsoning i et område, der igennem en lang historie har været præget af etniske konflikter, undertrykkelse og overgreb. De historiske myter overtager bevidstheden og ødelægger såvel tidsopfattelsen som forsoningsønsket.

Workshoppen om Krim - foto: Annelise Ebbe

Af Annelise Ebbe

I oktober 1997 holdt den svenske Ligas Göteborg-kreds i samarbejde med kvindeceneret Rozrada i Kiev et kvindeseminar om ikke voldelige konfliktløsninger. Der var to meget forskelligartede oplevelser, der bragte mig på sporet af nogle interessante konfliktområder, som jeg ikke havde kendt til, og som gav mig lyst til at efterspore dele af Ukraines historie.

Før konferencen startede blev de svenske deltagere i konferencen og jeg vist rundt i Kiev af en meget historisk interesseret mand (der er gift med seminarets ukrainske arrangør). Han gjorde umådelig meget ud af de historiske monumenter og meget ud af monumenter af religiøs karakter. I det hele taget fik man en fornemmelse af, at historien og religionen er kommet til at spille en meget væsentlig rolle efter Sovjetunionens opløsning som en del af den nationale identitet. Det var den første øjenåbnende oplevelse.

Under nogle af plenumdiskussionerne blev det klart, at de tilstedeværende kvinder fra Ukraine havde et uafklaret problem - muligvis en konflikt, der handlede om Krim. Vi var nogle, der foreslog, at man skulle kaste lys over problemet gennem en workshop. Vi var to nordiske kvinder, der påtog os sammen at lede workshoppen. Det blev en ny øjenåbnende oplevelse. Ikke sådan at forstå, at det ikke var interessant, det vi hørte, men faktisk gik bølgerne så højt på et tidspunkt, at begge vi to ikke russisk talende workshopledere måtte opgive at følge med, blandt andet fordi de involverede kvinder bad tolken om at holde inde med oversættelsen. Inden da havde jeg personligt ikke været til megen nytte, om nogen overhovedet, fordi det faktisk ikke lykkedes for mig at forstå, hvad det var, de diskuterede. En gang imellem forsøgte jeg at spørge, hvor vi var i tid, hvilket førte til hævede øjenbryn og hovedrysten blandt diskussionsdeltagerne og svar som "midten af forrige århundrede". Det eneste, der stod helt klart for mig ved workshoppens afslutning, var, at vi aldrig kom længere end til Anden Verdenskrig rent tidsmæssigt. Jeg troede i lang tid, at vi diskuterede konfliktstof, der hørte hjemme efter Sovjetunionens opløsning, fordi diskussionsdeltagerne det meste af tiden lød, som om det var helt friske konflikter og modsætninger, de diskuterede.

For mig meldte sig spørgsmålet, om der er sammenhæng mellem truet identitet og problemer med at holde fortid, nutid og fremtid adskilt, om folkeslag, der gennem en lang historie har ført en omtumlet tilværelse, er tørnet mod hinanden og blevet angrebet af magter udefra har svært ved at skelne mellem historiske myter og nutidige, aktuelle konflikter, og om de hæfter deres nationale identitet op på historiske myter, hvilket muligvis hæmmer eller direkte blokerer for en forsoning mellem forskellige etniske grupper.

For at forstå, hvilken karakter den ukrainske historie har, og på hvilke måder historien kan have påvirket den nationale identitet og vanskeliggjort forsoningen, gik jeg derfor i gang med at afsøge dele af Ukraines (og Krims) historie.

Ukraine

Det skal måske først og fremmest slås fast, at Ukraine kun to gange i historien har eksisteret som selvstændig stat, nemlig fra 1918-21 og efter Sovjetunionens sammenbrud i 1991.

Ukraine er et østslavisk ord for grænseområde, og man må bestemt sige, at Ukraine op gennem historien har været såvel et område med meget flydende grænser, som et område, der har grænset og også nu grænser op til mange forskellige lande. Det nuværende Ukraine grænser således op til Hviderusland mod nord, Rusland mod nordøst, Polen, Slovakiet og Ungarn mod vest og Rumænien og Moldavien mod sydvest. Landet har kystlinje langs Sortehavet med den store havneby Odessa i det egentlige Ukraine og den vigtige flådeby Sevastopol på Krimhalvøen. Eftersom Ukraine har været omstridt og ofte behersket af stærkere naboer, først og fremmest russere og polakker, har selvstændige politiske og sociale institutioner og en særlig ukrainsk kultur haft svært ved at slå rod og udvikle sig.

Historien

I ældre historisk tid bestod Ukraine af to adskilte regioner, en skov- og jordbrugsregion i nord og vest og et vidtstrakt steppeområde i syd. Frem til 1500-tallet (i visse områder endog til 1700-tallet) blev steppeområderne kontrolleret af forskellige nomadefolk, blandt hvem det tyrkiske sprog dominerede. I den nordlige del opstod det store, men splittede kievrussiske rige, Kievrus, i 800-tallet. Det var en statsdannelse, der var et resultat af, at svenske købmænd på vej til Byzans (nu Istanbul) kom i kontakt med og gjorde sig til herrer over nogle østslaviske stammer, der boede i området langs Dnepr. Det blev en handelsnation, der kom til at fungere som det østlige yderpunkt for et europæisk fællesskab. Kiev, Ukraines nuværende hovedstad, der blev erobret af vikingefyrsten Oleg i 882 og gjort til hovedstad, blev i 900- og 1000-tallet til et handelsmæssigt og kulturelt centrum.

På grund af gentagne overfald fra nomadiske steppefolk, mere og mere alvorlige indre stridigheder mellem forskellige fyrster og forskydning af handlesvejene, blev Kievrus fra anden halvdel af 1100-tallet ramt af en hastig opløsningsproces. Mongolerne hærgede i 1240'erne den østlige del med hovedstaden Kiev, mens de vestlige dele, Podolien, Galicien og Volynien, beholdt et vist selvstyre. I 1300-tallet kom dette område dog under polsk-lithauisk herredømme. Splittelsen af Ukraine førte til en etnisk differentiering af østslaverne i en nordlig og en sydlig gruppe. Førstnævnte havnede i storfystedømmet Moskvas - senere Ruslands - interessessfære og sidstnævnte blev af polakkerne og lithauerne anerkendt som rutener eller ukrainere.

Under det polsk-litauiske herredømme (1340-1795) skete der en social differentiering. Ukrainerne var hovedsagelig bønder, der fik en ufri stilling bl.a. på grund af polske godsejere, under hvis herredømme de kom, da størstedelen af det ukrainske territorium kom under polsk styre i 1569. Samtidig flyttede jødiske og polske købmænd ind i byerne.

Modstanden mod den polske statsmagt voksede, især blandt de frihedssøgende, ukrainske kosakker, der i 1648 gjorde oprør mod Polen. Det førte til voldsomme forfølgelser af jøder og polakker. Bohdan Chmelnytskij, der ledede oprøret, nærmede sig zardømmet i Moskva i den tro, at Ukraine kunne få autonom status. Men efter en russisk-polsk krig blev Kiev og området øst for Dnepr efter freden i 1667 lidt efter lidt en integreret del af Rusland. Drømmen om autonomi måtte endelig opgives under Den Store Nordiske Krig i slaget ved Poltava 1709.

De vestlige dele af Ukraine forblev polske frem til Polens delinger 1772-95, hvor disse områder blev delt mellem Rusland og det habsburgske Østrig.

Allerede under Peter Den Store (1682-1725) forsøgte man at integrere Ukraine og folkeslagene i landet i det russiske imperium. Man nedbrød ukrainske institutioner og

forbød det ukrainske skriftsprog. Katarina II (1762-96) gjorde det udvidede ukrainske territorium til et russisk guvernement.

I 1800-tallet blev landet yderligere 'russificeret', og da industrialiseringen startede flyttede en mængde russere til byerne og til mineområderne i Ukraine. Landet blev herefter benævnt Lillorusland. Det førte til en national opvågning i Ukraine.

Ukrainske intellektuelle skildrede en speciel ukrainsk identitet ved at skelne nøje mellem den russiske og den ukrainske historie og kultur, mens russerne nægtede eksistensen af en særlig ukrainsk historie og fremstillede ukrainsk som en russisk dialekt.

I revolutionsårene omkring 1905 blev russificeringen mildere, men reaktionen på revolutionen og Første Verdenskrig førte til yderligere undertrykkelse.

I det mere kulturelt tolerante Østrig havde den ukrainske nationalisme sit bedste holdepunkt. Blandt nationalisterne var der imidlertid forskellige opfattelser af, hvad det var, man ville. Nogle ville et forenet Ukraine, andre et autonomt Ukraine indenfor Østrig-Ungarn, og atter andre ville have Ukraine integreret i et østslavisk domineret Rusland.

I 1899 blev der grundlagt et nationalt, ukrainsk parti i Galicien. Også dette blev senere undertrykt, da russerne erobrede Galicien i 1914, men i revolutionsåret 1917 blev der fremført nye krav om ukrainsk autonomi, og det såkaldte centralråd (Rada) blev dannet i Kiev.

Den 22. januar 1918 udråbte centralrådet Ukraine som selvstændig stat, og ved Østrig-Ungarns sammenbrud blev der 1. november 1918 også udråbt en vestukrainsk republik, som i januar 1919 sluttede sig til Østukraine. Men det var svært for den nye stat at konsolidere sig. Man havde en stor russiske befolkning, der ikke ønskede adskillelse fra Rusland; der var en voldsom splittelse mellem ukrainske nationalister og bolsjevikker, og desuden var situationen uden om Ukraine turbulent med verdenskrigens slutning og revolutioner og borgerkrige i Rusland. Mellem 1918 og 1921 havde staten ikke mindre end ni forskellige regeringer, hvilket taler sit tydelige sprog om splittelserne.

Ved freden i Riga i marts 1921 blev Ukraine delt mellem det bolsjevikiske Rusland og det genopstandne Polen, og landet genoptog sin status som uselvstændigt grænseområde. Områderne i syd (Bukovina, Karpato-Ukraine) blev indlemmet i henholdsvis Rumænien og Tjekkosllovakiet.

I det østlige Ukraine, der i 1922 fik status som sovjetrepublik, blev der indledt en systematisk sovjetisering, hvilket blandt andet omfattede politiske udrensninger, kulturel russificering, økonomisk centralisering, forceret industrialisering og kollektivisering af jordbruget. Med kollektiviseringen kom deportationer og heftig hungersnød, hvorved millioner af mennesker mistede livet 1932-33. Det var Stalin, der stod for disse deportationer. Senere sørgede Stalin for omfattede tvangsforflytning med deraf følgende massedødsfald af tusindvis af krimtatarer. Også i det autoritære Polen blev ukrainerne ramt af kulturel tvangsassimilation. I sammenhæng med Tysklands overgreb på Polen i 1939 blev Polens ukrainske områder annekteret af Sovjetunionen.

Monument over de henrettede jøder i Ukraine - foto: Annelise Ebbe

Under Anden Verdenskrig blev der i løbet af to dage foretaget massedrab på jøder i Kiev. I alt 90.000 jøder blev skudt. Efter krigen rejste man et monument på den plads i byen, hvor henrettelserne fandt sted, men intet på monumentet eller mindepladerne røbede, at der var tale om jøder. Først for nylig har man sat en mindeplade med hebraisk tekst, der skal signalere, at det ikke var Kievborgere i bred almindelighed, der blev skudt.

Efter Anden Verdenskrig blev stort set hele det historiske ukrainske territorium en del af Sovjetrepublikken Ukraine. De områder, der ikke tidligere havde været del af republikken blev sovjetificeret, hvilket dog ikke eliminerede forskellene på det mere agrare, centraleuropæiske influerede og nationalistiske Vestukraine og det industrialiserede, russiskpåvirkede Østukraine.

Sovjetunionens opløsning under Mihail Gorbatjov i 1991 førte til en forsigtig national opvågnen i Ukraine. Denne opvågnen blev dog længe modarbejdet af det stærke kommunistparti. En af de udløsende faktorer i årene forud havde været nedsmeltningen af en reaktor på Tjernobylværket, der åbnede øjnene hos mange ukrainere både for centralstyrets ufølsomhed og for den langvarige og omfattende kulturelle og sproglige russificering, der havde fundet sted.

I 1991 blev den frie stat Ukraine udråbt med den tidligere kommunistiske politiker Leonid Kravtjuk som første præsident. I juli 1994 blev Leonid Kutjma valgt til præsident.

Præcis som under den første periode som selvstændig nation har det nye Ukraine store, nærmest uoverstigelige vanskeligheder. Her kan bl.a. nævnes, hvad vi altså også fornemmede på seminaret, problemerne med Krim. Krimhalvøen blev i 1954 overført fra den russiske sovjetrepublik til den ukrainske. Det betød for så vidt ikke noget, fordi alle tilhørte det samme store fællesskab. Men nu, da dette fællesskab er opløst, står man med problemerne. På Krim er der en stor russisk befolkning, hvilket giver etniske problemer. Og man har anbragt den russiske Sortehavsflåde i Sevastopol, og denne flåde er blevet et stridspunkt i bodelingen mellem Rusland og Ukraine efter opløsningen af Sovjetunionen.

Religion

I 988 antog Kiev fyrsten Vladimir I den ortodokse kristendom fra Byzans. Kiev blev dermed centrum for den kristne mission blandt østslaverne. Da Ukraine blev erobret af mongolerne, blev metropolittens sæde flyttet til Moskva, og den ortodokse, ukrainske kirke er siden blevet regnet som en del af den russiske.

På grund af kulturelle og religiøse spændinger tog de polsk-ukrainske modsætninger til, efter, at Ukraine var kommet under polsk styre i 1569. Polakkerne startede i 1596 en kampagne for at få alle undersåtter til at tilslutte sig den romersk-katolske kirke. Herved opstod den uniatiske ukrainske katolske kirke i grænseområdet, en kirke der havde ortodoks liturgi men katolske læresætninger. Den var administrativt

underordnet pavedømmet. Denne kirke overlevede efter Polens delinger i Galicien, der hørte til Østrig, mens den blev forfulgt i den del af Ukraine, der kom ind under Rusland, og i 1839 blev den helt forbudt under Nikolaj I.

I løbet af 1900-tallet er der gjort flere forsøg på at oprette en selvstændig ortodoks kirke i Ukraine, især efter kommunismens fald. Det har ført til indre kirkelige stridigheder. I Galicien dominerer f.eks. den ukrainske katolske kirke. Senere vil vi også høre om, hvordan det i første omgang var en religionsstrid, der gav anledning til Krimkrigen.

Krim

Allerede i 600-årene f. Kr. begyndte grækerne at kolonisere Krim. I 480'erne f. Kr. samledes halvøen til en handelspolitisk betydningsfuld statsdannelse, der stadig eksisterede i antikken.

Omkring 100-årene e. Kr. trængte sarmaterne ind på det nordlige Krim, men i løbet af det næste århundrede blev halvøen en del af østgoternes sydrussiske rige. I syd slog alanerne sig ned. Hunnernes invasion fordrev de fleste af disse folk, men der var en rest af østgoterne, der blev oppe i bjergene, og de beholdt deres etniske egenart og sprog op til 1700-tallet.

Den sydlige del af Krim blev i midten af 600-tallet overtaget af byzantinerne, mens den sydøstlige del erobredes af khazarerne, der i 1000-årene blev fordrevet af kumanerne.

Samtidig med, at den mongolske Gyldne horde erobrede Europas østligste dele i 1200-årene, slog tyrkisk-mongolske nomadestammer sig ned på Krim. Efterhånden som det mongolske vælde brød sammen, kunne mongolernes efterkommere, de islamiske krimtatarer, i 1440 oprette det selvstændige Krimkhanat, der fra 1478-1774 var tyrkisk lydrike, det vil sige under det Osmanniske rige.

Fra 1600-tallets slutning viste de russiske zarere en øget interesse for Krim, og under den russisk-tyrkiske krig 1768-74 erobrede russiske tropper hele halvøen. Derved blev øen formelt indlemmet i det russiske imperium, hvilket manifesteredes ved, at den russiske Sortehavsflåde blev flyttet til Savastopol, og ved at en stor del af krimtatarernes jordbesiddelser blev overtaget af tilflyttede russere.

Vestmagternes øgede uro over Ruslands voksende indflydelse i det økonomisk og militærstrategisk vigtige Sortehavsområde førte til, at Krim blev skueplads for Krimkrigen 1853-56. Men som allerede nævnt blev en religiøs uoverensstemmelse den gnist, der antændte krigen. Det var en strid i det osmanniske Palæstina mellem de ortodokse, der var beskyttet af russerne, og katolikkerne, der blev støttet af Frankrig. Konflikten handlede om handelsinteresser, om adgang til havet, om stormagtsdrømme og verdensherredømme, men den blev fortolket som en religiøs strid.

Krim blev autonom Sovjetrepublik i oktober 1921 inden for republikken Rusland som et etnisk territorium for krimtatarerne. Da krimtatarerne efter den tyske besættelse af Krim 1941-44 af Stalin blev anklaget for kollaboration og forræderi og kollektivt blev forvist til Centralasien, ophørte autonomien - og tusinder af krimtatarer døde.

Fra 1954 blev den i øvrigt russisk dominerede halvø en del af den ukrainske Sovjetrepublik. Khrustjov gav det frodige område til Ukraine som en rundhåndet, men på det tidspunkt tom gestus, eftersom det i Sovjetunionen ikke havde nogen praktisk, politisk eller økonomisk betydning.

Da Sovjetunionen blev opløst i 1991, kom Krimhalvøen til at indgå i Ukraine. Den politiske situation har siden da været præget af meget gamle, dybt rodfæstede konflikter. Både russerne og krimtatarerne gør af historiske grunde krav på området, samtidig med at ukrainerne ikke vil give afkald på det.

Nationalisme og identitet

I samfund, hvor forskellige etniske grupperinger har myrdet, undertrykt og tortureret hinanden i årevis, er udsigterne til at skabe sandhed, forsoning og retfærdighed ret ringe.

Idéen om, at forsoning hviler på en fælles sandhed, forudsætter, at en fælles sandhed om fortiden er mulig. Det var en sådan fælles sandhed, jeg blev klar over, man ikke kunne nå frem til i Ukraine og på Krim.

Sandhed er relateret til identitet, og identitet defineres som oftest ud fra, hvem man ikke er.

Hvis er ukrainere mener, at en russer altid per historisk definition er en, der vil undertrykke ukrainerens særpræg og vil udradere ethvert spor af ukrainsk kultur, betyder det, at man skal opgive noget af det, der er med til at definere ens egen identitet for at slippe af med myterne.

Den sandhed, der betyder noget for folk, er ikke hverken en faktisk eller fortællende sandhed, men en moralsk eller fortolkende sandhed, og som sådan vil den altid være til

diskussion. Det gælder i Ukraine og på Krim som alle andre steder, hvor der er stærke etniske modsætninger gennem historien. Dertil kommer, at det er umuligt for en udenforstående at fremstille en "upartisk" sandhed, der kan blive accepteret af alle parter, fordi den udenforstående altid vil mangle nogle kendsgerninger, hvis betydning kun den indforståede kan vurdere.

Sandheden må, hvis den skal forstås og få konsekvenser, forfattes af dem, der lider under eller har lidt under konsekvenserne af den.

Retfærdighedens væsentligste funktion i dialogen mellem sandheden og forsoningen er at adskille individet og nationen og ligeledes at demontere den fiktion, at nationer ligesom individer er ansvarlige for forbrydelser, der begås i nationens navn. Dette blev meget tydeligt i ukrainernes opfattelse af russerne. De to russere, der var til stede på seminaret måtte hele vejen igennem kæmpe for ikke at skulle påtage sig skylden for al den uret, der var begået i Sovjetunionens (eller tidligere i historien andre magthaveres) navn.

Det, man kan prøve at gøre, og som den ene af de russiske deltagere også forsøgte, er at lette et folk (her det russiske) for byrden af fiktionen om den kollektive skyld.

Modstand mod den historiske sandhed er et resultat af gruppeidentitet: Nationer og folk binder deres fornemmelse af sig selv til narcissistiske fortællinger, der kraftigt modsætter sig korrektion. Også regimers legitimitet er baseret på myter, der har et panser mod sandheden.

Demokratiet er forudsætningen for den fri adgang til historiske data og den fri debat om betydningen af disse data, og en sådan debat er fundamentet for skabelsen af en offentlig sandhed.

Som det er nu i Ukraine og på Krim, har alle grupper hver sin sandhed, og en fælles sandhed er stort set utænkelig. Selv hvis der kunne skabes konsensus om en sådan fælles sandhed, ville den ikke nødvendigvis blive troet, og det er at lægge for megen tro i sandheden at bilde sig ind, den kan hele.

Heling er en meget besynderlig og gådefuld proces. Det, man for eksempel kan opleve i Ukraine - ligesom i øvrigt i det tidligere Jugoslavien - er, at fortiden bliver ved med at plage folk, fordi den slet ikke er fortid. På sådanne steder lever man ikke med en normal tidsfølge, men med en samtidighed, i hvilken fortid og nutid er en stadig sammenklæbet masse af fantasier, forvrængninger, myter og løgne.

Det, jeg oplevede, mens jeg blev vist rundt i Kiev anno 1997, og det, jeg oplevede, mens workshopdeltagerne diskuterede Krim-konflikten, var, at jeg blev usikker på, om de grusomheder, jeg fik fortalt, var foregået i forgårs eller for flere hundrede år siden, eller om de måske skulle ske i morgen - med den usvigelige sikkerhed, der ligger i troen på, at historien altid gentager sig. For dem, der fortæller historierne, er i går, i dag og i morgen det samme.

Det, der er mytisk og derfor skadeligt ved fortiden i et samfund, der bliver revet fra hinanden af borgerkrig eller etniske konflikter, er, at den slet ikke er fortid, hvilket gør processen med at komme overens med fortiden langt mere kompliceret, end hvis det blot drejede sig om at skille fiktion fra fakta.

Det kan være svært med det i baghovedet at forestille sig en forsoning, der bygger på, at man skal "tilgive og glemme" eller "lægge fortiden bag sig". Forsoningen må bygges på noget langt mere konkret og nøgternt, på demokrati for levende og døde,

lighed for alle - også ofre, det meningsløse i kampe, der ender med drab og måske frem for alt det formålsløse i at hævne fortiden i nutiden. Så langt er man endnu ikke nået i Ukraine.

Historien om Leyla Zana

Tyrkiet har et parlament, en folkevalgt regering, en relativ fri presse og en præsident - kalder sig et demokrati. Tyrkiet er, næst efter USA, den stærkeste magt indenfor NATO - det militære samarbejde til forsvar for vestligt demokrati og menneskerettigheder. Tyrkiet har en hær på ca. 400.000 mand; ca. 40 milliarder kroner anvendes til den interne krig mod kurderne. Tyrkiet er medlem af Europarådet og af OSCE og er formelt optaget i den europæiske toldunion.

Af Maria Bergsøe

Det moderne Tyrkiet blev grundlagt efter vestligt forbillede i 1923 af officeren Mustafa Kemal, kaldet Atatürk. Landets grundlov fastslår, at Tyrkiet er ét land, ét folk, ét sprog og én kultur. "Lykkelig er dén som kan kalde sig Tyrk." Dette citat ses i offentlige bygninger i Tyrkiet, også i den del af Tyrkiet, som bebos af et helt andet folk - kurderne.

Dette indoeuropæiske folk, som udgør en fjerdedel af landets indbyggere, har en historie som går fire tusinde år tilbage, har sit eget sprog, sin egen kultur. Skønmæssigt er der 30 millioner kurdere fordelt på Iran, Irak og Syrien. Området de bebor er uhyre rigt på naturrigdomme, hvilket forklarer at de omliggende stater og stormagter ikke vil tillade nogen form for kurdisk selvstændighed. Eufrat og Tigris udspringer i det tyrkiske Kurdistan.

Undertrykkelsen af kurderne

Undertrykkelsen af kurderne finder sted i alle "værtstaterne", men størstedelen lever i Tyrkiet; det er dette land, vi er allieret med, og det er Tyrkiet, som ligger os geografisk nærmest, og som regnes for at være Vestens bolværk ud mod de centralasiatiske og mellemøstlige stater; derfor er det Tyrkiet, som oftest optræder i vore medier og i politiske diskussioner. Vi har kendskab til Amnesty's ofte fremlagte rapporter, som ikke kan tolkes anderledes, end at der i Tyrkiet foregår et folkemord på kurderne.

Halvdelen af den kurdiske befolkning i det sydøstlige Tyrkiet er tvangsforflyttet eller flygtet fra deres landområde. Alene siden 1992 er over 3000 landsbyer blevet ødelagt

af militæret, og ca. 2 mill. mennesker er flygtet. Siden PKK indledte den væbnede kamp mod undertrykkelsen, har militærets krig mod kurderne kostet 21.000 dræbte. Forsvindinger, forfølgelser, fængsling og tortur er dokumenteret af internationale menneskerettighedsorganisationer. Forfattere, journalister og forkæmpere for menneskerettigheder bliver fængslet, tortureret og ofte skudt.

Af og til afløses den ensformige strøm af grusomme nyheder med en mere sensationel nyhed, som da den verdensberømte tyrkiske forfatter Yasar Kemal var under anklage for "opfordring til separatisme", eller da den kendte tyrkiske sociolog Ismail Besikci fik en dom på 76 års fængsel. Som forsker havde han i årevis beskæftiget sig med den statslige ideologi Kemalisms (opkaldt efter grundlæggeren af det moderne Tyrkiet Mustafa Kemal) forhold til kurderne.

Yasar Kemal og Ismail Besikci er tyrkiske intellektuelle, men det er ikke almindeligt, at tyrkerne forsvarer det kurdiske folk. Indoktrineringen af Kemalismen, som er ultranationalistisk, begynder i underskolen. Og det tyrkiske militær har en enorm magt; hærens privilegerede officerer rekrutteres fra beskedne familiers velbegavede drenge, hvis loyalitet dermed er sikret.

Rejsen til tyrkisk Kurdistan

Det europæiske græsrodsnetværk *Helsinki Citizens Assembly* har en afdeling i Tyrkiet, som i 1992 inviterede en lille gruppe fra forskellige OSCE-landet til landet. Jeg var selv med idenne gruppe, og vi besøgte bl.a. den kurdiske provinshovedstad Diyarbakir for at mødes med kurdiske advokater og menneskerettighedsforkæmpere, og vi mødte megen lidelse og vrede over den statsterrorisme i det tyrkiske Kurdistan, som befolkningen blev udsat for.

Vores næste stop var Ankara, og det er langt fra Diyarbakir. Vi fløj hen over Anatoliens øde højland, som var dækket med sne og is. I Ankara, i den dystre parlamentsbygning, skulle vi møde Leyla Zana, der i november 1991 var blevet medlem af parlamentet.

Hun var dengang 31 år og var blevet valgt ind for partiet DEP, som forsvarede kurdernes rettigheder. Vi var fire kvinder fra delegationen, som nærmede os hendes kontor af uendelig lange træbeklædte korridorer, som førte ind til små, ligeledes træbeklædte kontorer. Undervejs havde Claudia, medlem af de tyske Grønne i Europaparlamentet, fortalt os om Leyla Zana, som hun kendte.

Leyla Zanas baggrund

Leyla var vokset op som analfabet - langt ude på landet. Hun blev gift som 14-årig med en slægtning, Mehdi Zana, som var politisk aktivist, og som i øvrigt senere blev borgmester i Diyarbakir. Mehdi Zana kom til at tilbringe 11 år i fængsel. I mellemtiden lærte Leyla sig at læse og skrive, og da børnene blev større, begyndte hun som jour

nalist ved et lokalt blad i Diyarbakir. Allerede dengang, for 6 år siden, var Leyla Zana en mytisk skikkelse, elsket og hadet, og hendes liv var forløbet så usædvanligt, at vi havde forestillet os en alvorstung, værdig kvinde - og så stod hun dér i døren og spurgte smilende, om vi ville have almindelig te eller en særlig frugtte, som hun kunne anbefale.

Samtalen med Leyla Zana, som gjorde et stort indtryk på os, skal ikke refereres her - det er trods alt 6 år siden, den fandt sted. Derimod kan det være vigtigt kort at fortælle, hvad der siden skete.

I 1994 blev hun sammen med 11 andre anklaget for "separatisme", bl.a. fordi de ganske kort havde talt på kurdiske i parlamentet, og DEP-parlamentarikernes immunitet blev ophævet, hvorefter de blev arresteret og stillet for retten.

De var på forhånd klar over, at de ville blive anklaget for landsforræderi, dét der i Tyrkiet kaldes for opfordring til separatisme, hvilket kan føre til årelang fængsling eller dødsstraf.

Leyla Zanas tale

Under retssagen mod Leyla Zana og de øvrige kurdere holdt hun en tale i retten, som

er refereret i bogen "De uønskede" (Gyldendal, 1997), der har undertitlen *Kurdernes situation i Europa og Mellemøsten*. Bogen har i øvrigt bidrag af Lasse Budtz, Gert Petersen, Viljo Sigurdsson, Kllaus Slavensky og Søren Søndergaard.

I sin tale sagde Leyla Zana bl.a.:

"Jeg og syv andre kurdiske medlemmer af Tyrkiets parlament risikerer i dag at blive idømt dødsstraf (...) Hvilke forbrydelser har vi begået, som kan berettige en så hård straf fra en retsinstans, der blev etableret af militærdiktaturet i 1980? Kun den ene, at vi kan bevidne det kurdiske folks tragedie i Tyrkiet. Gennem 70 år har kurdernes eksistens været truet, og deres sprog, identitet og kultur underlagt forbud. Det systematiske kulturelle folkemord i de seneste

år har betydet en affolkning af landområderne og en ødelæggelse af de kurdiske landsbyer, skove og traditionelle samfund.

Selv Tyrkiets minister for menneskerettigheder har indrømmet, at hæren i løbet af de sidste to år har evakueret og ødelagt mindst 1390 kurdiske landsbyer. Omkring to millioner kurdere er blevet fordrevet, et dusin byer affolket og fem-seks millioner kurdere tvunget til det vestlige Tyrkiet ved hjælp af statsterror og på grund af sammenbrud i økonomien, der skyldes 11 års krig (...) At tale frit i et land med en antidemokratisk forfatning og love udfærdiget af militærdiktaturet, er en risikabel affære - selv for folkevalgte. Dødspatrujer har dræbt flere end 2000 politiske aktivister og menneskeretsforkæmpere, uden at de var indblandet i kampe. Blandt dem 82 aktivister i vores demokratiske parti og 34 journalister og avisudgivere.

Det er prisen for at bestride den officielle, militære version af begivenhederne. 106 journalister, akademikere og skribenter er blevet fængslet for samme forseelse. Min mand Mehdi Zana, tidligere borgmester i den største kurdiske by Diyarbakir, tilbragte 15 år i fængsel, fordi han talte frit, og nu er han igen i fængsel, hvor han afsoner fire års fængselsstraf for at have vidnet for EU parlamentet. Jeg selv undslap med nød og næppe to mordforsøg. Jeg har siddet fængslet siden 5. marts anklaget for "forbrydelser", for det at have vidnet for den amerikanske kongres' Helsinki-komité og Carnegie-fonden for International Fred, for at have talt på europæisk fjernsyn og for at have sagt en enkelt sætning på kurdisk, da det tyrkiske parlament fejrede de kurdisk-tyrkiske venskabsbånd (...)

Tyrkiets ministerpræsident Tansu Ciller hævder, at kurderne har hjernevasket de vestlige regeringer. Embedsmændene mistænker organisationerne for at være hemmelige terrorister og har sågar bandlyst Amnesty International.

Myndighederne er fanget i en håbløs gammeldags nationalisme og er paranoide med hensyn til "kurdisk separatisme". Vi folkevalgte kurdere er perfekte syndebukke for det moderne Tyrkiets meget alvorlige økonomiske, politiske, sociale og moralske krise. Denne absurde krig har kostet flere end 15000 menneskeliv og sluger næsten halvdelen af statsbudgettet (...)

Jeg er 33 år gammel, gennem 14 år er jeg blevet forfulgt. Jeg har set mange af mine venner blive tortureret eller dræbt, fordi de ønsker at leve i fred og demokrati side om side med tyrkerne. Den eneste betingelse, vi stiller, er, at de respekterer kurdernes identitet og kultur. Jeg har to børn, en mand og mange venner. Jeg elsker livet, men min kærlighed til mit folk, der lider for at vinde værdighed og frihed, er større. Hvilken værdi har livet i trædom, ydmygelse og hvor andre viser foragt for, hvad du sætter højest - din identitet. Jeg nægter at lade mig knække af den tyrkiske inkquisition."

Leyla Zana sluttede sin tale med at sige, at det var på tide, at Vesten holdt op med at se på Tyrkiet alene som en lokalitet, hvor der kan etableres militære baser og opstilles elektroniske aflytningsapparatur. Det er et land med stærke følelser og konflikter, der i lighed med shahens Iran kan kamme over i det irrationelle.

Dommen

I forbindelse med hele denne retssag var det strømmet ind med protester fra udlandet, og det var muligvis med til at forhindre en dødsdom; men Leyla Zana fik en meget hård dom. Den 8. december 1994 blev hun idømt 15 års fængsel.

Blood Rites

Blood Rites: Barbara Ehrenreich. Metropolitan Books, New York, 240 sider + noter

Forfatteren, en amerikansk biolog, fører os vidt omkring. Hele jorden rundt, i alle tidsaldrer, gennem menneskesindets dybeste løsgange, alt sammen i et forsøg på at pejle sig frem til den mærkelige drift eller fascination ved krig og kamp, som griber selv veluddannede moderne mennesker, selvom al deres viden burde fortælle dem, at det ender galt og ikke er til at standse.

Hun argumenterer godt for, at selve blodtørsten skulle være noget vi har i vores gener fra forhistorisk tid, endog før vore forfædre var blevet jægere. Det skulle være sat i generne på os i de titusinder af generationer, hvor mennesker vandrede rundt i småflokke, selv bytte for frygtelige rovdyr. De kunne som ådselsædere være heldige at finde nogle rester af bytte, som løver og ulve havde nedlagt, men at det så også engang imellem kostede dyrt - et barn eller en stivbenet gammel.

Et af forfatterens indicier for denne teori er, at næsten alle de kendte guddomme, som vi har historisk vidnesbyrd om, var blodtørstige mellemting mellem dyr og menneske. Nogle som krævede ofre, og da næsten altid i form af kød, i de rigtig gamle dage også menneskekød.

Menneskets begejstring for sådanne ofre kan vel på den måde godt forklares ud fra vores ældgamle "frygt-gener". Når løven, senere løveguden, snuppede lillebror, var det frygteligt, men samtidig var det jo en fantastisk glæde, at man selv og resten af flokken derved slap.

Menneskets opfindsomhed har så i de seneste årtusinder langsomt vendt billedet, så det oftere blev mennesket, der nåede byttet før løverne. Deres våben især hjalp dem. De lærte sig ved at optræde samlet at holde løverne borte. Vi gik fra at være byttedyr til en ny rolle som rovdyr. Udviklingsmæssigt er denne rolle så ny for os, nogle få tusinde generationer, at vi stadig har byttedyrets rædsel i vore gener. Selv småbørn født og opvokset midt i en storby kan vågne midt om natten med mareridt om dyr, der vil æde dem.

I historisk tid er vi så blevet løbet over ende af vores egen opfindsomhed. De våben, som viste sig nyttige mod løver, virker også på mennesker, og gode løvedræbere har været hurtige til at bruge (misbruge) deres evner på naboerne. Historien er blevet historien om krigene. Krigsophidserne, de der til alle tider så at sige har levet af at der var krige og soldater, har hver gang behændigt spillet på vore dybe frygt-ophidselses-gener, som har været så oprindelige og stærke, at de har bortfejlet enhver fornuft.

Ehrenreich slutter med sit bedste bud på en fredeligere fremtid. Hun noterer, at vort tyvende århundrede med sine frygtelige krige har berørt så mange mennesker, at det også har frembragt antikrigs-bevægelserne. Hun aner et håb i, at de urdybe drifter om sammenhold og modig handling også kan gejle de rigtige folk op til en anden krig, den mod selve krigen. Hun nævner sin personlige deltagelse i en antikrigs-demonstration som en berigende, næsten berusende oplevelse.

Geert Grønnegaard

Mødet med Victoria

En anderledes rapport fra Kiev

På et seminar sker der altid en hel masse som aldrig kommer med i en rapport. Ikke fordi hændelserne ikke er gode eller vigtige, men fordi de er personlige og måske ikke virker "saglige" når de f.eks. optræder i en rapport om den formelle del af et

seminar. Jeg vil fortælle om en sådan personlig uden-for-dagsorden-og-program-oplevelse, fordi en sådan oplevelse fortjener at få et ord med på vejen. Men også fordi jeg med denne oplevelse fandt ud af, at jeg har ligesindede andre steder i verden, og at det ikke har den store betydning hvorhenne man befinder sig på landkortet for at have oplevet, tænkt (og gjort) de samme ting.

Af Mia Helene Nilson

Af flere forskellig - og ganske gode - årsager er jeg holdt op med at ryge. Desværre, kunne jeg tilføje, for det med at ryge giver sommetider nogle oplevelser som kun rygere kan have i....tror jeg da. Tit sker det, at tilværelsen som ryger bringer mig bort fra fællesskabets hyggelige, men lidt anonyme omgangsformer, og ind i enten ensomme, eller som i Ukraine, i ganske intime situationer, langt fra fællesskabets mange stemmer og meninger. Det bedste ved disse rygeoplevelser er når 2 mennesker giver sig tid til at trække vejret dybt gennem filteret på cigareten.

Nå, men denne beretning handler jo ikke kun om at ryge, men også om hvad denne tilværelse som ryger bragte mig af oplevelser på det her kvindeseminar, ude i skoven udenfor Kiev i Ukraine. En skov, hvor jeg forøvrigt - i mangel af en campingplads - overnattede for 1 år siden ved siden af min allerkæreste og vores fælles motorcykel. Rygning er vist ikke praksis, endda ej velset, når man altså er af hunkøn i Ukraine. Det er vist ikke kun i Ukraine det forholder sig sådan. Rygter vil vide, at sorte amerikanske kvinder befæster deres i forvejen udsatte position, som de mest undertrykte amerikanere, ved også at ryge. Men det er en anden historie. Under alle omstændigheder betød mit rygeri, at jeg engang imellem trak mig tilbage og følte mig lidt alene med min smøg.

Disse opgørelser over den ydre situation kan umiddelbart virke lidt uvedkommende for den historie som jeg vil fortælle, men det er ikke tilfældet. For når man som jeg placerer sig i udkanten af det store fællesskab, dukker der altid en ligesindet op! Der er altid een mere tilstede, som trækker sig lidt udenfor; hvad grunden nu end kan være.

En ligesindet

Victoria var sådan en. Og vi kunne se på hinanden, lige fra vi mødtes i lufthavnen, at vi var af samme støbning.

Situationen er: Den sidste aften i skoven. Vi står i lobbyen til feriehuset, Victoria og Jeg og et par andre, bl.a. 2 af de andre lidt yngre deltagere. Vi snakker om hvad vi nu skal lave. Det er jo den sidste aften og i morgen skilles vi for måske aldrig at mødes igen, og det ville jo være rart med lidt sjov i skoven. Vi laver lidt skæg med, at nu går de gamle i seng, og Victoria fortæller om dengang, hun var med Komsomol på lejr tur - ligesom spejderne gør det. Der gik de voksne altid i seng tidligt, hvorefter der var frit spil til at lave "ballade". Det griner vi meget af, for vi har vist allesammen lavet mindre "ulykker", på spejderlejre, på lejrskoler eller - som i Ukraine - på Komsomol-ture. En ældre deltager, som i løbet af seminaret har talt meget iltet og engageret om den konflikt mellem russere og ukrainere, som for nogle eksisterer men for andre er usynlig, bryder ind og markerer sin holdning. "Det kan godt være at "dengang" var noget skidt på mange områder, men de unge vidste i det mindste hvad de skulle og de hang ikke på gadehjørnerne, som de gør nu! Så det er ikke fint af os at grine af det".

Latteren over vores fælles erfaringer med at være teenagere tager af i styrke og vi står lidt og kigger på hinanden. Og nu er det at det med alder, rygning og gensidig genkendelse bliver relevant. Victoria tænder en cigaret - vi er nu kun os 2 tilbage - og det gør jeg også, min sidste forøvrigt. Straks bliver receptionisten helt sort i hovedet og taler med store kyrilliske bogstaver til Victoria, som med et skævt smil og et fordækt skuldertræk må forklare mig, at vi ikke må ryge indendørs.

Generationskløften på ukrainsk

Vi går udenfor og stiller os og hænger lidt. Victoria bander - meget ukvindeligt - over

de gamle. Hun er godt nok lidt vred. Hun forklarer, at som ung i Ukraine skal man vise respekt for dem, som er ældre end en selv. Manden i receptionen har lige tiltalt hende i en sproglig form som ellers kun bruges over for små børn eller andre umyndige, og hun fortæller at det ofte sker når "voksne" er vrede. Til gengæld tiltaler hun dem "De" og med den høflige russiske navneform. Jeg spørger om det også gælder de kvinder, hun er på seminaret med? Ja!

Min overraskelse, og forargelse kan jeg godt tilstå, er stor. Siden har jeg fundet ud af, at det nok er et sprog- og kulturtræk snarere end et udslag af gammeldags forstokkethed og alderstyranni, og at min forargelse er udtryk for uvidenhed og dansk demokratisk forventning. Børnemagtsbevægelsen har været stærk i Danmark i min barndom, og det samvær jeg har med mine arbejdsgivere i KILFF bygger i høj grad på, at deres børn var med helt i front. Og det med forældrenes velsignelse. Samtalen vender tilbage til den ældre kvindes udbrud over Komsomol og de unges manglende holdepunkt i tilværelsen. Jeg spørger Victoria, om hun er af den samme opfattelse. Det er hun. De unge er ude i noget snavs, med druk, for tidlige og uovervejede graviditeter med tilfældige herre- og damebekendtskaber, småkriminalitet, og så bare det der med at hænge på gadehjørnerne. Hun synes ikke, at det er rart, når hun ser 12-14 årige, der står drikker vodka, ryger de famøse cigaretter og smadrer vinduer, eller bare er ved at have samleje med en ligesindet bag ved en skraldespand i gården hvor hun bor. Og det kan jeg da sådan set godt forstå. Jeg kan genkende hendes beskrivelser fra min egen bydel i København, hvor de unge bliver yngre og yngre, og hvor jeg - en 27 årig gammel krage - er udsat for 12 årige drenge, der fremsætter slimede tilbud med stemmer der knap er gået i overgang.

En ukrainsk kvinde skærer et særligt brød for. Foto: Annelise Ebbe

Victoria er tilbøjelig til at give den ældre kvinde ret. Det var måske bedre dengang, med Komsomol og det hele. Børn har godt af at vide, hvad de må og ikke må, hvad de skal og ikke skal. Jeg farer lidt op og spørger om hun mon ville synes om at blive fortalt hvad der er godt for hende. Men min opfarendehed er unødvendig og udelukkende udtryk for noget der ligger mig stærkt på sinde: Kan "man" - altså sådan nogle som os - tillade sig at stille kriterier op for hvordan et liv er godt og skidt? Hvad nu hvis de der møgunger bare er jublende lykkelige over at suse rundt og gøre deres egne erfaringer? Kan vi så tillade os at ville sætte rammer for, hvordan de erfaringer skal gøres?

Victoria forstår godt hvad jeg mener og er enig. Hun genkender alt for godt disse spørgsmål fra sine egne overvejelser om, hvem der skal bestemme hvad der er godt og skidt for andre.

Men alligevel.....og dog!

Vi er enige om, at det er et evigt problem at skulle definere noget, der ubetinget kan siges at være rigtigt eller godt for andre. Men alligevel må der sgu' da være noget, man kan tillade sig at mene, at ingen mennesker kan være tjent med. Det kræver det vel også, for at et demokrati kan fungere.

Og det er ikke kun børnene det handler om. Victoria fortæller om hvordan hendes gamle veninder og hvordan hun ønsker noget bedre for dem. Vi er vist nogenlunde jævnaldrende rent tal-mæssigt. Men i hendes kulturelle alder er de fleste gamle veninder gift på 5. eller 7. år og sidder hjemme i deres køkkener og drikker vodka og skænder på deres børn. De ser ikke hvad der sker uden for gadedøren, og hvis de ser det lader de i hvert fald som ingenting. Det ville hun gerne ændre på. Om ikke andet så i det mindste give de kvinder nogle andre muligheder.

Skal du ikke snart giftes?

Men det er svært. Victoria er selv presset som kvinde. Alle spørger hende uophørligt og konstant, om hun ikke snart skal have en mand, som kan passe på hende og nogle børn, som hun kan passe på. Selv portneren i hendes ejendom stikker til hende, hver gang han ser hende komme hjem alene.

Vi er ved at brække os af grin, men samtidig er der en alvor gemt, som ikke er til at tage fejl af. Vi går tilbage.

Udenrigsministerens inkonsekvens

Den 3.2.1998 var Enhedslistens forslag til folketingsbeslutning om håndhævelse af associeringsaftalen mellem EU og Israel til førstebehandling i folketinget.

Af Katja Klerk

Forslaget indeholdt en opfordring til regeringen om, at "kræve fuld israelsk overholdelse af Artikel 2 i Middelhavs-associeringsaftalen mellem Israel og EU, idet Israel som forudsætning for iværksættelse af associeringsaftalen særligt må bringe følgende forhold i orden:

- A. Israel må omgående stoppe brugen af administrative og politiske fængslinger,
- B. Israel må omgående stoppe brugen af tortur,
- C. Israel må omgående standse bosættelserne i de besatte områder,
- D. Israel må omgående ophæve alle apartheid-lignende regler,
- E. Israel må omgående standse huskondemneringerne af palæstinensiske boliger".

Samtlige ordførere var imod forslaget med undtagelse af SF's, som henviste forslaget til velvillig behandling i udvalget. Mange af ordførerne fremhævede, at Israel jo er et demokrati og henviste i øvrigt til udenrigsministerens holdning: at sagen bedst løses ved den til stadighed løbende dialog på en række niveauer, og at man ved at opsigte associeringsaftalen fra EU's side vil fraskrive sig en af de vigtigste påvirkningsmuligheder, man har.

Her kan det være på sin plads at minde om, hvad udenrigsministeren skrev i sine bemærkninger, da *Euro-Middelhavsassocieringsaftalen mellem EU og Israel* blev fremsat den 2. oktober 1996: "Respekten for de demokratiske principper og for *menneskerettighederne* udgør et væsentligt element for partnerskabet. I tilfælde af den ene parts misligholdelse vil den anden part i medfør af aftalens bestemmelser kunne træffe passende foranstaltninger. Manglende overholdelse af aftalens væsentlige elementer vil således kunne føre til suspension af aftalen".

Men det var altså dengang!

Forslaget går nu til Europaudvalget, der forventes at have en betænkning klar i løbet af 4-6 uger, hvorefter anden og sidste behandling i Folketinget ventes i løbet af 1-2 måneder.

Siden har Amnesty International i et nyhedsbrev om Israel af 10.2.98 oplyst om et nyt lovudkast fra *General Security Service* (GSS), som handler om fortsat at legitimere, at Israel bruger tortur mod "sikkerhedstilbageholdte" under forhør.

En artikel i det nye lovudkast sikrer GSS ansatte immunitet med hensyn til strafansvar, hvis de har handlet i "god tro og på fornuftig vis udført deres pligt".

Amnesty International siger herom at: "Dersom forhørslederne tillader og forsvarer brug af tortur og mishandlinger, således som det nu er tilfældet, vil GSS ansatte, som

bliver skyld i dødsfald, vedvarende handicaps og psykiske skader, straffrit kunne fortsætte deres gerninger".

I mange år har Amnesty International stærkt kritiseret GSS for systematisk at bruge tortur og mishandlinger, der var godkendt af hemmelige administrative retningslinier, under forhøret af tilbageholdte. I maj sidste år krævede *FN's Komité imod Tortur* udtrykkeligt, at Israel indføjede traktatens bestemmelser i den israelske lov.

Det nye lovudkast vil blive forelagt Knesset (det israelske parlament) når regeringen har godkendt det.

Der vil således være god grund for Folketinget til at følge lovudkastet og til at overveje sin stillingtagen til associeringsaftalen mellem EU og Israel.

Fredskommissionen af 1998

For nogle måneder siden forlød det, at forsvarsministeriet ansøgte folketingets finansudvalg om 70 mio. kr. til de indledende fægtninger omkring den danske deltagelse i det fælles kampflyprojekt. Den endelige regning for krigsflyene forventes først at være betalt omkring år 2030.

Oplæg ved Holger Terp

Første januar 1998 kunne man i Politiken læse, at forsvarsministeriets ønskeseddel til den siddende forsvarskommission er indkøb af militæret isenkram for et sted mellem 31 og 39 mia. kr., fordelt over en 12 årig periode. Det er da at give begrebet legetøjsbutik et helt nyt indhold.

Den siddende forsvarskommission blev nedsat i forbindelse med det sidst indgåede forsvarsforlig i december 1994 og medlemmerne er får størstedelens vedkommende militærfolk og politikere.

Derfor må alle folk, der har den mindste interesse i at debattere vores samfunds fremtid begynde at diskutere offentligt, hvordan man forestiller sig fremtiden. Truer fred og sikkerhed eller krig og fjender? Hvis det første er tilfældet, hvordan styrkes denne udvikling? Hvis det sidste er tilfældet, hvordan forebygges så truslerne? Ved fredsopdragelse, fredsundervisning og konfliktløsning eller ved uendelige stadig mere kostbare indkøb af våben?

En kommission bestående af militærfolk og politikere, der har uddannet i militæret enten som værnepligtige, konstabler eller som officerer, tænker i militære tankegange. Det er meget svært at løsrive sig fra dem. Derfor skal man ikke undre sig over, at forsvarskommandoen nu kommer med en alenlang ønskeseddel til forsvarskommissionen og at forsvarsministeren og formodentlig et flertal af kommissionsmedlemmerne støtter militæret i dets ønsker.

Siden Berlin-murens fald er der sket meget. Det turde efterhånden være klart for de fleste at anvendelse af militær ikke løser politiske konflikter. Bare se på udviklingen i Afrika og i det forhenværende Jugoslavien. Samtidig er det en kendsgerning at størstedelen af ofrene i dette århundredes krige er civile: mænd, kvinder og børn. Desuden kan miljøet medregnes blandt ofrene.

Er militær anvendelse ikke er løsningen på nutidens politiske konflikter, så må der andre boller på suppen.

Den ideelle løsning for fredsbevægelser og antimilitarister ville derfor være, at kommissionen ikke afgav betænkning, men da den næppe selv vil erklære sig for inhabil, skal der oprettes en alternativ fredskommission, som skal komme med et modspil til forsvarskommissionen, hvis betænkning skal foreligge ved udgangen af 1998.

Der skal derfor oprettes en fredskommission med en 10-12 medlemmer, ligeligt fordelt på mænd og kvinder. Der kan f. eks. være en skolelærer, en fredsforsker, en økonom, en biskop, en digter, en maskinarbejder, en journalist, et par politikere og en militærnægter i fredskommissionen.

Kommissionens arbejde kan koordineres af Aldrig mere Krig og/ eller

Fredsbevægelsens Koordineringsgruppe. Fredskommissionen af 1998 skal oprettes snarest og skal afgive betænkning lidt tidligere end forsvarskommissionen, altså omkring oktober 1998.

Udgangspunktet for fredskommissionen må være, at fred er det store vovestykke i det nye årtu

sinde, for der gives ingen fred på oprustningens og militarismens vej. Fred er det dyrbareste af alt. Dyrere end alle våben og soldater, men hvornår vil vi betale prisen for at få fred? Hvad indebærer en global fred?

Fredskommissionens arbejdsområder kan være:

1. Fredsvurdering. Hvordan bevares og sikres fred i Danmark og i resten af verden?

Hvad er fred? Mangel på forståelse af, hvad fred, sikkerhed, venskab og fællesskab på globalt plan er, indebærer al nød, fattigdommens elendighed, mangel på internationalt samarbejde og forståelse, våbenhandel, internationale krige og borgerkrige. Hvordan forestiller Fredskommissionen sig, at verden ser ud om 25, 50, 100 år? Har menneskene til den tid lagt middelalderlige politiske arbejdsmetoder og virkemidler bag sig og erstattet dem med andre mere fredssommelige?

Hvilke globale trusler er der rettet mod Danmark, f. eks. miljø- og forureningstrusler? Fattigdomstruslen? Handler danskernes og europæernes fred og sikkerhed derfor også om, at befolkningen i de politisk og materielt underudviklede lande har rimelige levevilkår og en bæredygtig udvikling?

2. Hvad er fred og sikkerhed? Hvad er Danmark og andre landes forestilling om fred og sikkerhed? Er fred og sikkerhed ensbetydende med den sikkerhed et militært apparat tilbyder, eller kan fred og sikkerhed være noget andet og mere, f. eks. menneskerettigheder gennemført globalt?

3. Hvordan opnås fred og sikkerhed, både i Danmark og i andre lande? Kan man forsvare sig mod en militær fjende ved anvendelse af civil ulydighed og gennem opdragelse og undervisning? Kan man forsvare sig mod en ydre fjende ved at sikre, at hele befolkningen har ordentlige sociale levevilkår?

4. Skal internationalt samarbejde i ikkemilitære organisationer som OSCE og Den internationale Domstol i Haag styrkes? Kan Den internationale domstol udstyres med (væbnede) politistyrker som skal fange og retsforfølge krigsforbrydere og våbenhandlere?

5. Skal den internationale domstol eller en anden international myndighed have ret og magt til at gennemtvinge de traktater som mange lande har skrevet under på, f. eks. Briand-Kellogpagten?

6. Kan FN reformeres således at organisationen ikke kan manipuleres af et enkelt land eller en enkelt gruppe lande? Er FN det rette forum for at opbygge international fred og sikkerhed? Har FN den rette organisationsform til det?

7. Kan militæret demokratiseres? Skal forsvarsministeriet og værnene have civile chefer? Kan det totale militærbudget lægges åbent frem, og i benægtende fald, hvorfor ikke? Skal vi stadighave hemmelige efterretningstjenester i den globale landsby eller skal de erstattes med fri information?

8. Hvordan forbedres forhold for militærnægtere?

9. Hvordan forbedres demokratiet? Hvis krige blot er politikens videreførelse med andre midler, bør politikken så ikke laves om, så disse midler ikke længere eksisterer? Skal den politiske magt de centraliseres og demokratiseres?

Anbefalinger

* Styrkelse af kendskabet til fred og konfliktløsning.

* Styrkelse af fredsforskning.

* Styrkelse af fredsundervisning.

* Privat våbenhandel forbydes - på samme måde som børnepornografi og narkotika er forbudt.

* Arbejdspladser i våbenindustrien konverteres til civile arbejdspladser.

* Al våbenhandel nationaliseres.

Rationalitet og magt

En anmeldelse. Græsrodders mål med deres aktivitet er at ændre forhold, de finder forkerte, gennem påvirkning af myndighederne.

Af Judith Winther

Bent Flyvbjerg, bind 1 *Det konkrètes videnskab*, gennemgår studiets teoretiske grundlag. Bind 2, *Rationalitet og magt*, handler om Aalborg-projektet samt de ti bud. Akademisk Forlag. Bind 1, 225 kr, bind 2, 375 kr. Bøgerne kan lånes på biblioteket. Gennem læserbreve, artikler, bladudgivelser, i dag også gennem internet, samt ved henvendelse til myndighederne argumenterer græsrodderne for deres synspunkter. Og ved at arbejde for at skabe en så stor opinion som mulig for deres synspunkter, søger de at give magt til deres argumentation. Det sidste lader dog til at være betydeligt mere effektivt end det første. Demonstration af magt er stærkere end argumenter. Bent Flyvbjerg har på grundlag af et studie af forholdene omkring beslutningen om og implementeringen af et trafikprojekt i Aalborg skrevet et studie i forholdet mellem rationalitet og magt. Det er blevet til en fantastisk oplysende, lærerig og spændende blottlægning af alle magtspilletts finesser, talen-uden-om, forstillelser, afledningsmanøvrer og, om nødvendigt, reelle magtudøvelse. Machiavelli, som Flyvbjerg henviser til, kunne ikke have gjort det bedre.

Flyvbjerg ender med at opstille 10 udsagn (bud) - tallet 10 er tilfældigt -, der belyser magtens brug af rationaliteten for at nå sine mål. Første udsagn lyder: *Magten definerer virkeligheden*. Det er vigtigere for magten at begynde med at definere en givet virkelighedsopfattelse end at finde ud af, hvordan virkeligheden "i virkeligheden" hænger sammen. Magten vil altid søge at definere den rationalitet, der arbejdes ud fra.

Betydningen af at have sat sig på "virkeligheden", og hvordan det kan bruges, udvikles så gennem de næste udsagn. Jo større magt, man sikrer sig, desto mere kan man frigøre sig fra virkelighedens virkelighed, og man kan styre konfrontationen mellem de forskellige interesser, indtil selve den af magten skabte rationalitet bliver til magt.

Jeg tror, at alle, der på et eller andet felt har arbejdet med at påvirke politiske beslutninger, har oplevet den følelse af magtesløshed, når politikerne med alle udtryk for demokratisk åbenhed og imødekommenhed, ganske stille får drejet virkeligheden, så hele ens smukt opbyggede argumentation pludselig forekommer irrelevant og

ubrugelig. Forklaringen på den magi findes her.

Fundamentalisme i Bosnien-Hercegovina

Sidste år i november måned arrangerede KULU i samarbejde med Ligaen et såkaldt dialogmøde om fundamentalisme. Nogle af os fra Ligaen havde i august (på Kvinder i Sorts sommermøde) truffet en kvinde fra Kvindesammenslutningen i Bosnien-Hercegovina. Det drejede sig om Sabina Turkic fra Mostar. Vi havde lovet at prøve at udvirke, at hun fik en invitation til Danmark i løbet af efteråret. Besøget i Danmark havde dobbelt sigte. For det første ville Sabina gerne besøge sin bror og hans familie.

Sabina Turkic - foto: Annelise Ebbe

De flygtede i krigens start fra Bosnien-Hercegovina, og hun havde ikke set dem siden. For det andet skulle hun deltage i en eller anden form for møde i Ligaen. Da det viste sig, at hendes besøg i Danmark tidsmæssigt faldt sammen med det nævnte fundamentalisme-møde, besluttede vi at bede hende holde et oplæg på mødet. Mostar

er en af de byer, der er mest ødelagt. Most betyder bro, og byen har igennem århundreder været holdt sammen af broer, fordi den gennemløbes af floden Neretva. Under krigen blev byen delt i to kæmpende lejre: katolske kroater på vestsiden af floden og muslimer på østsiden. Det forekom os at være oplagt at bede netop en kvinde fra Mostar om at sige noget om fundamentalisme, om forskellen på nationalisme og fundamentalisme osv., men som det fremgår af Sabinas indledning, var det ingenlunde indlysende for hende.

Af Sabina Turkic

Mine kære søstre!

Da jeg fik besked på at holde oplæg om emnet "Fundamentalisme i mit land", må jeg indrømme, at jeg blev både forbavset og forvirret.

Når jeg tænkte på mine erfaringer fra tidligere seminarer, rundbordssamtaler og konferencer, forventede jeg at blive bedt om noget, der lå tættere på mig, især ved dette møde i København. For eksempel noget, der havde med mine erfaringer fra krigen at gøre, kvinder ved fronten, visioner om krig og fred, demokrati i efterkrigstiden og kvinders rolle, fordi kvinder er en genetisk faktor i demokratiet. Men jeg besluttede at fortælle noget om dette spørgsmål, om fundamentalismen, ikke professionelt, men om mine erfaringer som kvinde, mor og humanist. Mine smertelige krigserfaringer er historien om, hvordan man kæmper for at overleve uden mad, vand, el, ja endog uden træ til at fyre med. Historien om et liv i forfærdelig angst for min søns liv og for mine nærmestes liv.

Dødbringende våben ødelagde min by, min verden, og jeg tænkte, at hvis det fortsatte, ville vi blive udvisket fra jordens overflade. Overalt omkring mig så jeg levende skeletter hente vand, samle brænde og udføre nødvendigt arbejde, og det hele foregik i mørke, fordi det var for farligt at bevæge sig rundt i dagslys på grund af bombninger og snigskytter. Jeg kan fortælle, at folk gjorde deres bedste for at organisere sig og hjælpe hinanden, selv i de kældre, hvor vi måtte søge tilflugt. Folk fik organiseret børnehaver og skoleklasser. Lærerne viste det mod at komme og undervise børnene, mens de mindre børn var beskæftiget med at lege med tøjdukker i legerummene. Det eneste lys, vi havde, kom fra stearinlys eller olielamper, så vi var konstant snavsede i ansigtet på grund af røg og sod. Det lykkedes heldigvis for os at opretholde en vis hygiejnisk standard, så vi hverken fik alvorlige forgiftninger eller epidemiske sygdomme.

Hver dag når min søn og hans venner tog ud til frontlinjen, tog jeg med. Og når I nu beder mig sige noget om fundamentalisme, husker jeg igen og igen min søns kammerater: Davor, Zoka, Sasa, Mladen ... Og jeg standser og spørger mig selv, hvad fundamentalisme i virkeligheden er. Der er ingen fundamentalisme i Bosnien-Hercegovina. Vi har haft folkedrab, massedrab i byer og de værste former for ødelæggelse og hærgen. De bosniske muslimer har lidt mest. De er krigens ofre, hvilket hele verden omsider helt klart har indset.

Personligt opfatter jeg fundamentalisme som en generel kategori, der omfatter onskab, vold og total ødelæggelse, og derfor forbinder jeg den ikke med nogen speciel trosretning eller religion. Hvis fundamentalisme betyder, at man orienterer sig mod islams rødder, mod fundamentet, er det Koranen, der er islams ægte fundament. Jeg har læst Koranen. Ifølge min opfattelse af Koranen må folk ikke slå ihjel i religionens navn. Det er tværtimod op til Allah at dømme de vantro. Ifølge mine oplysninger fører fundamentalisme også til hellig krig - Jihad, der har til formål at bevare islam. Jeg kan overhovedet ikke forbinde den hellige krig med den situation de bosniakiske muslimer er og har været i.

Sandheden er, at det er muslimerne, der har lidt mest under denne krig, at muslimerne fra Bosnien-Hercegovina ikke har et andet land at bo i, men kun deres historiske hjemland, Bosnien-Hercegovina. Denne krig var i virkeligheden en krig, der havde det mål at splitte Bosnien-Hercegovina for at skabe et Storserbien og et Storkroatien. Det var den idé, der stod i hovederne på de serbiske og kroatisk ledere. Denne krig var en aggressionskrig mod Bosnien-Hercegovina, og vi måtte kæmpe for at bevare vores hjem og byer. Alle de unge patrioter deltog i denne kamp uden tanke på deres etniske oprindelse.

I Mostar er muslimer, serbere og kroater døde på Neretvas vestbred som soldater i den bosniske hær. Hvis vi siger, at fundamentalisme er krig i religionens navn, og tænker på, at der blev dræbt 250.000 muslimer i Bosnien-Hercegovina, vil jeg stille det spørgsmål: Kunne ofrene (de bosniakiske muslimer) virkelig slå til lyd for fundamentalisme? Min personlige holdning er, at folk i Bosnien-Hercegovina ikke tænker så primitivt, som det jeg ovenfor har beskrevet. Aldrig før har man lidt så meget i Bosnien-Hercegovina.

Der var tydeligvis ikke tale om en religiøs krig. Krigen havde det mål at dele den internationalt anerkendte stat Bosnien-Hercegovina. Folk blev manipulerede. Sandheden er, at der er sket krigsforbrydelser. Alle de muslimer, serbere og kroater, der har været impliceret i krigsforbrydelser bør stilles for den internationale

krigsforbryderdomstol i Haag. Krigsforbrydelserne er begået af bestemte mennesker, og de bør alle stilles for retten. Men vi kan ikke acceptere den kollektive skyldfølelse. Jeg selv, mine naboer, mine børn og de fleste mennesker, jeg kender, bliver ved med at se hinanden, og vi besøger stadig hinanden uanset religiøs og etnisk baggrund. Jeg kan kun tale ud fra mine egne erfaringer som borger i Mostar, som bosniakisk muslim. Ud fra det perspektiv kan jeg sige, at der ikke findes fundamentalisme i Mostar. Fundamentalismen eksisterer ikke der, og vi har endda lavet sjov med den, når ordet er blevet nævnt.

Vi ventede bare på, at krigen skulle høre op, at folk skulle holde op med at slå hinanden ihjel. Folk, der kæmper for en religion, er ivrige efter at dø i Guds navn, at dø for en retfærdig sag, i Allahs fodspor. De omtales normalt som Shehid (soldater, der dør i Allahs navn). Udtrykket Shehid passer ikke på situationen i Bosnien-Hercegovina, for i så fald ville de faldne muslimske soldater være Shehider og deres venner - med andre religioner - ville blot være faldne soldater. Hvis man spørger mig, vil jeg sige, at det er forkert. De er alle sammen faldne soldater i en vanvittig krig, der har resulteret i den situation, vi har nu i mit land.

Folk er blevet meget religiøse under denne krig. Folk vendte sig mod Gud, når alt blev ødelagt. Det skete, fordi de mistede alt, deres hjem, deres land, det sociale system, livet. Man kunne ikke sige andet end: Alt ligger i Guds hånd.

Det er også sandt, at de religiøse institutioner benyttede krigen og kriserne til at ændre den politiske og sociale balance til deres egen fordel. Men det gjorde alle de tre religioner, vi har i Bosnien-Hercegovina. Hvis vi kalder det fundamentalisme, er alle tre sider fundamentalister.

Den progressive holdning må gå ud på at tale for et åbent, civilt samfund, der respekterer ethvert menneskes ret til at udvikle sig og respekterer, at der er forskel på individerne i et samfund. Jeg har en dybt rodfæstet tro på den holdning og på, at mit land kan blive samlet igen og blive del af den moderne, civiliserede verden.

Hans væрге hamred fast...

TV, ugeblade og aviser svælger i billeder, hvor Danmarks kommende konge leger soldat med krigsmaling i fjæset. Mor kikker begejstret på. Den unge mands seneste påfund er, at han vil være jagerpilot. Det er ubetinget en af Danmarks dyreste uddannelser, som den i forvejen højt uddannede prins har kastet sine forkælede øjne på.

Går Prins Frederik i forfædrenes fodspor? Tegning: Jesper Deleuran

Af Tom Vilmer Paamand

Det store spørgsmål er, hvem der har skrevet Frederiks jobskrivelse? De mytiske tider er forbi, hvor kongen red forrest for sine riddere i åben kamp. Alligevel har Danmark fået en prins, der uddanner sig til at udføre slagterierne fra vores barbariske kongesang.

Prinsens bizarre skoling falder alt for godt i tråd med den øvrige militarisering af samfundet. Danmark er et af de få lande, hvor forsvarsbudgettet er steget efter murens fald. Med Socialdemokratiet i spidsen stiller Danmark med soldater til militær indblanding i fjerne konflikter, hvor rådgivere, nødhjælp og politibetjente ville være rigeligt. Parolen er, at for at lære stridende parter, at krig ikke er en god løsning, sender vi endnu flere soldater til dem. Og hvis de fortsætter med at slås, skyder vi på dem.

En sådan konfliktløsning demonstrerer blot den forvirrede filosofi, at vold er det ultimative middel til at stoppe vold med. Som den gamle talemåde siger: At kæmpe med våben for fred svarer til at voldtage for at vinde jomfruelighed. Og Danmark rider forrest for at fastholde verden i sin skæve gang. Et stort set afrustet Baltikum får træning og våbenhjælp fra Danmark, så militæret kan genopbygges. Rusland lod Warchawa-pagten smuldre uden at kræve modydelser fra NATO. NATO greb den fremstrakte hånd i førergreb og sørgede for at genopbygge jerntæppet i Europa. Danmarks bidrag til de nye tider var at kæmpe for, at der fortsat skulle ligge et NATO-hovedkvarter på den jyske hede.

I et sådant klima er det helt i pagt med tidens ånd, at en kommende konge bliver uddannet til kriger. Det er blot synd og skam, at den unge mand ikke har personlighed nok til at vælge en anden kurs. Som et slags forsonende træk skal

Frederik nu arbejde et halvt år på den danske ambassade i Paris. Han har også en eksamen i statskundskab bag sig. Men da den væsentligste del af hans uddannelse er foregået med våben i hånden, skal Frederik nok til Frankrig som militærattaché. Næste stop for vor kommende konge må blive Golfen. Frederik er selvskreven til at ride forrest gennem ørkenen i det kommende CNN-show, når Vestens selvretfærdige hævnere atter demonstrer deres egen magtesløshed.

Regnbuens ende

Århusianske anarkister får ufrivilligt ram på Politiets Efterretningstjeneste

Af Tom Vilmer Paamand

"Den nylige efterretningssag i Polen rejser spørgsmålet, om vi snart her i Danmark vil se lignende bekendelser om dunkle efterretningssager."

Ovenstående citat stammer fra 1987. Bogcaféen Regnbuen var lige lukket og det lille nyhedsbrev EKKOMEDIA måtte finde sig en ny adresse. EKKOMEDIA bragte nyheder, løbesedler og kommentarer fra al verdens modstand. I 1987 var to danske agenter blevet fanget i Polen, men den danske regering insisterede på, at de blot var et par uheldige turister. Bogcaféen Regnbuen var omdrejningspunktet for EKKOMEDIA og en masse andre undergrundsbevægelser. Den småprofetiske kommentator kunne ikke ane, at skandalen om efterretningstjenesten først ville komme i 1998 - med udgangspunkt i infiltrering af netop anarkisterne i bogcaféen.

PETs hos anarkisterne

PET-agent Anders Nørgaard infiltrerede i begyndelsen af 80'erne "Regnbuebevægelsen" i Århus. Det står i alle aviser, efter at TV2 fortalte hans historie. Der er blot et lille problem. Selv om agenten hele tiden taler om "Regnbuebevægelsen" findes den ikke. Og den fandtes heller ikke den gang. Agenten infiltrerede den lille bogcafé Regnbuen. Omkring denne bogcafé flokkede en kreds af meget forskellige mennesker fordelt på endnu flere meget små bevægelser og foreninger. Men der var ikke nogen "Regnbuebevægelse". Agentens misforståelse af navnet er måske blot en detalje, men den siger meget om hvad han forstod - eller rettere ikke forstod.

Agenten har tydeligvis ikke fattet en dyt af hvad "Regnbuen" var - og det er ikke svært at forestille sig hvilke vrangforestillinger, han har bragt videre til Politiets Efterretningstjeneste.

Pacifister og byguerilla

Bogcaféen blev startet efter en studiekreds om anarkisme. Folkene omkring caféen er kommet og gået - og det samme er aktiviteterne. Grundlaget var hele tiden bogcaféen, men det var først og fremmest et knudepunkt, hvor byens mange anarkistiske særlinge mødtes, forenede deres kræfter og røg rigeligt med tjald. Caféen udgav og solgte nyhedsbreve, tidsskrifter og bøger om anarkisme og modstand mod alt og alle - og støtte til nogle få.

I Regnbuen mødtes tilhængere af Gadaffi, IRA og diverse indfødte folkeslag. Sympatien for den tyske byguerilla Rote Armé Fraktion var også udbredt. På hylderne stod pacifisternes blade og bøger om ikkevold sammen med RAFs opfordringer til væbnet kamp. Og i baglokalets tjaldtåger mødtes teoretisk stridende parter i ørkesløse og undertiden frugtbare diskussioner. Salget af anarkistiske og samfundsomstyrtende bøger og blade gav ikke stort, så en vrangvillig støttekreds måtte kronisk spytte i bøssen til huslejen.

August 1987 var det forbi. Økonomien var blevet for stram, da huslejen efterhånden var blevet skruet op af ejeren. Nu er det en musikbutik for slagtøjsinstrumenter.

Overvågningen

Regnbuen ville blot have været et sjovt minde, hvis ikke afsløringen af PETs ulovlige overvågning var dukket op. Agenten Anders Nørgaard praler af, at han hurtigt kom på så god fod med "Regnbuebevægelsen", at han fik adgang til nøglen til bogcaféen. Det var nu ikke så svært at få. I gennemtrækket af grupper og enkeltpersoner var det ret svært ikke at blive presset til at tage en nøgle. Der manglede altid personer, der var villige til at åbne og lukke caféen på de annoncerede tidspunkter (som skiltet sagde: Lukker 16:57).

Der var masser af paranoia, falske navne og snak om alt det, man skulle huske ikke at sige - for der var nok nogen, der lyttede. Sikkerheden druknede hurtigt i ungdommeligt vovemod og tjaldtåger. Agenten var blevet placeret hos Regnbuen efter nogle mystiske brandstiftelser i Århus, der blev kædet sammen med en organisation kaldet DSB - Danmark Socialistiske Befrielsehær. Politiet har dog aldrig offentliggjort nogle beviser på, at DSB eksisterede eller havde noget at gøre med brandene. Folk i miljøet omkring "Regnbuen" havde mange bizarre bekendte verden over og en efterretningstjeneste måtte kunne samle meget god sladder op. På et tidspunkt blev to piger anholdt og kaldt til samtale på politigården om deres internationale kontakter, men de blev løsladt igen uden at der skete yderligere i sagen.

Regnbuen sejrede

Officielt kom der altså aldrig noget ud af agent Nørgårds besøg i Århus, men det gør der nu. Efterretningstjenestens overvågning af lovlig politisk virksomhed var dybt ulovlig. Den ulovlige overvågning har udløst et voldsomt politisk uvejr, der vil ryste og ændre Politikets Efterretningstjeneste. Offentligheden vil for første gang få indblik i landets efterretningstjenestes arbejde. En tilsvarende oprydning er foregået i vore nabolande og har afsløret voldsomt udemokratiske overvågninger. Samfundsstyrterne i bogcaféen "Regnbuen" endte med at få en uventet gevinst.

Uddannelse af fredsarbejdere

Aldrig mere Krig har ansøgt om midler fra tipsmidlerne til at udarbejde et pilotprojekt med uddannelse af fredsarbejdere og -ambassadører. Det kunne måske træde i stedet for civil værnepligt og være for både kvinder og mænd. Hvis vi får bevillingen, kan vi indkalde folk fra hele landet.

Af Peter Henning

Aldrig mere Krig ønsker at danne et bredt sammensat udvalg på mellem 6 og 10 medlemmer til at udarbejde et forslag til en grunduddannelse m/k af freds- og konfliktløserne. Ideen er ikke ny - men murens fald og den kolde krigs ophør medførte, at konflikterne blev mere lokale og af etnisk og religiøs karakter. Ikke blot vor statsminister - men også FN ahr været optaget af ideer om forebyggelse. I FN er det i øvrigt en dansker, der forestår arbejdet. I Frankrig har man en professionel hær og alligevel ikke afskaffet "værnepligten", idet man der indkalder de unge til et socialt humanistisk arbejde, fordi de unge fra forskellige socialgrupper skal lære at leve sammen.

Som situationen er for øjeblikket er det vores ønske at militæret bliver afløst af en politistyrke. Vore FN-styrker har i øvrigt en meget ringe uddannelse til løsning af konflikter. Det samme gælder beredskabstjenesten, som har øvet en fin indsats i Jugoslavien.

Uddannelsen til fredsarbejder m/k bør være ca 6-9 måneder (grunduddannelse). Ved også at indkalde kvinderne vil der kunne opnås en vis ligestilling og kvindernes mere bløde indgangsvinkel vil være til stor gavn. En sådan uddannelse vil desuden være en god samfunds- og familieuddannelse.

De personer, som bliver udsendt, skal selvfølgelig have en ekstrauddannelse - med

praktik (evt. i udlandet) indeholdende særlige oplysninger om det område, man bliver udsendt til.

FN og OECD er begge konfliktløsningsorganisationer, som er blevet meget forsømt. En fredsarbejderuddannelse ville måske kunne skabe en mere folkelig, økonomisk og moralsk opbakning bag disse organisationers arbejde.

Fredsarbejderne skal indsættes før uroen bryder ud. De skal forsøge at lade sig integrere i det daglige liv. Være en slags stats- eller FN-udsendte observatører, der rapporterer tilbage. Man har erfaring for, at danske politiobservatører i Hebron har virket dæmpende på konflikterne.

Det skal være udvalgets formål at udarbejde en uddannelsesplan. De forskellige fag skal vurderes og antallet af timer til de enkelte fag skal vurderes. Hvor og hvordan skal det gennemføres.

Vi har kontakt til Else Hammerichs Center for Konfliktløsning og de vil støtte os med gode råd.

"fred og frihed nr. 2 1998"

"Ikkevold nr. 2 1998"

Udvalgte artikler fra bladet fred og frihed/ikkevold,
der udkommer fire gange om året.

International Liga for fred og frihed og
Landsforbundet Aldrig mere Krig har
indgået et bladsamarbejde, så bladene
Fred og Frihed og Ikkevold udsendes med
fælles indhold, men hver sit omslag.

Omslaget er forbeholdt de to foreninger,
mens resten af bladet redigeres af en
redaktion fra begge foreninger
v/ Ida Harsløf (fred og frihed) og
Tom Vilmer Paamand (ikkevold).
Kommentarer til bladet sendes til ikkevold@fred.dk

Downloadet fra "Fred på Nettet"
OnLine Biblioteket - www.fred.dk/biblion/

"OnLine Biblioteket" i Fred på Nettet
er startet af Aldrig Mere Krig
ved Tom Vilmer Paamand og Holger Terp

Kommentarer sendes til WebMaster@fred.dk

I tilfælde af krig arrangerer Hjemmeværnet børnepasning for værnets medlemmer. Dette svar fik en bekymret hjemmeværnsdame ifølge Århus Stiftstidende 16/8-98.

Det knager i samfundets fuger og bånd...

Danske F-16 fly står klar til indsats mod Serbien og der er ingen begrænsninger lagt for de seks kampfly og 115 soldater. Hvis NATO beder om bombning, bliver der bombet. Uanset, om FN vil støtte en aktion eller ej.

Serbiske tropper undertrykker albanerne i Kosova, men vesten er enig med den serbiske leder Milosevic i, at Kosova ikke skal løsrives fra Serbien. Vesten ønsker status quo over alt andet.

Mens grænsebommene i EU bliver erstattet af velkomstskilte, bliver de interne grænser fastholdt som altid. Sammenføjningerne knager i utilfredse områder i Spanien, Nordirland, Italien og Skotland - og mange andre europæiske lande.

Østpå er der langt flere eksempler - og resten af kloden rundt bliver millioner undertrykt, mange på samme grundlag som i Kosova.

Forældede streger på landkort adskiller folkeslag og presser andre til at dele ansvar om et land. Stregerne giver problemer, selvom de reelle forskelle sjældent er større, end mellem københavnere og jyder.

Men kan vores demokratisk valgte bomber
fyldte med respekt for menneskerettigheder
overbevise Milosevic om at vold ikke er løsningen?

Skal bombetogtet fortsætte kloden rundt
til de mange andre steder,
hvor folk finder det svært at bo sammen?

Hvordan lærer vi
ikke at dele verden mellem os
men at være fælles om den?

Tom Vilmer Paamand

Aktion mod Trident: Ploughshares 2000

Aktivister samles for at kæmpe mod Atomubåde.

Af Ulla Røder

Trident Ploughshares 2000 har sendt en invitation til deltagelse i deres aktion mod de britiske atomvåben. Trident Ploughshares 2000 aktivisterne har den 2. maj fremlagt et krav til den britiske regering om, at de britiske atomvåben skal være afrustet senest den 1. januar 2000. Hvis regeringen ikke afgiver en sådan erklæring, vil Trident Ploughshares 2000 aktionerne starte fra den 11. - 25. august 1998 mod baserne Faslane og Coulport, hvor Trident-atomubådene er.

Trident-atomubådene er produceret i USA. Hver båd kan tage op til 16 missiler, som hver er udrustet med op til seks 100-kiloton atomspræghoveder. Hvert af disse kan ramme et forskelligt mål, så derfor kan hver ubåd ramme op til 96 individuelle mål. Et enkelt Trident-spræghoved er otte gange kraftigere end Hiroshima-bomben (130.000 mennesker mistede livet som følge af Hiroshima bomben). Mindst en ubåd er på havet 24 timer om dagen, 365 dage om året. Tridentsystemet koster omkring 1.500 millioner engelske pund om året.

På tre baser i England: Rosyth, Devenport og Aldermaston, produceres 750 tons atomaffald hvert år. Dette sker på trods, at man endnu ikke har løst problemerne med sikker opbevaring af giftigt og radioaktivt materiale fra militærets atomvåbenprogrammer. Der ligger 11 gamle atomubåde og venter på at blive skrottet - disse er ikke med i ovennævnte tal.

Denne appel er en verdensomspændende appel om fred i verden, om at afskaffe krige og finde ikke voldelige måder at løse konflikter på.

Trident Ploughshares 2000 er en del af den internationale fredsbevægelse, som har arbejdet for nedrustning, lige siden de første atombomber over Nagasaki og Hiroshima faldt.

Det er deres mål at afruste det britiske atomvåbensystem inden 1. januar 2000. De vil stoppe den fortsatte kriminelle aktivitet, der strider mod principperne i international lov.

Grundreglerne i deres aktioner er ikke vold, sikkerhed, åbenhed og ansvarlighed. Du kan støtte deres aktioner med din underskrift (se appel). Vil du deltage aktivt, er du velkommen til at kontakte mig for flere oplysninger.

Atom-aktion

Af Tom Vilmer Paamand

En gruppe svenske fredsaktivister brød ind på et engelsk ubåds-værft og begyndte en symbolsk nedrustning ved at hamre på nogle maskiner.

Aktionen er en del af Trident Ploughshares 2000, der har samlet aktivister fra hele verden. Storbritannien søsætter snart en ny atombevæbnet ubåd fra værftet.

Anklageren krævede, at aktivisterne skal sidde fængslede indtil de skal for retten - og det er vil først ske om seks måneder.

Gruppen har gode argumenter på hånden, da de argumenterer ud fra de mange internationale konventioner, der er vendt mod atomvåben.

Det er „plogbillarne“, der officielt er på anklagebænken, men gruppen efterlod en skriftlig anklage under indbruddet på Trident-fabrikken:

„Till alla de som genom små eller stora handlingar, eller genom sin passivitet, har samarbetat i att konstruera Tridentubåten i Barrow, England. Vi anklagar härmed er för:

- 1: kriminell lydnad gentemot de lagar som förtrycker de fattiga
- 2: kriminellt ägande av egendom som tillhör de fattiga
- 3: kriminell passivitet inför rättmätiga krav från de fattiga genom sammansvärjning i planering, produktion, bevakning och leverans av ytterligare en kärnvapenbestyckad Tridentubåt.

Tridentkärnvapen är det ultimata hotet mot de rättmätiga anspråk på rättvisa som den Tredje världen har. Likvärdiga mänskliga rättigheter innebär att de fattiga har rätt till liv, mat, säkerhet och värdighet. Trident gör att denna rättvisa är omöjlig."

En af de fængslede kvinder har skrevet brevet på den næste side. Hun kan kontaktes på denne adresse:

*Ann-Britt Sternfeldt
HM Prison Risley,
617 Warrington Rd, Risley,
Warrington WA3 6BP,
England*

Husk altid rebstigen!

En af de fængslede fra aktionen mod Trident-ubådene 13/9 fortæller sin historie. De tre kan foreløbig se frem til et halvt år i fængsel - før den endelige dom falder.

Af Ann-Britt Sternfeldt

- Kvinnofängelset i Risley, England. Jag sitter just nu i en cell i Risley kvinnofängelse i England. För några veckor sedan monterade jag med några vänner symboliskt ner en maskin för kärnvapenubåten Trident. Med vår aktion har vi försökt visa att tre helt vanliga rädda människor genom att ge varandra stöd kan utmana en av världens fem största kärnvapenmakter. Vad ska vi då inte kunna göra om vi är

många?

Aktionen

Det var väldigt pirrigt att ge sig iväg den lördag natt. Ett så speciellt ställe som Barrow, med de begränsade undersökningar vi hade möjlighet att göra med en så stark bevakning. Vi fick göra de bedömningar vi kunde, vi fick följa vår intuition och hoppas på lite tur. Och allt gick vägen.

Vår plan fungerade, våra nerver höll, taxichauffören körde oss precis som vi ville till Tridentvarvet.

Och en sak - repstege! Jag rekommenderar det verkligen. Den gjorde att vi trots högt och spetsigt staket helt plötsligt (ja, inte helt plötsligt - det var mur och staket först för att komma in på själva området och sedan smygande och trappor och gränder och öppna områden att passera - kissepaus i ett hörn mm.) stod på „high security area” och såg vattnet som ubåten ska glida ner i (tyvärr! - men förhoppningsvis med stor demonstration runtomkring - och vem vet, kanske fler aktioner) och där! var hangaren, inte alls så långt bort.

Arrestationen

Ja, ja - high security area innebar också high security guards och så småningom blev vi upptäckta. Inga problem med vakterna - ingen var nånsin otrevlig och det fick vi också höra efteråt att vi själva uppträtt mycket fredligt så det fanns överhuvudtaget inga misstankar om att vi skulle vara våldsamma, ses som terrorister eller nåt sånt.

Det var man genast mycket klara över, till och med att vi absolut inte skulle göra nåt som kunde orsaka skada på nån människa. Det kändes skönt att de så tydligt och snabbt förstod våra „ickevåldsliga” intentioner.

Överhuvudtaget kändes det som om vi möttes av respekt, både från poliserna och „undersökningspersonalen”. Det som var lite oroligt i början var när vi inte visste hur det vi hade gjort uppfattades utåt, hur man överhuvudtaget såg på vår aktion.

Det var som om allt hände utanför oss och vi levde i en avskärmad kokong. Men ju mer vi sedan fick veta desto bättre kändes det.

Och sedan när vår „solicitor” sa att man såg allvarligt på våra handlingar så att det utan vidare skulle upp i „Crown court” då kunde man verkligen slappna av och känna att vi hade lyckats.

Civil olydnad är nödvändigt

Solidariteten med de fattiga har för mig varit den största drivkraften bakom plogbillsaktionen. Trettiotusen barn dör varje dag av svält. Den världsordningen upprätthålls av makt, där kärnvapnen är den yttersta maktfaktorn. Därför måste dessa vapen monteras ner.

Ickevåld, öppenhet och tillämpning av civil olydnad är plogbillsrörelsens hörnpelare. Ickevåld innebär att inga levande varelser får komma till skada. Vi tar avstånd från all form av våld.

Öppenheten innebär att vi stannar kvar och tar konsekvenserna. Civil olydnad använder vi bara när övriga demokratiska vägar inte fungerar.

Jag hoppas att vi med vår aktion lyckas förstärka demokratin, visa att det är möjligt att göra något.

Det är inte alltid så lätt att sitta i fängelse, att bo i en liten cell. När jag känner mig instängd och ensam tänker jag på de som svälter eller törstar för att det inte ens finns vatten.

Det är för deras skull jag sitter här och då känns det lättare. Framförallt meningsfullt. Både vår aktion, vår tid i fängelse och vår kommande rättegång är ett försök att utmana det system som upprätthåller en orättvis resursfördelning i världen. Jag hoppas också kunna inspirera andra att bryta lydnaden.

Vår aktion är beroende av att andra fortsätter. Vi måste hjälpas åt.

Och ett faktum vi inte kan komma ifrån, är att det finns ingen sann solidaritet utan uppoffring.

Den westfalske freds konsekvenser

I 350 året for den den westfalske fred var der atter fredsmøde i Osnabrück.

Af Peter Henning

Den westfalske fred blev indgået - efter 30 års brag - for 350 år siden. Den var en del af reformationen og Danmark var osse indblandet. Denne krig betyder nok mere i Tyskland end for os.

En lille gruppe pacifister i byen Osnabrück og omegn fandt her anledningen til at indkalde til en fredskongres fra den 29. til den 31. maj.

Der deltog vel en halv snes danskere, men desværre fik vi ikke kontakt med hinanden - bl.a. fordi det var en stor kongres med omkring 1000 deltagere. Arrangørerne havde via fonde m.m. fået tilskud, så der kunne deltage

særdeles mange fra de østeuropæiske lande samt Rusland.

Kongressen blev åbnet af den kendte israelske pacifist Uri Avneri, der fortalte om sin udvikling fra at være aktiv jødisk soldat til at være en fredsformidler mellem arabere og jøder.

Han har skrevet en bog, som er oversat til dansk og som nok stadig er den bedste bog om denne konflikt - skønt den er over 20 år gammel.

Måske er det en manglende vestlig viden og ensretning, at det er en jøde, der kan få udgivet en bog her om disse forhold. Uri Avneri deltog i øvrigt i hele kongressen.

Hele lørdagen gik med gruppearbejde omkring emner som

- MILITÆRNÆGTELSE - en menneskeret.
- KRIG - hvordan modstår vi militarismen.
- PACIFISTISKE aktioner og handlinger.

Afskaf militæret

Til alle grupper var der flere emner med indledning af særdeles kvalificerede folk.

For mig var det ihvertfald meget vanskeligt at vælge gruppe.

Til afslutningen talte bl.a. 3 kvinder om pacifistiske handlinger. En yngre fra Irland om hvordan det gik med freden der. Fra Palistina taltes om udviklingen der.

Fra Schweiz igen en yngre kvinde, der talte om et initiativ til en folkeafstemning om at afskaffe militæret og sætte en uddannelse af fredsarbejdere i stedet.

I 1986 fik man samlet de nødvendige 100.000 underskrifter til en afstemning om militærets afskaffelse. 37% stemte nej dengang. Det medførte en stor aktivitet - fordi man blev overrasket over at så mange stemte nej.

Det var 3 ret korte, men meget kontante indlag, som mange mænd kunne lære af.

Fredsarbejdere

Jeg deltog først og fremmest for at få inspiration til en gruppe, vi vil nedsætte i Aldrig mere Krig om uddannelse af fredsarbejdere. (Vi har lige fået afslag på en ansøgning om 50.000 kr. fra tipsmidlerne til et sådant arbejde).

Det blev en stor overraskelse for mig, at der er mange sådanne grupper igang. I Østrig har man haft en 6 måneders uddannelse og i nogle af de tyske forbundsstater har der været lignende initiativer.

En udtalelse om uddannelse af fredsarbejdere kom ekstraordinært med i den endelige

udtalelse fra kongressen.

Herhjemme har vores statsminister udtalt sig i samme retning i en kronik i Politiken 19/1-96. Også den finske udenrigsminister har luftet lignende tanker.

I Frankrig har man fået en professionel hær - men indkalder alligevel til en social tjeneste.

Frygt for krig

I kongresbygningens store hal havde mange forskellige grupper lavet udstillinger. Det er enormt så mange fredsgrupper, der findes. Mange med helt specielle temaer. I flere tilfælde tillige enkeltpersoners indsats. Enkelte ret aggressive, men fredelige. En ting overraskede mig en del - selvom det nok er forståeligt - der var en udbredt frygt for krig.

Det kan skyldes presset for at udvide NATO - oprettelsen af en Europahær, krigen i Ex-Jugoslavien og Mellemøsten.

I Danmark, at Det radikale Venstre stemte for at sende danske soldater til Golfen. Der var endda 5 socialdemokrater, der havde civilcourage og stemte imod.

Forsoning

En ting der undrede mig ved kongressen var, at det der for mig er dette snart overståede århundredes største fremskridt, nemlig FORSONINGSDOMSTOLEN i Sydafrika.

For mig, som er af årgang 1930 og kom til Danmark i 1934 med mine forældre, som måtte flygte fra Nazityskland og har oplevet flere krigsforbryderdomstole, retssagerne herhjemme efter besættelsen. Retssagerne efter murens fald - alle blev de gennemført med et enormt had og hævnfølelse.

Et lyspunkt omkring sagen med barnemordet i Glostrup var, at faderen havde styrke til at udtale, at hævnfølelse ikke bragte hans datter tilbage.

TAK til denne far. TAK til Sydafrikas præsident Nelson Mandela.

Vi pacifister føler ofte, at vi står meget svagt - at deltage i denne kongres var en meget positiv oplevelse - et skulderklap til vores arbejde.

Se www.dfg-vk.de/PeaceCongress1998.

PS. Ugen efter skulle der i Osnabrück være en filmkavalkade med antikrigsfilm. Den første film, de ville vise, var den første længere antikrigsfilm i verden: „Ned med våbnene“, lavet i Danmark 1914.

Specialstyrker rydder fredsløjr i Rusland

Politi med maskingeværer, helikoptere og hunde ryddede en fredelig løjr „af sundhedsgrunde“.

Af Tom Vilmer Paamand

Flere end 100 betjente omringede en fredsløjr i en skov i nærheden af Skt. Petersborg og gav dens 500 beboere en time til at forlade området.

Betjentene blev mødt med tilbud om te og mad, men brugte ventetiden på at gennemrode teltene, hvorved der forsvandt penge og kameraer.

Derefter dannede betjentene kæde og skubbende beboerne foran sig uden

hensyn til, at der var små børn og gamle mennesker imellem.

Efterlavede tipier, telte og andet udstyr blev brændt på stedet. Den officielle

begrundelse for rydningen var, at de sanitære forhold i lejren skulle være utilfredsstillende, så myndighederne frygtede en epidemi.

Som bevis blev der fremlagt en video, som politiet havde optaget. Den viste blot glade og rene mennesker på sommerlejr, samt kameraførerens fascination over de mange halvnøgne kvinder.

Omkring 50 russere blev arresteret på diverse anklager, der mest gik på rusmidler. Politiet tvangsfjernede 17 børn, hvor de voksne ikke umiddelbart kunne bevise, hvem der var forældre til dem. Ingen udlændinge blev arresteret.

Rainbow Gathering

Lejren var en del af den såkaldte Rainbow-bevægelse. Rainbow Gatherings er et meget løst sammenrend af unge og gamle hippier, der opstod i USA i tiden efter Woodstock-festivalen og mødes om ideer baseret på ikkevold, meditation og respekt for naturen.

Den hårde oplevelse i Rusland i august stopper ikke Rainbow. De internerede børn blev løsladt efter mere end en uge på internat. Mange flere udlændinge nåede frem, lejren blev genoprettet et nyt sted og kunne fortsætte.

Den internationale Rainbow Gathering i Europa har besøgt de fleste lande i det vestlige Europa. Omkring murens fald kom østlandene med, og tidligere lejre i Polen, Slovenien og Tjekkiet er foregået uden problemer med myndighederne.

Se www.welcomehome.org.

Menneskeret og handelsaftaler i Israel

Løsladt efter fem år i israelsk fængsel - uden at være dømt for noget.

Af Katja Klerk

I begyndelsen af april i år blev Ahmad Qattamesh fra Ramallah på Vestbredden løsladt fra det israelske Damour fængsel uden på noget tidspunkt at være dømt for noget, men forhistorien er lang og barsk.

Qattamesh blev arresteret den 1/9-92 af *Israeli General Security Service (GSS)* og indsat i Ramallah fængsel. Ifølge en rapport fra den anerkendte menneskeretsorganisation Al-Hag, (som er tilknyttet Internationale Juristers Kommission i Genève), fik han først den 23/9-92 tilladelse til at tale med en repræsentant for sin sagfører, Lea Tsemel.

Al-Hag rapporterer om flere former for tortur mod Ahmad Qattamesh med helbredsmæssige følger, bl.a. var han midlertidigt blind som følge af torturen under 28 dages forhør.

Forbudte materialer

Den 22/11-92 blev Ahmad Qattamesh endelig stillet for retten anklaget for „at have været i besiddelse af forbudte materialer til støtte for en forbudt organisation, at have nægtet at afgive fingeraftryk og for at have forfalsket sit identitetskort."

Anklageskriftet nævnte ikke Israels oprindelige påstand om, at han var PFLP-leder.

Den 13/12-92 kom han igen for retten, hvor dommeren afgjorde, at Ahmad Qattamesh skulle løslades mod kaution. Men på grund af anklagerens gentagne appeller blev der først den 20/10-03 for tredje gang udstedt en løsladelseskendelse.

Da havde familien for længst betalt 8000 shekel (cirka 2600 dollars) i kaution.

Ahmad Qattamesh blev dog ikke løsladt, men sat i administrativ tilbageholdelse for en periode af 6 måneder, som altså med gentagne fornyelser blev til næsten 5 år, hvor Ahmad Qattamesh har siddet administrativt tilbageholdt uden at være dømt for noget.

I et nyhedsbrev af 10/2-98 oplyser *Amnesty International* om et nyt lovudkast fra GSS, som handler om fortsat legitimering af, at Israel bruger tortur mod „sikkerhedstilbageholdte" under forhør.

En artikel i det nye lovudkast sikrer GSS' ansatte immunitet m.h.t. strafansvar, hvis

de har „handlet i god tro og på fornuftig vis udført deres pligt“.

Amnesty siger herom, at „dersom forhørslederen tillader og forsvarer brug af tortur og mishandlinger, således som det nu er tilfældet, vil GSS' ansatte, som bliver skyld i dødsfald, vedvarende handicaps og psykiske skader straffrit kunne fortsætte deres gerninger.“

Aftale om politisk dialog

Den 13/3-97 tilsluttede Danmark sig EU's associeringsaftale med Israel. Det er en aftale, der skal skabe politisk dialog og udvide handelsforbindelserne.

I aftalens artikel 2 står der: „Forbindelserne mellem parterne samt alle bestemmelserne i denne aftale bygger på *respekten for menneskerettighederne og de demokratiske principper*, som ligger til grund for deres interne og internationale politik, og som udgør et væsentligt element i aftalen“.

Om kort tid skal folketinget andenbehandle et „Forslag til folketingsbeslutning om håndhævelse af associeringsaftalen mellem EU og Israel“.

Forslaget, der er stillet af Enhedslisten, indeholder en opfordring til regeringen om at „kræve fuld israelsk overholdelse af artikel 2 i Middelhavs-associeringsaftalen mellem Israel og EU“.

Ikke alle EU-lande har endnu ratificeret associeringsaftalen, som altså ikke er endelig gyldig.

Danmark kan derfor endnu nå at medvirke til at presse Israel til at overholde de internationale love ved at kræve dem overholdt som forudsætning for associeringsaftalens ikrafttræden.

Appel mod atomvåben fra Mordechai Vanunu

Den israelske „atom-spion“ fortryder intet efter 11 års fængsel i isolation.

I et brev til WILPF takker Mordechai Vanunu for den opmærksomhed, han har fået under sin nu 11 år lange isolationsfængsling i Israel.

Han blev kidnappet for 11 år siden af israelske agenter og blev dømt som spion efter at have afsløret Israels atomvåbenprogrammer i Dimona Nuclear Center.

Det er meget trist at se, at verden endnu ikke har kunnet få Israel at respektere menneskerettighederne, de internationale love og aftaler om spredning af atomvåben, skriver Vanunu i sit brev.

I løbet af denne lange alt for lange tid i ensomhed har ingen andre fanger lidt så meget, end ikke fanger i Rusland.

Han skriver videre: „Jeg er stadig overbevist om, at alle verdens atomvåben skal afskaffes i fremtiden, og vigtigst af alt skal atomvåben totalt forbydes.“

Tiden er inde til, at alle verdens freds- og anti-atomvåbenbevægelser skal samles og virkeliggøre dette ønske, dette endelige mål.

Det kan gøres ved at udfærdige en traktat, der forbyder atomvåben, nøjagtig som man har gjort med kemiske våben og nu anti-personel landminer.

Hvis det kan lykkes mig at stå fast over for Israels barbariske og brutale behandling af mig for at gøre mig tavs, skal I, der er udenfor, handle meget bestemt, hvad denne meget afgørende sag, atomvåbenene, angår.

Nu efter den kolde krigs ophør har atomvåbnene mistet enhver eksistensberettigelse. De skulle have været gjort ulovlige allerede efter 2. verdenskrig, så de ikke kunne bringe død og ødelæggelse på jorden.

Lad mig fortælle, hvad der ligger bag atomvåbenkapløbet: Spredningen var en sammensværgelse. Atomvåbnene var ikke tænkt som et instrument til at forhindre krige. Det modsatte er tilfældet.

Alle konflikter, selv 2. verdenskrig, er påfund fra spionernes side, påfund der skal retfærdiggøre brugen af atomvåbnene.

De som ønskede atomvåben, skabte grobund for krig og fjendskab i alle dele af verden. Konklusionen må være, at vi forhindrer krig og fjendskab i fremtiden. Vi må

have afskaffet alle atomvåbnene og forbyde produktion af dem.
Kvinder udgør 50% af verdens befolkning. De er imod krig og atomvåben.
I må hjælpe med at arbejde for en traktat, der forbyder atomvåben.
Vær så venlige at gøre mere for min løsladelse."

Israelsk protest-uge for Vanunu

"The Israeli Committee for Mordechai Vanunu and for a Middle East Free of Nuclear, Biological and Chemical Weapons" holdt aktionsuge i september. Mordechai Vanunu sidder ikke længere i isolation, men er fortsat fængslet. Ugen skal markere, at 12 år efter Mordechai Vanunu blev kidnappet og smidt i fængsel for at afsløre Israels atomvåben, bliver disse våben fortsat fremstillet og oplagret. Dette sker uden offentlig eller international overvågning og samtidig skjules miljøfarene fra Dimona-reaktoren.

Ugen forløb med demonstrationer blandt andet ved

- Dimona-reaktoren, hvor Mordechai Vanunu tidligere arbejdede.
- Ashkelon-fængslet, hvor Mordechai Vanunu sidder indespærret
- En beduin-landsby i Negev-ørkenen, som er truet af radioaktiv nedfald.

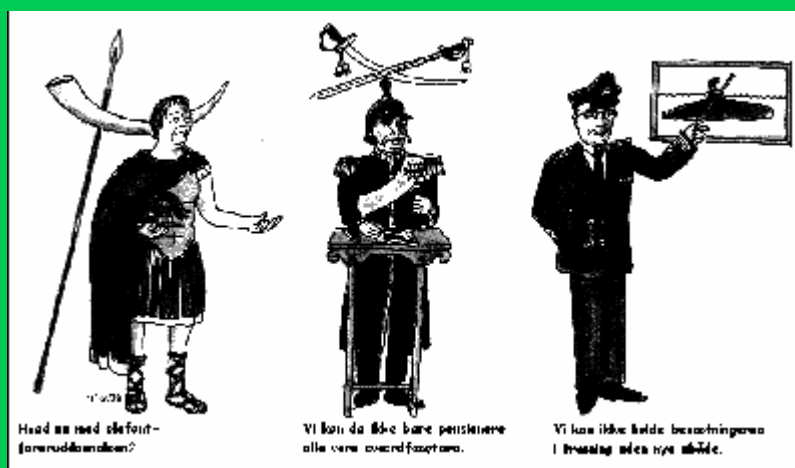
Indien og Pakistan har offentligt vist deres atomare slagkraft frem, mens Israel fortsætter med at pege fingre af resten af verden som uofficielt medlem af atomklubben, uberørt af det internationale pres. Oven i det holdes risikoen for radioaktiv forurening fra lagrene af atomaffald skjult i Israel.

Arrangørerne kræver, at den israelske regering

- underskriver de internationale traktater om atomvåben
- åbner Dimona-reaktoren for international kontrol
- ensidig nedrunder Israels lager af atomvåben
- åben information om lagringen af atomaffald
- stopper Israels hemmelige atomvåbenprogram.
- sætter atomafsløreren Mordechai Vanunu fri

Samt at alle andre lande også stopper produktionen af masseødelæggelsesvåben og destruerer lagrene.

Aktionsugen samlede aktivister fra blandt andet Australien, England, Norge og USA.

Når tiderne ændrer sig, er militæret altid de sidste til at ville erkende det...

Aktionen mod Eurosatory 1998

Årets store våbenmesse i Paris blev atter mødt med demonstrationer og aktioner.
Af Tom Vilmer Paamand

Gadeteater, „die-ins" og busblokader mødte våbenhandlere og -købere foran den

internationale våbenudstilling Eurosatory i Paris.

Gruppen „European Network Against Arms Trade" havde inviteret aktivister fra hele Europa til protest mod våbenmessen.

Gadeteater efterlod dynger af „lig" foran indgangen til udstillingen, så messegæsterne kunne ikke være i tvivl om, at ikke alle brød som deres handel med død.

Den franske forsvarsminister måtte give de forulempede våbenhandlere en stor undskyldning...

Aktivister besatte den indonesiske ambassade. Indonesien er en stor indkøber af våben og en lige så stor overtræder af menneskerettighederne.

Våbenfirmaet Eurocopters kontorer blev besat og de busser, der transporterer gæster til og fra messen, blev blokeret.

Omkring 400 deltog i aktionerne fra mindst otte lande og deltagerne spændte fra japanske munke til franske punkere. En spændende sammensætning, der dog også gav en god del samarbejdsproblemer.

Udgangspunktet var ikkevoldelige aktioner, men de kan laves på mange måde. Nogle blev irriteret over spirituelle aktioner med bønner, mens andre fandt det uværdigt, at der blev råbt skældsord efter messens gæster. Om to år er der våbenudstilling i Paris igen og erfaringerne fra i år vil naturligvis indgå i planlægningen af modstanden.

Våbenindustrien undergår store forandringer i disse år. Tidligere ønskede alle lande en stærk national våbenindustri, der ofte var statsejet

Nu står der i stedet privatiseringer og europæisk samarbejde på programmet. Det gør ENAAT-samarbejdet mod de europæiske våbensmedjer stadig vigtigere.

Volden i Kosovo - et nederlag for alle

Kejserne i international politik siger gerne, at visse mennesker kun forstår voldens sprog. Situationen i Kosovo sender en boomerang tilbage.

Af Jan Øberg

Ingen aktør har foretaget en analyse, lagt en strategi eller foretaget sig noget som helst hverken før eller efter Jugoslaviens sammenbrud, der kunne have hjulpet serbere og albanere til at undgå dét forudsigelige, der nu med fortvivlende styrke ruller over skærmen.

De selvsamme kejsere gør altså først noget når en konflikt er gået i vold. Og vold var det eneste, der ikke må ske for en selvstændighedsbevægelse, der pragmatisk-politisk bekender sig til ikkevold.

Så meget om kernen i modeord som voldsforebyggelse, præventiv diplomati, fredsbevarelse, OSCE's konfliktforebyggelse, det ny NATO og europæisk sikkerhedsarkitektur og fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i EU.

Så meget om den danske fejlslagne aktivistske udenrigs- og forsvarspolitik i Irak og ligeså fejlslagne mangel på samme i Kosovo-spørgsmålet. Disse kejsere kan ekspandere NATO og bygge nye atomvåben til ingen verdens nytte, det er udvendighed.

Den jordnære Kosovo-konflikt derimod handler om psykologi og historie og kan ikke kan løses med potens, men kun med historisk fornemmelse og psykologisk indlevelse: stille diplomati, ikke udadvendthed.

Hule fordømmelser

Og SÅ fiser det sammen for USA, EU, Kontaktgruppen i London etc. Således afklædt til skindet søger kejserne at „gøre noget“ - fordømmelse af vold (fra udenrigsministrene Albright og Cook efter deres egne voldstrusler mod Irak!). Der kommer belæringer om europæisk civiliserethed, fordømmelse af terror, trusler om udelukkelse, om sanktioner, visa-restriktioner, våbenembargo, militær intervention, krigsforbryderdomstol.

Uden analyse véd kejserne allerede, at løsningen er autonom status; de véd derimod ikke at provinsen idag kunne have begrænset autonomi og at albanerne ikke er tilfredse med selv den store autonomi, de havde 1974-1989.

Kort sagt: én lang demonstration af intellektuel og moralsk magtesløshed. Intet af det vil bidrage til en løsning. Truslen om sanktioner er patetisk: det rammer folkene, inklusive albanerne, styrke Milosevic - og vil påføre mængder af handelspartnere milliardtab i dollars (som om Makedonien ikke har lidt nok hidtil)!

Angst for kædereaktion

Kun Albanien stillet sig bag albanernes ultimative krav om en fuldstændigt selvstændig stat, Kosova. (2).

Verden ønsker ingen kædereaktion i Baskerlandet, Norditalien, Belgien, Skotland, Nordirland. Statens integritet og overlevelse vejer tungere end normer og folkeretslige regler for selvbestemmelse. Og kan Vesten virkelig støtte Kosova når man véd hvor den har ladet hånt om Kraijna i Kroatien?

Beograd har dermed et hovedkort at spille, men har ikke formået at tage skridt til en løsning. Man hævder at det er et intern anliggende og skal løses uden indblanding udefra. Det har man sagt i 8 år - uden at kunne opvise andet end øget repression.

Selv mener jeg at Dr. Rugova's pragmatiske ikkevoldspolitik måtte være en lettere forhandlingspartner/modstander end en bevæbnet terrororganisation.

Nu får Serbien og Jugoslavien meget mere ballade med det internationale samfund, som det er temmeligt afhængig af at holde sig på god fod med - end hvis man havde indledt forhandlinger eller reduceret undertrykkelsen.

I øvrigt klinger argumentet om ikke-indblanding hult. Jugoslavien vil gerne have alt fra det internationale samfund. Dets økonomi er sat 30 år tilbage, det har Europas største flygtningproblem, 650 000 ifølge FN.

Det ønsker lån, krediter, handel, ophævelse af de ydre sanktioner og stræber efter reintegration i internationale fora. Og krænker man menneskerettighederne som i Kosovo, må man regne med at få omverdensens øjne på sig.

Ingen forhandling i Beograd

For Kosovo-albanerne er det ligeledes et nederlag. Eet vigtig tog kørte dem forbi under premierminister Milan Panic' korte æra i 1992 hvor Panic selv, hans menneskerets-, justits- og undervisningsminister var oprigtigt opsatte på at forhandle. Jeg har som „konfliktlæge“ mellem parterne på såvel regerings- som folkeligt niveau siden 1992 konstateret en kompakt albansk modstand mod at forhandle med Beograd - også når andre eller jeg selv bragte en konkret invitation fra præsident Milosevic. Tiden var, sagde man altid, ikke moden endnu.

Hvad Prishtina håbede på var - i kraft af bl.a. George Bush's interventions-løfter og det internationale samfunds anti-serbiske politik - at blive selvstændigt inden det ny Jugoslavien blev anerkendt.

Siden håbede man på at indgå i Dayton-aftalen. Begge forhåbninger viste sig helt urealistiske - og derpå har Dr. Rugova og hans medarbejdere ikke kunnet samles om en ny, til realiteterne tilpasset, politik.

Urealistiske forventninger

Symbolpolitiken fortsatte, den interne splittelse blandt albanere voksede. På en mærkelig måde passer det Kosovo-albanene bedre at have en hård ledelse i Beograd end en blød - eftersom ét formål er at trække det internationale samfund ind.

Deraf også den imponerende internationale diplomatiske offensiv og

informationsvirksomhed.

Dr. Rugova har rejst Europa og USA tyndt, er blevet modtaget af regeringer og parlament som om han allerede de facto og de jure var præsident - således også af udenrigsminister Helveg Petersen - samtidig med at ingen af værterne ville røre en repræsentant for Beograd med en ildtang.

Således skabtes urealistiske forventninger eksternt, mens Rugova lovede sine 2 millioner statsborgere mere end han derfor kunne holde.

Den selvudråbte stat er konkret nok med alternative skoler, sundheds-klinikker, skatter, udenrigsrepræsentationer, skyggeregering osv - men den fungerer ikke vis-a-vis Serbien.

Ingen har fået det økonomisk bedre. Ikkevoldspolitik forudsætter fleksibilitet så man kan beholde det diplomatiske initiativ.

Selvom den åbne vold måske aftager, er hadet og polariseringen vokset yderligere - og det var større end i Bosnien og Kroatien.

Perspektiverne skræmmer

Den unge albanske befolkning, der har levet med ballade og social misère de sidste over tyve år, er dybt frustrerede.

Alligevel undergraves det ganske vist spinkle håb om at ikkevolds-linjen ville lede til en løsning af den omstændighed, at kosovo-albanere (også i udlandet) ikke har taget klar afstand fra albansk terror. Kvinder i Sort og enkelte intellektuelle i Beograd har taget afstand fra den serbiske politivold.

Er der noget godt ved hele denne tragedie? Måske, men prisen er høj, at vi endnu en gang har fået bevist at vold leder bort fra løsninger og bare gør alting sværere.

Men er der længere nogen der lytter? Kejserne har så meget magt at de ikke synes de behøver at lytte. Serberne og albanerne hører formodentlig kun deres egne stemmer om sig selv som ofre.

Det internationale samfund kan kun hjælpe parterne, det kan ikke diktere dem noget. En stor hjælp ville det være, hvis det for en gangs skyld kunne lytte, analysere og holde kæft.

1) Kosova er albanernes navn på provinsen og på den selvudråbte stat. På serbisk hedder området „Kosmet-Metohija." Mindre politisk og mere internationalt er „Kosovo."

Fra The Transnational Foundation for Peace and Future Research.

Læs mere på www.transnational.org.

Før konge og folk

Af Tom Vilmer Paamand og Simon Pedersen

En ny håndbog for værnepligtige giver et godt indblik i en række unge menneskers overvejelser og erfaringer med værnepligten.

Selv om hovedparten af bogen handler om soldater, er der også et interview med en nægter. Bogen kommer rundt om de fleste emner, og giver også nogle oplysninger som man næppe ville have fået ellers.

Det er godt, at det ikke kun er forfatterens opfattelse der bliver udtrykt, men også andre tidligere værnepligtiges. I sidste halvdel af bogen er en „opslagsnøgle", hvor man hurtigt kan finde nogle af de oplysninger man skal bruge.

Men hvis man bliver kaldt på session kan bogen aldrig gøre det ud for et levende menneske med erfaringer, som man kan stille spørgsmål til.

Forlaget skriver for øvrigt, at bogen er den første af sin slags. Der er nu mindst to forløbere, nemlig "Værnepligt - med alle finesser", en munter og kritisk gennemgang af Kaare Per Johannesen, der blev udgivet på Chr. Erichsens Forlag i 1970.

Og så er der selvfølgelig Aldrig mere Krigs egen "Militærnægterhåndbogen - hvad en

militærnægter bør vide om civil værnepligt" af Hans Jørgen S. Mogensen. Den blev sidst opdateret i 1989 og trænger stærkt til en ny udgave.

Men mens vi venter på det, kan også militærnægterne finde mange nyttige oplysninger i håndbogen "For konge og folk".

Kim Selsø:

For konge og folk : en håndbog for værnepligtige.

Håndbøger fra Modtryk, 1998. 161 s. Pris 168 kr.

De hemmelige tjenester

En glimrende reference til de sidste 40 års efterretningssager fra Demos.

Af Holger Terp

På narredagen, 1. april i år, udkom Politiets Efterretningstjenestes: "Redegørelse over dele af PETs virksomhed", som et svar på TV2-udsendelserne om "Den hemmelige tjeneste".

Demos Dokumentationsgruppe: "De hemmelige tjenester" skal ses som et alternativt, håndbogsagtigt svar på den redegørelse.

Den dog går længere tilbage i tid, til slutningen af 1950`erne, hvor der ifølge forordet skete hastige forandringer i samfundet og i det politiske liv. Danmarks kommunistiske Parti måtte i tiden fremover dele efterretningstjenesternes opmærksomhed med andre bevægelser, partier og grupper.

Efter en indledende beskrivelse af politiets efterretningstjenestes opbygning og organisation, går Erik Jensen kronologisk frem, således, at læseren har et klart overblik over, hvornår begivenhederne fandt sted, og ikke mindst, hvornår de blev offentliggjort.

Interessant er beskrivelsen af diverse højreorienterede grupperingers samarbejde med efterretningstjenesterne og private initiativer omkring undergravende virksomhed, for eksempel Absalon og den senere Operation Survival. Senere følger en beskrivelse af Dansk Institut for Kritisk Fredsforskning og Selskabet til Værn for Dansk Folkestyre. Organisationerne til venstre for Socialdemokratiet har med denne oversigt en glimrende reference til de sidste 40 års efterretningssager. Alle kendte sager er, så vidt jeg ved, medtaget. Oversigten er trykt på glittet papir, med en fremragende fotodokumentation i en meget høj kvalitet.

Den eneste fejl, jeg har fundet i oversigten er på side 7, hvor Erik Jensen skriver, at "Politiet har siden 1920`erne haft forskellige efterretningstjenester". Den reaktionær hærchef, general Elias Wolffs beskrev i alt fald det tidlige samarbejde mellem hærens og politiets efterretningstjenester omkring første verdenskrig på følgende måde: „Det under Generalstaben sorterende militære Efterretningsvæsen samarbejdede med baade Krigsministeriets og Justitsministeriets Bemyndigelse allerede fra 1898 med Københavns Opdagelsespoliti og efter Statspolitiets Oprettelse tillige med dette. Formaalet var at kontrollere den hemmelige Virksomhed, som blev drevet af fremmede Magters Agenter her i Landet.".

Usikkerheden med, hvad de danske efterretningstjenester laver er på grund af hemmeligholdelsen stor. Det kan ikke være meningen, at private personer og små organisationer og partier skal lave det arbejde, de ansvarlige politikere forlængst burde have sat i værk: en uvildig undersøgelse af efterretningstjenesternes virksomhed.

Sådanne undersøgelser har været gennemført i USA, Canada og Norge. En undersøgelse af efterretningstjenesternes virksomhed siden 1920 er iværksat i Sverige og nu venter vi på de danske politikere.

Erik Jensens veldokumenterede oversigt om "De hemmelige tjenester" er en god begyndelse til en sådan uvildig undersøgelse.

Erik Jensen:

*De hemmelige tjenester : PET og FE gennem 40 år. En oversigt.
Demos Dokumentationsgruppe, 1998. 98 s. Pris 98 kr.*

PS. Hvis nogle af læserne skulle ligge inde med dokumenterede beretninger om efterretningsvirksomhed, hører redaktionen gerne herom.

Se også www.dr.dk/pl/pet/demos.htm

Menneskeret og overvågning

Mange har prøvet at klage over efterretningstjenesternes overvågning.

Af Holger Terp

En række forskellige organisationer og enkeltpersoner har været overvåget af Politiets Efterretningstjeneste. Mange har søgt om aktindsigt i efterretningstjenestens arkiver, men har tilsyneladende alle fået det svar, at det er „efterretningstjenestens praksis, at man - med mindre der foreligger særlige omstændigheder - ikke oplyser personer om, hvorvidt man er i besiddelse af oplysninger om dem". Dette er klart utilfredsstillende i et på papiret demokratisk land. Derfor overvejer flere af de overvågede nu, om de skal bringe deres sager for internationale menneskerettighedsdomstole. Der er to konventioner af interesse i forbindelse med efterretningstjenesternes overvågning af borgere og de overvågedes retsstilling:

1. Den europæiske Menneskerettighedskonvention af 4. november 1950, som håndhæves med baggrund i klager fra enkeltpersoner og regeringer. Bliver sagen ikke afvist der, træffes der bindende afgørelse om at konventionen er krænket af Den europæiske Menneskerettighedsdomstol eller af Europarådets ministerkomité (som normalt stadfæster Kommissionens rapport).
2. FN-konventionen af 16. december 1966 om civile og politiske rettigheder, der håndhæves ved eksamination af statsrapporter og klagebehandling af Menneskerettighedskomitéen. Dens afgørelser i klagesager („views“) er ikke retslig bindende, men har alligevel stor retskildeværdi.

Menneskerettighedskonvention

Det er særligt reglerne om privatlivets fred („private life“, „privacy“) som står centralt i forhold til de hemmelige tjenester. Artikel 8 har denne ordlyd:

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.
2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, or the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Sager om konventionen

Dommene ved Menneskerettighedskonventionen findes i **Publications of the Court Series A** og nummereres fortløbende. De betegnes nedenfor ved klagerens navn, nummer i serie A og årstal i parentes. Kommissionsafgørelserne, som er trykt i **Decisions and Reports**, angives ved registreringsnummer.

I følge **Norges Offentlige Utredninger**, de norske betænkninger, 1994:4, har der været en norsk sag om overvågning for den europæiske menneskerettigheds-konvention, Lysestøl-sagen.

Lysestøl mente sig telefonaflyttet. Den norske regerings kontroludvalg vedrørende efterretningstjenester fandt intet at kritisere.

Lysestøl anlagde efterfølgende sag ved norske domstole, men fik ikke medhold. Han bragte derfor sagen for den europæiske menneskerettighedsdomstol. Kommissionen afviste sagen efter skriftlig behandling. Kommissionen anså ikke at artikel 8 om privatlivets fred eller artikel 13 om krav til effektiv klageadgang (effective remedy) var overtrådt. Der blev lagt væsentlig vægt på kontroludvalgets funktion.

En pointe i sagen er, at det fra norske myndigheders side aldrig blev oplyst om Lysestøl faktisk havde været aflyttet eller ikke.

I **Klass-dommen**, A/28 (1978), tog domstolen for første gang standpunkt til overvågning og forholdet til konventionen, skrives der i Bilag 2 i Lund-kommissionens rapport om de norske efterretningstjenester - hvorfra resten af oplysningerne om Menneskerettighedsdomstolens retspraksis er hentet. Sagen blev afgjort i plenum. Klagerne gjorde gældende, at tyske regler om kontrol af breve, post og telekommunikation var i strid med konventionen, siden myndighederne ikke måtte informere personer som havde været genstand for sådan kontrol, når tiltaget var ophørt.

Det var heller ikke domstolskontrol med vedtagelse om og iværksættelse af overvågning. Klagerne havde bragt sagen for Forfatnings-domstolen som fandt det grundlovsstridigt, at klagerne ikke blev informeret om, at de tidligere var blevet overvåget, selv når det ikke ville have skadevirkninger at dette blev oplyst. Menneskerettighedsdomstolen fandt ikke krænkelse af artikel 8.

Leander-dommen, A/116 (1987), gjaldt svenske myndigheders brug af oplysninger i et hemmeligt politiregister ved vurderingen af, om en snedker var egnet til at få arbejde af betydning for rigets sikkerhed (vikarierende museumstekniker på marinemuseum).

Hverken artikel 8 eller 10 blev anset krænkede ved denne person-kontrol. Både opbevaringen af oplysninger i politiregisteret og oversendelsen af dem, kombineret med, at Leander ikke havde anledning til at imødegå dem, indebar et indgreb i hans privatliv efter artikel 8, men personkontrollsystemet skulle varetage hensynet til rigets sikkerhed. Dermed var formålet legitimt i forhold til artikel 8.

Harman and Hewitt vs UK gjaldt to personer som havde haft tillidsposter i menneskerettighedsorganisationen Liberty. I 1985 udtalte en tidligere ansat i sikkerhedstjenesten i et fjernsynsprogram, at tjenesten havde anset dem som revolutionære og kommunistisympatisører, og at den havde sagsmapper med en række oplysninger om dem.

Overvågningen var fortsat efter at de forlod organisationen, da de var politikere, som var på valg. Deres klage blev antaget til realitetsbehandling i 1988. I sin rapport i 1989 lagde Kommissionen til grund at klagerne i tilstrækkelig grad havde sandsynliggjort, at de havde været genstand for overvågning. Indgrebet var ikke „in accordance with law“, siden der i Storbritannien ikke fandtes retsregler formuleret med tilstrækkelig præcision eller en ramme som med tilstrækkelig sikkerhed gav holdepunkter for skøns-udøvelsen.

Artikel 8 var altså krænkede. Det samme gjaldt artikel 13, siden myndighederne ikke havde givet oplysning om, at der var nogen effektiv prøvningsret. I resolution DH (90) 36 erklærede Ministerkomitéen sig enig i konklusionerne i Kommissionens

rapport og tog til efterretning, at der i Storbritannien var vedtaget en lov om sikkerhedstjenesten i 1989. Loven gav lovhjemmel for tjenesten, definerede dens formål og oprettede en sikkerhedskommisær og en uafhængig domstol, som skulle modtage klager mod tjenesten.

Harman and Hewitt bad myndighederne garantere, at sikkerhedstjenesten ikke længere havde personoplysninger om dem, men fik til svar, at sådanne forsikringer aldrig blev givet.

Deres klage til domstolen for sikkerhedstjenesten og retsmidler mod dens afgørelse blev afvist. Derefter klagede de til Strasbourg (20317/92), denne gang over at det var i strid med artikel 8, at sikkerhedstjenesten fortsat havde oplysninger om dem. De anførte også, at de ikke havde nogen effektiv prøvningsret efter artikel 13.

Klagen blev 1. september 1993 afvist som åbenbart ubegrundet. Indgrebet var i overensstemmelse med loven efter artikel 8 (2). Det var ikke nødvendigt med nogen udtømmende definition af begrebet „hensynet til rigets sikkerhed“.

At reglerne i andre land begrænser sikkerhedstjenestens virksomhed til personer og organisationer, som er for magtanvendelse medførte ikke, at den nye lov fra 1989 var for præcis.

Loven måtte videre forstås sådan, at tjenesten kunne beholde information som var indsamlet tidligere, så langt det var nødvendig for en ordentlig udførelse af dens virksomhed. Kommissionen fandt at indgrebet var „nødvendigt i et demokratisk samfund“ efter at have gennemgået de garantier mod misbrug, som var oprettet med den nye lov.

Hverken artikel 8 eller 13 var krænket. Hensynet til myndighedernes ret til at overvåge borgerne vejer tilsyneladende tungere ved menneskerettighedsdomstolen end borgernes retssikkerhed.

Lysetøl-sagen faldt, fordi der i Norge er et kontroludvalg vedrørende efterretningstjenesterne. Klass-sagen var ikke en overtrædelse af artikel 8.

I Leander-sagen blev det fastslået, at personsager begrundet med hensynet til rigets sikkerhed er vigtigere end borgerens retssikkerhed.

I Harman and Hewitt-sagen fik efterretningstjenesterne, efter at der var lovgivet om dem, ret til at beholde arkiver, der var indsamlet uden at der eksisterede nogen retssikkerhed for de overvågede.

Hensynet til rigets sikkerhed

I Danmark har vi ikke nogen lovgivning om efterretningstjenesterne, men der er ifølge Justitsminister Frank Jensen, en lovgivning på vej. Der er to kontroludvalg. Danske klager til Den europæiske Menneskerettighedsdomstol vil derfor resultere i en kendelse, som lyder noget i retning af dette:

Thi kendes for ret: Danske efterretningstjenesters indsamling af oplysninger om organisationer og enkeltpersoner er ikke en overtrædelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 8 stk. 2, på grund af hensynet til rigets sikkerhed. Indgreb i privatlivets fred er en nødvendighed i et demokratisk samfund, så længe efterretningstjenesterne skal udføre deres virksomhed.

Til det er der kun at tilføje, at Menneskerettighedskonventionen artikel 8 stk. 1 er god nok, men hvis man tror, at Menneskerettighedsdomstolen skal ændre noget, så skal dens domspraksis laves om.

Det kan kun ske ved at gummiparagraffen artikel 8 stk. 2 fjernes. Det vil imidlertid kun være en lappe-løsning. Den eneste udvej på problemet med borgernes manglende retssikkerhed i forhold til efterretningstjenesterne er at afskaffe efterretningstjenesterne.

Læs mere på [FRED.dk/artikler/etting](https://fred.dk/artikler/etting)

Elektronisk åbenhed for de få

Internettet giver mulighed for at finde information om næsten hvadsomhelst,

men samtidig er efterretningstjenesterne med på en kikker.

Af Tom Vilmer Paamand

Mylderet af elektroniske bogstaver på internettet er så enormt, at det virker usandsynligt, at nogen kan overskue det.

Men det kan efterretningstjenesterne. Og det er faktisk langt nemmere, end den almindelige telefon- og rumaflytning.

Det kræver store ressourcer at overvåge stemmer på trods af de teknologiske fremskridt til talegenkendelse. Bogstaver kan derimod genkendes uden problemer. Som bruger på internettet kan alle nemt finde offentlige beskeder, der for eksempel indeholder ordene „Clinton" og „bombe". Men efterretningstjenesterne kan også finde alle de ukodede beskeder, der er sendt privat.

Store ører i Menwith Hill

Amerikanerne har en lyttestation i Storbritannien, der hedder Menwith Hill. Her overvåger den amerikanske efterretningstjeneste National Security Agency e-mail, telex, telefon og fax-kommunikation fra hele Europa.

Den amerikanske regering mener principielt, at alle private meddelelser sendt via internettet skal være tilgængelige for amerikanske efterretningsorganisationer. Samme tanke ligger bag kravet om, at alt udstyr til at kryptere elektroniske breve skal indeholde en særlig „nøgle", så efterretningstjenester altid kan åbne dem.

De fleste sender elektroniske breve ukodet. Posten bevæger sig så af sted i netværket fra afsender til modtager ved at hoppe mellem forskellige computere.

De systemansvarlige ved disse computere kan uden det store besvær læse brevene og tage kopier, uden at det kan ses. Det samme kan efterretningstjenester og andre særligt interesserede, hvis de hacker sig ind på systemerne.

De elektroniske breve indeholder en automatisk afsender, der fortæller hvilket system, der har behandlet dem.

Anonymitet er svært

Hvis du for eksempel bare kikker på fredsbevægelsernes sider på internettet, efterlader du også en afsender.

Systemets afsender fortæller dog ikke hvem du er, men blot hvilken computer, der er blevet ringet op igennem.

Som systemansvarlig på fredsbevægelsernes adresse FRED.dk fik jeg en e-mail, der kritiserede siderne.

Et opslag i listen over de computere, der havde besøgt siden, viste at den pågældende måtte have brugt mindre end to minutter på sit besøg - og det kunne jeg så drille ham med.

Systemets indbyggede og automatiske overvågning er så grundig, at det ofte er muligt at se hvordan gæsten har fundet frem til FRED.dk.

Enten via det sted, som gæsten lige kommer fra, eller efter de søgeord, som gæsten har brugt.

Hvis du sidder ved en offentlig computer på et bibliotek, er du sværere at finde - men på mange biblioteker bestilles tid med lånerkort, og så kan du alligevel spores.

Fra en tilfældig maskine kan du selvfølgelig være ret anonym.

Overvågningsamfundet

I en aktuel sag blev der afsendt en anonym e-mail fra en bibliotekscomputer. Den blev sendt til FN og teksten var en anmeldelse af misbrug af FN-midler. En ligeså anonym herre i pænt jakkesæt prøvede bagefter at undersøge computeren uden tilladelse - og listen over tidligere brugere forsvandt i et døgn, men var pludselig lagt tilbage igen.

I følge de mere paranoide på nettet kan du spores nemmere og helt elektronisk. Først via de emner, du interesserer dig for - og derpå med dine tastetryks helt unikke rytme og slåfejl.

Enkelte firmaer og idealistiske organisationer tilbyder særlige „porte" på nettet, der blokerer dit elektroniske fingeraftryk.

De fleste er blevet tvunget til at åbne arkiverne for politiet, da det blev påvist, at diverse kriminelle naturligvis også havde søgt anonymiteten. Efterretningstjenesterne må ellers være glade for disse steder. Her er de sikre på, at brugerne har noget at skjule - og ved at overvåge både indkommende og udgående trafik er det muligt at se hvad.

Det er dog fuldt ud muligt, at sende hemmelige beskeder. Et billede siger mere end tusind ord, specielt da det er muligt at „gemme" elektronisk tekst usynligt i et foto på internettet.

Terrorister, narkohandlere og andre vil naturligvis heller ikke bruge de farlige ord direkte.

En simpel besked om at tante kommer på torsdag kan fortælle, at bomben skal sprænges onsdag - og det har overvågerne ingen chance for at opsnappe.

De professionelle lader sig altså ikke så nemt fange - så resultatet bliver det sædvanlige:

Påstanden om at overvågningen kan stoppe terrorisme er et røgslør. Overvågningen vil ikke primært ramme kriminelle, men alle os andre.

De skøre bombemænd skjuler sig, mens den åbne politiske aktivitet nemmere kan overvåges. Og det er vel også det, det hele går ud på.

Fokus på handel med småkalibrede våben

Af Holger Terp

Efter succesen med den internationale Kampagne for forbud mod Landminer, som har mobiliseret borgere og regeringer til at sætte humane begrænsninger på en speciel type let våben, drages opmærksomheden nu mod problemet med den internationale handel med små våben.

Den øgede opmærksomhed skyldes det fakta, at de fleste drab i nutidens krige forårsages af småkalibrede våben (small arms) rifler og automatiske våben, lige som morterer og granater osv.

Mange af disse våben genbruges fra konflikt til konflikt, ofte via sortbørshandel, samtidig med, at våbenindustrien øger produktionen og handlen med disse våben.

Dette problems omfang er foruroligende. For eksempel er der i Centralamerika omkring to millioner små våben, der er 10 millioner i Afghanistan og syv millioner i Vestafrika.

Selv om de væbnede konflikter formindskes, bliver våbnene ikke pensioneret.

Under den 12 år lange borgerkrig i El Salvador blev 75.000 mennesker dræbt. Men de tilbageværende våben bruges stadig til drab, omkring 8.000 om året dræbes.

En traktat mod våben

I oktober 1997 udarbejdede en arbejdsgruppe under Organisationen af Amerikanske Stater (OAS) et udkast til en traktat til bekæmpelse af den illegale handel med våben: Den inter Amerikanske konvention imod illegal fremstilling og handel med våben, ammunition, eksplosiver og andre lignende materialer (the Inter American

Convention Against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Ammunition and Other Related Materials).

Traktatudkastet kan blive til lov, når den er ratificeret af det krævede antal OAS stater.

Samtidig har et FN-panel af regeringsekspertter (The Panel of Governmental Experts on Small Arms) på opfordring af FNs generalforsamling udarbejdet et dokument om små våben.

Blandt rapportens anbefalinger er indsamling og ødelæggelse af små våben efter en krig er stoppet og mærkning af lette våben for at kunne spore handlen med dem.

Resolutionen er vedtaget

Resolutionsforslaget (52/38 K) blev vedtaget den 9. december 1997, med stemmerne 156 for, 0 imod og 6 afståelser. Danmark stemte for.

I mellemtiden er en række organisationer ved at bekæmpe handlen med små våben. Ved et møde i Washington D. C. i december 1997 fik man ideen til at lave en Internet hjemmeside, Prep.org som skulle dække dette emne, og hjemmesiden administreres af the Monterey Institute of International Studies.

En mængde dokumenter både fra uafhængige organisationer (NGO) så vel som fra regeringer kan findes på hjemmesiden IPB News, marts 1998 s. 1112. email adresse: mail@prepcom.org.

Eksempelvis har British American Security Information Council beskrevet en lang række aktiviteter i forbindelse med det nylige G8 møde i Birmingham i England, hvor en G8 undergruppe om små våben har diskuteret spørgsmålet om illegal våbenhandel.

I Danmark støtter Aldrig mere Krig og Kvinder for Fred initiativet.

De glemte fredstraktater

Der er gjort mange gode forsøg på at opmuntre til fredelige løsninger på konflikter gennem traktater.

Af Holger Terp

Krig er en forbrydelse mod menneskeheden fastslog den nystartede internationale fredsgruppe War Resisters' International i begyndelsen af tyverne med baggrund i erfaringerne fra første verdenskrig. Ved den nylige FN-konference om oprettelsen af en permanent krigsforbryderdomstol, kaldet Den Internationale Kriminaldomstol, modsatte USA sig oprettelsen, fordi landets diplomater og politikere tilsyneladende frygter, at amerikanske soldater og agenter kan blive ofre for en international skueproces i den nye domstol. Hvilke grunde kan USA og andre lande have til frygte en international krigsforbryderdomstol?

Her vil de fleste nok pege på Vietnamkrigen, Afghanistan og andre tilsvarende krige som stormagterne har deltaget i siden anden verdenskrig, samt stormagternes og mindre staters trusler om og mulige anvendelse af masseødelæggelsesvåben så som kernevåben, kemiske våben og biologiske våben.

Det er tilsyneladende svært for alle lande og væbnede grupper at overholde de kendte internationale spilleregler for krigsførelse som eksempelvis:

- Overenskomst om forhindring og afstraffelse af folkemord fra 1948,

- Resolutionen om forbud mod brug af kernefysiske våben fra 1961 og
- Konventionen om forbud mod og restriktioner mod visse konventionelle våben fra 1981.

En international krigsforbryderdomstol vil kunne sige til de krigs førende parter: Fy, fy, I må ikke lade krigshandlinger gå ud over de civile som det ellers har været tilfældet i det tyvende århundrede, hvor der er anvendt atomvåben eller truet dermed, begået folkemord og militærfolk altid har haft frit valg på alle våbenbasarernes hylder.

Kikker man lidt nærmere på de bestræbelser diplomaterne udfoldede i tyverne for at begrænse antallet af krige og for at forhindre en gentagelse af første verdenskrigs ødelæggelser, ser man to hovedbestræbelser i Folkeforbundets virke.

Forbud mod våbenhandel

Det første forsøg gik i retning af at få forbudt privat våbenhandel. I mellem krigsårene kom der den ene afsløring efter den anden af våbenindustriens blodige internationale, som krigsmateriel-industrien blev kaldt dengang. Se eksempelvis journalisten Axel Pilles bog: Rustningskapitalens Blodpenge fra 1933, der kan ses i det elektroniske bibliotek på FRED.dk.

I Folkeforbundet tog man også det første initiativ til en registrering af våbenhandel. Det var dog kun store våben som havde interesse. I 1925 enedes man om en traktat som forbød privat fabrikation og handel med våben. Traktaten blev desværre ikke ratificeret af nok stater til at den kunne træde i kraft.

Den anden hovedretning i tyverne var rettet mod anvendelsen af krigen som politisk instrument. En tysk militærteoretiker havde på baggrund af Napoleonskrigene konkluderet, at krige blot var politikens videreførelse med andre midler.

Allerede fra slutningen af det 19. århundrede blev voldgifttanken, takket være de daværende fredsbevægelsers indsats, populær. Forskellige stater sluttede venskabs- og voldgifttraktater. I slutningen af tyverne forhandlede USA og Frankrig om en sådan traktat.

Selve traktatteksten blev holdt i generelle vendinger og pludselig gik det op for politikerne i en lang række lande, at her havde de en traktattekst, der forbød anvendelsen af krig som et nationalt politisk middel.

Det er den såkaldte Briand-Kellogg-traktat, som vedtages og underskrives i Paris den 28. september 1928 af 15 stater. Senere kommer yderligere 45 til. Traktaten indeholder følgende tekst i moderniseret retsskrivning:

Briand-Kellogg-pagten. Almindelig traktat om afkald på krig.

Artikel 1:

„De høje kontraherende parter erklærer højtideligt i deres respektive folks navn, at de fordømmer tilflugt til krig til løsning af mellemfolkelige uoverensstemmelser - og giver i deres indbyrdes forhold afkald på krigen som et redskab for national politik.

Artikel 2:

De høje kontraherende parter er enige om, at afgørelsen eller løsningen af alle uoverensstemmelser eller stridigheder, som måtte opstå dem imellem, af hvilken art eller oprindelse disse end måtte være, aldrig må søges ved andre end fredelige midler".

De to udenrigsministre som lagde navn til traktaten blev belønnet med Nobels fredspris, men denne traktat er desværre meget lidt kendt i dag.

Traktatens største indflydelse har nok været på det sproglige område. Før Briand-Kellogg-traktaten trådte i kraft havde de forskellige lande et militær og en krigsminister. Da politikerne nu ikke af hensyn til folkeopinionen kunne erklære krig mod en anden magt, omdøbte politikerne militæret til forsvaret og krigsministeren til forsvarsminister.

Militæralliancer blev til forsvarspagter og i stedet for at føre krig, forsvarede landene sig. Militære aktioner blev til fredsbevarende operationer og begrebsforvirringen bredte sig så meget, at det danske hjemmeforsvar nu kalder sig for landets største

fredsbevægelse.

De danske forsvar

Det er rosværdige formål, at bidrage til at fremme fred og sikkerhed og at forebygge konflikter og krig.

Hvordan kan de danske politikere dog have fået ideen til at formulere formålet for forsvaret således?

I forslag til Lov om forsvarets formål, opgaver og organisation mv. Lovforslag nr. L 5, fremsat den 6. oktober 1993 af forsvarsministeren, hedder det i kapitel 1 om forsvarets opgaver:

§ 1 Det militære forsvar skal bidrage til at fremme fred og sikkerhed.

Stk 2. Forsvaret udgør et væsentligt sikkerhedspolitisk middel og har til formål

- 1) at forebygge konflikter og krig,
- 2) at hævde Danmarks suverænitet og sikre landets fortsatte eksistens og integritet og
- 3) at fremme en fredelig udvikling i verden med respekt for menneskerettighederne.

Allerede i Den nordatlantiske Traktat, underskrevet i Washington D. C. den 4. april 1949, hedder det i artikel 1: „Deltagerne forpligter sig til som foreskrevet i De forenede Nationers pagt at bilægge enhver international stridighed, i hvilken de måtte blive indblandet, ved fredelige midler på en sådan måde, at mellemfolkelig fred og sikkerhed så vel som retfærdigheden ikke bringes i fare, og til i deres mellemfolkelige forhold at afstå fra trusler eller magtanvendelse på nogen måde, som er uforenelig med De forenede Nationers formål”.

En rumrejsende fra en civiliseret planet uden det store kendskab til jordiske forhold, ville umiddelbart komme til den opfattelse, efter at have læst den første paragraf i Den nordatlantiske Traktat, at organisationens medlemslande ville gøre alt for at undgå at komme i krig, og at de militære styrker som en følge heraf ville blive reduceret til et minimum.

Kun militarismen huskes

I FN-pagten fra 1945 hedder det: „Vi De forende Nationers folk besluttede på at frelse kommende generationer fra krigens svøbe, som to gange i vor levetid har bragt usigelige lidelser over menneskeheden, påny at bekræfte troen på fundamentale menneskerettigheder, på menneskets personlige værdighed og værd, på mænd og kvinders såvel som store og små nationers lige rettigheder, at skabe vilkår, hvorunder retfærdighed og respekt for de forpligtigelser, der opstår ved traktater og andre kilder til mellem folkelig ret, kan opretholdes, og at fremme sociale fremskridt og højne levevilkårene under større frihed”.

Folkeretslig har man altså nu både en international domstol i Haag og et redskab for denne domstol, nemlig en international traktat som forbyder anvendelsen af krig som et politisk værktøj, foruden FN-pagten og Den nordatlantiske Traktat.

Man skal langt ned i FN-traktaten før politikerne modsiger sig selv, idet de skriver i traktaten: „væbnet magt [vil] ikke blive anvendt undtagen i fælles interesse”, hvilket igen ses senere både i Den nordatlantiske Traktat og i den danske lov om forsvaret. FNs generalforsamling har desuden, den 14. december 1974, vedtaget en resolution som definerer, hvad aggression er. Det hedder i resolutionens artikel 1: „Aggression er en stats anvendelse af væbnede styrker imod en andens suverænitet, territoriale integritet eller politiske uafhængighed af en anden stat”.

De indledende bemærkninger til både FN-Traktaten, Den nordatlantiske Traktat og til Forslag til Lov om forsvarets organisation er interessante, også selv om de er meget lidt kendt i dag

Som lægmand vil man nok hælde til den anskuelse, at hele loven og alle delene i traktaterne har lige vægt, hvorfor de militære sider må nedprioriteres til fordel for øget diplomatisk og folkeretslig aktivitet.

Igennem årenes løb har der med rette været rettet mange kampagner mod forskellige våbensystemer, men for mig at se burde man tage fat om nældens rod.

Hovedproblemerne i dag er militarismens omfang, militarismeudgifternes størrelse, produktion og handel med krigsmateriel, værnetvangen og den gammeldags uciviliserede opfattelse af, at militæranvendelse kan løse politiske konflikter. En brandmand slukker nu engang ikke et bål med benzin.

Set i lyset af Briand-Kellogg-traktaten kunne det være interessant at få vurderet det nye modedefænomen: internationale brigader. Jeg tror, at en vurdering af disse styrkers anvendelse vil føre til, at deres funktion må omlægges, så de får rene politiopgaver. Altså ingen tung militær udrustning.

Briand-Kellogg-traktaten er den vigtigste traktat som er ratificeret og altså gældende lov. Den er international lov og øget kendskab til denne internationale retsregel er af største vigtighed.

Ned med den fordømte snaps

Anmeldelse. I dag huskes Lars Larsen-Ledet vel mest for sine kompromisløse holdninger til afholdsspørgsmålet. En ny bog af Henning Sørensen viser et menneske med mange flere facetter.

Af Holger Terp

En mand der arbejdede aktivt for kvindernes stemmeret og for kvindelige præster. En mand, der ikke var asket, men forsvarede retten til et godt måltid og en god cigar. En mand, der som pacifist talte imod Hitler og nazismen i alle dens former, men som også talte lige så aktivt imod genindførelsen af dødsstraffen efter besættelsen.

Den meget engagerede efterlønsmodtager Henning Sørensen, landsformand for Danmarks Afholdsforening, har efter stort og meget omtalt besvær fået lov til at udgive en biografi over en af de ledende personer inden for den danske afholdsbevægelse, Lars Larsen-Ledet.

Larsen-Ledet (1881-1958) var journalist, stiftende medlem af Det radikale Venstre og som antimilitarist medlem af Dansk Fredsforening, nu FN-forbundet og Aldrig mere Krig.

Blandt Larsen-Ledets publicerede bøger er: Menneskeret og Menneskeværd fra 1903 og Larsen-Ledets selvbiografi i 10. bindsværket: Fra mit livs karussel.

I 1903 skulle den nyuddannede radikale journalist være soldat. Men, beretter Henning Sørensen:

„Lars blev kasseret. Hæren var ikke interesseret i journalister, navnlig ikke radikale journalister, der efter overstået tjeneste kunne tænkes at ville tage hævn gennem byger af kritiske artikler”.

I fredens tjeneste

Kassationstallet af værnepligtige var højt dengang, hvor der ikke var civil værnepligt. Larsen-Ledets første store journalistiske opgave blev den norske løsrivelse fra Sverige i 1905.

Larsen-Ledet anså det for at være en journalists fornemmeste opgave at „fremme de kræfter og synspunkter, der arbejdede i fredens tjeneste”.

I 1905 var Larsen-Ledet stiftende medlem af Det radikale Venstre og han sad i partiets hovedbestyrelse fra 1912-21. Biografien over Larsen-Ledet er derfor også et bidrag til partiets historie.

Omkring 1930/1931 melder Lars Larsen-Ledet sig ind i Socialdemokratiet, hvor han forbliver medlem til sin død, fordi han følte, at afholdssagen var bedst varetaget der. I et par år efter århundredskiftet var Larsen-Ledet redaktionssekretær og redaktør af radikale aviser, men det blev inden for afholdsbevægelsen han fandt sin livsgerning. Fra 1906 er Lars Larsen-Ledet redaktør af Afholdsdagbladet.

En hård barndom

Grunden til at Larsen-Ledet blev afholdsmand var en far som blev voldelig, når han drak. „En flaske brændevin kostede dengang 21 øre, og der gik mindst en flaske om

dagen i gennemsnit.

Det var ikke mange penge i Lars' barndom. De penge som skulle have været betalt for mad, tøj og brændsel, gik alt for ofte til gæstgiveren i Løkken eller brændevinsbrænderen i Hjørring".

„Værst var det, at faderen blev brutal, skældte ud og gav drengen buler i hovedet, når han havde drukket. En februarnat da han kom hjem, var det helt galt".

Lars „sprang på bare fødder og kun iført natskjorte ud i sneen, der nåede ham helt til knæene, men selv om det var frygteligt koldt, standsede han alligevel op i nogle sekunder og tog sit livs beslutning:

Når han blev stor, så ville han bruge hele sit liv og alle sine kræfter på at bekæmpe og helst udrydde dette djævelskab, der ødelagde livet for ham selv og hans yngre brødre, men ikke mindst for deres mor".

Henning Sørensen har skrevet en spændende biografi over en person med klare meninger og holdninger.

Biografien over Lars Larsen-Ledet er smukt produceret og sat med en tydelig typografi, som gør værket velegnet for svagtseende.

Illustrationerne er fremragende og understreger, at det er en publikation som forfatteren og forlaget fortjener stor ros for.

Henning Sørensen: Ned med den fordømte snaps. En biografi om Lars Larsen-Ledet. Forlaget Hovedland 1998. - 212 s. : ill. Pris kr. 238.

Da Danmark drog i krig?

Et godt, sagligt og oplysende indlæg. Tak! Men hvor finder man foreningens holdninger - konkrete løsningsforslag efterlyses!

Jeg forstår da godt, at man er imod krigshandlinger, men hvad vil man sætte i stedet?

Politikere skal jo udtale sig om alt mellem himmel og jord, lad os lige se nøgternt på deres udtalelser og deres mangel på holdninger.

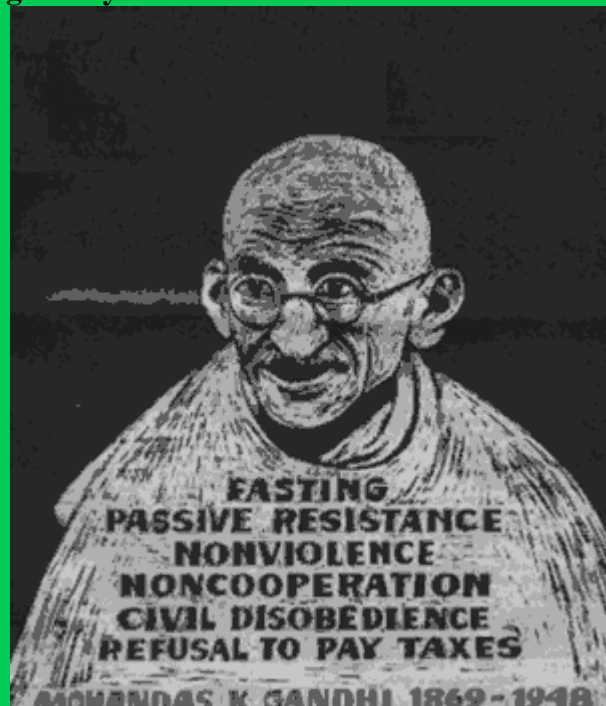
1. En gruppe går ind for militære aktioner og er endda villig til at ofre danske borgeres liv.
2. En anden gruppe går ind for krigshandlinger, såfremt ofrene ydes af andre nationer; gratisprincippet, bedst sammenligneligt med samarbejdsregeringens indsats under besættelsen.
3. En tredje gruppe er imod krigshandlinger, da disse vil gå ud over en uskyldig civilbefolkning, og man er samtidig imod boykot, da denne rammer de fattige, de gamle og især de små børn. Lige til at hulke over.

Personligt tumler jeg, som så mange andre pacifister, med at forholde mig til problemstillingerne og savner en debat på et sagligt plan!

Du gætter rigtigt. Manden skriver om hjælp! Hvorfor dog det?

De passive demokratier

Umiddelbart finder jeg lighedspunkter med situationen før 2. verdenskrig. Dengang veg demokratierne igen og igen for tyrannerne, f.eks. ved det fascistiske overfald på primitive stammer i Abessinien, hvor man endog anvendte giftgas.

Hitler-Tysklands og Italiens grove indblanding og gentagne krigsforbrydelser i Den spanske Borgerkrig. Mange andre eksempler kunne nævnes.
Demokratierne var passive: Resultatet udeblev ikke, Folkeforbundet brød sammen og 2. verdenskrig udbrød med omkring 56-60 mill. døde og et ukendt antal mennesker, lemlæstede på sjæl og krop som resultat.
Mange forventede, at andre ville rage kastanierne ud af ilden. Man hyggede sig i kakkelovnskrogen og lod andre nationers ungdom forbløde.
Lad os betragte de fremkomne udtalelser.

Militær aktion er OK

Efter frivilligt at have deltaget aktivt i krigshandlingerne under 2. verdenskrig må jeg desværre med den livserfaring, som jeg i dag besidder, give de krigsliderlige ret. Tyranner, diktatorer kan man ikke forhandle og træffe aftaler med, de er utroværdige; samvittighedsløse og villige til hvad som helst. Nazisterne forstod kun en ting, nemlig total udkæmpelse.

Derfor accepterer jeg indtil videre en militær aktion mod det irakiske diktatur. Kan en militæraktion forhindre, begrænse en ny fremtidig krigs vanvittige tab, er det den bedste og billigste løsning, uanset at vi på forhånd ved, at det vil koste mange civile ofre.

Beskæmmende er gratisternes rolle i de forenede nationer og her i vort land! Argumentationen med at de små, de fattige, de gamle og børnene lider under boykot og krigshandlinger holder ikke vand! Ansvar for det irakiske folks lidelser kan kun placeres et sted, nemlig hos tyrannen. Tillad mig at fremføre følgende:

Al den stund man i sin inaktivitet undlader at fremføre et eneste konkret forslag til alternative løsningsmuligheder, må jeg opfatte argumentationen som tom snak og farlig, idet den lægger hindringer i vejen for en fredelig løsning. Diktatorer viger kun for magt. Det vil derfor pynte på foreningens image, hvis den fremkommer med længe savnede løsningsmodeller.

Glem ikke, at de amerikanske pacifisters væsentligste argumentation mod krigshandlinger er: Hvorfor skal den amerikanske ungdom betale prisen, når alle andre sidder med hænderne i skødet!

Såfremt man også kan fremkomme med en analyse af skjulte kræfters spil i konflikten, vil det blot fremme forståelsen og jeg vil være taknemmelig.

Mexicos Chippas indianere

Mexicos Chippas indianere. Kan du? Vil du? Være med i en arbejdsgruppe?
Formål: Ved lobbyvirksomhed at bidrage til sikring af menneskerettighedernes overholdelse. Som bekendt har man gang på gang bl.a. med grov terror overtrådt de i FN vedtagne menneskerettigheder.

Under rejse i Mexico kan jeg konstatere, at henvendelser fra regeringer og politikere har haft en positiv virkning i form af nye love og ved at div. personer i systemet er fjernet fra stillinger, som de har misbrugt, men der er langt igen.

Sidst er 12 udlændinge blevet udvist med magt, begrundelsen var, at de havde udvist sympati med Chippas indianere og at de aktivt havde søgt informationer om de gentagne overgreb mod den indianske befolkning. Da forhandlinger om en handelsaftale med EU forhandles nu, er tiden inde til over en bred front at lade politikere forstå følgende budskab:

Overholder den mexicanske regering ikke menneskerettighederne for den indianske befolkning og tillader den ikke udenlandske observatørers frie adgang i alle landets berørte områder, kan der ikke forhandles om en handelsaftale.

Hvordan gør man så det? Jeg forestiller mig en model som Amnesty International! En gruppe forfatter breve, henvendelser til medier og politikere, således at foreningens medlemmer kan videresende dem. Lidt naivt måske, men jeg tror, det vil have virkning.

Du kan få oplysninger via e-mail: Kippy@san Cristobal.podernet.com. Foreningen bedes oplyse, hvad man vil gøre.

Tak!

Aage Staffe
Heimdalsvej 28
3300 Frederiksværk
Tlf. 47 72 07 24 eller 21 29 69 24

Pacifisme i år 2000?

Aage Staffe beder om løsningsforslag. Opfordringen er hermed sendt videre til læserne!

Af Tom Vilmer Paamand

Aage Staffe efterlyser en løsningsmodel i ovenstående indlæg.

Han får ikke **SVARET** i dette nummer af bladet, for hvad gør man ved al den uret, der findes i verden?

Forhåbentlig er der ansatser til et svar i de fleste indlæg, for som han nævner, er det noget de fleste tumler med dagligt.

Aage Staffes kommentar er affødt af dokumentationen i sidste nummer af folketingsdebatten om et "Forslag til folketingsbeslutning om et dansk militært bidrag til en multinational indsats i Mellemøsten".

Aage Staffes brev er en opfordring, dels til konkret handling for indianerne i Mexicos, dels til at få leveret en løsningsmodel.

Den konkrete sag kan læserne henvende sig til Aage Staffe om på ovenstående adresse.

En opfordring

Den anden opfordring er hermed givet videre til læserne:

Lad os få nogle flere af jeres overvejelser på bordet.

Folketingsdebatten viste, hvor små visioner politikerne har. Det kan vi vel gøre bedre.

Specielt da et dansk militært bidrag til en multinational indsats er aktuelt igen, denne gang med Kosova på dagsordenen.

- Hvad stiller pacifister op med denne konkrete sag?
- Hvad gør vi som pacifister, når de store konflikter blusser op?
- Hvad gør vi med diktatorerne, når vi bliver trætte af at sende læserbreve mod dem?
- Hvad sætter vi i stedet for de militære straffeaktioner?
- Hvad er pacifisme i år 2000?

Det behøver ikke være store gennemarbejdede kronikker - et par gode ord på et postkort er også godt.

Fredskommissionen

Næste nummer af bladet vil være præget af Fredskommissionens arbejde. Det er en gruppe fredsfolk, der forsøger at give et andet svar, end det Forsvarskommissionen snart kan forventes at komme med.

Om det bliver så konkret, som Aage Staffe ønsker det, kan jeg ikke garantere - men det bliver spændende læsning.

Danske børnesoldater

Frederikshavn Flådestations børnesoldater er en hån mod kampagnen imod børnesoldater.

Af Arne Hansen

"Børnesoldater. Soldat for en dag og

hjemsendelse med foto og diplom er en af de oplevelser, der venter børn i alderen 6-12 år. ... en forhindringsbane, hvor børnene iført uniformsjakke og hue, camouflagemålet og udstyret med maskinpistol kan prøve »soldaterlivet«."

Efter at jeg havde læst dette i VT-Frederikshavn Avis spurgte jeg ledelsen på Flådestationen, om børnearrangementet var korrekt gengivet, for så ville jeg tilråde at droppe den del af lørdagens åbent hus, der gik ud på at lade de 612 årige børn krigsmale, trække i kampuniform og bevæbne.

Jeg begrundede det med henvisninger til

- at det ville være en hån og sabotage imod den aktuelle verdensomspændende kampagne imod børnesoldater og militaristisk hjernevask af børnene hertil, som køres af humanitære organisationer som Red Barnet, Røde Kors, Amnesty International og Folkekirkens Nødhjælp med flere.
- at det vel ikke er lige netop er sådanne militaristiske værdier og kvalifikationer, som der vil være mest brug for hos de fremtidige rekrutter til Danmarks internationale brigade når der skal laves mægling, tillidsskabelse, forsoning og andre fredsbevarende foranstaltninger ude i marken.
- at de ressourcer, som Flådestationen bruger på at fremelske infantil militarisme kun kan fremme konflikter, hvilket også underbygges af nye undersøgelser, der har vist, at tidligere (kamp)soldater klart opførte sig mest voldeligt i deres (senere) parforhold. Desværre blev mit ønske afvist af Flådestationen med henvisning til, at alle deres reglementer var overholdt.

Det er skuffende men forhåbentligt vil de politisk ansvarlige for vore udgifter til sikkerhed så fremover sørge for at pengene bliver brugt mere konstruktivt?

I en situation hvor der tales meget om, at den militære dimension af sikkerhedspolitikken bør nedprioriteres til fordel for at satse mere langsigtet og globalt på økonomisk og social udvikling, så skulle militærets ledelse jo nødtigt kunne beskyldes for at øge deres reklamebudgetter for at kunne manipulere os til at acceptere fortsat opretholdelse af de mere end rigelige militærbudgetter?

Se home3.inet.tele.dk/arnehans

Seminar om civil ulydighed

Den 9-11. oktober i Silkeborg aholdes et praktisk og teoretisk seminar om civil ulydighed, arrangeret af gruppen „Jyder mod overflødige motorveje“.

Nordmanden Åsne Berre Persen og svenskeren Jørgen Johansen fortæller om bl.a:

- Civil ulydighed og demokrati
- Gandhi i 90`erne
- Ikkevold som livsstil

De vil også vise, hvordan civil ulydighed i praksis kan bruges til miljøaktioner.

Deltagergebyr 100,- kroner med rejseudligning.

Tilmelding hurtigst muligt til

Svend 86189962

ikkevold

Under Forsvarskommissionens arbejde har alle grene af forsvaret krævet, at lige præcis deres ønsker til nyt og spændende legetøj bliver opfyldt....

IKKEVOLD udgives af Aldrig mere Krig (AmK), dansk afdeling af War Resisters' International (WRI) samt medlem af International Peace Bureau (IPB).

Fred er en menneskeret, og krig er en forbrydelse mod menneskeheden. Derfor er det AmK's formål at arbejde for at fjerne krigens årsager og at modarbejde enhver form for krig og krigsforberedelse.

Ved medlemsskab af Aldrig mere Krig kræves frigørelse fra evt. tilknytning til militæret herunder beredskabstjeneste.

IKKEVOLD dækker ikke nødvendigvis AmK's hovedbestyrelses holdninger.

Abonnement:

IKKEVOLD udkommer med fire numre årligt. Abonnementet indgår i medlemsskabet. For ikke-medlemmer koster et abonnement årligt 105,-. Løssalg: 30,-.

Abonnementsbestilling kan ske på: Giro 9004882, Aldrig mere Krig, Rebild Hedevej 14, 9520 Skørping, Tlf. 9839 1663.

Adresseændring skal ske på posthuset i det distrikt, hvorfra der flyttes. Navneskift skal også meddeles til distriktets posthus.

Kopiering og eftertryk og anden gengivelse med angivelse af kilde anbefales.

Oplag 600

Kollektiv redaktion:

Tom Paamand, 8623 0328
Peter Kragh Hansen, 6441 8389
Holger Terp, 3678 4028
Stof til IKKEVOLD sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4
Lisbjerg
8200 Århus N
E-mail: ikkevold@fred.dk

ISSN 0107-5276

Succes for seminar om civil ulydighed

Jyder mod overflødige motorveje fik massiv presseomtale - og bevægelserne fik en saltvandsindsprøjtning.

Af André Nordlys Thomsen

I Silkeborg blev der den 9-11 oktober afholdt et meget spændende seminar om civil ulydighed, der allerede selv samme weekend gik hen og blev en stor succes.

Jyder mod overflødige motorveje stod som arrangør, og aviserne satte øjeblikkelig fokus på jydernes nye fredelige kampmiddel, altimens hele 50 "civilister" i alle aldre sad og blev indviet i den civile ulydigheds kunst.

Det var *Åsne Berre Persen* (Norge) og *Jørgen Johansen* (Sverige), som var hentet hertil for at dygtiggøre folk i de danske miljøbevægelser, og lad os sige det med det samme - alle deltagerne var uden undtagelse enige om, at vi i Danmark havde virkeligt meget at lære...

Alle fik vi indblik i den grundighed, forberedelse og organisering, der ofte ligger bag de vellykkede miljøaktioner (som vi endog aldrig har hørt om...), og det gjorde alle deltagerne eftertænksomme,

F.eks. *Künnefjäll*-aktionen, hvor svenskerne hver nat & dag i hele 18 år har bevogtet et bjerg, som de svenske myndigheder vil bruge som atonmlosseplads!

Og da man berettede om sidste års norske kamp mod kæmpegaskraftværket, spidsede

Jyder mod overflødige Motorveje ører. Her havde selv en biskop, sammen med en masse andre kendte skrevet under på at ville bruge civil ulydighed for at stoppe værket - og det blev standset!

Netop den konsekvente brug af fredelige midler i civil ulydighed, ser ud til at være det der skal til, for at få den nødvendige folkelige gennemslags

kraft, også i medierne.

Men at det må øves, blev deltagerne under seminaret meget opmærksomme på, især da vi udenfor skiftedes til at spille politi og "civilt ulydige". Da lærte vi hvor svært det var, at vedblive at være fredelige, imens man blev arresteret!

Som fysisk blokade er midlet tilsyneladende ikke særlig effektivt, men hvis man bliver ved med at blive arresteret, udvikler kampen sig også på et psykologisk plan, der sammen med det resourcemæssige kan blive afgørende.

Tænk bare, hvis 100 mennesker under *Ri-buskontlikten* hver dag havde ladet sig arrestere (i 9 måneder?).

Efter seminaret var det derfor åbenlyst, at fredelig civil ulydighed må øves, og seminaret kan gå hen og blive den tiltrængte saltvandsindsprøjtning, som miljøkampen herhjemme måske har brug for.

*Seminaret blev støttet af 1. maj Fonden, Græsrodsfonden, Røde Ører og Enhedslisten De rød-Grønne. (Tak til dem!). Og *Jyder mod overflødige Motorveje* kan kontaktes gennem Svend (86 18 99 62) og Søren (86 96 80 97).*

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Landsforbundet Aldrig mere Krig har indgået et bladsamarbejde.

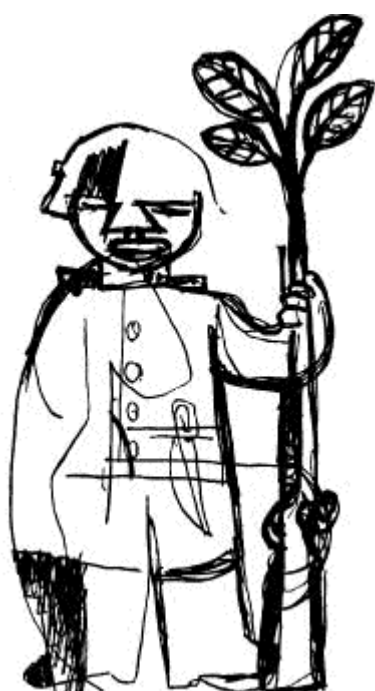
Vi redigerer og udgiver bladene **fred og frihed** og **ikkevold** i fællesskab. For- og bagsiden samt side 2 og næstsidste side er forbeholdt de to foreninger. Resten af bladet redigeres af en redaktion sammensat af begge foreninger.

Ida Harsløf (fred og frihed) og Tom Vilmer Paamand (ikkevold) samler trådene.

Stof til **fred og frihed** og **Ikkevold** sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
Tlf: 8623 0328

E-mail: Ikkevold@fred.dk
Internet: www.fred.dk

Fredskommissionen viser en anden vej

Ingen militære trusler kan øjnes mod Danmark inden for en lang årrække. Truslerne mod Danmarks suverænitet og danskernes fremtid findes inden for det demokratiske forfald, den økonomiske afhængighed af fremmede magter, de sociale svigt, de miljømæssige forandringer, risikoen for krig ved fejltagelse, kulturelle angreb eller aggressioner og især den vildledende propaganda.

Det er Fredskommissionens forslag, at danske politikere forsøger at udnytte de helt specielle forhold, som findes i dag i verden, hvor ikke blot Danmark kan se sig fri for muligheden for udefra kommende, militær aggression, men det samme også er tilfældet for mange andre lande.

Danmark bør derfor bruge sin indflydelse i NATO, OSCE og FN til at optrappe nedrustningen, først inden for NATO, som med over 4 mill. mand udstyret med avancerede våben er så stærk, at ingen magt i dag kan true alliancen.

Den styrke kan bruges til at indlede en verdensomspændende nedrustning til det nødvendige for defensivt forsvar.

Danmark kan samtidig medvirke til styrkelse af FN, således at organisationen kan opleves som uafhængig af stormagtsinteresser, og velegnet til at beskytte og forsvare også små nationer mod militære og økonomiske m.v. overgreb fra større magter.

En sådan indsats bør ikke stå alene, men de virkelige trusler mod dansk suverænitet og frihed i fremtiden bør samtidig imødegås.

Omkostningerne ved denne indsats foreslås dækket gennem reduktion af militærudgifterne i takt med afrustningen. Grundlaget for disse konklusioner og forslag beskrives i Fredskommissionens betænkning, som også indeholder mere konkrete forslag til politikerne.

Såfremt det lykkes at iangsætte og gennemføre sådanne tiltag, vil muligheden for afskaffelse af alle militære styrker i verden ikke blot være en utopi, men reelt fremstå som en mulighed.

Et forlag har vist interesse for Fredskommissionen. Derfor bliver Fredskommissionens betænkning ikke udsendt med dette blad. En særlig trykt udgave kan købes ved henvendelse til Erik Lau Christensen, Fredsskattefonden, Slagelsegade 7, 2 th., 2100 København Ø, Tlf og fax 3538 2702.

Næste nummer af bladet kommer allerede ved juletid for at indhente forsinkelsen af årets fire udgivelser. Derefter forventes udgivelserne at blive mere regelmæssige igen fra nummer 1-1999, der udkommer til foråret.

Kvinder i Indien

Fra undertrykkelse til uafhængighed. Swadhina betyder "uafhængig kvinde" og er navnet på en af War Resisters International's afdelinger i Indien.

Af Majken Jul Sørensen

I dette interview fortæller Saswati Roy om organisationen, der arbejder på græsrodsniveau i fattige landsbyer med at opbygge kvindernes selvrespekt og vise dem en vej ud af deres undertrykte position.

Saswati Roy

Saswati Roy er ca. 30 år, kommer fra Calcutta i Indien hvor hun har boet hele sit liv og nu laver socialt arbejde for Swadhina. Jeg tilbragte en uge sammen med Saswati under WRI's triennale september 1998, og allerede inden hun gav dette interview, havde jeg rig lejlighed til at opdage, hvilket dejligt og inspirerende menneske hun er, fuld af livsmod og positivt engagement i sine medmennesker.

Økonomisk uafhængighed

I det indiske samfund er piger traditionelt mindre værd end drenge, og det er pigernes ernæringstilstand og uddannelse der bliver mest forsømt. Derfor er det også først og fremmest deres situation Swadhina vil ændre på.

Swadhina er involveret i mange forskellige projekter, men den største indsats ligger i de mere end 150 landsbyer, hvor Swadhina har organiseret kvinderne.

"De første ting vi beskæftiger os med, når vi begynder et projekt i en landsby, er uddannelse, basale nødvendigheder som mad og lægebehandling og at hjælpe kvinderne med at spare penge sammen", fortæller Swadhina.

Allerede inden Swadhina begynder sit arbejde i landsbyen, udarbejder de en socio-økonomisk analyse af området, for at se hvilke ressourcer der allerede er tilstede.

De fleste af landsbyerne er fattige,

og kvinderne er udelukkende vant til at beskæftige sig med landbrug, men Swadhina hjælper dem med at finde supplerende indtægtskilder. I ét område samlede kvinderne blade i skoven, som de solgte til en mellemmand, der profiterede på at hæfte bladene sammen med en maskine og sælge dem videre. Swadhina lånte kvinderne penge til selv at købe en maskine, og da de havde betalt pengene tilbage, var det DEM, som tjente pengene.

Swadhina arbejder på mange andre fronter i landsbyerne, fx gennem uformel undervisning og diskussioner. En del af undervisningen er koncentreret omkring helt basal viden om sygdomme og ernæring, men hvis landsbyen ligger i et skovområde som i ovennævnte tilfælde, bliver skovens økologiske balance og betydningen af en bæredygtig udvikling sat i fokus. Skovens ressourcer kan bruges til andet end næringsfattig landbrugsjord, fx gennem indsamling af frugter og blade.

Økonomisk uafhængighed af mændene er en del af vejen til selvrespekt og et samfund, hvor piger og kvinder er ligeværdige medlemmer.

Selvrespekt

Swadhinas egentlige formål er at gøre kvinderne selvstændige og forøge deres selvrespekt. Give dem muligheder for selv at ændre på deres situation, både ved at styrke dem økonomisk som allerede beskrevet og gennem en bevidstgørelse om, at de ikke er mændene underlegne.

"Kvinder har været objekter, piger er blevet diskrimineret, kvinder er aldrig blevet set som individer, og vores mål er at opbygge deres selvrespekt og få mændene til at respektere dem."

Større faglig viden og indsigt i egne ressourcer er med til at ændre kvindernes selvopfattelse i positiv retning.

Som et resultat af undervisningen bliver kvinderne i stand til selv at tage initiativ til at forbedre deres levevilkår, og deltage i den politiske debat. Men før kvinderne kan sætte dagsordenen, er der mange samfundsstrukturer som skal forbedres.

"Vi arbejder på at ændre hele det traditionelle koncept omkring kvinder. Det koncept som i al evighed forlænger kvindernes stereotype rolle og undertrykker kvinder i den "kulturelle arvs" navn. En pige bliver konstant opmuntret til at acceptere de patriarkalske værdier som ikke kun undertrykker hende, men også forkrybler hendes kreative evner. Vores rolle i Swadhina er at bekæmpe dette traditionelle kvindebillede, som tvinger pigerne til at blive hvad samfundet forventer de skal blive."

Swadhina og mændene

"Hvilken reaktion får I fra mændene, når I første begynder jeres arbejde i en landsby?"

"Det tager noget tid for dem at opnå tillid til os. Men trods alt begynder de stole på os, når de lære os at kende. For os er det også vigtigt langsomt at involvere mændene i diskussionerne omkring kønsroller, og de forskelle mellem kønnene som er socialt skabte. Mændene har desværre en tendens til at dominere kvinderne i diskussionerne, og derfor er vi meget forsigtige."

Swadhina har enkelte mandlige medlemmer og medarbejdere, men de styrende råd er udelukkende for kvinder, for at maskuline tænkemåder ikke skal fortrænge Swadhinas mål.

Og videre

Efter omkring 5 år begynder Swadhina at trække sig ud af landsbyen, for at

Saswati Roy og Majken Jul Sørensen.

gruppen kan fungere selvstændigt. På dette tidspunkt er selvbevidstheden steget kraftigt, og gennem de foregående år har Swadhina hjulpet kvinderne til at oparbejde en kapital, som de har lært at administrere.

Swadhina er dog stadig behjælpelig med moralsk støtte og praktisk hjælp, for eksempel med at finde salgssteder for de kvinder, hvis nye indtægtskilde er fremstilling af håndarbejde eller kunsthåndværk.

“Hvilken slags samarbejde er der mellem kvindegrupperne rundt omkring i Indien?”

“Det er svært at samle folk fra forskellige dele af netværket, fordi de bor så spredt, og derfor er transporttid og omkostninger store forhindringer. Men vi udsender et nyhedsbrev 4-5 gange om året, hvor de forskellige landsbyer har mulighed for at udveksle erfaringer og som også indeholder nogle ideologiske bidrag.”

Andre aktiviteter

Også i de større byer har Swadhina projekter, det kan være træning og seminarer for forskellige græsrodsgrupper der arbejder med de samme spørgsmål, eller for f. x bankfolk eller

politiet. Volden mellem hinduer og muslimer i Indien har gennem årene kostet mange menneskeliv, men kun hvor fundamentalistiske organisationer har haft frit spil til at udnytte kvindernes undertrykte situation og spille dem ud mod hinanden, er det gået rigtig galt. Swadhina arrangerer møder mellem kvindelige hinduer og muslimer, hvor de får mulighed for at diskutere DERES idé om fred.

“Da vi havde religiøse uroligheder, tøvede kvinder fra forskellige religiøse samfund ikke med at beskytte familier fra den anden religion.”

Medlemsskabet af WRI

Swadhina har eksisteret siden 1986 og i 1992, da WRI holdt en kvindekonference i Bangkok, blev de første internationale kontakter skabt. Året efter søgte Swadhina om medlemskab af WRI, og har siden været en afdeling på lige fod med bl.a AmK.

“Hvad får Swadhina ud af at være medlem af en organisation som WRI, der beskæftiger sig så meget med militærtæknologi og lignende aktiviteter, der er mere direkte knyttet til krig end jeres arbejde?”

“Vi får en stor støtte fra hele netvær-

ket og fra enkeltper soner, og det er meget vigtigt for at blive inspireret og komme videre.”

“Hvilke ting synes du I bidrager med til WRI?”

“Vi tager del i WRI's Women's Working Group, og bidrager med information om forholdene i Indien, fortrinsvis omkring processen med at bevidstgøre kvinderne. Selvom vi ikke arbejder direkte med krig, så er ikkevold en stor del af vores program. Der er en stærk forbindelse mellem statslig vold og vold i hjemmet, og vi er fortalere for ikke-voldelige værdier og arbejder mod de patriarkalske strukturer i samfundet, som fører til vold.”

Fred er andet og mere end fravær af krig, fred handler om ALLE menneskers mulighed for udvikling, uanset køn, kaste, race osv.

Personligt engagement

“Hvordan blev du selv involveret i Swadhina?”

“Det er ikke nogen specielt interessant historie, men mens jeg læste litteratur på universitet, begyndte jeg at fundere over hvad der foregik i det samfund jeg levede i.” Især havde Saswati bekymringer omkring uddannelsessystemet, og deltog derfor i et træningsprogram omkring uddannelse og social forandring. Og det forandrede også hendes liv. I stedet for at blive lærer som hendes familie ønskede, begyndte hun at arbejde for Swadhina. “Min mor støtter mig meget, men min far havde hellere set mig i et sikkert job - det ville have gjort mange ting nemmere. Men bare at få et job for at tjene penge gør ikke dit liv bedre.”

Og farens holdning er netop et udtryk for det kæmpearbejde, der stadig ligger foran Swadhina, inden alle Indiens piger kan vælge deres eget liv, og kvinderne blive uafhængige.

Vil du vide mere om eller støtte Swadhinas arbejde i Indien, kontakt da Saswati Roy, Swadhina 34/C Bondel Road, Calcutta 700019, India, Fax: 0091 33 2470934 Email swadhina.swadhina@gms.vsnl.net.in

NATO's trusler mod Serbien styrker ikke freden

Den serbiske vicepræsident kalder fredsgruppen Kvinder i Sort for landsforrædere og truer med at udslette dem, hvis Nato angriber.

Af Arne Hansen

Den serbiske fredsgruppe Kvinder i Sort var først til at sige fra over for den serbiske regerings undertrykkelse af kosovoalbarnes menneskeretigheder.

Og Kvinder i Sort var først til at skabe forbindelse til tilsvarende freds kræfter blandt kosovoalbanerne i et fælles forsøg på at stoppe volden og hindre optrapningen til krig.

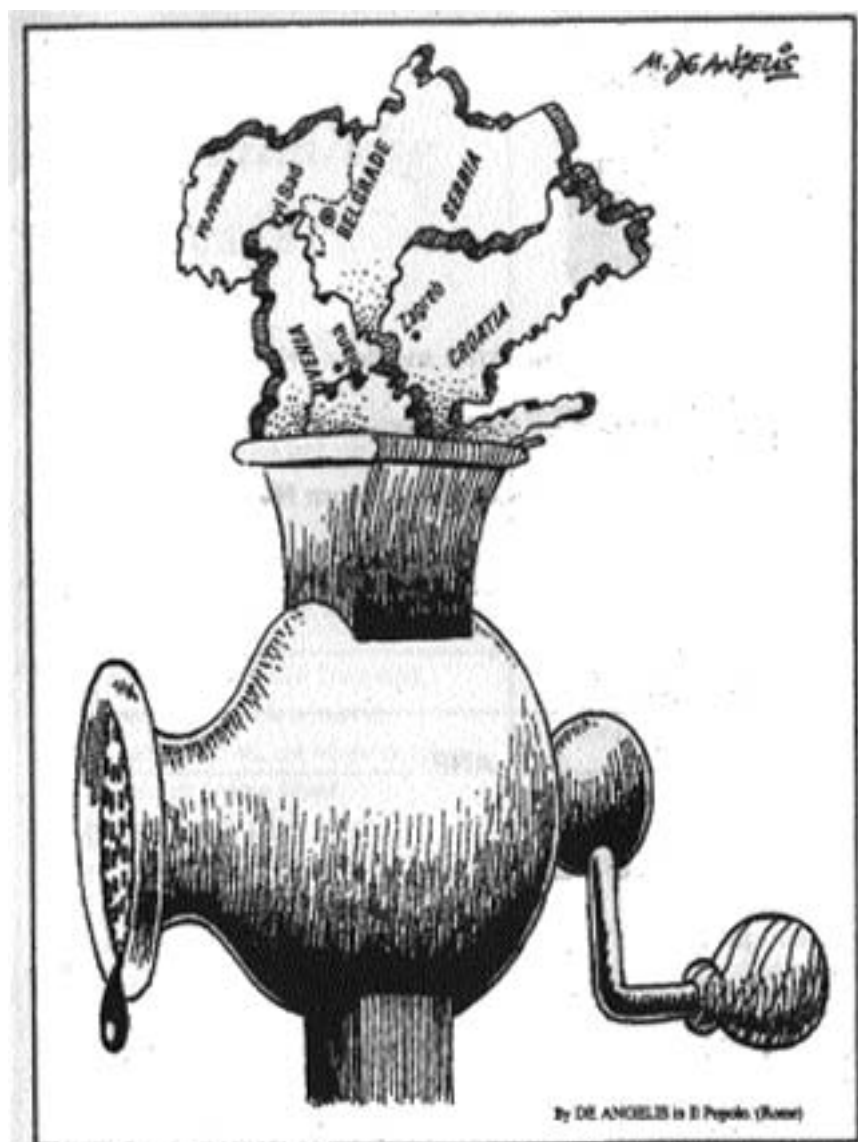
Men i dag, efter at det ene NATO-land efter det andet har sagt ja til at bruge militærmagt mod den serbiske hær i Kosovo, så har Serbiens ultranationalistiske vicepræsident Seselj nu udråbt Kvinder i Sort som landsforrædere og truet dem med udslettelse, hvis NATO angriber i Serbien.

Et militært NATO-indgreb i krigen i Kosovo vil således sikkert betyde et dødsstød mod den serbiske freds- og demokratiopposition. Er det det vi vil? Men i så fald kan det ses som den logiske konsekvens af de samme NATO-landes mangeårige fejlslagne politik i Eks-Jugoslavien. For NATO-landene har hele tiden svigtet den serbiske fredsopposition.

Stærke soldatermødre

Den fredsopposition som i starten af Milosevic's krige voksede sig stærk - bl.a. gennem soldatermødrenes afhentning af deres sønner ved fronten i Slovenien. Og gennem et kæmpeantal militærnægtere og desertører.

Og også gennem store fredsdemonstrationer som gjorde sit til, at Milosevic måtte trække sig ud af Slovenien og senere stoppe kampene i Kroatien -

på trods af Milosevic's Tv-manipulationer og vestlige TV-stationers fortællelser.

(Ellers ville TV-virkelighedens sort-hvid-billede med serberne i rollen som de onde vel blive forstyrret?)

Disse fortællelser var måske medvir-

kende til at NATO-landene forsøgte at støtte og udnytte dette potentiale for at få stoppet kampene og den galopperende dannelse af TV-skabte nationalistiske fjendebilleder i selvsving hos alle krigsparter, som nærrede den nationalistiske selvretfærdighed og had til

alt fremmed. Især Tyskland svigtede moderate kræfter i Serbien ved ikke at ville sørge for ordentlige mindretalsgarantier for serberne i Kroatien før anerkendelsen af Kroatien som en selvstændig stat.

Og gennem anerkendelse af Bosnien uden videre og med fuldstændig ignorering af det serbiske mindretals interesser.

EU forværrede krigen

Og senere svigtede NATO-landene ved at undlade at bruge NATO-tilstedeværelsen i området til at true Kroatiens enevældige præsident Tuchmann til at stoppe den store etniske fordrivelse af serberne fra Krajnaområdet i hundredtusindvis.

Disse flygtende serbere havde så kun Serbien at flygte til.

Og Milosevic forsøgte så at udnytte vestens svigt til at genbosætte de fordrevne serbere i Kosovo. Noget som var medvirkende til at få unge kosovoalbaniere til helt at opgive deres valgte leder Rugovas ikkevoldsstrategi.

Allerede på et tidligt tidspunkt forværrede EU-landene direkte krigens menneskelige tragedie og øgede spændingen ved at indføre visumtvang og lukke grænserne for desertører og andre krigsflygtninge fra eks-jugoslavien, inclusive Serbien, hvilket måtte svække fredsoppositionens tro på at det kunne nytte.

Og ikke mindst den danske regering svigtede den serbiske fredsopposition totalt, da regeringen ville udvise alle desertørerne og militærnægterne fra den serbiske hær som ellers var internationalt fordømt af FN.

NATOs totale svigt

Hvem kan herefter fortænke serbiske krigsmodstandere i at miste modet og holde lav profil når de efter at være blevet stemplet som forræddere med livsfare til følge ingen steder havde at tage hen. Den individuelle opportunismen måtte sejre og fredsoppositionen tanker tabe.

NATO-landene har også hele vejen

igennem svigtet freds- og demokratibevægelserne i Serbien ved systematisk at undlade at tage dem seriøst og lade være med at lytte til deres råd om at støtte deres multietniske ikkevoldsfredsstrategier og inddrage de forskellige landes fredsbevægelser i forhandlingerne.

Tværtimod har man hele vejen gennem forhandlinger med de nationalistiske krigsforbrydere øget disses magt og prestige hos deres respektive befolkninger. Og her er især Milosevic blevet styrket igennem at Vesten har satset på ham som "fredsmægler" i Dayton-forhandlingerne.

Dayton var velsagtens i en studeshandel, hvor NATO-landene med USA i spidsen åbenbart lukkede øjnene for den undertrykkelse af kosovoalbanerne, som Milosevic har stået i spidsen for siden 1989.

Måske igen tilskyndet af de vestlige mediers manglende interesse for den ikke-voldspolitik med civil ulydighed, som kosovoalbanerne klogeligt valgte, men altså ikke kunne levere de nødvendige bloddryppende TV-billeder. Og vel derfor lykkedes det heller ikke at rejse verdens sympati i tide.

Militarismen sejrede

I Dayton blev kosovoalbanernes valgte leder Rugova åbenbart narret af den amerikanske regering.

Og Rugovas tillid til USA har så siden kostet ham kosovoalbanernes tillid - og hvad der er endnu værre - også kostet kosovoalbanernes tillid til den resultatløse ikke-voldspolitik, som Rugova (med nogen inkonsekvens) stod for.

Især de unge valgte så den kosovoalbanske befrielsehærs militære strategi med de katastrofale følger vi nu ser nu for civilbefolkningen og freds kræfterne - på begge sider.

Og med et plumpt militært indgreb fra NATO-landene vil militarismens onde vold-offer-had-volds-spiral på Balkan, så ikke risikere endnu en omdrejning?

Se også home3.inet.tele.dk/arnehans/

Stærk advokat til plovjerns-gruppe

Den britiske stjerneadvokat Gareth Peirce skal forsvare tre fængslede svenskere, der blev arresteret under en aktion mod en britisk atom-ubåd. Gruppen foretog en symbolsk "nedrustning" af ubåden med hamre for at protestere imod atomvåben.

Advokaten Gareth Peirce er en meget kendt advokat, der tidligere har fået en plovjerns-gruppe frikendt. Gruppen "Seeds of Hope" blev i 1996 overraskende løsladt, efter at de havde nedrustet et britisk militærfly, der skulle sælges til Indonesien.

Hun forsvarede også "The Guilford four", der blev frikendt efter 15 år i fængsel under en anklage for terrorisme. Sagen er kendt fra filmen "In the name of the Father".

Svenskerne tilhører plovjerns-gruppen "Bröd inte Bomber - avrustar för global rättvisa" og deltager i kampagnen "Trident Ploughshares 2000".

I øjeblikket fortsætter aktionerne ved ubådsbasen i Faslane, hvor halvtreds fredsaktivister forbereder andre aktioner mod atom-ubådene.

Svenskerne har siddet fængslet siden aktionen 13. november og vil først komme for retten til næste år.

Gruppen risikerer 2-4 år i fængsel. De vil forsvare sig med, at handlingen var nødvendig for at stoppe atomvåben, som det er en forbyrdelse at have.

-Tom Vilmer Paamand

Våbeneksport fra foregangslande?

Det gavner ikke Danmark at sælge våben til resten af verden.

Af Geert Grønnegaard

Hvis man tror på betydningen af et nationalt militært forsvar til beskyttelse mod angreb fra andre nationer, er det også logisk nok at have en national produktion af våben til disse egne styrker.

Men at producere våben ud over egenforbruget til eksport kan kun mindske sikkerheden. Skulle man følge ren militær logik, måtte det gælde om at egne styrker var bedst muligt rustet og trænet, og at nabolandenes styrker var så slappe som muligt og helst kun udrustede med trækøller. Jo bedre produkterne fra egne våbenfabrikker var, jo vigtigere måtte det da være, at de ikke faldt i hænderne på fremmede.

Ser man problemet fra våbenfabrikantens synspunkt, om den rene profit, når det nationale marked er mættet, vil den køber som kan tilbyde den bedste pris være en, som det i hvert fald ville være vanvid at sælge til, hvis man ønsker fred og sikkerhed.

Det kunne være en kriminel bande, for hvem prisen ingen rolle spiller, eller en gal diktator som blot tager fra sit eget folks velfærd. Hvis ikke våbenfabrikanten selv kan sige nej til sådanne købere, må hans landsmænd gøre det.

Boomerangen

Mange mennesker har i bøgerne om 1. verdenskrig læst om de tusinder af britiske soldater, der måtte ende deres dage hængende i tyske pigtrådspæringer, hvortil pigtråden var leveret af britiske firmaer. Det var så ondt, at det næsten må have været ubærligt for de efterladte.

Men sådanne gruhistorier er slet ikke "historie" i den betydning, at de ikke forekommer mere, når man stadig næsten uhindret lader våbenfabrikanter eksportere til hvem som helst der melder sig som købere. Et par eksempler

skal nævnes, hvor vi selv har fået boomerangen tilbage, så det kunne mærkes.

I foråret 1995 gennemførte det tyrkiske luftvåben et frygteligt bombardement med F-16 fly på kurdiske landsbyer i bjergene. Kurdiske flygtninge bosat i Danmark gik i fortvivlelse på gaderne i protest mod overgrebet. Især i Århus var stemningen ophidset.

Efterfølgende kom det frem, at danske våbenfabrikker, især Terma i Århus og Per Udsen i Grenå, netop i månederne op til angrebet havde leveret nye reservedele til de tyrkiske F-16 fly. Det må nærmest betegnes som et utroligt og ufortjent held, at Århus i de dage slap for alvorlige uroligheder.

I 1980'erne tjente amerikanske våbenfabrikker 300 millioner dollars på at levere ildvåben til diverse krigsherrer i Somalia.

Disse våben blev ført frem og omladet udfor Somalias kyst af danske rederier, som derved kunne tjene et par millioner på fragten.

Amerikanerne fik boomerangen tilbage i julen 1992, hvor deres marine-soldater blev sat ind for at gen-oprette freden, men blev mast ud af de våben, som USA selv havde leveret få år før. Den mislykkede aktion kostede 2000 millioner dollars og 37 dræbte amerikanere, alt under fuld TV-dækning.

Også vi kan opleve efterdønningerne af den danske foretagsomhed fra 80'ernes våbentransporter. I 1998 boltrer den danske presse sig i endeløse problemer med 10.000 somaliere, som er flygtet fra krigshandlingerne. Nye politiske partier opstår, som vil have somalierne sendt hjem.

Enhver kan få lov til at vurdere, hvor lang snor et par private danske rederier burde have haft til at spille bold med titusinder af menneskers liv og sikkerhed.

Det er næsten ikke til at fatte, at politikere, også danske politikere, mener at kunne retfærdiggøre våbeneksport

ved at henvise til beskæftigelsen på våbenfabrikkerne.

Det er meget vel tænkeligt, at et par SiD-arbejdere på det statskontrollerede Ammunitionsarsenal ved Frederikshavn har kunnet tjene et par ekstra arbejdsuger på at fylde sprængstof i en eksportordre af mortar-granater.

Men hvis så resultatet nogle måneder eller år senere viser sig i eksplosioner over millionbyer som Beirut eller Sarajevo, kan enhver indse vanviddet. Man ville inderligt gerne med tilbagevirkende kraft have kunnet betale SiD-erne tredobbelt understøttelse for at blive hjemme og spille ludo med børnene, for at undgå synet af så store ødelæggelser og tab af menneskeliv.

Selv amerikanerne, som uden konkurrence er verdens største våbeneksportører, har indset hvor vanvittigt det er. Den amerikanske kongres udgav for et par år siden et dokument, hvor man opregnede alle de våben, som vestlige lande alene havde leveret til Grækenland og Tyrkiet over en tiårig periode. Den omfangsrige rapport havde meget betegnende titlen "Brændstof til Balkans ildebrande". Særlig interessant var en rent økonomisk vurdering.

Det viste sig, at de milliardbeløb, som USA's våbenfabrikker havde tjent hjem på handelen, langt blev overgået af de bevillinger, som de amerikanske skatteydere havde måttet ofre for at opretholde den del af den amerikanske sjette flåde, der var øremærket netop til at afholde grækere og tyrkere fra at ryge i totterne på hinanden i det østlige Middelhav. Altså, helt uden hensyn til alt det dødbringende, en rigtig dårlig forretning.

Registrering af handelen

Med hensyn til våbenhandel er de forskellige landes regeringer ikke altid så åbne og påpasselige som de burde være. Måske skyldes denne tilbageholdenhed en form for trods alt dårlig

Det danske Danyard-værft vil gerne bygge krigsskibe til resten af verden og har blandt andet forsøgt at sælge til Malaysia og Indonesien. Billedet er dog ikke Danyards nyeste projekt, men panserskibet "Deutschland" fra 1. Verdenskrig.

samvittighed.

At man godt er klar over, at ikke alle handlerne tåler dagens lys.

Græsrodsorganisationer i de demokratiske lande i Europa er derfor gået sammen i ENAAT, europæisk netværk imod våbenhandel, hvor Aldrig mere Krig udgør den danske del. Afdelingerne i de enkelte lande holder skarpt øje med våbenfabrikker og -eksportører i deres eget land og bringer oplysningerne frem til offentligheden. ENAAT er yderligere kædet sammen med et tilsvarende netværk på de amerikanske kontinenter.

Det danske våbenregister rummer oplysninger om godt 400 firmaer, der producerer eller handler med våben. For mange danskere, også mange politikere, vil det sikkert være en overraskelse, at tallet er så stort.

Spørger man i Statens Våbenkontrol under justitsministeriet, eller "Civilkontoret" som det eufemistisk har omdøbt selv til, vil de sandsynligvis efter

et stort antal rykkere komme frem til 30 eller højst 40 firmaer, som de vil betegne som våbenfabrikker. Forskellen i antallet skyldes væsentlig forskellen på, hvad man definerer som våben.

Den officielle danske civilkontordefinition er ulden, fuld af omsvøb og bortforklaringer.

Aldrig mere Krig's database har derfor i en lang årrække benyttet sig af den meget præcise definition fra våbenkontrollen i den amerikanske regering og kongres, som lyder:

"Våben (arms) er alle leverancer og tjenesteydelser til militære institutioner, undtagen levnedsmidler og almindeligt brændstof".

Amerikanerne har en meget stor, over 50%, andel af verdens våbenhandel, men de skammer sig ikke for at kalde en spade for en spade.

Et dansk entreprenørfirma, Højgaard & Schultz, har bygget en række bombesikre hangarer til danske jagerfly. De blev smækfornæmede over at

få at vide, at de derfor var noteret i våbenregisteret, medens amerikanerne ikke er i tvivl om at hangarerne er våben, når deres egne entreprenører har bygget nogle helt mage til i Saudi Arabien. En dansk popgruppe, lad os kalde dem Monrad og Rislund, finder det uhyre vigtigt for deres karriere at rejse til Balkan for at gøgle for de danske soldater. Uskyldigt? Tja, men det er altså en våbenleverance efter den amerikanske definition. Camouflageuniformer fra fabrikken Viking ved Esbjerg vil amerikanere og alle andre betegne som våben, men i Danmark kan man kun se, at de ligner en slags tekstiler.

Statens kontrol

En anden detalje, hvor Civilkontoret ikke rigtig kan følge med: Der findes et ganske stort antal små og mellemstore virksomheder i Danmark - støberi, maskinværksteder, tekstilvæverier

- som fremstiller hundredevis af små serier i underleverance til ligeså mange forskellige kunder.

Den lille leverance til Forsvarets materielforvaltning ud af måske hundrede andre kan firmaerne være tilbøjelige til at "glemme", selvom de egentlig burde registrere den og have den godkendt i Civilkontoret.

Måske, når det nu går så godt, kan de næste uge være heldige at afsætte en tilsvarende serie til det australske forsvars materielforvaltning. Kan vi sælge til Hjørring, er ideen, må vi vel også kunne sælge til Melbourne.

Nu dette civilkontor. Man må jo ikke dømme for hårdt. Det skal fungere som hele samfundets, inklusive regering og folketings, øjne og ører og garant for, at der ikke forekommer dansk våbeneksport, som ikke tåler dagens lys.

Det kan være svært at overkomme alt det, hvis det skal styres af fem embedsmænd i København, som ofte roteres rundt.

De har heller ikke fået den mindste rettesnor fra lovgiverne om, hvad man egentlig ønsker af dem. Hvad de skal tillade, og især hvad de ikke skal tillade.

Enhver gymnasieelev eller dagbladsjournalist vil på stående fod kunne udpege snesevis af potentielle krudttønder rundt om i verden, hvortil det ville være halsløst for fredens skyld at supplere med yderligere danske leverancer. Men en så banal uro og forudseenhed gør man ikke engang forsøg på at mønstre på civilkontoret.

Man kunne nævne et land som Thailand, som har en ganske betydelig regional krigsstyrke. Under Vietnamkrigen udgik en meget stor del af USA's bombetogter fra store baser i Thailand (enkelte dansk byggede), og helt op til i dag udføres væbnede aktioner fra Thailand ind over grænsen til Cambodja.

Man kunne spørge, hvorfor vi skulle bidrage med dansk krigsmateriel til netop dette land, som i forvejen har alt for meget. Det gør man ikke. I stedet sendte man kronprins Frederik af sted med en handelsdelegation i 1997.

Et helt afsnit i udenrigsministeriets prospekt på engelsk og thai berettede om dansk industris enestående kapaci-

tet indenfor forsvarsmateriel, våben. Det antyder vel, at man er parat til at sælge af det.

Et svar med perspektiv

Lige før jul 1997 fik folketinget et svar fra økonomiministeren, Marianne Jelved, som her skal citeres. Spørgsmålet lød:

"Ministeren bedes redegøre for, eventuelt belyst med statistiske oplysninger fra de seneste år, hvad det samfundsøkonomisk vil betyde for Danmark, hvis man helt forbyder eksport af krigsmateriel."

og svaret:

"I nedenstående tabel 1 er vist eksporten i 1995 og 1996 af et antal varekategorier, der kan siges at falde ind under betegnelsen krigsmateriel. Det skal bemærkes, at begrebet krigsmateriel ikke er statistisk veldefineret." (Tabel 1 udviser tal på 123 millioner kr, henholdsvis 177 millioner kr for de to år)

"Med udgangspunkt i oplysningerne i tabel 1 kan det konkluderes, at selvom det kan have stor betydning for de enkelte virksomheder og medarbejdere, der er beskæftiget med produktion af disse varer, vil et eksportforbud ud fra en samfundsøkonomisk betragtning have en meget beskednen betydning.

Beskæftigelsesindholdet i eksporten af de i tabellen nævnte varer anslås at være mindre end 400 personer. I den nuværende konjunktursituation ville det generelt være forholdsvis let for de pågældende i givet fald at finde beskæftigelse ved anden produktion."

De brugte

Et lille men nok så farligt hjørne af våbenhandelen udgøres af brugte håndvåben. Når de lovlige militær- og politistyrker har fået nye, hurtige, lette våben, burde de selvfølgelig sørge for, at deres gamle blev destrueret. For en landevejsrøver betyder det ikke noget, at hans våben er lidt gammeldags. Det er rigelig hurtigt nok til hans formål.

Men her kommer en næsten religiøs samlermani ind i billedet, som professionelle soldater lider af. De har fra deres første tjenestedag fået banket ind i

**Alle I kræmmere,
som sælger spyd og skjolde,
og som gerne ser et par krige
til at øge omsætningen.
Gid I måtte falde i
røverhænder, som kun gav
Jer rå byg at spise.**

Aristofanes, 420 f. Kr.

hovedet, at ligegyldig hvad der sker omkring dem, må de aldrig give slip på deres våben

De ældre officerer er også grebet af denne mani, så når en type af våben forlængst er faset ud, gemmer de dem alligevel i et depot på kasernen "for en sikkerheds skyld". På denne måde har vi alene i Danmark 300.000 stk. løse håndvåben liggende, som der ikke er brug for.

Med et overraskende klarsyn og diplomatisk dygtighed lykkedes det for den japanske FN-ambassadør i 1997 at få medlemslandene til enighed om, at der måtte gøres noget med alle disse brugte våben, som dukkede op snart her, snart der, i konflikter over hele verden.

Alle medlemmer af FN blev pålagt at drage omsorg for, at deres overskuds (surplus) håndvåben blev destruerede, så de ikke endte i gale hænder. Udenrigsministeren kunne meddele folketinget, at Danmark også havde stemt for FN-anbefalingen i dec. 1997, og at man nu arbejdede sammen med England og Frankrig i EU for at stoppe for eksporten af brugte håndvåben.

Man kunne så spørge: Hvorfor skulle Danmark have nødig at afvente engelske og franske beslutninger, før vi sørgede for destruktion af egne lagre?

Her får man en kedelig mistanke om, at ligegyldig hvad landets regering og folketing beslutter, sørger officererne for, at alt bliver ved det gamle. "Man ødelægger da ikke et våben, som stadigvæk kan fungere".

Skrevet under arbejdet med Fredskommissionens betænkning.

Hvad er civil ulydighed?

“Den nødvendige ulydigheden” er en dejlig bog med masser af gode eksempler på brugen af civil ulydighed i norsk historie og frem til i dag.

Af Majken Jul Sørensen

Forfatterne er begge aktive i freds- og miljøbevægelsen gennem mange år. De går bag principperne i civil ulydighed og definerer klart, hvad DE mener, begrebet bør dække.

Bogen indeholder også et velskrevet afsnit om, hvorfor civil ulydighed kan forsvares i et demokratisk samfund som det norske (og danske) - hvem er mest farlige for demokratiet, de blindt lydige eller de ulydige?

Anden halvdel af bogen supplerer den første gennem talrige eksempler på, hvordan det, der var ulovligt og uacceptabelt, gik hen og blev alment accepteret og senere noget vi tager for givet.

Religionsfrihed, ytringsfrihed, trykkefrihed, strejkeret, militærnægtelse etc. er ikke guddommelige love, serveret til et fikst og færdigt demokrati, men rettigheder som nogle mennesker har kæmpet hårdt for, er gået i fængsel for og er døde for.

Dette er ikke en håndbog i, hvordan man laver en aktion med brug af civil ulydighed, men store mængder af viden for den som vil vide hvordan forandringer i samfundet bl.a. foregår ved "bevisste, ikkevoldelige, ulovlige handlinger gjort i åbenhet, som har som mål å påvirke samfunnsmessige eller etiske forhold som av deltakerne oppfattes som alvorlige."

Bogen diskuterer massemediernes rolle, sammenhæng mellem mål og middel, definitioner af ikkevold, hvad et flertal er, og om flertallet altid har ret. Og kan civil ulydighed misbruges?

Kan vi lære af historien?

Bogens anden del indeholder som sagt eksempler fra den civile ulydigheds historie i Norge, lige fra Hans Nielsen Hauge, der kæmpede for religionsfrihed over militærnægtelse, strejkende

En anlægsmaskine er stoppet af aktivister. Billede fra bogens forside af Helge Hummelvoll.

arbejdere og aktioner under anden verdenskrig til miljøbevægelsen, der har besat bevaringsværdige huse, blokeret udbygningen af atomkraft, vandkraft og gaskraftværker til kvindebevægelsen, aktioner mod natobaser, kampagner for og imod fri abort, flygtninge der søger kirkeasyl og handicappede der kæmper for bedre forhold for kørestolsbrugere i den kollektive trafik.

Ikke alle disse mennesker har selv betegnet deres reaktioner som civil ulydighed, men falder alligevel ubetinget ind under den før citerede definition.

"Den nødvendige ulydigheden" er en læsevenlig bog med mange eksempler, ikke kun i det historiske afsnit, men også i første del, hvor begreberne bliver defineret og diskuteret.

Forfatterne er omhyggelige i deres forklaringer, og personligt engagement

i civil ulydighedsdiskussionen skinner tydeligt igennem.

Som dansker savner jeg eksempler fra dansk historie, men udviklingen i Danmark er alligevel gået så meget parallelt, at bogen er mere end brugbar. Og landegrænser har jo ingen betydning for de overvejelser enhver bør gøre sig inden civil ulydighed tages i brug.

Skynd dig at læse bogen og bliv som anmelderen grebet af at finde eksempler fra dansk historie.

Jørgen Johansen og Åsne Berre Persen:

*Den nødvendige ulydigheden
Folkereisning Mot Krig, 1998, 256 s.
Pris 175 kroner.*

Bogen kan bestilles gennem Aldrig mere Krig.

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Fransk slagsmål om mytterister

Et vanvittigt blodbad under et slag i 1917 mellem tyskere og franskmænd giver på ny ballade i Frankrig. Efter slaget blev 629 soldater dømt til døden for at nægte at gå i kamp og 75 blev henrettet. Senere blev den ansvarlige general degraderet for at bruge soldaterne som kanonføde og nu anbefaler den franske ministerpræsident Jospin, at mytteristerne rehabiliteres. Det finder præsident Chirac meget upassende.

Fredelige myrer klarer sig bedst

Fred er bedre end krig - hos myrer. Det viser en sammenligning mellem to myrearter, der er bragt i det videnskabelige tidsskrift Science. En fredelig og en aggressiv myreart blev bragt sammen - og de fredelige myrer klarede sig bedst. De var langt bedre til at erobre nyt territorium takket være deres sociale evner og levede også længere.

Militæret hindrer mere tv

De danske tv-udbydere kæmper om pladsen på de danske antennemaster. De nye satellit- og kabelbårne stationer kunne nå langt flere seere via masterne, men der er for lidt plads til nye kanaler, da militæret sidder tungt på mange af frekvenserne. En placering her skal forhandles ikke kun med militæret i Danmark, men også med vore nabolandes.

Sag mod våbenfabrikanter for vådeskud

Byrådet i New Orleans sagsøger en række våbenfabrikanter for vådeskud, der koster politi og sundhedsvæsen millioner hvert år. Byrådet har fået ideen efter at tobaksfirmaer har betalt store summer for medansvaret i rygernes sygdomme.

Dyrevenner gør smålande usikre...

“... Den politiske korrekthed hænger værre end nogensinde. Dyrevenner, naturvenner og anti-abortfolk tager loven i egen hånd. De handler - som NATO på Balkan - i en højere moralsk navn. Det kan have sine gode sider, men det fører også til en nedbrydning af normer og voksende usikkerhed for smålande. ...”, stod der i en leder i Jyllands-Posten.

Nul vold giver klogere børn

Børn, der aldrig eller sjældent bliver slået, klarer sig bedre i en række intelligencetest end børn, der jævnligt får klø. Det viser en undersøgelse fra University of New Hampshire. Forskerne mener at forskellen skyldes, at ikkevoldelige forældre bruger mere tid på at tale med børnene.

Sminkede tal for Brigaden

Danske soldaters fredsskabende indsats i det tidligere Jugoslavien kan koste forsvaret op mod dobbelt så meget, som der officielt budgetteres med. De ekstra midler tages i al diskretion fra materielkontoen, der var tiltænkt det hjemlige forsvar. Der er heller ikke taget højde for prisen på efteruddannelse til indsatsen.

Alternativ Nobel-pris til kroatisk fredsgruppe.

Katarina Kruhonja fra “Centre for Peace, Non-Violence and Human Rights” og Vesna Terselic fra “Anti-War Campaign of Croatia” har fået “Right Livelihood Award”, der også kaldes den alternative Nobel-pris. De to prismodtagere blev belønnet for deres gruppers utrættelige arbejde i fredens tjeneste.

Der er altid friske fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder og mulige links til historierne.

Fredsfinder 1998

Den 1. december er det Fredsfangerne Dag, hvor alle opfordres til at skrive en hilsen til de mange nægtere og andre krigsmodstandere, der sidder fængslet.

Ved Peter Kragh Hansen

Fredsfangerne er her opdelt på lande i alfabetisk orden med en kort beskrivelse af grunden til, at de sidder i fængsel. Tallet i parentes er længden af dommen.

Armenien

Militærnægtelse er ikke tilladt, hverken af religiøse eller andre årsager. Følgende medlemmer af Jehova's Vidner er dømt for at udeblive fra session:

John Martirosian (indsat 09/97 - løslades 02/99) Nægter, Jehova's Vidne

Tigran Petrossian (indsat 08/97 - løslades 02/99), Nægter, Jehova's Vidne

Samvel Manukian (indsat 07/97 - løslades 05/00) Nægter, Jehova's Vidne, skal være blevet slået alvorligt.

Alle sidder i:

g. Koshitk Nachalniku, Armenien

Yerem Nazaretian (indsat 11/97 - løslades 10/99). Nægter, Jehova's Vidne

Andranik Kosian (indsat 01/98 - venter på retssag). Jehova's Vidne. Blev arresteret første gang i november for at nægte at udføre militærtjeneste. Han flygtede, men blev arresteret igen og dømt i marts 1997 til et års fængsel for militærnægtelse. Han fik amnesti i april 1997, men blev så med magt overført til en militær enhed i juni 1997.

Han flygtede atter, men blev igen arresteret i januar 1998. Det rapporteres, at han er blevet tævet voldsomt og afventer resultatet af sin anden lægelige undersøgelse (p.g.a. hjerte-problemer) og en dom for at "undslippe militærtjeneste".

Begge bliver holdt i:

g. Yerevan Sovetashenskoye shosse
20 Sizon achalniku Armenien

Karen Voskanian (indsat 09/98 - forventes ude 04/01). Nægter, Jehova's Vidne

g. Gyumrisizonachalniku, Armenia,

Indonesien

Budiman Sudjatmiko (13 år), PRD formand

Ignatius Damianus Pranowo (9 år)

Gusti Agung Anom Astika (4 år)

Petrus Haryanto (8 år)

Suroso (7 år)

Yakobus Eko Kurniawan (8 år)

PRD medlemmer

Joao Freitas da Camara (10 år)

Østtimoresere, organiserede protest mod Santa Cruz massakren, 1991.

Alle ovenstående fanger sidder i:

LP Cipinang, Jakarta, Indonesien

Dita Indah Sari (5 år)

PRD medlem, fagforeningsmand

Garda Sembiring (12 år)

PRD medlem

Begge sidder i:

LP Tangerang, Jakarta, Indonesien

Don A.L. Flassy

Agustinus Ansanai

Baas Yufuwai

Laurence Mehuwe

Sam Yaru

Vest Papuanere, der forsøgte at organisere en dialog om territoriets politiske status; anklaget for "oprør" and "bagvaskelse"; alle afventer dom.

Theys Eluay

Vest Papuaner. anklaget for "oprør" and "bagvaskelse", "forbindelse med organisationer som har til hensigt at begå forbrydelser".

Alle menes at være fængslet i:

Kapolda Irian Jaya, Jayapura, Irian

Jaya/Vest Papua, (Indonesien)

Francisco Miranda Branco (15 år) Østtimoreser, lavede bannere til en march til Santa Cruz kirkegården i 1991

Gregorio da Cunha Saldanha (livstid) Østtimoreser, hjalp i 1991 med at organisere march til Santa Cruz kirkegården.

Jacinto das Neves Raimundo Alves (10 år)

Østtimoreser, organiserede en protest imod Santa Cruz massakren, 1991

Saturnino da Costa Belo (9 år)

Østtimoreser, hjalp med at organisere march til Santa Cruz kirkegården i 1991

Alle sidder i: LP Semarang,

Semarang, Central Java, Indonesien

Marcos Belo. Endnu ikke formelt anklaget; menes tilbageholdt pga. medlemskab af den hemmelige modstandsbevægelse i Østtimor.

Holdt i:

Air Force Headquarters, Lanud

Baucau, Baucau, Østtimor, Indonesien

Israel

Mordechai Vanunu, Ashkalon Prison, PO Box 17, Ashkalon, Israel

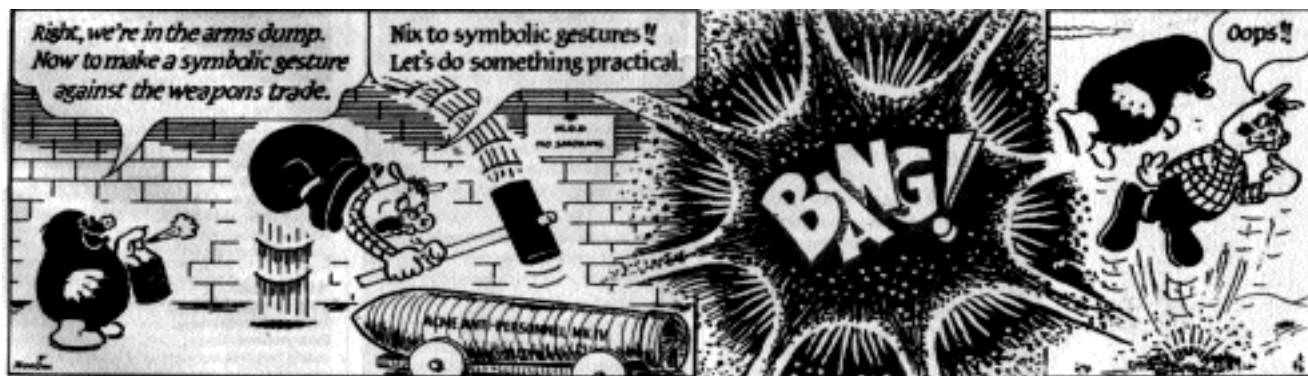
Kidnappet i Italien i 1986, dømt i 1988 til 18 års fængsel for at afsløre Israel's atomprogram. Var i isolationsfængsel indtil i begyndelsen af 1998.

Jugoslavien (Serbien og Montenegro)

Pavle Bozic

8. Paviljon KP Dom Zabela, 12 000 Pozarevac, Serbien, Jugoslavien (indsat 11/97, 12 måneder)

Nazarene Christian. Nægtede at gøre militærtjeneste af religiøse grunde.

En afrustning kræver god forberedelse... (Fra *The Tri-denting it Handbook*)

Hans ansøgning om alternativ civil tjeneste blev accepteret den 30 oktober 1997, men han blev beordret at rapportere til Karadjordjevo militærenhed.

Han nægtede at aftjene sin alternative tjeneste på en militær institution og blev arresteret et par dage senere og idømt et års fængsel den 23/02/98 for ikke at adlyde ordrer. Det er anden gang.

Pavle er blevet fængslet for at nægte at udføre sin militærtjeneste. I 1993 blev han idømt 9 måneder fængsel af hvilke han aftjente de seks.

Rusland

Grigory Pasko, adresse ukendt
Militær journalist & atom "vagthund" under arrest for spionage - i arrest siden 11/97.

Vadim Nazarov, c/o Antimilitarist Radical Association, Ul. Trubnaja 25-2-49, 103051 Moskva, Rusland (indsat 29/04/98, 12 måneder), militærnægter, Jehovah Vidne.

Slovakiet

Træ nægttere, der nægtede at udføre civilt erstatningsarbejde menes at være fængslet for tiden, men vi kunne ikke få oplyst deres navne og det fængsel, de opholder sig i. Ifølge loven fra 1995 om civil tjeneste, kan man kun få civiltjeneste indenfor de første to uger efter indkaldelsen, som sædvanligvis kommer, når folk er 17 år. Denne tidsgrænse reducerer kraftigt rettighederne til militærnægtelse i praksis. Hertil kommer at tjenesten er på 24 måneder -

dobbelt så langt som militærtjenesten og den administreres af forsvarsministeriet.

Spanien

Den 14 oktober gav den spanske regering amnesti til de sidste 20 totalnægttere, der stadig var i fængsel for at aftjene deres militære eller civile værnepligt.

Imidlertid er 3 "insumisos", som tog del i MOC's "Insumisión" på kaserne stadig i 3. grads fængsel. Fem andre MOC medlemmer fra Bilbao og Iruña har også nægtet efter at de har påbegyndt militærtjenesten. Tre er blevet idømt 61 dage i militærfængsel for "offentlige erklæringer". De kan se frem til arrest og en sag om desertion. De andre to vil blive stillet for en militærdomstol i slutningen af november.

Eliás Rozas Álvarez
Rramiro Paz Correa
Plácido Ferrándiz Albert
Prisión militar de Alcalá, Ctra Alcalá-Meco, km 5, 28805 Alcalá de Henares, Madrid, Spanien (indsat 08/97). Totalnægttere.

Alberto Estefanía
Unai Molinero
José Ignacio Royo
Kontakt KEM-MOC, Iturrubide 12-10D, 48005 Bilbao, Euskadi, Spanien (Står foran arrest)

Alberto Isaba Lacabe
Jesús Belascoain Equisoain
Kontakt KEM-MOC Iruña, Apdo 1126, 31080 Iruña, Euskadi, Spanien

Storbritannien

Stellan Vinthagen, # BT8233HMP
Prison Preston, 2 Ribbleton Lane, Preston, PR1 5AB, Britain (indsat 13/09/98)

Ann-Britt Sternfeldt, #BE8971
Annika Spalde, #BE8940, HMP Remand Centre, 617 Warrington Road, Risley, ved Warrington, Cheshire WA3 6BP, Britain (indsat 13/09/98)

Svenske aktivister, der blev arresteret den 13-09-1998 indenfor Barrow-in-Furness skibsværftet i det nordlige England, hvor de var begyndt at ødelægge militært udstyr.

De kalder sig selv "Bread not Bombs Plowshares". De handlede selvstændigt - men i samarbejde med "The Trident Plowshares 2000". Deres rets-sag forventes at finde sted tidligt i 1999.

Turkmenistan

Retten til militærnægtelse er ikke anerkendt, der er ingen regler for alternativ tjeneste. Der er så vidt vides to Jehovah's Vidner i fængsel:

Roman Sidelnikov, Chardzhauitu Nachalniku Turkmenistan (indsat 06/98 - løslades 05/00)
Idømt to års betinget fængsel i maj 1996 for at nægte at modtage indkaldelsesordre. Fik amnesti seks måneder senere. Idømt juni 1998 to års fængsel for militærnægtelse.

Oleg Voronog. Gushgi, ITU voenno-go naznacheniya, Nachalniku, Turkmenistan (indsat 09/98 - forventes løsladt 10/03)
Idømt 5½ års fængsel for at nægte

militærtjeneste, efter at han med magt var blevet forflyttet til en militær enhed. Han er sandsynligvis blevet mishandlet og nægtet adgang til en advokat. Ingen har haft adgang til at besøge Oleg Voronin siden han blev anbragt i Gughgi militær fængsel.

Tyrkiet

Osman Murat Ülke

1 Taktik Hava Kuvvetleri

Komutanligi, Askeri Cezaevi,

Eskisehir, Tyrkiet

(indsat 23/10/97)

Totalnægter idømt 10 måneder og en bøde den 23/10/97 på anklager om "desertion" og "fortstat ulydighed".

Han har været igennem flere retssager og er stadig i fængsel. Hans tilhænger regner med at han bliver løsladt den 20 december, men frygter at han igen vil blive tvunget til at melde sig på kasernen igen og derpå igen arresteret, når han atter nægter.

Tyskland

Sönke Müller, Arrestzelle,

15./LwAusbRgt 1, Hamburger Str.

162, 25746 Heide, Tyskland

eller c/o Die Desertöre, Nernstweg 32,

22765 Hamburg, Tyskland

(arresteret 03-09-98)

Totalnægter. Efter protester foran kasernen meldte han sig selv til de militære myndigheder for lydighedsnægtelse, nægtelse af udføre ordre, bære uniform eller oplyse personlige data om sig selv.

Dømt den 6. november til sin fjerde periode på 21 dage. Han bliver formodentlig frigivet før december.

Imidlertid risikerer han nu civile retssager.

Jörg Eichler, email:

je519121@Rcs1.urz.tu-dresden.de

Totalnægter. En anholdelsesbegæring er udstedt imod ham, fordi han nægtede at stille for de militære myndigheder i Pfreimd i Bayern den 1. juli 1998.

Den 1. august afleverede en anden totalnægter, Michael Fucker, Jörg's indkaldelsespapirer på kasernen. Hæren arresterede ham og opdagede

ikke fejltagelsen før dagen efter, da Jörg og andre arrangerede en demonstration. Jörg selv blev arresteret den 5. november i Dresden og bliver sikkert holdt fast indtil der falder dom.

USA

Susan Crane, #87783-011 FCI Dublin Unit A, 5701 8th St., Dublin, CA 94568, USA

(indsat 14/02/97 - 27 måneder)

Steve Kelly, SJ #00816-111, LSCI Allenwood, P.O. Box 1000, White Deer, PA 17887, USA

(indsat 14/02/97 - løslades 6/99)

Susan og Steve er medlemmer af "the Prince of Peace Plowshares" - blev dømt for "sammensværgelse" og til betaling af \$28,000 for anslået skade på offentlig ejendom, efter at de har hamret og hældt blod ud over et Tomahawk cruisesmissil system på USS The Sullivans i Maine.

De blev også idømt to års overvåget prøveløsladelse og \$4000 i bøde.

Kathy Boylan

Sr. Ardeth Platte

Sr. Carol Gilbert

Kent County Detention Center, Unit

A, 104 Vickers Dr., Chestertown MD

21620, USA (indsat 17/05/98)

Fr. Frank Cordaro

Fr. Larry Morlan

Charles County Jail, PO Box 1430,

LaPlata, MD 20646 USA (indsat

17/05798)

Alle fem er medlemmer af "Gods of Metal Plowshares" og blev arresteret for deres afrustningsaktion imod en B-52 bomber.

Dømt for ødelæggelse af offentlig ejendom den 22/09/98

og afventer dom i januar 99.

John Patrick Liteky, c/o SOA Watch, POB 4566, Washington, DC 20017, USA (2 years, løslades 06/2000)

Dømt for ved flere lejligheder at have hældt blod på offentlig ejendom imod "School of the Americas" (i Pentagon den 29/09 og 20/10/97 og i Ft. Benning, den 25/02/98).

Richard Streb #88113-020

FPC Beckley, POB 350, Beaver WV 25813, USA (6 months, løslades 03/99) Arresteret for gentagne indtrængninger i Ft. Benning's School of the Americas.

Kathleen Rumpf #02117-052

Danbury Prison, Pembroke Station, Rt. 37, Danbury, CT 06811-3099, USA

(indsat 23/07/98; seks måneder)

Fr. Bill Bichsel SJ #86275-020

FPC Sheridan Unit 5, P.O. Box 6000, Sheridan, OR 97378-6000, USA

(indsat 10/98, 12 måneder)

Sr. Marge Eilerman OSF #88106-020

FPC Lexington, 3301 Leestown Rd., Lexington KY 40511, USA

(indsat 10/98, 12 måneder)

Ed Kinane #86279-020

FPC Allenwood, POB 1000, Montgomery, PA 17752, USA

(indsat 10/98, 10 måneder)

Mary Trotochaud #88102-020

FPC Alderson, Box A, Alderson

Women's Prison, Alderson, WV

24910, USA

(indsat 10/98, 8 måneder)

Alle fem aktivister blev dømt for som protest at lave ændringer på et skilt for School of the Americas den 29/09/97.

Daniel Sicken #28360-013

Oliver Sachio Coe #28361-013

Federal Detention Center, Unit A, 9595 W. Quincy Ave. Littleton, CO 80123, USA

(indsat 08/98 - venter dom den 20/01/99)

Medlemmer af "Minuteman III Plowshares", som handlede den

06/08/98 ved en atomsilo nær Greeley, Colorado. Fundet skyldige i sammensværgelse og intentioner om at skade og ødelægge national militær ejendom ved sabotage. Blev taget i varetægt, efter at de ikke ville love dommeren at være til stede ved retssagen i januar 1999.

Pacifisme i år 2000:

En etisk problemstilling

Knud Højgaard kommer her med sit svar på sidste nummers opfordring om pacifistiske overvejelser: Problemløseren Martinus skrifter.

Af Knud Højgaard

Næsten alle mennesker har vel, fra tid til anden, problemer med at forholde sig til de etiske krav, som samværet med andre mennesker indebærer - og, i bredere forstand, til de krav, man møder som medlem af et samfund, som borger i en nation.

Hvad det første angår, er vi jo ikke uden retningslinjer. Vi har de ti bud i Det Gamle Testamente, og vigtigere, Jesu lære fra Det Nye Testamente; ikke mindst den sublime Bjergprædiken (Matthæus-evangeliet, kap. 5-7) giver eviggyldig vejledning.

Også Paulus' Første Brev til Korintherne, kap. 13 (om næstekærlighedens væsen), fortjener at blive nævnt i denne forbindelse.

Vanskeligere er det straks, når det drejer sig om vor plads i samfundet, om vore pligter over for staten. Man kan måske også her, indirekte i hvert fald, søge støtte i de ovennævnte religiøse vejledninger; men rent konkret har staten fostret et væld af love og forordninger, der skal styre vor tilværelse.

Og det er i princippet godt og nødvendigt - se det meget fascinerende kapitel 4 i Livets Bog I af filosofen Martinus (Et internationalt verdensrige under skabelse), f.eks. stk. 95.

Fællesinteressen

Disse love og forordninger skal altså styre vor tilværelse i forhold til "fællesinteressen" (et nøgleord fra ovennævnte kapitel i Livets Bog), og de er endnu uundværlige i dagens samfund, hvor man ikke kan gå ud fra, at borgerne af sig selv vil optræde korrekt endsige hensynsfuldt over for hverken den enkelte medborger eller over for samfundet som sådan, over for "fælles-

interessen".

Så langt, så godt - men det kan være svært at orientere sig i lovjunglen, og hvad værre er, man kan risikere at blive fanget i en konflikt mellem de religiøse vejledninger og de verdslige regler.

Verdensgenløseren Jesus demonstrerede en genial løsning i en sådan konfliktsituation: "Giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er!" ("Skattens mønt", f.eks. Matt. 22, v. 21).

Martinus kunne basere sig på en sådan ophøjet indsigt, idet han løste sine problemstillinger ud fra overvejelser over, hvad Jesus ville have gjort i den givne situation (se evt. bogen Martinus' erindringer, s. 72. Zinglersens Forlag, 1987).

Så langt fremme er vel næppe nogen af os almindelige mennesker. Men lad os da så "nøjes" med selv samme Martinus' store gave til hvem, der måtte påskønne den: hans livsværk, Det Tredje Testamente!

Det femte bud

Lad mig nu indfælde en lille beretning om en etisk problemstilling, hvor kendskabet til analyserne i Det Tredje Testamente lod mig forstå nogle sammenhænge, jeg tidligere, trods mange overvejelser, havde fundet uigennemskuelige.

Det etiske problem, jeg vil beskrive først, tog for mig sin begyndelse sidst i 1950'erne. Jeg havde modtaget min indkaldelsesordre til militæret; men tænkte vel ikke så meget derover. Ungarn-oprøret, der så blodigt blev slået ned, var endnu i frisk erindring, og forsvarsviljen var stor i befolkningen.

Så jeg mødte frem, selv om det femte bud i Det Gamle Testamente ("Du må ikke slå ihjel") lå i baghove-

det og nagede lidt...

Ja, jeg var, som (næsten) alle i den situation, ganske ung - og kendte ikke til Martinus. Jeg vidste derfor bl.a. ikke, at man som ung endnu ikke "er sig selv fuldt ud", som vi ved fra analyserne, men endnu mere eller mindre er i færd med at gennemleve en repetitionsperiode med relation til tidligere, mindre udviklede tilværelser.

Make love, not war

Heldigvis gik soldatertiden uden at landet blev involveret i krig. Man blev hjemsendt og tog fat på, hvad man nu havde planlagt; for mit vedkommende en del års studier.

Studierne betød, at man fik udsættelse hvad genindkaldelser til militæret angik - men en skønne dag var de gode studieår forbi, og sandelig om der ikke kort før vel overstået sluteksamen kom et brev fra forsvarret: "Vær venlig at møde til genindkaldelse".

Vi er nu midt i 60'erne; tidsånden er en anden ("make love, not war"), og jeg var blevet ældre, omend endnu ikke fremme ved de ca. 30 år, hvor man, ifølge Martinus, er helt igennem repetitionsperioden og fuldt ud klar til at udvikle sig videre (forhåbentlig!) i denne sin nuværende inkarnation.

Endnu kendte jeg ikke til Martinus analyser - og måtte således stadig basere mine overvejelser på de religiøse vejledninger kontra det verdslige samfunds love.

Repressiv tolerance

Loven sagde: "Det er din pligt at stå til rådighed for forsvarret" - men denne gang vejede det femte bud tungest, og jeg valgte at benytte mig af den undtagelsesparagraf, der sagde, at man

Hvordan stoppes aggressorerne i tide?

under de og de forudsætninger kunne vælge "civil værnepligt" i stedet.

Jeg blev således genindkaldt som militærnægter -og tak til vort tolerante samfund for, at dette alternativ allerede dengang fandtes. At tolerancen dog i nogen grad var repressiv (for nu at blive i 1960'er-stilen, hvor "studenterguruen" Herbert Marcuse havde skrevet en meget omtalt bog om "repressiv tolerance"), viste sig derved, at én måneds genindkaldelse til militæret skulle erstattes af tre måneders militærnægtertjeneste...

Nå, det gjorde ikke så meget, jeg var ung endnu, og livet strakte sig uoverskueligt langt ud i fremtiden, syntes man. Men, og her kommer nok det vanskeligste, nu meldte der sig et etisk spørgsmål af modsat karakter, så at sige.

Det femte bud havde jeg det som nævnt nu godt med; men diskussioner med jævnaldrende i samme situation kunne munde ud i, at jeg nu blev foreholdt, at jeg overlod det til andre at tage ansvaret for landets sikkerhed - "og hvad nu, hvis fjenden angriber dit

hus og din familie, vil du så ikke fortryde, at du blev militærnægter?"

Det var ikke nemt at svare på, og jeg husker endnu tydeligt, at det bekymrede mig en del, at jeg ikke kunne finde et tilfredsstillende svar på dette spørgsmål. Jeg holdt dog fast ved beslutningen om at blive militærnægter, og måtte så affinde mig med ikke at kunne gennemskue den indviklede problemstilling.

Våbenmagt?

Årene går, og nationen slipper heldigvis stadigvæk for krigens rædsler. Omsider stifter jeg bekendtskab med Martinus analyser.

Og det "fantastiske" er nu, at analyserne viste sig at kunne spore mig ind på nye tankegange, kunne anviser ny og dybere forståelse, således at en løsning på omtalte problemstilling kunne findes - hvor religiøse vejledninger, etiske overvejelser og samfundets verdslige regler og love kun havde kunnet give indfaldsvinkler til problematikken.

Lad mig konkretisere det gennem et andet eksempel, man kunne møde i de sene aftentimers debat: "Jamen, hvis du er militærnægter, kan du jo ikke være med til med våben i hånd at hindre en diktator i at invadere og besætte et andet land - med et rædselsregimente til følge". Og historien har ganske rigtigt til fulde vist, at der skal våbenmagt til for at hindre en aggressor i at nå sit mål.

Men - ud fra analyserne ved vi, at mennesker i vort land, i alle lande, udvikler sig i forskellige faser, i forskelligt tempo og pludselig kunne jeg så ræsonnere mig frem til, at så længe, der er aggressorer i denne verden, lige så længe vil der inkarnere, mennesker, der skal have udlevet noget voldeligt, og for hvem det således er det rigtige at gribe til våben og derigennem hindre aggressorerne i at nå deres mål.

En fredeligere fremtid

Gradvis vil der så, efterhånden som menneskene og samfundene udvikler sig, inkarnere færre diktatorer og færre mennesker med et uudlevet voldeligt behov - og en lysere og fredeligere fremtid vil, når tidens fylde er inde, blive en realitet.

Igen kan jeg i øvrigt henvise til det tidligere nævnte kapitel 4 i Livets Bog 1, hvor Martinus bl.a. beskriver, hvordan fremtidens internationale verdensrige vil etablere en "verdensøvrighed", der vil sikre, at alle jordens mennesker og nationer vil opnå varig fred og retfærdighed.

En ting må vi dog alle væbne os med - nemlig tålmodighed! For der er naturligvis her tale om en udvikling, der vil tage lang tid - selv om udviklingen i verden af og til går forbløffende hurtigt; tænk blot på de gennemgribende ændringer, der er sket på den storpolitiske arena i løbet af de sidste to-tre år!

Sluttelig tak til problemløseren Martinus for gennem analyserne at have vist mig vejen til løsningen på et vigtigt eksistentielt problem, som jeg tidligere ikke kunne komme til rette med.

Tidligere trykt i Kosmos 1992/8.

2000 på March for Atomnedrustning

Fra Den Internationale Domstol i Haag til NATO i Bruxelles. 2000 planlægger at deltage i en march for afskaffelse af atomvåben. Vi vil tage loven med fra Den Internationale Domstol i Haag og vandre til NATO's hovedkvarter i Bruxelles.

Det er vores ønske at arbejde for en øjeblikkelig forhandling af en FN-traktat, som forbyder alle atomvåben senest år 2000.

Vi kræver, at NATO alliancens medlemslande overholder deres forpligtelser i henhold til internationale love og traktater, som den Internationale Domstol i Haag bekræftede den 8. juli 1996.

NATO's atomvåben politik er ulovlig. Det er på tide, at verdens befolkning får fortalt, at NATO er den største forhindring for forhandling af en aftale om forbud mod atomvåben.

Vi starter marchen den 16. maj 1999, som er den sidste dag i den store internationale NGO konference "The Hague Appeal for Peace 1999" (HAP), der holdes den 11-15. maj 1999. HAP forventes at blive den største internationale NGO konference med tusindvis af deltagere, der alle ønsker "Afskaffelse af krige i det 21. århundrede".

Marchdeltagerne vil bringe international lov til forbryderne i Bruxelles.

Turen starter i byen Haag, hvor Den Internationale Domstol i 1996 udtalte, at brug af eller trussel med atomvåben generelt er ulovlig i henhold til de gældende internationale love. Retten udtalte også, at der eksisterer en forpligtelse til forhandling om atomnedrustning, jævnfør artikel VI i ikke-spredningstraktaten.

Der vil forhåbentlig kunne afholdes et stort offentligt møde med vidner fra blandt andet Hiroshima og Nagasaki, fra indfødte som lider efter uranium-udvinding og atomprøvesprængninger, udtalelser fra internationale jurister osv..

Vi regner med dagsruter på 15-20 km. Turen ender med en 4 dages international Freds lejr i Bruxelles fra den 26.-30. maj 1998. Når vi ankommer til Bruxelles vil vi etablere forskellige våbeninspektioner. Marchdeltagerne vil stille krav om afgivelse af dokumentation fra NATO's atomplanlægnings gruppe. For eksempel oplysninger om placeringer af NATO's atomvåben, antal atomvåben, rækkevidde, mål, typer, omkostninger osv..

Marchen vil blive gennemført i samarbejde med Absolution 2000, det globale netværk for afskaffelse af alle atomvåben. Der er allerede etableret forbindelser i Chile, Colorado (USA), Finland, London (GB), Norge, Stillehavsøerne, Philadelphia (USA), Rumænien og Skotland.

Der vil blive arrangeret fælles transport til Haag fra Danmark. Den belgiske afdeling af For Mother Earth International vil tage sig af organisering af mobilkøkken, support vogne for bagage og førstehjælp. Der vil være en kommunikationsbus, som følger vandrerne hele ruten, idet det kan blive nødvendigt med flere forskellige overnatningspladser undervejs.

Send din tilmelding så hurtigt som muligt til: Ulla Røder, Njalsgade 54, 3. tv., 2300 København S

E-mail: urdk44@hotmail.com

Kopier eller klip -----

- Jeg ønsker yderligere oplysninger tilsendt.
- Jeg ønsker at deltage i marchen fra 16-30. maj 1999.
- Jeg ønsker at deltage i et orienteringsmøde.
- Jeg kan deltage i planlægning/support.

Navn

Organisation:

Adresse:

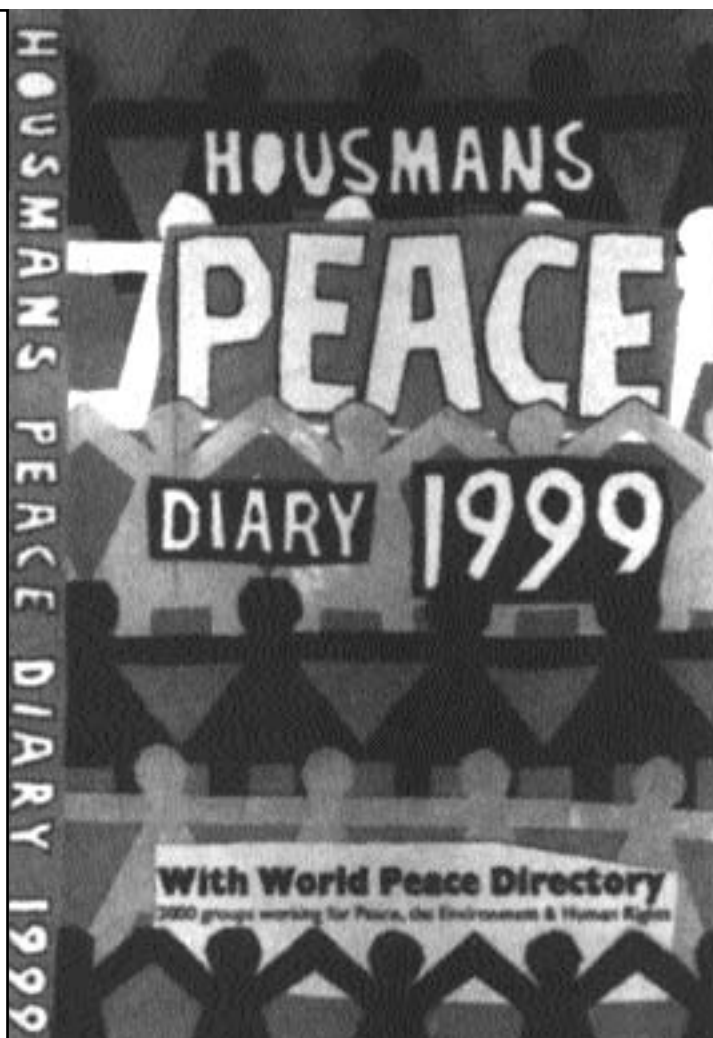
By og postnummer:

Telefon/Fax/E-mail:

1999 Housmans Peace Diary & World Peace Directory

En hyggelig kalender med alverdens fredelige årsdage og jubilæer samt fredsadresser på næsten 2000 organisationer fordelt på 170 lande.

Ved bestilling gennem Aldrig mere Krig vil prisen blive omkring 70 kr.

Jeg ønsker at:

- blive medlem af AmK
 få flere oplysninger om AmK
 få gratis prøvenummer af IKKEVOLD
 abonnere på tidsskriftet IKKEVOLD
 give én jeg kendt et gavekort på IKKEVOLD -pris 50,- kr.
 købe en dinosaur-trøje for kr. 70,- + forsendelse
 (Angiv størrelse)
 få oplysninger om militærnægtelse
 købe Militærnægterhåndbogen for 20,- kr + forsendelse

Navn: _____
 Adresse: _____
 By og Postnr.: _____

*Klip ud og send til:
 Aldrig mere Krig
 Rebild Hedevej 14
 9520 Skorping
 Tlf. 98 39 16 63*

Aldrig mere Krig

Aldrig mere Krig er en forening for pacifister, folk der søger fredelige/ikkevoldelige løsninger på konflikter.

At være pacifist er en livsholdning - derfor er Aldrig mere Krig en gammel forening, der ikke kun kører på enkelte mærkesager, - det er livet, det drejer sig om og den "sag" forældes ikke.

Aldrig mere Krig blev dannet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Aldrig mere Krig er ikke knyttet til noget parti eller nogen religiøs forening.

Aldrig mere Krig er dansk af deling af Krigsmodstandernes internationale Forbund, War Resisters' International (WRI), med hovedkvarter i London.

Der er brug for pacifistiske synspunkter mere end nogensinde. Vi har brug for at blive flere.

Giv freden en chance - bliv medlem af Aldrig mere Krig. Medlemskab pr. år koster 165 kr. for enkeltpersoner, 210 kr. for par og 105 kr. for uddannelsessøgende, pensionister og civile værnepligtige.

Hovedbestyrelsen består af syv medlemmer:

Birte Wagner, Geert Grønnegaard, Hermod Folke Hansen, Holger Terp, Jens Thoft, Majken Jul Sørensen og Tom Vilmer Paamand.
Suppleanter er Arne Hansen og Peter Henning.

Hovedbestyrelsen er konstitueret med følgende:

Forretningsudvalg: Geert Grønnegaard (ordfører), Jens Thoft (kasserer) og Holger Terp (sekretær).

Internationalt udvalg: Majken Jul Sørensen (koordinator).

Kartoteksfører: Bitten Forchhammer (incl. bladekspedition).

Medieudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Redaktionsudvalg: Holger Terp, Peter Kragh Hansen og Tom Paamand (koordinator).

Sessionsudvalg: Peter Henning (koordinator).

Våbenproduktionsudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Landskontor

Aldrig mere Krig,
Rebild Hedevej 14, 9530 Skørping.
Tlf. 9839 1663.
Giro: 9 00 48 82.
E-mail: amk@fred.dk.

Kontaktpersoner:

Sjælland:

Birte Wagner, Bavnebjergspark 71, 3520 Farum, tlf. 4295 3688.
Finn Held, Aprilvej 24, 2730 Herlev, tlf./fax 4491 6967.
Geert Grønnegaard, Leragervej 8, 4174 Jystrup, tlf. 5752 8250.
Haakon Larsen, Skovbrynet 5, 3450 Allerød, tlf. 4817 2735.
Hanna Lindstrøm, Christoffers Allé 132, 2800 Lyngby, tlf. 4444 3965.
Holger Terp, Strandbyparken 4.1.tv., 2680 Hvidovre, tlf. 3678 4028.
Majken Jul Sørensen, Petuniavej 8, 3450 Allerød, tlf. 4817 1811.
Peter Henning, Unnasvej 3, 3000 Helsingør, tlf. 4921 6563.
Uwe Riggelsen, Kåstrupvej 4, Spangbro, 4400 Kalundborg, tlf. 5350 7429.

Fyn:

Hanne Nielsen, J. A. Larsensvej 5, 5300 Kerteminde, tlf. 6532 4474.
Jørgen Burchardt, Nyborgevej 13, 5750 Ringe, tlf. 6262 3617.
Peter Kragh Hansen, Gl. Banegårdsvej 50, 5500 Middelfart, tlf. 6441 8389.

Jylland:

Arne Hansen, Sønderjyllands Allé 35, 9900 Frederikshavn, tlf. 9842 5542.
Bitten og Troels Forchhammer, Rebild Hedevej 14, 9520 Skørping, tlf. 9839 1663.
Henning Sørensen, Irisvej 17, Postbok 87, 8500 Grenaa, tlf. 8632 1679.
Hermod Folke Hansen, Nørremarksvej 4, 6880 Tarm, tlf. 9737 3163.
Jens Thoft, Stadion Allé 43 A, 8000 Århus C, tlf. 8611 2177.
Lars Bang Jeppesen, Kongeåvej 63, 6600 Vejen, tlf. 7536 2201.
Poul Gunder Nielsen, Hørslevvej 107, Hørslevbol, 8462 Harlev J, tlf. 8694 1699.
Svend Haugaard, Violvej 2, 7800 Skive, tlf. 9752 1037.
Tine Forchhammer, Gadebakken 15, 8600 Skanderborg, tlf. 8692 6205.
Tom Vilmer Paamand, Ølstedvej 4, Lisbjerg, 8200 Århus N, tlf. 8623 0328.

Besøg Aldrig mere Krig på internettet: www.fred.dk

December 1998

Ikkevold

Tidsskrift for antimilitarisme og pacifisme Nr. 4 1998 73. årg.

IKKEVOLD udgives af Aldrig mere Krig (AmK), dansk afdeling af War Resisters' International (WRI) samt medlem af International Peace Bureau (IPB).

Fred er en menneskeret, og krig er en forbrydelse mod menneskeheden. Derfor er det AmK's formål at arbejde for at fjerne krigens årsager og at modarbejde enhver form for krig og krigsforberedelse.

Ved medlemsskab af Aldrig mere Krig kræves frigørelse fra evt. tilknytning til militæret herunder beredskabs-tjeneste. IKKEVOLD dækker ikke nødvendigvis AmK's hovedbestyrelses holdninger.

Abonnement:

IKKEVOLD udkommer med fire numre årligt. Abonnementet indgår i medlemsskabet. For ikke-medlemmer koster et abonnement årligt 105,-. Løssalg: 30,-.

Abonnementsbestilling kan ske på: Giro 9004882. Aldrig mere Krig, Rebild Hedevej 14, 9520 Skørping, Tlf. 9839 1663.

Adresseændring skal ske på posthuset i det distrikt, hvorfra der flyttes. Navneskift skal også meddeles til distriktets posthus.

Kopiering og eftertryk og anden gengivelse med angivelse af kilde anbefales.

Oplag 600

Kollektiv redaktion:
Tom Paamand, 8623 0328
Holger Terp, 3678 4028

Stof til IKKEVOLD sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
E-mail: ikkevold@fred.dk

ISSN 0107-5276

Surdej og kæphest

Af Tom Vilmer Paamand

AmK er en glørværdig gammel organisation med en snart hundredeårig historie bag sig - men står i dag stort set uden medlemmer.

Få medlemmer betyder manglende støtte til arbejdet, både økonomisk og menneskeligt.

AmK kunne gøre som Rødstrømpebevægelsen. Pakke officielt sammen og holde afskedsfest. Rødstrømpernes kamp var langt fra færdig, men de opgav kampen i mangel på opbakning.

Tilsvarende ville det være synd at sige, at AmK har fuldført sin mission.

Vi kunne selvfølgelig håbe på en ny krig med Danmark som deltager. I de få dage, hvor det danske Hercules-fly stod klar til indsats i Golfen, fik vi fire indmeldelser.

Spørgsmålet er så, om disse nyindmeldte så finder hvad de søger hos os. De får af og til nogle blade, hvor vi ofte gør for lidt ud af at prale med vores arbejde.

Aktiviteten er faktisk høj i forhold til antallet af aktive. Alle er velkomne til at deltage i arbejdet, men det er ofte svært at lukke nye ind i det.

Tusindvis af timer

Foreningens kapital er kun af en rimelig størrelse takket være en arv.

Den anden kapital i foreningen bliver der desværre ikke ført så gode regnskaber over.

Det er de tusindvis af timer, som de få aktive lægger i foreningens arbejde. Denne omsætning er af en størrelse, der langt overstiger andre indtægter.

Uanset foreningens status er det sandsynligt, at de aktive ville fortsætte dette arbejde alligevel.

Foreningen har nogle overordnede mål, vedtægter og et arbejdsprogram. Enkelte medlemmerne forestiller sig nok fortsat, at arbejdsprogrammet styrer foreningens arbejde. Og at Årsmødet kan fastsætte mål, som bestyrelsen så vil søge at nå.

Virkeligheden er naturligvis helt anderledes. De få aktive rider hver deres kæphest i alle mulige retninger. Årsmødet og HB-møderne er blot inspirationspunkter, der fortolkes individuelt, alt efter hvad der driver den enkeltes stræben.

Disse få aktive kæmper for at opfylde AmKs formål, fordi det er tilfældigvis også er vores eget.

Ikke for mekanisk og konservativt at holde en gammel tradition i live, men fordi vi ikke kan lade være.

De få pålagte og foreningsbevarende opgaver udføres (måske), men de selvvalgte missioner får hovedparten af energien. Og det er der vel ikke noget at sige til.

Den samme surdej

Vi bærer fortsat faklen videre. Holder nattevagt, mens der ventes på bedre tider. De sidste par år af det gamle århundrede tyder ikke på, at der bliver mindre at kæmpe for i det næste.

Det bliver anderledes kampe, men der er fortsat brug for disse genstridige og geskæftige særlinge, der tillader sig at stille spørgsmålstejn ved de stores handlinger.

Samfundet er ikke blevet fredeligere, men det er umuligt at måle, hvordan det ville have set ud uden vores beskedne korrektiv.

Nogen venlige mennesker har kaldt pacifisme for den surdej, der sørger for at give hævekraft i de bevægelser, der former fremtidens samfund. Det skal kun bruges en anelse surdej, men hvis den mangler, falder det hele sammen.

Mange hjemmebagere har prøvet at glemme at tage surdej fra til det næste brød. Det er heldigvis så smart, at surdej kan fryses ned til næste gang, der er brug for den. Men der går lang tid, før en nystartet surdej opnår lige så gode kræfter, som en gammel.

AmK er snart hundrede år gammel. Indholdet er under kronisk forandring, men rummer både kernen af det oprindelige og gnisten til det ny.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Landsforbundet Aldrig mere Krig har indgået et bladsamarbejde.

Vi redigerer og udgiver bladene fred og frihed og ikkevold i fællesskab.

For- og bagsiden samt side 2 og næstsidside er forbeholdt de to foreninger. Resten af bladet redigeres af en redaktion sammensat af begge foreninger.

Ida Harsløf (fred og frihed) og Tom Vilmer Paamand (ikkevold) samler trådene.

Stof til fred og frihed og Ikkevold sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
Tlf: 8623 0328

E-mail: Ikkevold@fred.dk
Internet: www.fred.dk

K. M. Klausen: Jeg har herved den Ære paa Socialdemokraternes Vegne at fremsætte Forslag til Lov om Danmarks Afrustning. Hovedpunktet i vort Forslag gaar, som Titlen lyder, ud paa Afrustning. Vort Forslag bygger mere end noget andet Forslag, fremkommet fra anden Side, paa Fred og Neutralitet, Vi kræve, at vort Land erklæres principielt og vedvarende neutralt. Vi ønske, at der tilkendegives overfor alle andre Magter, at det er det danske Folks alvorlige Villie at holde sig udenfor enhver Strid, som opstaar imellem dem. Skulde Stridigheder alligevel opstaa, er det vort Haab, at de maa kunne bilægges ad diplomatisk Vej, eller, hvis det ikke er Tilfældet, at de da henvises til Voldgiftsdomstolen i Haag.

Gaa vi ud fra denne Forudsætning: Afrustning, ville heraf nødvendigvis følge adskillige Ting: for det første, at Værnepligten ophæves, at Udskrivningen til Lands og til Vands ophører. Med Hensyn til de nuværende Befalingsmænd, Underofficerer, Officerer og Embedsmænd ønske vi, at der skal gaas frem efter de Regler, som ere fastsatte i Pensionsloven. Vi ønske alle Befæstningsanlæg desarmerede og ophævede. Vi ønske, at der ydes Erstatning til de Kommuner, som maatte lide Tab ved, at Garnisonerne tages bort fra deres Byer. Vi ønske endvidere ved samme Lejlighed at fastslaa, at der gives en langt fyldigere Undervisning og fysisk Opdragelse for den danske Ungdom, end Tilfældet har været hidtil, og ikke alene for Skoleungdommen. Vi ønske denne fysiske Opdragelse udstrakt ogsaa til den konfirmerede Ungdom i en vis Tid.

Man vil se, at dette Forslag bryder radikalt med det bestaaende. Vi have ingen Tillid til den Forsvarsordning, vi have i Øjeblikket, og vi have heller ingen Tillid til den, vi nu have hørt fremsat fra Regeringens eller fra andre Partiers Side.

12. Febr. 1909: Fremsættelse af Lovforslag til Forsvarets Ordning.

Det var så sidste nummer af årets fire udgivelser. Vi beklager ophobningen af blade her til sidst og planlægger regelmæssige udgivelser i løbet af 1999. Vi ses til foråret!

Kvindekongference om atomvåben

WILPFs kontor i Genève stod bag "European Women's Conference on Nuclear Weapons and Security Needs" i Wien i oktober.

Af Inger Nyegaard

Alle sektioner i Europa var blevet opfordret til at sende mindst én repræsentant. Det lykkedes ikke helt, idet Sverige ikke var repræsenteret. Konferencen blev i øvrigt afholdt i samarbejde med Friedensbüro, Wien, Wiener Friedensbewegung og Frauensolidarität, Wien.

Den lave radioaktivitet

Der indledtes med et offentligt møde, hvor det var lykkedes at få Rosalie Bertell til at holde oplæg. Hun er ekspert på det område, der drejer sig om helbredsskader forårsaget af lav radioaktivitet fra bl.a. atomkraftværker.

Hun fortalte her, at nyere undersøgelser har påvist, at selv meget små doser af lav radioaktivitet i årenes løb beskadiger de indre organer. En person kan i adskillige år føle sig rask, men så kan det vise sig, at hans indre organer er alvorligt angrebet, og døden kan hurtigt indtræffe. Spredningen af radioaktivitet på jorden har forårsaget utallige tilfælde af cancer og genetiske skader, der vil bestå i tusinder af år.

95% af al radioaktivitet skyldes produktion af atomenergi. Uranium er en million gange mere radioaktivt, når der produceres atomenergi.

I de sidste 8-9 år er der i USA blevet lukket ni reaktorer, fordi befolkningen i områderne på grund af skaderne har protesteret mod dem og derved umuliggjort, at de kunne fortsætte. Denne bevægelse er voksende i USA og vil forhåbentlig spredes til de øvrige atomenergi-lande.

IAEA (International Atomic Energy Agency) virker som kontrollant af atomenergi, men støtter samtidig opførsel af nye atomkraftværker. Det er uacceptabelt, og denne sammenblanding må bekæmpes.

Det blev desuden oplyst, at en helt ny klasse radioaktive våben nu er ble-

vet spredt i verden. Disse våben er fremstillet af "depleted uranium" (DU). DU er et radioaktivt og kemisk giftigt affaldsprodukt. Det er resterne fra udvinding af U-235 fra uranium til brug i atomvåben eller reaktorer. Det er 60% mere radioaktivt end det oprindelige stof; det er desuden billigt, og det findes i store mængder.

Militært bruges det primært som pansergennemtrængende projektil og til panserplader i tanks. Det blev først anvendt i 1991 i Golfkrigen og siden i Bosnien. DU projektiler findes for øjeblikket i 14 lande.

Megen skade stammer fra selve beskydningen, men de mest dødelige effekter skyldes det forstøvede uranium. Det bæres vidt omkring af vinden eller gennem vand. DU-støvet optages gennem indånding, gennem forurenede madvarer, eller ved at åbne sår bliver inficeret.

Det er anslået, at 315 tons DU blev affyret i Golfkrigen af amerikanerne med det resultat, at mange tusinde mennesker er blevet forgiftede. Uafhængige videnskabsfolk mener, at DU er hovedårsagen til "Golfkrigssyndromet".

Bortset fra fjernelsen af nogle få tanks og køretøjer er der aldrig blevet ryddet op i krigsområdet. Civilbefolkningen her er således stadig udsat for forgiftning fra det efterladte materiel, og der er blevet rapporteret om ukendte fødselsdefekter og andre skader. DU anvendes også i andre ting, bl.a. i civile fly, og der er desværre ikke tvivl om, at brugen af DU vil brede sig.

En anden fare skyldes, at EURATOM nu har tilladt, at atomaffald må genbruges i forbrugsvarer (på engelsk "consumer goods"). Denne nye lov vil bevirke, at befolkningen udsættes for yderligere lav radioaktivitet med sygdom og genetiske defekter til følge.

Freda Meissner-Blau fra det grønne parti i Østrig talte om, hvor vigtigt det er, at de neutrale lande bevarer deres neutralitet. Denne neutralitet er værdifuld i kampen for en atomvåbenfri verden. Der foregår en kraftig propaganda for at Østrig skal indtræde i NATO, og dermed siges der automatisk ja til atomvåben, hvilket er imod de fleste øst-rigeres ønske. Der er en voksende modstand mod NATO, men som sagt er propagandaen for massiv.

Om OSCE-charter

I forbindelse med den følgende dags workshop holdt en polsk repræsentant fra den siddende OSCE-troika et oplæg

om det foreslåede OSCE-charter om europæisk sikkerhed.

I 1994 vedtog OSCE, at man skulle arbejde for at finde frem til et sikkerhedscharter. På nuværende tidspunkt ved man ikke, hvad der vil komme ud af det. Bl.a. er man ikke klar over, hvad rolle NATO skal spille; nogle lande ønsker at gøre WEU stærkere.

I 1996 vedtoges en deklaration for en model vedrørende samarbejde med andre internationale organisationer. Gruppen, som skal udarbejde en platform for sikkerhed, fortsætter sit arbejde.

Man er meget fleksibel angående samarbejde med andre organisationer, herunder NATO, som man samarbejder med i forbindelse med konkrete sager. Man ønsker desuden at involvere Middelhavslandene mere.

Mange af missionerne har haft gode resultater med konfliktforebyggelse. Men OSCE's succes er afhængig af de forskellige landes villighed til at deltage og fremme implementeringen af vedtagne regler. Det er vigtigt ikke at begrænse staternes ret til at blande sig. Men optagelsen af nye NATO-medlemmer skaber skel, som man må forsøge at bygge bro over.

Under diskussionen blev det nævnt, at OSCE udfører mange mindre synlige opgaver med positivt resultat, men det kommer ikke i medierne. Der er kun ansat to mennesker i informationsafdelingen til sammenligning har NATO 60.

Ungarn og NATO

Györgi Bezdan fra Alba Kör i Ungarn talte om NATO-udvidelsen og Østeuropa. Politikerne og de fleste ungare er for NATO.

Det skyldes bl.a. den massive propaganda fra politisk hold.

Fredsorganisationerne og modstanderne mod NATO har meget dårlige betingelser bl.a. på grund af deres vanskelige økonomiske situation. Desuden kan man ikke komme igennem med modstanden i medierne.

De mangelfulde oplysninger om, hvad det økonomisk vil indebære at blive medlem, betyder, at de fleste mennesker ikke er klar over, hvad det

vil komme til at koste for dem.

György Bezdan var desværre ikke i tvivl om, at hvis der blev en folkeafstemning, ville den falde ud til fordel for en NATO-optagelse. I 1997 stemte 59% for. Der findes en NATO-base i Ungarn, som "føder" SFOR, og det er økonomisk til gavn for regionen og gør NATO populær.

Men man har ingen garanti for, at NATO ikke vil placere atomvåben her; det bliver der imidlertid heller ikke talt om. Nogle mener, at Ungarn vil kunne levere våben til NATO, og der er i det hele taget mange, der regner med en økonomisk gevinst.

Claudia Krieglsteiner fra Friedensbureau, Wien, talte om europæisk politik, fredspolitik og neutralitet. Hun sagde bl.a., at EU var en militærorganisation også sikkerhedspolitisk. Hun fortalte, hvordan man var blevet "lokket" ind i EU af politikerne.

Nu bliver de neutrale lande presset ind i NATO, og der eksisterer ikke mere en positiv neutralitetspolitik. For få år siden var der 64%, der gik ind for neutralitet - i dag er det kun 54%, og der bliver færre og færre på grund af propogandaen.

Alle de løfter, der blev givet for indtræden i EU, viste sig at være løgn, og nu vil politikerne have østrigerne ind i NATO, men de løfter, der gives nu, vil sikkert også vise sig ikke at holde stik.

Møde i OSCE

Den sidste dag var der arrangeret møder i International Atomic Energy Agency, i The Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty (CNTB)-kommisjonen og i OSCE. Jeg valgte at gå med til mødet i OSCE.

Vi var tre, der gik til dette møde. Foruden mig selv var der et Liga-medlem fra Holland og et fra Tyskland. Vi mødtes her med dr. Monica Wohlfeld, som jeg havde haft fornøjelsen af at hilse på ved parlamentarikermødet i København i juli.

Hun var meget imødekommende og svarede beredvilligt på alt. Hvad public relations angik, fortalte hun, hvad vi også havde hørt tidligere, at der kun sad to mennesker på kontoret for infor-

mation, og der var ikke penge til en udvidelse.

Desuden sagde hun, at ikke alle lande, hvortil der er udsendt missioner, er interesserede i for megen omtale af de forhandlinger, der finder sted.

Mange er bange for at komme til at tabe ansigt, hvis udfaldet ikke bliver, som de havde ønsket det. Hun anbefalede, at NGO'er selv oplyste om, hvad der foregik i den udstrækning, de kunne få oplysninger fra OSCE.

Med hensyn til udvidet adgang for NGO'er til OSCE, så ligger det ikke i OSCE's opbygning, at NGO'er har adgang til behandling af sikkerhedsspørgsmål. For at få indflydelse på disse spørgsmål går vejen gennem de respektive landes delegationer.

Indenfor den menneskelige dimension stiller sagen sig anderledes. ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights) i Warszawa afholder jævnligt seminarer, hvor man kan deltage og også komme med både skriftlige og mundtlige indlæg. Men også her gælder det, at man må lægge pres på sin delegation og sit udenrigsministerium for at få de fornødne oplysninger.

Det skal dog tilføjes, at såvel OSCE's kontor i Prag som det i Warszawa udsender nyhedsbreve, som man kan bede om at få tilsendt. Nogle lande er i øvrigt slet ikke interesserede i, at NGO'er skal "blande" sig.

Vi spurgte også, hvordan det lå med kvinderepræsentationen. I OSCE's sekretariat er der en fjerdedel kvinder, men ikke ret mange i de højere stillinger.

De ansatte kvinder arbejder meget på at forøge antallet, da det naturligvis også vil styrke deres egen stilling.

I de missioner, der sendes ud til konfliktområder, er kvinder også stærkt underrepræsenteret, og der er lande, der principielt ikke udsender kvinder; det anses for at være for farligt.

Her kunne jeg nævne, at Danmark havde inkluderet en kvinde i missionen til Tjetjenien, og hun havde klaret sig aldeles storartet.

Vi fremhævede, at netop kvinder, der så på konflikter ud fra et kvindespæktiv, kunne tilføre missionerne et værdifuldt input. Det blev også

nævnt, at f.eks. Irland udelukkende udsender mænd, og tilmed fra militæret.

Man arbejder i øjeblikket på at finde frem til retningslinjer for de mennesker, der udsendes. De skal bl.a. gennemgå et 14-dages kursus i Wien.

Vi spurgte derefter om, hvad der kunne gøres for, at OSCE-parlamentarikernes forslag om et civilt fredskorps eventuelt i tilknytning til missionerne, kunne gennemføres. Men vi fik igen at vide, at også her skal der arbejdes gennem vore respektive lande.

Som OSCE er opbygget, må vi som NGO'er selv sørge for at holde os orienteret og til stadighed lobby om konkrete sager og blive ved og ved. De input, der kommer, betyder noget, men det tager tid, inden det slår igennem.

Den gruppe, der besøgte AEIA var også blevet godt modtaget. Man har i agenturet ændret politik vedrørende støtte til a-kraftværker. Man indrømmede også, at man var klar over farerne ved lav radioaktivitet. Gruppen fik desuden det indtryk, at der ikke ville være stor modstand mod en ændring af AEIA's mandat, således at AEIA ikke skal være både kontrolorgan og yde støtte til atomkraftværker.

I CTBT-kommissionen havde man også været meget imødekommende. Man arbejder hårdt på at få de resterende landes underskrifter; Indien forholder sig positivt, og det gør Nordkorea også. Der er imidlertid problemer med USA, og Rusland vækker stor bekymring på grund af krisen, men det blev understreget, at tiltrods for de manglende underskrifter, arbejdes der ud fra traktaten.

Den vigtige neutralitet

Konferencen sendte en resolution til den østrigske regering om betydningen af, at Østrig forblev neutralt for sammen med andre neutrale lande at arbejde for nedrustning og mod den stigende militarisering i EU, blandt andet mod udsendelse af kampenheder uden FN-mandat.

Det blev desuden besluttet, at vi gennem vore regeringer skal arbejde for at få ændret AEIA's mandat. Genèvekontoret vil udsende materiale til brug for lobbyarbejde i løbet af kort tid.

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Tyskland er mod førstebrug af atomvåben

NATO skal erklære, at den aldrig vil være den første til at bruge atomvåben. Det foreslår den nye tyske regering, men USA afviser blankt. USA mener, at tvetydigheden vil gøre en modstander usikker på hvordan NATO vil reagere på et angreb med biologiske eller kemiske våben.

USA-planer om et stærkere NATO

NATO skal ikke lade sig bremse af et veto fra FN's sikkerhedsråd. Det er en del af oplægget fra USA om NATO's fremtid, der også skal indebære et meget bevægeligt og højt professionelt beredskab, der skal kunne sættes ind mod stater og terrorister verden over. Desuden skal NATO spille en væsentlig rolle i kontrollen med masseødelæggelsesvåben.

Nemmere at nægte

Et ansøgningskema gør det nemmere at nægte. Tidligere skulle potentielle militærnægtere selv formulere deres samvittighedsgrunde. Nu er det nok at udfylde et særligt skema. Samtidig er der et lovforslag på vej, der kan fordoble fristen for at indsende begæringen til otte uger. Det samlede antal nægtere i 1998 bliver sandsynligvis stort set lige så højt, som sidste års.

Frankrig og England ønsker EU-hær

EU skal kunne "handle uafhængigt med opbakning af troværdige militærstyrker, skal besidde maskineriet til at gennemføre beslutningerne samt villigheden til at udføre dem med henblik på at være i stand til at reagere på internationale kriser". Denne udtalelse er fremsat af den ny britiske regering sammen med Frankrig, der nu vil arbejde for fælles militærstyrker.

Nedtur for svensk forsvar

I en historisk aftale måtte de svenske socialdemokrater droppe planer om at afskrive en gæld på 6,3 milliarder svenske kroner, som det svenske forsvar har. I aftalen med Miljöpartiet og Vänsterpartiet fik forsvaret i stedet en ny kredit på højst to milliarder, der skal betales tilbage med rente om et år. I forvejen er hæren skåret ned fra 29 til 6 brigader og talrige våbenordrer og øvelser aflyst.

Soldater kan hindres i politisk aktivitet

Forsvarsministeren kan forbyde soldater at deltage i politiske foreninger. Det kan ske under "ekstraordinære forhold" efter den militære straffelov. "Der er ikke specielt tænkt på mobilisering, men på andre ekstraordinære forhold, der ikke er forenelige med det, vi forstår ved demokratisk sædvane", siger forsvarsministeren. Bestemmelsen har aldrig været anvendt.

Der er altid friske fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder og mulige links til historierne.

Kreativ bogføring

Forsvarsministeriet snyder sig til ekstra bevillinger til krigsmateriel.

Af Geert Grønnegaard

Mens hele den danske presse borer i konklusionerne fra den nye betænkning fra forsvarskommissionen, om Viborg eller Ringsted kaserne i det lange løb bør nedlægges, kører forsvarsministeriet helt diskret sit eget løb i et forsøg på at snyde sig til nogle ekstra bevillinger til krigsmateriel.

I oktober-november er der indløbet en hel stribe af aktstykker om krigsmateriel til finansudvalgets godkendelse.

Opstillingen af budgetterne heri er så rodede og vildledende, at en elev på en handelsskole, som havde forsøgt noget tilsvarende, ville have faet 03 og besked om at gøre det bedre næste uge.

Fra gammel tid, årtier tilbage, har man i finansudvalget døjet med at holde styr på de dyre og langsigtede våbenanskaffelser. "Finansfædrene" indførte da den regel, at forsvarsministeriet som det eneste ministerium skulle holde udvalget orienteret med á conto bogføringer, når betaling for budgetterede våbenkøb og anlægsarbejder skulle udløses.

Fornuftigt nok, men denne oprindelige kontrolforanstaltning har ministeriet så siden udviklet på en særegen produktiv måde, så de vender op og ned på alle regnskabsregler ved at sløre det, som egentlig skulle klarlægges.

Ammunition igen igen

Et konkret eksempel på teknikken: To aktstykker med en uges mellemrum. Man søger om raketkasterammunition først, og derefter om yderligere raketkaster.

Det skal lige forklares, at disse raketkasterer er en NATO-modifikation af de berømte russiske "Stalinorgler" helt tilbage fra 2. verdenskrig. Det er 12 blikrør placeret på en lastbil, plus

lidt moderne styreelektronik, som Stalin af gode grunde ikke havde set. Man kender udstyret, og satte beløb af til indkøb af det i det eksisterende forsvarsforlig tilbage i 1995.

Nu i november 1998 fremstår det på følgende måde:

- Blikrør for år 1998: 65 mio. kr.
- Blikrør for år 1999: 72 mio. kr.

De fleste ville nu tro, at det så måtte være á conto beløbene, der er tilbage fra forliget i 1995. Men så fortsætter skemaet ganske uanfægtet med:

- Blikrør for år 2000: 112 mio. kr.
- Blikrør for år 2001: 92 mio. kr.
- Blikrør for år 2002: 22 mio. kr.

På den måde sammenblander man uden at blinke i samme sætning meddelelsen om á conto udbetaling med en helt ny ansøgning om mere af den samme vare til levering om fire år!

Fra småtingsafdelingen kommer en tilsvarende ansøgning til efter år 2000

på 5 millioner kroner med paksække til hjemmeværnet. Det er sådanne sække, som man i hvert fald tidligere fremstillede som beskæftigelsesterapi på Vridsløse Statsfængsel.

Måske har vi slet intet hjemmeværn i år 2000, men de fem millioner kan man da altid bruge.

En anden smarthed, man har fundet på: Anskaffelsen af et våben er godt nok med i forsvarsforliget. Men den dag man anmoder om beløbet til udbetaling, er prisen i mellemtiden steget.

I et sådant tilfælde gør alle andre ministerier det, at de opfører prisstigningen i årets tillægsbevillingslov. Men ikke militærfolkene. De lægger bare beløbet oven i budgetprisen og håber på, at ingen gider tjekke det.

På den måde smuttede der i foråret lige 2 millioner kroner ekstra oveni en budgetteret bevilling på 75 millioner kroner til hjemmeværnskuttere.

I andre lande ville man på den måde have kunnet "dele i porten" med kuttet værfet, men det gør man vel ikke i Danmark?

Triennale tanker

Titlen på WRI's 22. triennale var "Choosing Peace Together". Vælg i stedet for at blive pålagt, fred i stedet for krig, sammen i stedet for alene.

Af Majken Jul Sørensen

Man tager 300 mennesker fra hele verden og anbringer dem på et 4 stjernet hotel, hvor de fleste føler sig malplaceret. Så tilsætter man en passende mængde temagrupper, workshops og plenummøder om forskellige emner.

Det hele røres godt rundt, suppleres med en god portion humor, diskussionslyst og åbenhed, og vupti, så har man War Resisters' Internationals triennale, Porec, Kroatien, september 1998.

Kroatien, rammen for konferencen, har voldelige konflikter på nært hold: Landet har selv lige afsluttet en krig, og foran ligger et stort genopbygningsarbejde, både sårene i samfundet og i folks sind skal hele.

I Kosovo/a var en blodig krig i gang, og NATO's bombetrusler mod serberne eskalerede dag for dag. I skrivende stund ser situationen heldigvis lidt lysere ud.

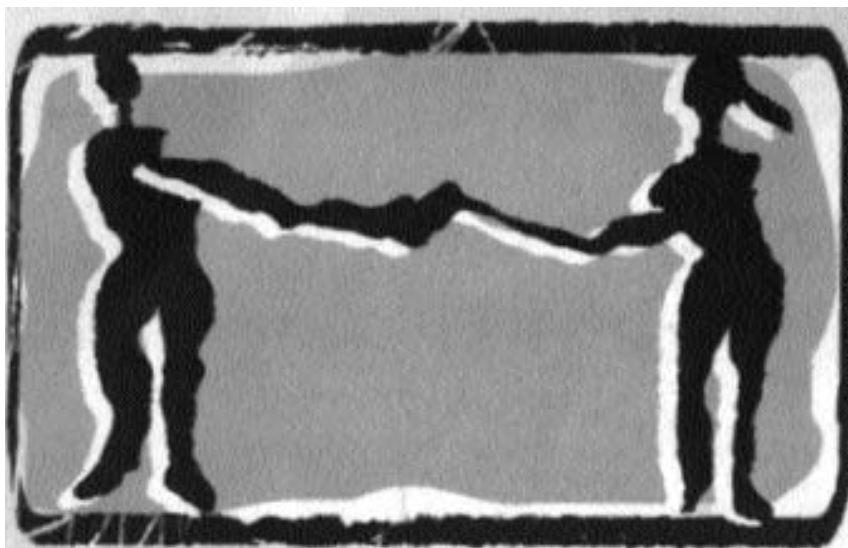
Vi mærkede konsekvenserne af krigen i og med, at fredsaktivister fra Serbien ikke havde fået visum til Kroatien, selvom de havde søgt i god tid. Der er stadig stor bitterhed på Balkan, og rehabilitering er ikke gjort med et snuptag.

Deltagerne

Folk var strømmet til fra nær og fjern for at deltage i triennalen, med hver deres forventninger, håb, ønsker og drømme.

Selvom WRI står stærkest i Vesteuropa og Nordamerika, og det også var afspejlet i deltagerantallet fra disse områder, var der også repræsentanter fra alle andre verdensdele.

Det var skønt at gense gamle venner og møde en masse nye mennesker, og det tog lang tid for mig at lande

Logoet for triennalen "Choosing Peace Together".

hjemme i den danske hverdag igen bagefter.

Personlige historier

Hver dag startede med fem minutter til verdensnyhederne, hvorefter vi hørte en personlig historie fra en af triennalens deltagere.

Det var en stor inspiration og opmuntring at høre mennesker, der er så involveret og engageret i deres sag, tale om hvad der fik dem til at brænde for den.

Yani Damayanti fra Indonesien, involveret både i Øst Timor, studenterbevægelsen og kvinders rettigheder, fortalte om hvordan ét engagement havde ledt hende videre til det næste.

Xhelat Svecla fra Kosovo/a informerede os kort om den spændte situation og Diane Rizek/Shaloufi fortalte under mottoet "forskellige men ligeværdige" om den landsby hvor hun bor.

Det er den eneste landsby i Israel, hvor israelere og palæstinensere har

valgt at leve sammen og i fællesskab vise, at der er en bedre vej ud af Israel/Palæstina problematikken end vold.

Serdar Tekin fra Tyrkiet fortalte om de personlige overvejelser og bekymringer der skulle til, inden han sammen med Osman Murat Ülke og nogle andre venner dannede militærnægterforeningen ISKD.

Greg Payton

Mest følelsesladet var Greg Paytons historie. Han er sort amerikaner og blev sammen med tusindvis af andre unge sendt til Vietnam i slutningen af 60'erne. Her ventede et helvede som han overlevede under stor dramatik, som inkluderede desertering.

Da han kom hjem igen, gennemlevede han endnu et helvede i form af Post Traumatic Stress Disorder og det narkomisbrug det førte ham ud i. Greg genvandt sit livsmod ved at gå ind i fredsarbejde sammen med andre Vietnam veteraner og senere WRI.

Vietnamkrigen sluttede for mange år siden, men Gregs viden er stadig relevant, for som han sagde: "Der er stadig mange mennesker ude i verden, som tror på, at krig kan løse konflikter."

Det er hans håb, at han ved at tale på Balkan kan løse op for nogle af de indre spændinger, som folk lider under. Kun ved at snakke om krigen er der en vej ud af eftervirkningerne.

Temagrupper

7 temagrupper mødtes et par timer hver formiddag, for at se nærmere på et bestemt emne. Det var muligt at vælge mellem alt fra "miljøaktioner og civil ulydighed" til "genopbygning og demokratisering".

Den danske delegation (som bestod af mig) besluttede sig til at deltage i gruppen om identitet og konflikt, og det satte skub i mange personlige tanker og udviklinger.

Jeg har altid haft et uproblematisk forhold til min identitet som dansker, men jeg så nu mig selv konfronteret med mennesker fra Balkan, der pludselig var blevet tvunget til at sætte sig selv i nogle kategorier som kroat, muslim, serber, kosova-albaner osv.

Debatten var meget centreret omkring problematikken med national identitet, fordi nationale forhold spiller en dominerende rolle i uendelig mange konflikter. Silvia, ung kvinde i midten af tyverne fra Kroatien, fortalte os hvordan hun, da krigen brød ud havde spurgt sin mor: "Hvad er jeg egentlig, kroat eller serber?" Hun havde altid opfattet sig selv som jugoslav.

Mange har valgt at stå helt af ræset om national identitet og blot benævne sig selv som verdensborger eller menneske, men kan man det?

Er national identitet noget man vælger, eller bliver den pålagt én? Især deltagerne fra Balkan havde gjort sig mange overvejelser om dette emne. Vi VIL gerne selv bestemme, men hvad er virkeligheden?

Genderday

Genderday var dagen, hvor vi i formiddagens temagrupper og de fleste af

eftermiddagens workshops fokuserede på mænds og kvinders forskellige tilgangsvinkler og måder at tackle f.eks. krig, flygtningestatus, og engagement i politisk arbejde på.

Gender betyder køn, men i en mere udvidet form end det danske ord, så når jeg her skriver køn, tænkes der på en bred social sammenhæng og ikke kun biologi.

Dette område har traditionelt fået meget opmærksomhed fra kvindebevægelsen, mens de blandede grupper ikke har ofret meget tid og energi på det.

Vores køn er jo som bekendt også en del af vores identitet, og derfor et oplagt emne at behandle i "min" temagrupper.

Vores køn er os indiskutabelt pålagt, og hvad enten vi kan lide det eller ej, yderst svært at løbe fra.

Organisatorerne af vores temagrupper lagde på denne dag ud med et enkelt spørgsmål: "Da du vågnede i morges, var du da opmærksom på dit køn?"

Det var bemærkelsesværdigt, hvor mange flere kvinder end mænd, der var enten negativt eller positivt bevidste om deres kønsidentitet.

Observering

På Genderday var jeg til min store overraskelse blevet bedt om at være "reflector".

Denne nye titel bestod i at forholde sig tavs, observere hvilke emner der blev taget op, hvordan kønsforskelle blev behandlet og tacklet både fagligt under vores forskellige temaer, men også internt i grupperne, madkøen og ved vandet.

Kort sagt overalt hvor triennaledeltagerne færdedes.

Næste punkt i min nye rolle bestod i, sammen med de andre "reflectors", at evaluere dagen og fremlægge vores indtryk, tanker og ideer for resten af forsamlingen.

Temaet bragte mange følelser i kog, fordi det er så nemt at falde tilbage til klichéer og træde hinanden over tæerne.

Men for at forståelsen for hverandre skal blive en integreret del af vores ar-

bejde i fredsbevægelsen, så det er vigtigt, at vi når ud over det stadie, hvor vi bare er politisk korrekte, og indtil en dybere forståelse og respekt for forskellene.

Vi sluttede dagen med at bede alle deltagere komme med forslag til, hvordan WRI i fremtiden kan arbejde med dette tema, og der var mange ideer.

Der er nu nedsat en arbejdsgruppe til at se nærmere på alle forslagene, og intet tyder på, at det var den sidste genderday i WRI's historie.

Nyhedsbrev

Hver morgen fik vi et dugfriskt nyhedsbrev, der var blevet færdiggjort ud på de små timer af den altid flittige redaktion.

Der var mange sjove indslag - på andendagen var forsiden dekoreret med et billede af vores hotel, Pical, og underteksten lød: "Hemmelig anarkistisk træningslejr".

Dette var kort efter USA's bombing af formodede terroristreder i Afghanistan, så vi var naturligvis lidt nervøse for, at Clinton skulle få fingre i bladet.

Desuden var der lejlighed til at til egne sig lidt kroatisk gennem bladets daglige lektioner i "kroatisk for begyndere".

Det var muligt at lære alt fra "Jeg vil gerne have en stor øl, tak" (Molim jedno veliko pivo) til WRI's grundlag: "Krig er en forbrydelse mod menneskeheden" (Rat je zlocin protiv covjecnosti).

Jeg kunne blive ved længe om de daglige nyheder om stort og småt fra triennalen, de bragte i hvert fald mange smil frem.

Selvom fred er en alvorlig sag, så er humor ikke at foragte.

Slinger i valsen

Hverken WRI eller fredsbevægelsen som helhed er en homogen gruppe. Der er mange meninger som eksisterer side om side, og heldigvis for det.

Lydigheden lader vi "de andre" om, for selvom der af og til er slinger i valsen, er det netop mangfoldigheden der gør, at det internationale netværk kan bruges til støtte og opmuntring.

Kvindeligaens Jugoslavienshjælp

En tur med nødhjælp til Kosova i november 1998.

Af Inger Nyegaard

Da Jugoslaviensgruppen desværre har haft dårlige erfaringer med at lade vores nødhjælp klarere i Beograd, havde vi besluttet denne gang at lade vores hjælp gå over Montenegro.

Gennem Dansk Flygtningehjælp var vi kommet i forbindelse med en montenegrinsk hjælpeaktion Alter Modus, som på forhånd havde lovet os at være behjælpelig med at få vores last gennem det montenegrinske Røde Kors.

Vi, Poul Andersen og undertegnede, fløj til Beograd den 14. november. Her ville vi besøge forskellige mennesker, som vi har været i forbindelse med.

Vi havde et møde med Dr. Vera Litricin, der leder ”SOS Hotline & Center for Girls”, som vi tidligere har støttet.

Centeret går godt. Et kursus for kvinder var netop afsluttet og centeret søges af et stigende antal unge piger, der her har fundet et fristed.

Hun kunne dog ikke tilbageholde en vis frygt for fremtiden. NGO’ere i byen føler sig i høj grad truet. Det er især kommet til udtryk efter Nato’s bombetrusler.

Næste dag tog vi toget til Podgoriza i Montenegro, hvortil vi ankom den 16. november om aftenen. Vores lastbil kørte over Italien til Bari og derfra med færge til Bar i Montenegro.

Da vi skulle møde de to chauffører onsdag den 18. om morgenen, satte vi os straks den 17. i forbindelse med Alter Modus. Vi blev overordentligt venligt modtaget, og sammen med lederen lagde vi en plan for, hvordan nødhjælpen kunne fordeles.

Told og spedition

Man satte os også i forbindelse med Røde Kors, og da ingen dér talte noget fremmedsprog, stillede en af medarbejderne sig til rådighed som tolk.

Også chefen for Røde Kors, som vi mødtes med, var uhyre venlig. Hvilken forskel fra det serbiske Røde Kors i Beograd.

Vi forklarede ham om vore ønsker, og han lovede os al den nødvendige hjælp. Han foreslog, at lasten skulle klareres i tolden i Podgoriza og gav os navnet på den speditør Røde Kors bruger, Yugospeed. Desuden fik vi hans kort, som vi kunne vise til speditøren og desuden hans telefonnummer, hvis der skulle opstå nogen som helst vanskeligheder.

Den 18. om morgenen (kl.4!) tog vi så toget fra Podgoriza til Bar. Vi skulle af sted så tidligt, da man ventede færgen ind mellem klokken 7 og 8. Det viste sig dog, da vi kom til Bar, at færgen var forsinket på grund af storm, og den var først inde mellem klokken 9 og 10.

Den ene af chaufførerne var en herboende makedonsk Albaner, hvilket var en stor hjælp hos speditøren. Vi fik her at vide, at lasten trods alt skulle gennem en inspektion, og vi forudså allerede, at vi ligesom i Beograd skulle vente i dagevis på at få varerne igennem. Det drejede sig om sukker og hospitalstøj samt bleer og hygiejnebind, der skulle kontrolleres.

Vores frygt viste sig dog heldigvis at være ubegrundet. Da inspektøren kom, tog det kun ganske kort tid og i løbet af

en halv time kunne lastbilen køre til Podgoriza til toldklarering der. Vi aftalte så med chaufførerne at mødes med dem ved toldstationen. Vi skulle jo med toget tilbage.

Hospitalsudstyr

Inden togturen tilbage besøgte vi imidlertid et hospital i Bar, som var blevet foreslået af såvel Alter Modus som Røde Kors, som modtager af noget kirurgisk udstyr, som var blevet doneret af Rigshospitalet. Det drejede sig om et komplet udstyr til hofteoperationer og foruden forskelligt hospitalsudstyr. Her ville man meget gerne modtage alt.

Da vi ankom til hospitalet var vi lidt usikre på, om det nu også var nødvendigt med nødhjælp her. Men til trods for at alt så nydeligt ud, så manglede man midler til fornyelse af udstyr, så man var glade for den hjælp, man kunne få.

Da vi kom til Podgoriza havde lastbilen allerede været gennem tolden og vi blev nu af Røde Kors kørt til deres lager, hvor lastbilen ventede på at blive tømt. Det skete hurtigt med hjælp af 5-6 Røde Kors arbejdere.

Aftalen blev så, at Poul Andersen og jeg næste morgen skulle komme hen på Røde kors’ kontor, hvorefter vi skulle

køre med en Røde Kors kassevogn til lageret og derefter ud med vores varer.

Den 19. kørte vi således til hospitalet i Bar med det, der skulle afleveres der og derefter til et Røde Kors lager i Bar, hvor vi afleverede det medbragte sukker.

Efter anbefaling fra Alter Modus ville vi aflevere, hvad vi havde medbragt af varmt vintertøj, sko, bleer og andre hygiejniske artikler samt sukker i et settlement for Kosova Roma-flygtninge (zigeunere).

Det var et forfærdeligt syn, der mødte os dér. Der boede mellem 400 og 500 Roma's, deriblandt mange børn, også nogle helt nyfødte.

De boede i store militærtelte på en øde mark med store vandsamlinger, der var ved at fryse til. Der var nu udbrudt en snestorm, men flygtningene kom alligevel nysgerrige ud for at se, hvad der skete. De var meget dårligt klædte og alt så meget trøstesløst ud.

Til trods for dette smilede børnene og de voksne var glade for at vi kom. Der var nogle, der talte tysk og de fortalte, at man havde lovet dem bedre forhold, men det blev ved at trække ud. Vi havde medbragt noget kraftigt afdækningsplastic, som vi besluttede at aflevere til disse mennesker. Der var god brug for det her til at udbedre forholdene lidt.

Ingen tur til Kosova

Den 19. havde vi tænkt os at tage med en bus til Prihstina i Kosova, hvor vi ville aflevere noget tøj til Mother Teresa samt nogle penge til to kvindeorganisationer.

Vi blev på det kraftigste frarådet at gøre det, både af Alter Modus og af Dansk Flygtningehjælp, som vi traf hos Alter Modus. Man fandt det ganske simpelt for farligt at tage med de mindst talt dårlige offentlige busser i den snestorm over bjergene til Kosova. Desuden havde Dansk Flygtningehjælp fået melding om, at der foregik skyderier på strækningen.

Efter nogen diskussion frem og tilbage, og efter at Dansk Flygtningehjælp udtalte, at de ikke ville risikere det, opgav vi så den tanke.

En fra Dansk Flygtningehjælp, der

senere skulle til Beograd og derfra til Prihstina lovede at tage pengene med til de to kvindeorganisationer og Alter Modus lovede at tage de fem kasser tøj med til Mother Teresa i en by lidt nordligere end Podgoriza. I Podgoriza fandtes der ingen afdeling af Mother Teresa.

Vi tog derfor tilbage til Beograd, hvor vi endnu manglede nogle besøg. Vi besøgte Kvinder i Sort, som vi kunne fortælle om de demonstrationer, vi havde afholdt med Kvinder i Sort's slogans mod NATO-bombning. Det var de meget glade for at høre om.

Militærnægtere

Desuden traf vi her en ung mand fra den derværende militærnægterforening, der fortalte om foreningens arbejde. De havde blandt andet rejst rundt i Serbien med pamfletter mod krigen i Kosova, men i de små byer havde folk flere gange sendt bud efter serbisk politi og flere af de unge mennesker var blevet arresteret og havde fået 10 dages fængsel.

I de små samfund hører man kun den serbiske propaganda og er i den grad indoktrineret, at man ikke kan se noget forkert ved krigen. Han fortalte ligeledes om en ung nægter, der havde en dom på et års fængsel, fordi han ikke ville gøre militærtjeneste. Vi blev bedt om at give disse oplysninger videre til den danske Nægterforening og bede dem om hjælp.

Desuden havde vi samtaler med prof.dr. Milan Prodanovic og hans hustru Sonja. De er begge med i Beogradringen og kredsen omkring tids-

skriftet Republica. Republica havde netop arrangeret et offentligt møde om Beograds fremtid: Byen uden borgmester, som indkaldelsen lød på. Der var en halv snes oplægsholdere og han havde selv to oplæg.

Store modsætninger

Han virkede ret pessimistisk og mente at befolkningen var skuffet over, at der ikke var opnået noget efter de store demonstrationer og på grund af de dårlige forhold kun kunne tænke på dagen og vejen og ikke havde overskud til andet. I øvrigt var han naturligvis stærkt optaget af det forestående møde og ventede sig en hel del af det.

Som en modstander af regimet, var det gået økonomisk ud over ham på den måde, at hans studenterhold var halveret. En assistent som han havde oplært i 20 år havde nu fået overdraget en del af hans undervisning og han havde siden februar i år kun fået halv gage. Det var han naturligvis stærkt frustreret over.

I det hele taget er økonomien blandt regimets modstandere elendig, medens tilhængerne, for ikke at tale om mafiaen, lever godt. Ved siden af de handlende, der står med deres små boder på gaderne, ser man de flotteste butikker med modevarer, som man dårligt ser i Danmark.

Vi synes ofte, at det vi kommer med er så lidt i forhold til den fattigdom vi ser. Men hver gang får vi at vide, at det betyder utroligt meget at vi kommer.

Det vi synes er lidt, er meget for flygtningene og den moralske støtte er overordentlig stor.

WILPF's 27. Kongres

Mange ændringer på kongressen i Baltimore, Juli 1998.

Af Inger Nyegaard

Det var en dejlig oplevelse, at vi var så mange danskere, der deltog i kongressen. Vi var syv - Annelise Ebbe, Karen Dalsjø, Lise Dybvad, Ida Harsløf, Karen Rald, Hind Al Naimi Kjær og undertegnede.

For det første er det en stor støtte at være mange til at diskutere de forskellige holdninger, og for det andet kommer bevidstheden om, at WILPF er en international organisation ud til en større kreds.

I løbet af kongressen blev der afholdt flere nordiske møder, hvor vi fandt frem til en fælles strategi med hensyn til de sager, der var på dagsordenen.

Vi havde også et europæisk møde, hvor det fremtidige arbejde i Europa blev diskuteret. Det blev her aftalt, at næste europæiske møde skal finde sted i Haag forud for Haag Appellen for Fred 10.-16. maj 1999.

Nyvalg

Som ny præsident valgtes Bruna Nota, Canada - som vicepræsidenter Kirsti Kolthoff, Sverige, Regina Birchem, USA, Yumi Lee, Australien og Cherry Padilla, Filippinerne. Det vil sige, at Sydamerika ikke blev repræsenteret, hvilket flere var utilfredse med. Som kasserer valgtes Aiko Tokusue, Japan.

Edith Ballantyne fik mange taksigelser for det store arbejde, hun har gjort for Ligaen, først som generalsekretær og derefter som præsident. Hun blev bedt om at være Ligaens særlige FN-repræsentant på grund af hendes store kendskab til arbejdet i FN og de mange forbindelser, hun havde fået gennem sit mangeårige arbejde.

Der var nogen utilfredshed med valgprocessen, og det blev besluttet, at udarbejde nye procedurer inden næste

kongres. Albanien blev optaget som ny sektion; desuden kan det nævnes, at der i Sydkorea findes en WILPF-gruppe, og at Hviderusland og Ukraine skal følges nøjere, inden der kan blive tale om optagelse.

Som sædvanlig blev der vedtaget en del resolutioner. Her kan nævnes resolutioner vedrørende Irak, vedrørende embargoen mod Cuba, menneskerettigheder under militærstyret i

Chile, samt handelssanktioner overfor Burma. De europæiske sektioner blev i den forbindelse specielt anmodet om at lobby EU.

Desuden blev der vedtaget en resolution vedrørende de oprindelige folks rettigheder, en om situationen i Kosovo, om forfølgelse af menneskerettighedsforkæmpere i Colombia samt om menneskerettigheder i Algeriet.

Der var også en opfølgning af tidligere vedtagne resolutioner vedrørende Palæstina samt vedrørende handel med kvinder og børn. Desuden kan det nævnes, at alle sektioner - og specielt USA-sektionen - blev opfordret til at anmode deres regeringer om at betale deres gæld til FN, og USA blev desuden opfordret til at genindtræde i UNESCO.

Der blev vedtaget nye vedtægter på baggrund af de anbefalinger den såkaldte Regnbue-komité var kommet med; der var dog protester - bl.a. fra Danmark - over, at mænd nu kun kan blive associerede medlemmer. Der var

også diskussion om, hvorvidt de oprindelige folk skulle have en særskilt repræsentant, der skal repræsentere alle de oprindelige folk.

Den voksende globalisering

Der blev desuden udpeget en stående Mellemøst-komité, hvor Hind blev indvalgt; hun deltog i Gertrud Baer-seminaret samt i flere workshops vedrørende Mellemøsten. Karen Rald, der deltog i en racisme-workshop, er nu med i en antiracisme-gruppe. Annelise og Ida afholdt en workshop om fredskultur, der havde mange deltagere.

Kirsti Kolthoff, Kari Løchen, Norge og jeg selv havde en workshop om OSCE, Denne samlede desværre ikke så mange deltagere, da OSCE er et meget tåget begreb for folk udenfor Europa.

Men der deltog nogle amerikanere, hvilket vi var meget glade for. Vi fik derved etableret nogle kontakter og fik flere adresser på OSCE-folk i USA.

Det vil vi udnytte i vort videre arbejde for at styrke OSCE.

Hovedemnet på denne kongres var den voksende globalisering. Den globalisering, der sker i øjeblikket, er grundlæggende udemokratisk. Det er de store multinationale selskaber, der bestemmer, hvad der skal ske i de lande, hvor de slår sig ned. Det sker uden hensyn til de folkevalgte regeringer i de respektive lande.

Befolkningerne har ingen mulighed for at gennemskue eller øve indflydelse på, hvad der foregår, og det går ud over miljøet og arbejdsforholdene for arbejderne, da mange udviklingslande er under pres fra de store selskaber, der sidder med kapitalen; arbejdere, både mandlige og kvindelige, frygter med rette for at miste deres opnåede goder.

Det går især ud over den fattigste del af befolkningen, specielt kvinder og børn. Alle må vi i vore respektive lande forsøge at bekæmpe de multinationale selskaber.

Forståelsesproblemer

Selv om kongressen i det store og hele forløb i god stemning, var der også nogle skønhedspletter. Et af problemerne var sprogvanskeligheder. Det kom særlig tydeligt frem i år, hvor kongressen fandt sted i USA, og der af den grund var en meget stor overvægt af amerikanere.

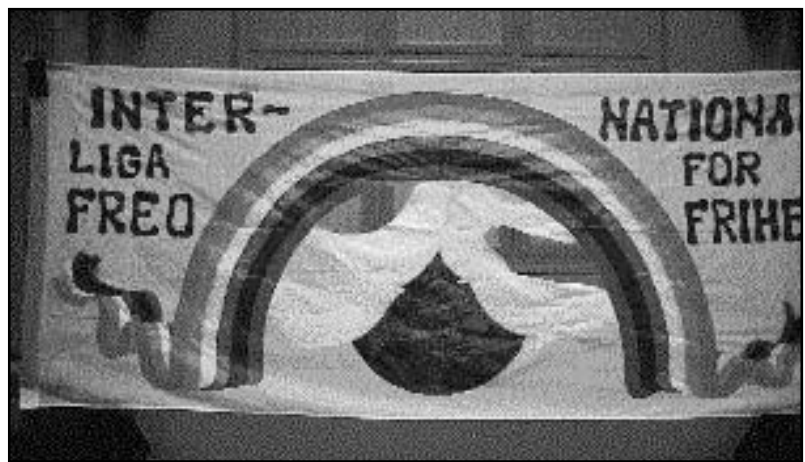
Det var vanskeligt for medlemmer, der ikke har engelsk som deres modersmål, at komme til orde, ligesom det kneb med forståelsen. Trods adskillige opfordringer glemte de engelsktalende at tale langsomt og tydeligt; det er derfor et område, der må arbejdes med.

For mig personligt var kongressen en god oplevelse. Jeg glæder mig altid over at høre om aktiviteterne i udviklingslandene, og jeg er fuld af beundring over den energi, kvinderne her lægger i kampen for deres rettigheder og for oplysning blandt deres med søstre om demokrati og menneskerettigheder. Især for disse kvinder er vore møder af betydning og til opmuntring.

Næste kongres finder sted om tre år - i 2001 - i Palæstina.

Hvad skal det nytte?

Toni Liversage har skrevet en personlig beretning fra græsroddernes civilsamfund

Af Peter Kragh Hansen

Bogens titel, som er identisk med et kendt citat af Viggo Hørup, kan vi for engang skyld svare bekræftende på. Det har nyttet at engagere sig i græsrodsbevægelser fra atomkampagnen og frem til i dag.

Toni Liversage har sat sig for at fortælle den sideløbende historie om civilsamfundets fremvækst og hendes eget engagement i den.

Hun fortæller om sin start som aktivists i Atomkampagnen i begyndelsen af 60'erne, om arbejdet i kvindebevægelserne, erfaringer i VS, om fredsbevægelserne i 80'erne, om aktiviteter under krigen i Jugoslavien – om Helsinki Citizens Assembly og om Kvinder i Sort.

Samlet ser forfatteren – med rette synes jeg – hele udviklingen som en udvikling frem mod et civilsamfund – civil i modsætning til militær – hvor aktive medborgere vidende og effektiv kan gøre en forskel indenfor aفرænsede områder.

Nogle eksempler på græsroddernes succes er mere indlysende end andre: OOA's kamp imod atomkraft bliver nævnt.

Og forholdene mellem kønnene er i alt fald ikke det samme om før kvindebevægelsen.

Tilsvarende med fredsbevægelserne i 80'erne. Gjorde de en forskel? Vil muren være faldet uden dem? Det er der megen polemik om – mærkelig nok skiller vandene efter, hvor man stod dengang.

For mig er der ingen tvivl om, at vi i fredsbevægelserne var medansvarlige for det skifte der skete. Vi skabte den folkelige grobund – og dansk fodnotepolitik var utænkelig uden.

Som gammel fredsaktivist er det sjovt at læse bogen, da jeg i alt fald genkender mig selv i den.

Beskrivelsen af livet på universiteterne i begyndelsen og midten af 70'erne vækker minder – og beskrivelsen af livet i fredsbevægelserne i 80'erne er ren nostalgi.

Medens Toni Liversage opruller sine egne erfaringer, husker jeg mine. De, der ikke var med i det, kan begynde her.

*Toni Liversage:
Hvad skal det nytte?
Gyldendal, 1998, 212 sider,
Pris 225,- kroner.*

Sagt og skre

Citater samlet

Peace cannot be kept by force. It can only be achieved by understanding.

Albert Einstein, tysk fysiker 1879-1955.

Artikler mod freden er skrevet af penne gjort af det samme stål som kanoner og granater.

Aristide Briand, fransk politiker 1862-1932.

Hvis der ingen militærmusik var til, ville der kun være halvt så mange krige.

Edwin D. Dwinger, forfatter.

Freden har lige så mange sejre at opvise som krigen, men langt færre mindesmærker.

Frank McKinney Hubbard.

Kun kærlighed kan skabe varig fred på jorden.

Elise Thomsen, medlem af Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed.

Den, der vil fred, må ville ret, og den der vil ret, kan ikke støtte en samfundsorden, der opretholdes ved røveri og på profit.

Ellen Hørup, journalist og børnesagsforkæmper 1871-1953.

Lad os vove at blive fredens tjenere, ikke krigens ophidsere, lad os blive livets forkæmpere, ikke dødens medarbejdere.

J. Gaarn-Larsen, pastor.

Hvo fred vil nyde, må ej fred bryde.

Dansk ordsprog

Gør mod andre mennesker, som I vil, at de skal gøre mod Jer.

Moses, jødisk religionsstifter, omkring år 1250 f. Kr.

Og de skal smede deres sværd til plovjern, og deres spyd til vingårdsknive. Folk skal ikke løfte sværd imod et andet, og de skulle ikke ydermere øve sig i krig.

Esajas, profet død omkring 700 f. Kr.

Ringe er magten i det bly som blev til kugler, i sammenligning med den i det bly, der blev til skrift.

Georg Brandes, litteraturkritiker 1842-1927.

Fred [er] den permanente sociale proces, der har til formål at udvikle sikkerhed og sikre udvikling for det hele menneske og alle mennesker.

Jan Øberg, fredsforsker f. 1951.

Freden sender hjemmeværnet på skrump.

K. V. L. Lyngtorp, oberst, JydskeVestkysten 12.1. 1998.

Når der blir mange nok der si'r nej til krig og mistro og våben så vil det omsider vise sig at verden er stor og åben.

Martha Christensen

ævet om fred

af Holger Terp

Retfærdighed og fred skaber tryghed og glæde.

Ukendt.

De virkelige og varige sejre er fredens og ikke krigens.

Ralph Waldo Emerson, amerikansk filosof 1803-1882.

Det er langt tryggere at eksperimentere med fred end med krig.

Ukendt.

Det er givetvis ikke nogen overdrivelse at sige, at en tilstand med almindelig verdensfred ville medføre revolutionerende og hidtil usete ændringer i alle nationers sociale struktur.

Om muligheden for og ønskeligheden af fred, ukendt forfatter.

Fredens kår er bedst betrygget, hvor det er en skam at slås.

Ukendt.

Tit har veltalende tunge vundet mere end draget sværd.

Ukendt.

Kun afrustning sikrer freden.

Emil Dehn, dansk pacifist 1877-1971.

Sværtid er endt, Det er plovtid på ny, Frændetid - vennetid, Grotid og gry.

Ukendt.

Fred er for riget det samme, som sundhed er for legemet.

Selma Lagerlöf, svensk forfatter 1858-1940.

Niels Bohr var klar over kaffepausernes betydning for verdensfreden, en erfaring som verden kun langsomt har taget til efterretning.

Ukendt.

Jeg tog mælk fra babyer for at købe moderne jagerfly, som hver kostede en million børns uddannelse.

Mahbub ul Haq, tidligere finansminister i Pakistan.

Stærkere end stålet er et stålsat sind.

Piet Hein, arkitekt og digter.

And what of the violence inherent not only in wars as such but in the scandalous arms trade, which spawns the many armed conflicts which stain our world with blood?

Johannes Paul II, Pave.

Tvivl aldrig på at en lille gruppe eftertænksomme, engagerede borgere kan forandre verden. Når alt kommer til alt, er de de eneste som nogensinde har gjort det.

Margareth Mead.

Se endnu flere slagord på www.fred.dk..

Fredskultur og omgangsformer

En rapport fra to workshops om fred og demokrati i Ukraine

Af Mia Helene Nilson

På kvindekongressen "Democracy and Peace" i Ukraine i november i år stod Annelise Ebbe og jeg selv for at afholde hver sin workshop. Overskrifterne var henholdsvis "Building a Culture of Peace" og "Building Democracy Within Organizations".

De to workshops var konstrueret, så de hang sammen. Den første dag, under overskriften opbyggelsen af en fredskultur, forsøgte vi at finde frem til barrierer for en fredelig, demokratisk kultur i fire strukturelle sammenhænge: på det personlige plan, på det organisatoriske plan, regionalt/nationalt og endelig internationalt. Den anden dag koncentrerede vi os om det organisatoriske plan, og forsøgte at finde veje uden om barriererne her.

Patriarkatet lever!

Annelise holdt et oplæg på workshopens første dag. Hun talte bl.a. om vigtigheden af, at arbejdet med at opbygge en fredskultur er forbundet med, ja netop kultur. Dvs. at man i arbejdet også inddrager kunstneriske udtryksformer og anden kreativ aktivitet, som formidlere af fredskultur.

Men vigtigt er det også at forstå de mekanismer, der bryder med opbygningen af en fredskultur, f.eks. militarisme, diskrimination, konkurrence og hierarkier.

Annelise brugte patriarkatet som samlet billede på en voldskultur, der genererer barrierer for opbyggelsen af en fredskultur.

Dette er meget sjovt, for dagen inden workshopens første del havde Annelise og jeg diskuteret, hvorvidt "patriarkatet" var et relevant begreb at bruge i sammenhængen. Vi havde noget forskellige holdninger til det, hold-

ninger som bunder i vores forskellige aldre og erfaringer med kønsdebatten.

Annelise havde oplevet kvindebevægelsen, dengang der var gang i den og alvorlige uligheder mellem mænd og kvinder at tage fat i. Og hun har årelang erfaring som kvindeforsker med netop patriarkatet som analyseområde.

Jeg derimod er vokset op med nogle af de rettigheder og muligheder, som netop kvindebevægelsen har kæmpet for og tilkæmpet sig. Så vi havde forskellige meninger om patriarkatsanalysen. Men da Annelise havde holdt sit oplæg, viste det sig, at begrebet fængede de ukrainske kvinder meget mere, end jeg havde troet. De havde faktisk meget let ved at forholde sig til de elementer, Annelise fremdrog i sit oplæg, oven i købet på et meget praktisk og dagligdags niveau:

Kvinderne går på arbejde og er forsørgere for familien, kvinder sørger for familiens almindelige velfærd, kvinder har tredobbelt arbejde med erhvervsarbejde, husarbejde og fødevarerproduktion. Og kvinder er langt dårligere stillet i de politiske beslutningsprocesser end mænd, fordi de ikke har tid og energi til at deltage.

Nogle af kvinderne fortalte, at de inden de tog af sted til konferencen havde sørget for, at deres familie fik noget at spise hver aften, når de ikke selv var hjemme. De havde enten forberedt aftensmaden eller arrangeret, at manden og børnene kunne spise hos venner og veninder.

Nogle få havde selvfølgelig familier, der kunne klare sig selv, men alle var enige om, at kvinder i Ukraine har hårde arbejdsbetingelser i hjemmet, såvel som på arbejdsmarkedet.

Patriarkatsanalysen gav altså et godt udgangspunkt for at finde barrierer for at opbygge en fredskultur. Her vil jeg kort præsentere nogle af de synspunkter der kom frem:

Vi accepterer hierarkiske strukturer. Fraværet af lighed stammer fra vores egen autoritære tænkemåde.

Vi gør os selv til ofre. En formulerede det meget skarpt: hvis der er et offer, vil der altid kunne findes en bøddel.

Vi forsøger at opbygge demokratiske strukturer med autoritære metoder, ved f.eks. at bygge på flertallets ret over for mindretallet, etablerede hierarkier og ved at dyrke personlige magtønsker.

Vi undlader at gribe ind, når vi møder falske ledere, dvs. mennesker som forsøger at tilkæmpe sig magt ved hjælp af udemokratiske metoder.

Vi er misundelige, når andre får succes i deres forehavende, fordi vi ikke er i stand til at skelne mellem forskellige metoder til at manifestere magt på.

Vi mangler demokratisk dannelse, dvs. indgroet respekt for grundlæggende demokratiske og fredelige værdier.

Disse barrierer blev nævnt på alle de fire niveauer, vi beskæftigede os med. Men ud over disse generelle barrierer var der også nogle, der var særligt bundet til et enkelt niveau. F.eks. var det et problem på det organisatoriske niveau, at staten har meget udstrakt kontrol med NGO'ere.

En organisation skal godkendes af staten for at være lovlig. Det koster en del penge at lade sig registrere som organisation, ca. 100\$, men det egentlige problem er, at staten kan sortere i, hvilke typer NGO'ere der får tilladelse til at arbejde.

Nationalisme - Patriotisme

På det nationale niveau blev racisme, sexismen og nationalisme nævnt. Det var Annelise, der nævnte nationalisme i samme åndedrag som racisme og sexismen, og det åbnede pludselig for en

helt ny erkendelse i workshoppen. I løbet af konferencen og workshoppen havde ordet nationalisme floreret en del.

I gruppen af skandinaviske kvinder var vi noget foruroligede over, at nationalisme øjensynligt blev betragtet som noget helt legitimt, for det er jo ikke sådan, vi er vant til at betragte det. Flere af de kvindeorganisationer, vi havde mødt de første par dage, havde haft nationalisme enten på programmet eller i deres navn. Og når de talte om at genoplive nationalismen, sad vi alle og rynkede øjenbryn og krummede tæer.

Der var helt sikkert også nogle, der mente det på den måde, vi sad og frygtede, men på Annelises workshop var der pludselig en af de ukrainske deltagere, der spurgte hvorfor vi betragtede nationalisme som noget dårligt? Hvad var der galt ved at elske sit land og dets traditioner og håbe på en gylden fremtid for borgerne i det?

Vi måtte sande, at der gennem hele konferencen havde været forskel på, hvordan nationalisme forstås. Flertallet af de ukrainske kvinder brugte nationalisme som betegnelse for almen moderlandskærlighed, hvor de skandinaviske kvinder betragtede nationalisme som dét at føle overlegenhed over for andre kulturer og lande. Det, at vi fik åbnet for diskussionen af hvad nationalisme betyder, mener jeg var en af de vigtigste elementer i Annelises workshop. Vi fik ryddet en del misforståelser og skepsis ad vejen ved den lejlighed og fik lavet en skellen mellem patriotisme og nationalisme.

Ingen af kvinderne ønskede dog at fremlægge dette overfor de øvrige konferencedeltagere, fordi de mente, at emnet var for eksplosivt. De var bare glade for, at vi i workshoppen havde lært noget, og at vi dér havde fået større forståelse for hinandens måder at tænke på.

Demokratisk kultur og disciplin

Workshoppens anden del, som jeg selv stod for, byggede videre på den første del. Vi skulle her gå dybere ind i det organisatoriske niveau og kigge på, hvordan man kunne overkomme barrierer for fred og demokrati her.

Jeg havde haft vanskeligheder med at forberede et oplæg om lige netop demokrati i organisationer, fordi jeg gerne ville have, at det ramte meget tæt på de konkrete deltageres behov og interesser. Derfor ventede jeg med at forberede mig til efter Annelises workshop. Og det var en god ide, for da var jeg fyldt til randen med inspiration.

På Annelises workshop var ”mangel på dannelse” ofte blevet nævnt som en vigtig barriere for demokrati. Med andre ord noget der handlede om grundlæggende respekt for demokratiske omgangsformer og metoder og om måden, man opfører sig på i en forsamling, der gerne skulle være demokratisk.

Imidlertid var der en afgrund mellem det talte ord og det praktiserede i workshoppen, for alle talte i munden på hinanden, og den der råbte højest fik ordet - noget af tiden i hvert fald.

Derfor tog min workshop udgangspunkt i, at vi alle skulle prøve at følge nogle demokratiske grundregler for god, dannet opførsel: at respektere dirigenten, at tie mens andre har ordet, at markere når man selv vil have ordet osv. Deltagerne gennemskuede selvfølgelig straks, hvad det handlede om (er det på grund af vores dårlige opførsel i går, spurgte de) og sagde, at det var godt at blive husket på den slags. Det er jo de samme regler, som de forsøger at formidle til deres elever, når de selv underviser.

Så vi forsøgte at praktisere demokratiske spilleregler i workshoppen. I mit oplæg forsøgte jeg at nuancere regelgrundlaget ved at opstille forskellige organisatoriske niveauer, hvor forskellige regler virker: konstitutionelle regler, praktiske spilleregler, og endelig de moralske spilleregler, altså den demokratiske dannelse.

Boel Bruce fra Sverige og Annelise lavede et kort rollespil om herskertechnikker, hvor de forsøgte at vise, hvordan man kan manipulere med andre for at dække over egne svagheder, og hvordan man kan modvirke denne form for manipulation.

Deres rollespil satte en diskussion i gang mellem deltagerne, som til en begyndelse ikke kunne gennemskue spillet, fordi Annelise og Boel talte så

pænt til hinanden.

Men da vi havde gennemgået forløbet og det sagte, samt ikke mindst meningen bag det sagte ord, kunne de sagtens genkende spillet. Især i forhold til deres overordnede på arbejdspladsen og, for de unges vedkommende, i forhold til ældre medarbejdere.

Vi snakkede til sidst om, hvad man kan gøre, når man bliver udsat for herskertechnikker. En vigtig ting, der blev foreslået, var at holde sig til eventuelle regler og bede om dokumentation. Men endnu vigtigere var det at gribe sig i det, når man selv praktiserer herskertechnikker.

Det praktiske er det sværeste

I workshoppens anden del var det meningen, at deltagerne skulle prøve at tage fat i deres egen organisation og analysere de demokratiske problemer her. Men af en eller anden grund var der ingen der ville det.

Måske var det, fordi alle deltagerne kom fra den samme organisation og ikke ville vaske deres linned i offentlighed. Måske var der nogle konflikter, som ingen havde lyst til at tage hul på, fordi løsningerne forekom umulige.

Og måske var det bare vigtigere for deltagere at sidde sammen i plenum og snakke, mens alle var tilstede. Jeg ved det ikke, men det slog mig, at det var meget svært at få nogle til at tage fat i noget helt konkret arbejde.

Jeg tror, at det handler om, at de manglede viden og kendskab til praktiske teknikker. Alle deltagere nævnte mangel på viden om demokrati og demokratiske metoder som en væsentlig barriere for skabelsen af en fredskultur på alle niveauer.

Min væsentligste erfaring, jeg kan tage med fra workshoppen er, at metodeøvelser og methodediskussioner skal strække sig over meget lang tid for at have en effekt, og at det praktiske altid må tages frem til diskussion, når talen falder på demokrati.

Kun ved hele tiden at konkretisere demokratiet kan man overkomme diverse barrierer og holde gnisten og overblikket i sit arbejde. Men det er jo bare min mening.

Fremtidens kvinder

Kvindeorganisationer Ukrainian Families og Women for the Future.

Af Mia Helene Nilson

I november deltog jeg selv sammen med Annelise Ebbe i kvindekonferencen "Democracy and Peace" i byen Ternopil i Ukraine.

Konferencen var arrangeret af to ukrainske kvindeorganisationer, Ukrainian Families og Women for the Future, i samarbejde med den svenske Ligas Göteborgskreds og Tulle Elster fra den norske sektion af Ligaen. Baggrunden for konferencen var dels det seminar, som Göteborgskredsen arrangerede sidste år i Kiev i Ukraine, hvor Ukrainian Families deltog, dels Tulle Elsters hidtidige samarbejde med Women for the Future.

Annelises og mit bidrag til og udbytte af konferencen er refereret andet steds i bladet. Her vil jeg fortælle om de to kvindeorganisationer Ukrainian Families og Women for the Future.

Opfølgning på Kiev

På seminaret i Kiev i efteråret 1997 deltog nogle kvinder fra organisationen Ukrainian Families. En af de deltagere, som man lagde mærke til, var Irina Naidukh fra Ternopil.

Hun var meget bevidst om ukrainske traditioner og ukrainsk kultur og sprog. På seminarets sidste dag kom hun med et smukt dekoreret brød, som forsamlingen skulle dele mellem sig, som et symbol på venskab. Det med at bage smukke (og velmagende!) brød er en gammel ukrainsk tradition, og de gør det altid, når der kommer gæster, eller der er nogle mennesker, som skal æres.

Irina Naidukh og Göteborgskvinderne bevarede kontakten efter seminaret i Kiev og i løbet af foråret begyndte de forberedelserne til en opfølgende konference.

Under seminaret i Kiev havde der

været nogle gevaldige diskussioner om ukrainernes nationale identitet og lidelsehistorie. Diskussionerne var forbundet med smertelige personlige minder for mange af kvinderne, hvis familiedømmede var blevet ofre for Stalintiden og den anden verdenskrig.

Men også vrede og bitterhed overfor det Rusland, som nu betragtedes som en regulær besættelsesmagt. Med udgangspunkt i disse diskussioner blev temaerne demokrati og fred den kommende konferences springende punkt.

Ukrainian Families

Irina Naidukhs organisation, Ukrainian Families, arbejder lokalt orienteret med børn og familier, som lever under dårlige sociale forhold. Økonomiske vanskeligheder for familier er blevet normalt i Ukraine, da mange ikke får udbetalt løn regelmæssigt, og når de endelig får løn, så kun for en måned ad gangen.

Det er barske vilkår for familier, hvor begge forældre arbejder. Værre er det for enlige mødre, som nogle gange står helt uden indtægt.

Ukrainian Families har åbnet et lille center på en skole midt i et beboelseskvarter. På centeret er der et stort rum med et lille køkken i det ene hjørne, hvor der kan laves mad til de børn og familier, som kommer der, og der er undervisningsfaciliteter.

På centeret underviser lærere i ukrainske traditioner, kultur og historie, bl.a. broderi og ukrainsk sprog. Familier, som henvender sig på centeret, kan få hjælp til at kontakte de sociale myndigheder, eller de kan få rådgivning om så forskellige emner som opdragelse og mad.

Formålet med centeret er hovedsageligt at give børn og familier mulighed for at stifte bekendtskab med ukra-

insk kultur og traditioner. Undervisningen er tilrettelagt herefter.

Oveni kommer, at centeret har været medvirkende til, at der er vokset et stærkt socialt netværk af kvinder og familier frem, som har samme de problemer og derfor kan støtte hinanden med råd og vejledning.

Centeret fungerer som samlingspunkt for både voksne og børn fra det omkringliggende boligområde, og jeg har en fornemmelse af, at der altid er nogle der bruger huset.

Skolen, som centeret har lejet sig ind hos, er lukket og i færd med at blive solgt. Irina og hendes Ukrainian Families ville gerne kunne bruge skolen til andre undervisningsaktiviteter, men har ikke råd til at købe den.

I stedet prøver de at overtale de lokale myndigheder til, at skolen kan komme til at fungere som en art kulturhus for boligkvarteret. Dette har skaffet Irina Naidukh trusler på livet fra en mulig køber, som vil lave hotel på skolen. Men hun har ingen beviser på, hvem der er kommet med truslerne, så hun bider tænderne sammen og går videre med sit projekt.

Kvinder for Fremtiden

Den anden arrangørgruppe, Women for the Future, havde været i kontakt med Tulle Elster fra Norge siden 1991. Tulle var med til at gøde jorden for Women for the Future's fremvækst gennem sit arbejde med og for forskellige kvinder i Antratsit i det østlige Ukraine og i Ternopil i det vestlige Ukraine. Disse to byer huser de to afdelinger af Women for the Future, som indtil videre eksisterer i Ukraine.

Til konferencen skulle de to afdelinger af Women for the Future møde hinanden for første gang. Kvinderne fra Antratsit - 28 af dem - havde rejst 30 ti-

mer i tog tværs over Ukraine for at være med til konferencen og for at møde deres kollegaer i Ternopil. Efter at have mødt hinanden, vurderer flere af kvinderne dét som konferencens vigtigste resultat.

Pudsigt er det, at alle medlemmerne af Women for the Future er lærere og de fleste på skole nummer 5, de er det bare i to forskellige ender af landet. Men det, at de alle er lærere, er også grundlaget for deres arbejde.

Women for the Future arbejder med at skabe "det demokratiske klasseværelse", hvor både undervisningsmetoder og undervisningens indhold skal bidrage til elevernes demokratiske dannelse.

Eleverne skal stifte bekendtskab med menneskerettigheder, borgerrettigheder og -forpligtelser, men også med fred, kultur og økologisk bæredygtighed, som elementer i en demokratisk samfundsudvikling.

I Ternopil er Women for the Future ledet af et meget engageret menneske med et stort organisatorisk talent, Tatiana Tkachenko, i daglig tale Tania. Tania var, sammen med Irina Naidukh, hovedkraften bag konferencens planlægning og praktiske forløb.

Tania kommer egentlig fra Chernobyl - ja byen hvor det hele gik galt. Hun og hendes familie boede i landsbyen Chernobyl, da ulykken med reaktor 4 skete, og der gik 5 år, inden de blev evakueret til Ternopil. I mellemtiden var både Tania, hendes mand og deres datter blevet syge og er alle blevet opereret flere gange.

Grunden til, at jeg fortæller dette er,

at Tania under datterens sygdom tog fat i det konkrete arbejde med at skabe et demokratisk, fredeligt undervisningsmateriale. Hun begyndte at skrive små historier på engelsk som opmuntring til sin datter, der lå på hospitalet, og udgav dem ved egen hjælp som øvehæfter i engelsk.

"The Applebooks" hedder de små hæfter, som er fyldt med historier, biblignelser, forslag til diskussion, paroler fra Ghandi og emner til at tænke over selv.

Fremtidens samarbejde

I dagligdagen forsøger Women for the Future, både i Anratsit og i Ternopil, at påvirke deres nære omgivelser, først og fremmest skolen, til at deltage i opbygningen af demokratiske strukturer i deres lokalsamfund.

På skolerne arbejder de med at skabe en fredspædagogik, hvor respekten for følelser, andres meninger, sig selv og hårdt arbejde er i centrum, og hvor det at lære skal være rart og sjovt.

Inden for Ukraine forsøger Women for the Future at skabe netværker mellem andre grupper og kvinder, som arbejder ud fra de samme horisonter, ved bl.a. at arrangere seminarer og konferencer og ved at sprede information.

Women for the Future har også opbygningen af en national identitet på programmet, men satser ikke på genoplivelse af traditioner, som Ukrainian Families gør det, men på udbredelsen af det ukrainske sprog til alle bosiddende i Ukraine.

Der er ingen tvivl om, at konferencen i Ternopil betød overordentligt meget for det fremtidige samarbejde mellem de to afdelinger af Women for the Future.

Men en række andre kvinder, som ikke var fra hverken Women for the Future eller Ukrainian Families, fik også lejlighed til at mødes og udveksle erfaringer, bl.a. paraplyorganisationen Ukrainian Union of Women.

På konferencens sidste dag udtrykte mange kvinder interesse for Ligaen og for at arbejde for oprettelsen af en sektion i Ukraine. De skandinaviske Liga-sektioner tilbød at være kontakt- og rådgivningsgruppe for den nye sektion, og det blev modtaget meget vel.

Til konferencen var desuden 4 tyske kvinder fra Tyske Kvinders Fredsnetværk. De ville også meget gerne være med til at arbejde videre med at holde kontakten til de ukrainske kvinder, hvad enten det blev som en ny Liga-sektion eller som et netværk.

I den skandinaviske Liga-gruppe har vi aftalt at mødes i løbet af januar måned og finde ud af, hvordan vi arbejder videre. I Danmark har vi allerede lavet en grovskitse til en plan for, hvilke arbejdsopgaver vi kan tage fat på i det kommende år, i vores rolle som støttesektion for en kommende ukrainsk Ligasektion.

Hvis du vil i kontakt med de to kvindeorganisationer, kan du enten gøre det gennem Ligaens kontor i Danmark eller skrive direkte til dem. Husk at skrive, hvor du har adressen fra.

*Ukrainian Families
Irina Naidukh
Karpenko Str., Ternopil
Ukraine 282018*

*Women for the Future - Ternopil
Tatiana Tkachenko, Simonenko 8-13
Ukraine 282016
Tlf/fax: +380 352 282 049
E-mail: olya@olya.ssft.ternopil.ua*

*Women for the Future - Anratsit
Parkovaya Str.1, Anratsit,
Lugansk Reg.
Ukraine 349240
Tlf/fax: +38 06431 3 52 89*

Retsopgøret efter den kolde krig

En PET-undersøgelse er ikke nok. Danmark trænger til en Sandheds- og Forsoningskommission om alle forbrydelserne under den kolde krig.

Af Tom Vilmer Paamand

I Danmark lover regeringen at vende hver en sten i sagen om Politiets Efterretningstjenestes skandaler - efterhånden som oppositionen og nye afsløringer presser dem til det.

I Sydafrika nedsatte regeringen en Sandheds- og Forsoningskommission, der gennemgik de grufulde og umenneskelige forbrydelser, som alle parter havde taget del i.

Kommissionens arbejde afspejledes i dens navn, hvor der blev lagt vægt på både sandhed og forsoning. Formålet var at få forbrydelserne frem i lyset - og derpå at søge forsoning mellem offer og gerningsmand.

Der er meget langt fra de blodige handlinger i Sydafrika til puslingelandet Danmark, men ikke længere, end at vi kunne lære meget.

Fejl på begge sider

Også vi har haft problemer i den samme historiske periode, der råber på en evaluering. Tiden under den kolde krig bød på mange besynderlige begivenheder, hvor mange af de mest bizarre rygter først nu bliver bekræftet.

DKP's og andres skyklaps-forelskelse i Sovjet har nok medført handlinger, der kunne kaldes landsforræderi og spionage. Men tilsvarende handlinger blev udført af den borgerlige side af salen, der i denne sammenhæng når langt ind i Socialdemokratiet.

Her er regeringsmagten blevet misbrugt til hemmeligt militært samarbejde og udlevering af efterretningsoplysninger til fremmede magter. Et godt eksempel er aftalerne om atomvåben på Grønland.

I lighed med Politiets Efterretningstjenestes ulovlige overvågninger forsvares de suspekte gerninger med, at det drejede som en epoke med krigs-

trusler. Ingen kunne vel forvente, at de demokratiske spilleregler gjaldt mens Den Røde Hær stod tæt ved grænsen og vore hjemlige kommunister blot var en skjult femtekolonne for dem... Den kolde krig var en speciel tid, men de borgerlige vil kun udstrække undskyldningerne til at dække egne handlinger. Alle andre, der måske blot har været turister i et østland, skal derimod hænges ud som nyttige idioter.

De borgerlige glemmer bekvemt, at østlandene var officielt anerkendte stater, som også skiftende borgerlige regeringer havde et naturligt samarbejde med.

Kortene på bordet

I flere østlande har borgerne fået indsigt i de hemmelige arkiver, men i vesten er der fortsat låg på. De østtyske arkiver er desværre ikke nogen undtagelse.

Godt nok vælter der historier om Stasi-agenter ud fra de østtyske arkiver, men retten til aktindsigt er i al diskretion begrænset til de historier, der ikke skader vestens interesser.

De danske arkiver må åbnes helt op, uden begrænsninger. Og en undersøgelse af Politiets Efterretningstjeneste er ikke nok, heller ikke selv om Forsvarets - og Hjemmeværnets - efterretningstjenester kommer med. Der må mere til.

Hvis hele dette slagsmål kun skal handle om, at nogen skal straffes, er det ret uinteressant. Når vi nu har taget fat på lidt af retsopgøret efter den kolde krig er det interessante omsider at få en større afklaring af historien i disse år.

Danmark trænger til en reel Sandheds- og Forsoningskommission til at afklare alle forbrydelserne under den kolde krig.

Ingen vandt krigen

Det sete afhænger altid af øjnene der ser. I disse omtumlede år har flere taget vejen direkte fra fængselscelle til præsidentbolig - og er med et snuptag blevet patrioter i stedet for landsforrædere.

Vesten vandt ikke, men østlandene tabte. Den stort set fredelige opløsning af Warzhava-pagten uden de voldsomme krav om modydelse, der hidtil havde præget alle nedrustningsforhandlinger tog Vesten blot for givet.

Genforeningen af Øst- og Vesttyskland var en historisk chance for at hele sårene efter den kolde krig. En mulighed for at forene gode ting fra begge systemer til noget helt nyt. Muligheden blev tabt totalt på gulvet.

Måske var traumerne for friske den gang, men nu er det ti år efter. En dansk Sandheds- og Forsoningskommission kunne være Danmarks chance for at give verden noget helt nyt.

Det drejer sig ikke kun om PET men om alle de underlige gerninger, som skiftende danske regeringer, partier og private grupperinger har haft gang i under den kolde krig.

En helt åben gennemgang uden snærende bånd og filtre kunne føre til en mere fordomsfri debat også om fremtidens mål og midler. Uden den rygklappende selvglæde over Vestens fortræffeligheder eller totale afvisning af samme, der har forplumret fortiden.

Et mere reelt billede af fortidens synder gør det sværere at gentage dem. Måske kunne det oven i købet give fingerpeg til en bedre, sundere og mere menneskelig måde at løse fremtidige konflikter på.

Bedstemødre mod Atomvåben

Et uventet møde med gæve kvinder på Nordiske Råds møde november 1998.

Af André Nordlys Thomsen

Parlamentarikere fra alle nordiske lande var samlet til Nordisk Rådsmøde. Den store forgyldte norske Stortingssal, dannede på smukkeste vis ramme for hele det arrangerede arrangement, hvor EU stort set var undertermaet på hvert eneste dagsordenspunkt.

Med Finland og Sveriges indtræden i Unionen, kender unionsiveren tilsyneladende ingen grænser. Ganske vist er Island og Norge stadig ”udenfor”, men netop derfor bliver Nordisk Råd naturligvis brugt til en vis form for samordning...

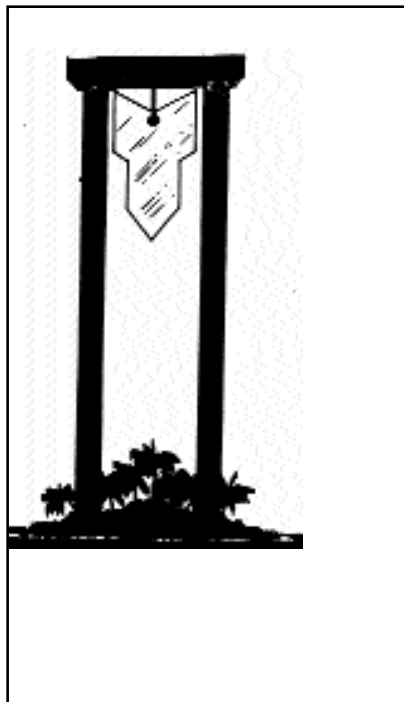
Om man i det store verdenskor stadig kan opløfte den Nordiske stemme, var et spørgsmål, der gentagne gange blev prøvet af under mødet. Blandt andet havde den Venstresocialistiske gruppe (endnu engang) stillet forslag om Norden som atomvåbenfri zone. Mens ”slaget” atter gik sin aftalte gang, måtte jeg et øjeblik udenfor på Karl Johan, for befriende at trække vejret i den friske bilos...

Bedstemødre mod Atomvåben

En gammel bedstemor stikker mig endnu et stykke papir i hånden, og det med et blik der fortæller, at hun her har vigtige ting at berette. Hurtigt løber mine øjne ned over de små artikler, der skønsomt er sat op på et enkelt A4 ark.

Overskrifter & bogstaver springer i øjnene, om Solenergi i skolen – Atomkraftværkers miljøbomber – Brug af bølgekraft – Englands atombombeprogram til Trident ubåde – gode & dårlige nyheder bevidst sat op mellem hinanden. Med det samme var min nysgerrighed vakt efter at få noget mere at vide om denne gamle kvinde, og hvem det var, hun egentligt arbejdede sammen med.

- Vi er på Karl Johan uden for Stort-

inget hver onsdag, I regn, sne og blæst, smiler hun varmt. Hun er godt klædt på.

- Vi oplyser mest om atomvåben, atomkraft, miljø og forening. Vi hedder Bedstemødre mod Atomvåben: La jorda leve! Og hver uge samler vi så stof fra tidsskrifter, aviser og hvor det ellers kan være aktuelt, og trykker det på sådan en løbeseddel – og så deler vi dem ud på gaden. Det har vi gjort hver onsdag nu i 15 år. Vi har netop fejret jubilæum. Vi er verdensberømte i Norge, for vi er ofte i radio, aviser og TV! Oplysning er vores indsat!

Hvor mange er I?

- Desværre har vi jo mistet en del igennem årene, for vi er jo gamle damer, men 20-30 er nu aktive. Da vi startede var vi bare en håndfuld, der mødtes her hver onsdag, hvor vi deler mellem 5000-15000 løbesedler ud. Så går vi bagefter i det norske teater og drikker kaffe og snakker.

- Vi er ikke en forening, vi er en

gruppe og vi betaler selv. Men vi har faktisk fået støtte i Utenrigsdepartementet på 10.000 kr., men det rækker jo ikke, så ellers betaler vi selv. Vores arbejde er vældigt respekteret, og vi er også med i paraply-organisationen ”Fredsrådet”. Men som sagt, vi er ikke en forening, kun frivillige som mødes hver onsdag. Vi er en gruppe!

Hun ser på mig med den medlevende varme i øjnene, der ikke levner nogen som helst tvivl om, at de er mennesker af samme faste overbevisning, som kvinderne i sort i Argentina, eller for den sags skyld i Beograd.

Tænk at de havde fundet deres søstre her foran det Norske Storting på Karl Johan.

Indenfor var Nordisk Råd næsten færdig med deres afvisning af den Venstresocialistiske gruppes forslag, om Norden som atomvåbenfrizone.

Den officielle begrundelse for ikke at have en ligeså stor en samvittighed, som Bedstemødrene udenfor, var at anvendelse af kernevåben stadig indgår som ”en mulighed i såvel NATO’s og Ruslands forsvarsplanlægning. Dermed findes en modsætning i mellem på den ene side, at afstå fra muligheden, for i en krisesituation, at indfører eller anvende disse våben, og på den anden side, at opretholde sikkerhedsgarantiens troværdighed og ligeværdigheden imellem allianseparterne”. (...) Endvidere må spørgsmålet om en nordisk atomvåbenfri zone, efter præsidiets mening ses i en bredere europæisk sammenhæng. (...) Dette indebærer i praksis, at spørgsmålet om Norden som traktatfæstet atomvåbenfri zone, for nærværende savner aktualitet”.

Bedstemødrene på Stortingspladsen, Postboks 9370, Grønland, 0133 Oslo.

Læs mere på www.norden.org/sesjon.

Kulturarv og kulturmøde

Når en cirkulær og en linær kultur mødes.

Af Jørgen Rald

I den senere tid er debatten om den islamiske kulturs indflydelse på dansk kultur blusset op igen. Ja, nogle debattører taler oven i købet om "et kompromisløs islamisk pres på vor kulturarv", uden nærmere at definere, hvad vor kulturarv består af.

Et eksempel på en repræsentativ dansker er en salgskonsulent fra Glostrup. Jeg læste et interview med ham for nylig. Han var bekymret for den danske kulturarv pga. den såkaldte islamiske indflydelse.

Han syntes, at det er bedst, hvis etniske grupper koncentrerer sig om det danske sprog og den danske kultur - og så lader den religiøse interesse komme i anden række.

Dermed signaliserer han et typisk træk ved den sekulariserede (verdsliggjorte) dansker i dag.

På den ene side har han mistet den del af vor kulturarv, der stammer fra kristendommen, og på den anden side bliver han, på grund af sin egen religiøse usikkerhed, nervøs og bange, når han møder en stærk religiøsitet hos "de fremmede".

Han havde også i fjernsynet set en ung iraner, født af iranske forældre i Danmark. Han talte flydende dansk og sagde, at han følte sig totalt som muslim.

- Det er forkert, sagde konsulenten, for hvad skal man med sådan én. Når man er født og opvokset i Danmark, så må man også efterhånden føle sig som dansker. (Altså som kristen, forlanger salgskonsulenten, der ikke selv længer lægger vægt på kristendommen i hverdagen).

Herbert Pundik sagde for nylig: Om nogle årtier vil mange indvandrere blive danskere med muslimsk tro. Dette er en reel udvikling, vi må forholde os til uden at blive grebet af pa-

nik og begynde at tale om "det kompromisløse islamiske pres på vor kulturarv".

Langt vigtigere er det at beskæftige sig med, hvad er den danske kulturarv? Når vi møder andre kulturer, når vi rejser ud eller når vi møder andre kulturer i Danmark, ser vi på dem gennem vore danske eller vesteuropæiske briller.

Disse briller er ikke et objektivt sanseapparat, men et produkt af vor kulturelle arv, der her i Nordvesteuropa består af:

1) Protestantisk Kristendom, hvori der altid ligger et missionerende element - og en opfattelse af, at den kristne Gud er den eneste sande Gud. Heri ligger allerede en barriere overfor at prøve at forstå andre kulturer - ja, det missionerende element fører ofte lige frem til en manglende interesse for andre kulturer.

2) Darwinistisk udviklingstro, at arterne har udviklet sig fra lavere til højere væsener gennem naturlig udvælgelse, og hvor mennesket repræsenterer den højeste udvikling.

Dette har i samfundssynet og i kulturgeografien omsat sig til en form for social-darwinisme, hvor kulturerne har udviklet sig fra lavere jægere og samlere over hakkeagerbrug til landbrugs- og industrikulturer og informations-samfundet.

3) Økonomisk liberalisme med dertil hørende vækstfilosofi, som har indbygget en tro på, at markedsøkonomi og økonomisk vækst er det eneste, der kan løse samfundets problemer.

Disse tre elementer passer som hånd i handske til hinanden og har to konsekvenser for vor kulturelle selvfors-tæelse.

1) En blanding af kronisk dårlig samvittighed og kronisk selvovervurdering. Vi skal medvirke til at andre kul-

turer kan nå op på vores stade økonomisk og teknologisk.

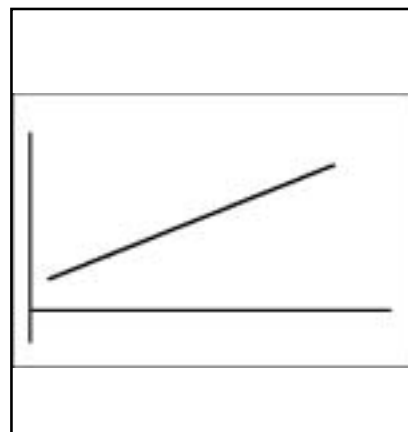
Som tidligere statsminister Hans Hedtoft sagde allerede i 1950: "Vi har alle en moralsk forpligtigelse til ved vort eksempel at vise verdens andre nationer, hvorledes vi på human måde forstår at føre grønlænderne fra det mere primitive stade op til det niveau, vi selv befinder os på". I dag taler en anden statsminister, Nyrup Rasmussen, om "Danmark som foregangsland".

Det er forresten interessant, når vi taler om at hjælpe u-landene op på vort stade, taler vi aldrig om, at de skal hæves op til vores kulturelle og religiøse stade.

2) Det andet de tre dele i vor kulturarv viser er, at vor kultur er lineær. I vor vestlige verden findes kun en graf, der kan gøre os lykkelige. Den ser således ud:

Noget af det værste der kan ske er, hvis den begynder at hænge nedad som for øjeblikket. Kulturelt set betyder denne lineære kultur, at vi altid er på vej væk fra fortiden i et stadig opgør med den.

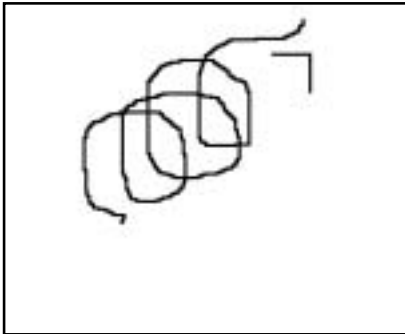
Den nye generation skal gøre oprør mod den gamle først og fremmest på vej mod nye teknologiske forbrug og på vej mod nye værdinormer, der kan være svære at finde, fordi kontinuiteten

i kulturarven er afbrudt.

Det gælder kulturelt, religiøst og pædagogisk og det er ikke noget negativt - men det er den lineære kulturs kendemærke.

I modsætning hertil møder vi både i indvandrer kulturer herhjemme og når vi rejser ud til andre lande, kulturer hvis grundpræg endnu er det cirku-

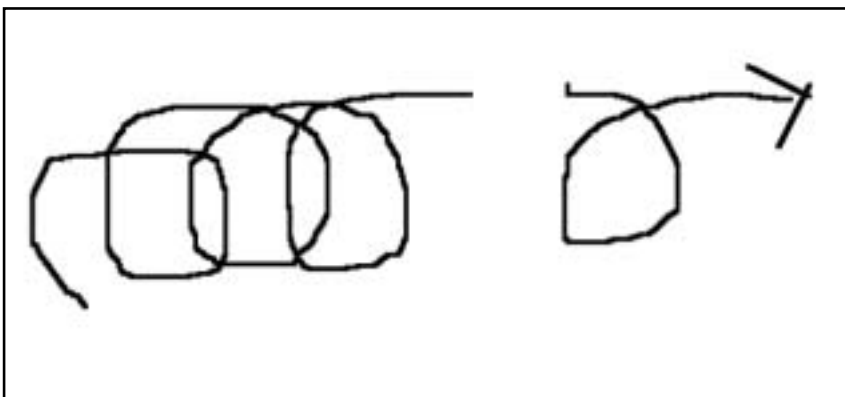
lære.

Ved ikke kun at tegne én cirkel, har jeg antydnet, at der også i den cirkulære kultur hele tiden sker forandring og udvikling. Men det centrale er, at generationerne hænger sammen.

De ældstes erfaringer gives videre til børnene, der ikke forkaster de ældres livsvisdom og deres opfattelse af værdinormer både socialt og religiøst.

Det udmønter sig hos muslimer ofte i begreber som ære og skam. Et muslimsk ordsprog siger: Den der blot er en dag ældre end dig, er et år klogere. Når den cirkulære og den lineære kultur møder hinanden her i Danmark, vil det i regelen blive den lineære kultur, der sejrer.

Resultatet for 2' den og 3' de generations indvandrere og flygtninge - som vi positivt kalder "de nye danskere", bliver grafisk således.

Et brud på kontinuiteten og et forsøg på at integrere sig i den lineære danske kultur, med alle de problemer, det medfører. Blandt andet fordi den danske kultur er en lukket kultur over for folk, der hedder Ali og Muhammed.

Der er faktisk muslimer, der har taget navneforandring til Petersen for at få et job. Hvilken kulturel skændsel for begge parter. Derfor er der i Danmark ikke tale om noget kompromisløs pres fra islamisk kultur - men om et kulturmøde, hvor begge parter har svært ved at finde deres egne ben.

Danskerne må lægge deres frygt for de andre, de "fremmede", til side, da det først og fremmest er uvidenhed og ukendskab, der skaber frygt.

Det viser sig, at danskeres opfattelse af muslimer ændres, når de møder dem på arbejdspladser eller kommer sammen med dem privat.

De andre, både muslimer og andre, skal først og fremmest dygtiggøre sig i det danske sprog, når de nu er havnet i denne lille stamme på 5 millioner, hvor sproget selvfølgelig er den væsentligste del af vor kulturarv.

Men integration bør ikke betyde en opgivelse af den kultur, man kommer fra. Der er derfor et stort behov for at omdefinere begrebet integration for både danskere og indvandrere.

At omdefinere integration til som grundelement at have en mellemfolkelig respekt for andre kulturer - at mødes med åben kulturel nysgerrighed, og ikke piske nogen angststemning op.

Lad mig derfor slutte med at citere gamle Grundtvig: "Thi havde vi ikke menneskeligheden hos os selv, da kunne vi åbenbart heller aldrig lære at kende den og elske den hos andre."

Ikke uden FN-mandat

I anledning af Folketingets beslutning om dansk støtte til en NATO-intervention i Jugoslavien udtaler FN-forbundet:

En NATO-intervention uden FN-mandat kan få meget store og uheldige konsekvenser. En NATO-intervention uden FN-mandat kan skabe præcedens for en uoverskuelig række af interventioner uden hjemmel fra FN.

En sådan udvikling vil være specielt uheldig for små nationer og militært svage nationer. Vi frygter derfor, at nogle af følgevirkningerne vil være en svækkelse af den internationale retsorden, øget global spænding og oprustning.

Konkret kommer dertil risikoen for en større intensitet i den militære konflikt på landjorden i Kosova og en øget risiko for serbiske repressalier mod den Kosova-albanske befolkning. Der må tænkes på, at konflikten kan godt blive mere blodig og omfattende end nu. Det må forhindres.

Der bør udarbejdes en nødplan for Kosova-albanske flygtnings sikkerhed og sundhed. En plan, der hænger positivt sammen med sikring af kort- og langsigtede fredelige løsninger baseret på selvbestemmelse.

Derfor hilser FN-forbundet meldingen fra den danske regering om flere penge til den internationale, humanitære indsats i Kosova velkommen, men vil foreslå at konflikthåndtering inddrages direkte.

Bente Nielsen
Fungerende formand for FN-forbundet

Jørgen Madsen
Formand for FN-forbundets arbejdsgruppe for Fred og Konflikt

Sikkerhedspolitik med andre midler end våben:

Alle vil gerne være trygge i familien, i naboskabet og på arbejdspladsen.

Af Anton Aggernæs

Der er to, fundamentalt forskellige, måder at opnå tryghed i dagligdagen på:

A) Via våben, magtudøvelse og økonomisk dominans.

Det er den traditionelle måde at tænke på, som gennemsyrrer de fleste landes forsvarspolitiske tænkning.

B) Via at være så elsk-værdig, at andre kan lide en og vil hjælpe en i kritiske og truende situationer.

I virkelighedens verden vil der altid i dagligdagen indgå både punkt A og punkt B, men mere og mere forskning tyder på, at punkt B på blot lidt længere sigt er mere effektiv end punkt A.

Eksempler:

I børneopdragelse er ros faktisk mere rationelt og effektivt end ris. I enhver situation er der (firkantet sagt) 1-3 gode reaktionsmåder, der kan fremmes ved ros, mens der er 5-15 mindre hensigtsmæssige reaktionsmåder, som man ved straf kan fjerne.

Hvis grundlaget er sympati for medmennesker, kræver det derfor langt mindre tid og energi at fremme (med ros) hensigtsmæssig adfærd, end (med ris) at bortskaffe/skræmme fra en masse mindre næstekærlige slags adfærd.

I erhvervslivet kan man lede autoritært med magt og trusler. Det kvæler det initiativ og den kreativitet hos medarbejderne, der på blot lidt længere sigt er - også økonomisk - mere effektivt for virksomhederne.

En demokratisk ledelse med stor information, lytten til medarbejderne, belønner deres initiativ og kreativitet,

har gang på gang vist sig at være mere effektiv.

USA's og Canadas kulturer ligner hinanden meget. Men i USA går man ud fra, at medmennesker dybest set er onde, så enhver skal have lov til at beskytte sig med våben.

I Canada har man en langt mere restriktiv våbenlovgivning, så man ikke har lov til at "beskytte sig" i samme omfang.

Hvad er så mest trygt?

Kendsgerningerne taler deres tydelige sprog:

Omfanget af volds- og drabskriminalitet er flere gange så stort i USA som i Canada!

Sikkerhed, tryghed og fred

Kan det tænkes, at det også m.h.t. borgerkrige og krige mellem lande er mere trygt at beskytte sig via at være elsk-værdig, end ved våben, magtudøvelse, trusler og økonomisk dominans?

Det tror vi på, og det skal der argumenteres for i det følgende.

På godt og ondt har vi siden 2. Verdenskrig (1939-45) erkendt, at vi lever i én verden, så isoleret national sikkerhed er en illusion. Det var basis for skabelsen af FN med underafdelinger.

FN har jo fået meget begrænset magt, bl. a. fordi store lande som USA

har udsultet FN økonomisk, fordi de hellere selv ville optræde som "verdens politibetjent".

Men FNs indflydelse kan jo øges, og de seneste årtier har vist mange eksempler på, at selv de store militærnationer føler sig tvunget til at tage hensyn til massive flertal i FNs "General Assembly".

Og her er det afgørende, at de fattige lande også hver har en stemme i FN. Man vil, trods alt nødigt foretage sig noget militært, der vil blive fordømt af et stort flertal i FN.

Dette fører naturligt til den tanke, at velstående mindre lande, som Danmark, kunne betrygge sig ved at opføre sig så elsk-værdigt overfor de fattige lande, at et massivt flertal i FN ville fordømme det, hvis lande som Danmark blev truet, angrebet eller besat af et andet land.

En elsk-værdig sikkerhedspolitik

Af Anton Aggernæs

1) u-landspolitik

Danmark har her de sidste mange år været blandt de fem lande i verden, der ydede mest i forhold til bruttonationalproduktet, for tiden ca. 1 %. Og vi gør det endda også relativt elskværdigt på den måde, at vi forholdsvis sjældent stiller krav om, at hjælpen skal bruges til køb af danske produkter.

Det ser også ud til, at der de seneste år, hvor Danida, det danske u-landshjælpeorgan, er blevet en integreret del af udenrigsministeriet, er en stigende forståelse for, at det nok tidvis er nødvendigt med hjælp til umiddelbare fornødenheder som mad og bolig.

Det er i blot lidt større perspektiv langt mindre effektivt, end hjælp til selvhjælp: hjælp til, at befolkningerne i u-lande får øget deres muligheder for at mestre deres egne tilværelser. Her bliver prioriteringen så:

Uddannelse, uddannelse, uddannelse. I talrige u-lande er der f.eks. megen frugtbar landbrugsjord, som dyrkes svært ineffektivt. Uddannelse af landbrugerne her kunne give afgørende produktionsforøgelse, selv uden brug af pesticider og overdimensioneret kunstgødning.

Sikkerhedspolitik er det her centralt, at sådan hjælp sker under fuld respekt for befolkningernes følelse af, at de potentielt er gode nok til, at de ikke i længden behøver "socialhjælp". En bigevinst bliver så også, at befolkningen bliver oplært i demokrati. For et rimeligt fungerende demokrati forudsætter jo, at befolkningerne kan læse og skrive.

Sundhed: Behandling og forebyggelse af sygdomme, der massivt ned sætter produktiviteten i talrige u-lande. F.eks. ved vi i dag, at reduceret børnedødelighed nok giver flere munde at mætte, men at de overleven-

des produktivitet øges, så nettoresultatet bliver klart positivt. Og reduceret børnedødelighed er oven i købet medvirkende til, at det bliver langt lettere at komme igennem med fødselsbegrænsende foranstaltninger.

Hjælp til gældssanering. En af de alvorligste begrænsninger i u-landsbefolkningers handlemuligheder er den store gæld til i-landene, som er oparbejdet især siden 1970.

Her bør vi modvirke den tendens, der har været til, at Verdensbanken og IMF (den internationale monetære fond) kun har villet hjælpe på betingelse af, at u-landene førte en bestemt politik, kaldet "Structural Adjustment Programs", SAPs.

For kraverne har her været, at u-landet skulle reducere de offentlige udgifter til både sundhedsvæsen og uddannelse, bl.a. ved at lave brugerbetaling for disse ydelser. Det har direkte modvirket de vitale interesser i, at netop sundhed og uddannelse giver centrale udviklingsmuligheder.

SAPs-kravene har også omfattet, at u-lande skulle øge eksport og reducere import, hvad mange u-lande faktisk har levet op til i mængder af varer, men uden effekt økonomisk p.gr.a. prisudviklinger. Se næste afsnit.

2) Mindre asocial handelspolitik

De stærke og kloge har snydt de mindre stærke og mindre veluddannede! For prisudviklinger har betydet, at u-landene har skullet betale mere for nødvendige importvarer, mens de har fået mindre for deres eksportvarer.

Danmark er ikke hovedskurken her, men vi burde gøre langt mere for at højne den internationale erkendelse af, at her har markedskræfterne haft for frit spil. Globalt set er det også urationelt og asocialt, at rige lande yder støtte til landbrug, når u-lande kan producere netop landbrugsvarer billigere.

En rimeligere politik her er sikkerhedsmæssigt vigtig, fordi den kan modvirke tendenser til stor indvandring, på længere sigt folkevandring, fra fattige til rige lande, foruden at for stor ulighed i vilkår øger risikoen for krige.

For Danmark, som for talrige andre velstående lande, er det i dag svært at udpege en fjende, som det er nødvendigt at ruste sig imod militært. Det bør have to konsekvenser for dansk politik:

Vi bør flytte penge fra militærbudgettet til budgettet for u-landshjælp.

Vi bør i NATO, FN, EU og OSCE utrætteligt arbejde for, at man gør det samme i større lande, der jo økonomisk har langt større vægt end Danmark. Tilsvarende bør vi i relevante organer arbejde for en mindre asocial handelspolitik overfor u-landene.

De følgende forslag til forbedret sikkerhedspolitik er også nogle, som vi kan arbejde på både nationalt og internationalt.

3) Generel våbenpolitik

Som nævnt er de militære udgifter i mange velstående lande grotesk store i forhold til, hvad der er nødvendigt ud fra en analyse af, hvem der er reelt mulige fjender. Militærundergifterne bør derfor reduceres globalt.

Men fattige landes militærundergifter er måske et endnu større sikkerhedspolitisk problem, især når man tænker på den selvfølgelig sammenhæng, at penge, der bruges til våben, ikke samtidig kan bruges til uddannelse, sundhed og demokratiudvikling. Dette problems størrelse skal illustreres med nogle tal:

Fra 1946 til 1996 har der været 127 krige med 21,8 millioner krigsforårsagede dødsfald, næsten alle i u-lande. Dette havde ikke været muligt, hvis disse u-lande ikke havde kunnet købe

våben i de rigere lande.

Aktuelle eksempler er, at Pakistan i dag bruger 30-40 % af regeringens udgifter til militær, mens sundhedssektoren får 2%. I Indien går 2% af bruttonationalproduktet til sundhedssektoren, imod 11% til militær.

Trods hemmelighedskræmmeri (megen våbenhandel er illegal) ved vi, at følgende landes regeringer i 1975-1990 brugte over 50 % af deres indtægter til militær og afdrag på gæld: El Salvador, Bolivia, Columbia, Filipinerne, Indonesien, Tyrkiet, Pakistan og Uganda.

Procenterne for andre (større) lande var i samme periode: Mexico 41%, Kenya 39%, Argentina 34%, Indien 32%, og Brasilien 25%. Og 20% af u-landenes lån mellem 1975 og 1990 gik til våbenkøb!

Sådanne tal burde være fast stof på avisernes forsider og i TV, fordi de afspejler en dybt foruroligende udvikling for menneskeheden. For international politik bør tallene få følgende konsekvenser:

U-landshjælp bør gives på måder, der tilskynder modtagerne til at bruge flere penge til sundhed og uddannelse, og færre penge til militær. Ved FNs sociale topmøde i København for et par år siden stod den model stærkt, at hvis et u-land får penge til sundhed og uddannelse, så bør det selv bidrage med 20% til projekterne, så disse penge ikke kan bruges til militær (20/80-princippet).

Det reducerer også diktatorers (som Mobutos) mulighed for blot at bruge støtten til at øge egen personlig velstand.

Danmark bør lokalt og internationalt arbejde for en politik, der sætter snævre grænser for produktion af, transport af, og handel med våben. Globalt set er det her centralt, at forholdsvis fundamentalistisk styrede lande, som Indien (hinduisme) og Pakistan (islam), Iran, Irak og Afghanistan ikke får mulighed for at købe våben fra andre lande.

Og her bør Danmark, trods NATO-medlemskab, også utrætteligt fremhæve det groteske dobbeltmoraliske i, at f.eks. USA selv vil beholde et kernevåbenberedskab samtidig med, at

USA vil fordømme, at andre lande udvikler kernevåben.

Et resultat af denne dobbeltmoral så vi uhyggeligt i maj 1998, ved Indiens og Pakistans atomvåbenprøvesprængninger. Globalt set er det eneste forsvarlige her at arbejde for total afskaffelse af alle kernevåben, over f.eks. 10 år.

Lokalt i Europa har vi set rystende eksempler på det umenneskelige i fri (og vidtgående illegal) våbenhandel i Eks-Jugoslavien, hvor langt færre folk ville være dræbt, hvis ingen af de tre parter havde kunnet købe våben, i f.eks. England og Frankrig. Også her har vi, som NATO-medlemmer et medansvar!

4) Kulturpolitik

Her er der tale om enormt vigtige forhold, sikkerhedspolitisk set.

Først kan det fastslås, at Danmark, sammen med Norge og Sverige, har haft en politisk udvikling, der i både rige og fattige lande har aftvunget respekt.

Vi ses faktisk med rette som mønstereksempler på, at man på freddelig og demokratisk måde kan lave et samfund, der kombinerer markedskræfternes relativt frie spil (kapitalismens ide) med visse begrænsninger i

økonomisk udnyttelse af andre, så der er kombination med social ansvarlighed overfor de mindre privilegerede, i landet selv, og i verden (jf. vor omfattende u-landshjælp).

Dette i sig selv betyder en international popularitet, der faktisk overflødiggør et militært forsvar af Danmark!

Men verdens lande udvikler sig i forskellig takt, så vi bør intensivere vore internationale muligheder for at påvirke verden som helhed:

Danmark bør intensivere sine aktiviteter for at propagandere for et politisk system som vores.

Vi må acceptere, at historiske udviklinger i andre lande betyder, at de må have tid til at udvikle et demokratisk system som vores. Det betyder bl.a., at vi bør fastholde og intensivere dialogen med mindre demokratiske lande, der i dag har andre opfattelser af menneskerettigheder, end vi har.

Her er det faktisk forbilledligt, at vi samtidig kritiserer visse forhold i Kina og fortsætter dialogen med Kina.

Vi bør igangsætte en, endnu internationalt set næsten ikke-eksisterende, kampagne imod enhver form for fundamentalisme, altså imod den opfattelse, at mine egne livsværdier, incl. religiøse, er nogle, der bør påtvinges alle andre mennesker.

Det er smukt og godt, at forskellige kulturer har hver deres opfattelse af, hvad der er vigtigt og godt for mennesker. Det er rystende farligt hvis man, især med militær, vil påtvinge alle andre de samme livsværdier, som man selv har.

I 1998 ser det ud til, at der er en gunstig udvikling i gang i Nord-Irland, katolikker versus protestanter. Omvendt ses en grotesk strid i Afghanistan mellem fundamentalistiske Taleban-muslimer og mindre ekstremt religiøse medborgere.

Og for verdensfreden er det mest skræmmende eksempel på noget, vi bør modvirke i vor udenrigspolitik, er to slags fundamentalisme, der resulterede i atomvåbenprøvesprængninger i Indien og Pakistan i maj 1998.

Skrevet under arbejdet med Fredskommissionens betænkning.

Børnesoldater...

Af Geert Grønnegaard

Aldrig mere Krig har i årevis klaget over, at ikke mindre end 12.000 skolebørn på 14-16 år hvert år bliver sendt på en uges "erhvervspraktik" på kaserner og flådestationer, indkaldt og styret af Forsvarets rekruttering i Værløse. 12.000 elever svarer til næsten en halv drengeårgang.

Undervisningsministrene har prøvet "at snakke problemet væk" ved at henvise til, at det var en form for oplysning, at det var frivilligt, og at besindige skoleinspektører rundt om i landet nok skulle borge for, at eleverne ikke blev udsat for utidig propaganda i skoletiden.

Vi vil jo allesammen nødig se Danmark sammenlignet med Irak og det gamle DDR, hvor man lavede militær eksercits med børnene helt ned til børnehævealderen. Så man må standse propagandaen.

Statsministeren har i et brev af juni 1998 til Dansk Røde kors lovet at støtte organisationens internatio-

nale kampagne mod rekruttering af børn til militære korps. Derfor standser en meget sjældent benyttet mulighed for indkaldelse af danske 17-årige til frivillig militærtjeneste.

Men hvis vi skal fejte for vor egen dør, er det også nødvendigt at holde de 14-16-årige fri. Man vil sige, at erhvervspraktikken ikke er direkte rekruttering. Efter en uges militære øvelser på Farum Kaserne bliver børnene jo sendt hjem igen.

Men ligegyldig hvordan man snor sig, så vil enhver uafhængig instans dømme ordningen til at være før-rekruttering, indirekte rekruttering og militær propaganda.

Vi har forsøgt at få organisationer i Danmark, som plejer at beskytte børn, til at hjælpe os med at få den militære praktik standset.

Almindeligvis har de ønsket os lykke til, dog med én undtagelse: UNICEF, FN's børnehjælps-organisation med eget kontor og udskibningshavn i København.

Børnehjælps-organisationen kan slet ikke se problemet. De skriver:

Tak for Deres brev af 19. oktober, hvori De efterlyser UNICEFs holdning til forsvarets tilbud om, at 8.-10. klasses elever kan komme i erhvervspraktik i forsvaret. Jeg har haft lejlighed til at drøfte Deres brev med vor formand, Ole Kyed. Vi er naturligvis i bund og grund enige med Aldrig Mere Krigs formål og holdninger og den - for at sige det mildt - uhensigtsmæssige sammenhæng mellem børn og krig. Arbejdet med at bekæmpe brugen af børnesoldater, forbyde landminer m.m. er jo som bekendt centralt i UNICEF. Vi støtter forbudet mod brug af børnesoldater, opfordrer til at det i international lovgivning skal sidestilles med en krigsforbrydelse, arbejder på at hæve mindstalderen til 18 år etc.

Imidlertid finder vi ikke, at tilbudet om at komme i erhvervspraktik i forsvaret er i uoverensstemmelse med dette arbejde. Vi forudsætter, at opholdet ikke glorificerer tjenesten som soldat, men indgår på linie med alle de andre tilbud om erhvervspraktik, som eleverne får.

Forsvaret er en integreret del af det danske samfund - en del som jo bl.a. også leverer soldater til FNs fredsbevarende styrker.

Steen M. Andersen, generalsekretær

Jeg ønsker at:

- blive medlem af AmK
- få flere oplysninger om AmK
- få gratis prøvenummer af IKKEVOLD
- abonnere på tidsskriftet IKKEVOLD
- give én jeg kendt et gavekort på IKKEVOLD -pris 50,- kr.
- købe en dinosauer-trøje for kr. 70,- + forsendelse (Angiv størrelse)
- få oplysninger om militærnægtelse
- købe Militærnægterhåndbogen for 20,- kr + forsendelse

Navn: _____
 Adresse: _____
 By og Postnr.: _____

*Klip ud og send til:
 Aldrig mere Krig
 Rebild Hedevej 14
 9520 Skørping
 Tlf. 98 39 16 63*

Aldrig mere Krig

Aldrig mere Krig er en forening for pacifister, folk der søger fredelige/ikkevoldelige løsninger på konflikter.

At være pacifist er en livsholdning - derfor er Aldrig mere Krig en gammel forening, der ikke kun kører på enkelte mærkesager, - det er livet, det drejer sig om og den "sag" forældes ikke.

Aldrig mere Krig blev dannet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Aldrig mere Krig er ikke knyttet til noget parti eller nogen religiøs forening.

Aldrig mere Krig er dansk af deling af Krigsmodstandernes internationale Forbund, War Resisters' International (WRI), med hovedkvarter i London.

Der er brug for pacifistiske synspunkter mere end nogensinde. Vi har brug for at blive flere.

Giv freden en chance - bliv medlem af Aldrig mere Krig. Medlemskab pr. år koster 165 kr. for enkeltpersoner, 210 kr. for par og 105 kr. for uddannelsessøgende, pensionister og civile værnepligtige.

Hovedbestyrelsen består af syv medlemmer:

Birte Wagner, Geert Grønnegaard, Hermod Folke Hansen, Holger Terp, Jens Thoft, Majken Jul Sørensen og Tom Vilmer Paamand.
Suppleanter er Arne Hansen og Peter Henning.

Hovedbestyrelsen er konstitueret med følgende:

Forretningsudvalg: Geert Grønnegaard (ordfører), Jens Thoft (kasserer) og Holger Terp (sekretær).

Internationalt udvalg: Majken Jul Sørensen (koordinator).

Kartoteksfører: Bitten Forchhammer (incl. bladekspedition).

Medieudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Redaktionsudvalg: Holger Terp, Peter Kragh Hansen og Tom Paamand (koordinator).

Sessionsudvalg: Peter Henning (koordinator).

Våbenproduktionsudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Landskontor

Aldrig mere Krig,
Rebild Hedevej 14, 9530 Skørping.
Tlf. 9839 1663.
Giro: 9 00 48 82.
E-mail: amk@fred.dk.

Kontaktpersoner:

Sjælland:

Birte Wagner, Bavnebjergspark 71, 3520 Farum, tlf. 4495 3688.
Finn Held, Aprilvej 24, 2730 Herlev, tlf./fax 4491 6967.
Geert Grønnegaard, Leragervej 8, 4174 Jystrup, tlf. 5752 8250.
Haakon Larsen, Skovbrynet 5, 3450 Allerød, tlf. 4817 2735.
Hanna Lindstrøm, Christoffers Allé 132, 2800 Lyngby, tlf. 4444 3965.
Holger Terp, Strandbyparken 4.1.tv., 2680 Hvidovre, tlf. 3678 4028.
Majken Jul Sørensen, Jespervej 161A, 3400 Hillerød, tlf. 4824 8680.
Peter Henning, Unnasvej 3, 3000 Helsingør, tlf. 4921 6563.
Uwe Riggelsen, Kåstrupvej 4, Spangsbro, 4400 Kalundborg, tlf. 5350 7429.

Fyn:

Hanne Nielsen, J. A. Larsensvej 5, 5300 Kerteminde, tlf. 6532 4474.
Jørgen Burchardt, Nyborgvej 13, 5750 Ringe, tlf. 6262 3617.
Peter Kragh Hansen, Gl. Banegårdsvej 50, 5500 Middelfart, tlf. 6441 8389.

Jylland:

Arne Hansen, Sønderjyllands Allé 35, 9900 Frederikshavn, tlf. 9842 5542.
Bitten og Troels Forchhammer, Rebild Hedevej 14, 9520 Skørping, tlf. 9839 1663.
Henning Sørensen, Irisvej 17, Postbok 87, 8500 Grenaa, tlf. 8632 1679.
Hermod Folke Hansen, Nørremarksvej 4, 6880 Tarm, tlf. 9737 3163.
Jens Thoft, Stadion Allé 43 A, 8000 Århus C, tlf. 8611 2177.
Lars Bang Jeppesen, Kongeåvej 63, 6600 Vejen, tlf. 7536 2201.
Poul Gunder Nielsen, Hørslevvej 107, Hørslevbol, 8462 Harlev J, tlf. 8694 1699.
Svend Haugaard, Violvej 2, 7800 Skive, tlf. 9752 1037.
Tine Forchhammer, Gadebakken 15, 8600 Skanderborg, tlf. 8692 6205.
Tom Vilmer Paamand, Ølstedvej 4, Lisbjerg, 8200 Århus N, tlf. 8623 0328.

Besøg Aldrig mere Krig på internettet: www.fred.dk